

TÉLI AUKCIÓ

2024. december 1. // Freyler Galéria és Aukciósház

Helyszín: Mystery Hotel Budapest // The Great Hall // 1064 Budapest, Podmaniczky u. 45.

MYSTERY
HOTEL BUDAPEST

Mystery Hotel Budapest // The Great Hall

Általános árverési feltételek

1.

A Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság, mint Árverési ház, az árverést az árvereztetők megbízásából, mint kereskedelmi megbízott szervezi, rendezi és bonyolítja le. Az árverést bonyolító kereskedelmi megbízott, az árverésen szereplő tételeket a katalógusban feltüntetett sorrend alapján aukcionálja. Az árverésen a soron következő tételek katalógusszámát, illetve kezdőárát az árverést vezető személy(ek) előszóban jelzik a licitálók felé. A licitáló, tárcsa feltartással, vagy online – a licit gomb megnyomásával – tehet ajánlatot a kívánt tételre.
2.

Az áverésen szerepeltetett tétel tulajdonjogát az a licitáló szerzi meg, aki a legmagasabb ajánlatot teszi, melyről az árverést követően értesítést kap az árverési háztól és a tétel árát teljes mértékben megfizeti az árverési ház részére, kivéve, ha a katalógusban jelzett védett tétel(ek) esetében a 2001. évi LxIV tv-ben biztosított elővásárlási jogát, valamely állami szerv, vagy személy érvényesíti. Amennyiben az árverési vevő a helyszínen tett sikeres ajánlatot, az árverési ház leütési bizonylatot bocsát ki az árverési vevő számára, rögtön a sikeres licitet követően, melyen az árverési ház feltünteteti a licitáló tárcsaszámát, az elnyert tétel katalógusszámát, a fizetendő összeget, amely a leütési árból és a közvetítői díjból (15%) tevődik össze és a fizetendő előleget. A bizonylatot a licitáló aláírásával hitelesíti.
3.

Az árvereztető által megbízott árverési ház kereskedelmi megbízottként, az árvereztető nevében, képviselőként és teljeskörű meghatalmazása szerint jogosult az árverés során a legmagasabb ajánlatot kínáló árverési vevővel adásvételi szerződést megkötni és a vételárat átvenni. Ennek értelmében az adásvételi szerződés az árvereztető és a vevő között jön létre.
4.

Amennyiben Ön új Vevő, úgy köteles az árverésen foglalóként a vételár 20%-át megfizetni.Ezt megteheti készpénz és bankkártyás fizetés formájában. Lehetőség van a teljes vételár megfizetésére is, ez esetben a tárgy a helyszínen átvehető. Az egyes fizetési módokat az Árverési ház pénzmosási szabályzata, továbbá a Pmt. korlátozhatja, melyet a Vevő tudomásul vesz. A Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság biztosítja annak lehetőségét, hogy az árverési vevő a foglalót meghaladó vételárrészt az árverés időpontjától számított 7 napon belül egyenlítse ki.
A vételárba a foglaló összege határidőben történő teljesítés esetén beleszámít. Azonban, ha az árverési vevő a megadott határidőig az árvereztetőnél a teljes vételárat nem fizeti meg, az Árverési ház az árvereztető nevében az adásvételiszerződéstől elállhat. Ez esetben a vevő a foglalót elveszíti.
5.

Az árverési vevő az árverező ház részére közvetítői díjat tartozik fizetni, amely a leütési ár összegének 15 %-a A közvetítői díj az ÁFA-t tartalmazza.
6.

Az árverési vevő a teljes vételár kiegyenlítését követően köteles gondoskodni saját költségére, a megvásárolt tárgy(ak) elszállításáról. Erre az árverési vevőnek 5 munkanap áll rendelkezésére.
7.

A már leütött tárgyat visszavenni, és újra árverezésre bocsátani tilos. Amennyiben a már leütött tárgy esetén a vevő személye valamilyen okból nem állapítható meg, az árvereztető jogosult a tárgyat újra árverésre bocsátani. Annak a kockázata, hogy a vevő személye, adatai nem pontosan állapíthatóak meg, a vevő felelősségébe tartozó kérdés, melynek valamennyi következményét egyedül köteles viselni, ezzel kapcsolatban a Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság a felelősségét nem vállalja.
8.

Tilos mindenféle összebeszélés vagy vállalkozás, amely arra irányul, hogy harmadik személyeket, a piaci árat lényegesen meghaladó vételár kínálatára rábeszéljen, illetve így megkárosítson. Ez esetben a Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság büntetőfeljelentést tehet.
9.

A Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság katalógusai rendelkezésre állnak, az adott kiállítás helyszínén. Az aukció előtti tárlaton és az árverésen minden tárgy megtekinthető. A katalógusban szereplő ismeretető és illusztrációk kizárólag azonosításul szolgálnak, tehát a vevőknek saját maguknak kell meggyőződni az árverési tételek állapotáról és arról, hogy azok megfelelnek-e a katalógus leírásainak. A tárgyak olyan állapotban kerülnek eladásra, amelyben az árverés idején vannak. Árverési vevők az árverési tételek hibái miatt az árverést követően kellékszavatossági igényt nem érvényesíthetnek a Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság szemben.
10.

A Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaságvalamennyi árverésre kerülő tárgy eredetiségért garanciát vállal. Leütés után semmilyen felszólamlást nem veszünk figyelembe, kivéve, ha a tárgy hamis, bár a katalógusban eredetinek van feltüntetve. Ez esetben a vevő írásban, a tárgy származásával vagy eredetiségével kapcsolatban felmerült első kételyétől számított három hónapon belül, de nem később, mint az árverés napjától számított 5 év elteltével felszólamlással élhet. A kereskedelmi képviselő vállalja, hogy a szerződés megkötésétől számított 5 éven belül a felszólalótól az értékesített tárgyat a megfizetett vételár ellenében visszaveszi, amennyiben arról a festő monográfusa / független igazságügyi szakértő és anyagvizsgálat megállapítja, hogy nem eredeti.
11.

A kikiáltási ár alatt nem vásárolhatók meg az árverésre szánt tárgyak. Az árverező által tett ajánlatért, a lefizetett árverési árért a Freyler Aukció Műkincs-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság felelősséget nem vállal, és nem kötelezhető, hogy a nevezett tételt ugyanezen az áron egy későbbi időpontban újra árverésre ajánlja, vagy forgalomba hozza.
12.

Az árverési katalógusban „VÉDETT” jelzéssel szereplő tárgyakat Magyarországról kivinni nem megengedett. A „VÉDETT” jelzésű tárgyak tulajdonosait a hatóság nyilvántartásba veszi, továbbá a tulajdonosváltozást kötelezően be kell jelenteni a hatóság részére. További információk az Örökségvédelmi törvény 51. §-53. §-szabályozása szerint.
13.

Az árverés végén az el nem kelt tárgyak újra árverezését lehet kérni a kereskedelmi képviselőtől. A katalógusban jelzett eurós árak kizárólag információs céllal szerepelnek a katalógusban. Az elszámolás alapja minden esetben a vételár kiegyenlítése napján érvényes, MKB vételi árforlyam.
14.

A tárgy leütésekor egy leütési bizonylat készül, melyet a kollegák kivisznek önnek. Ezt a formanyomtatványt kérjük, írja alá, majd hamarosan visszahozzák önnek az iktatott leütési bizonylat egy példányát.
15.

Jelen üzleti feltételek pontjaiban nem szabályozott kérdésekben a Ptk. rendelkezései irányadóak, vitás kérdések esetén a felek alávetik magukat a a budapesti VI. és XIII. kerületi Bíróság illetékességének.

Licitlépcsők

100 000 Ft – 200 000 Ft között 10 000 Ft-tal
200 000 Ft – 500 000 Ft között 20 000 Ft-tal
500 000 Ft – 1 000 000 Ft között 50 000 Ft-tal
1 000 000 Ft – 2 000 000 Ft között 100 000 Ft-tal
2 000 000 Ft – 5 000 000 Ft között 200 000 Ft-tal
5 000 000 Ft – 10 000 000 Ft között 500 000 Ft-tal
10 000 000 Ft – 20 000 000 Ft között 1 000 000 Ft-tal
20 000 000 Ft – 50 000 000 Ft között 2 000 000 Ft-tal
50 000 000 Ft – 100 000 000 Ft között 5 000 000 Ft-tal
100 000 000 Ft – 200 000 000 Ft között 10 000 000 Ft-tal
200 000 000 Ft fölött 20 000 000 Ft-tal

Licitálási lehetőségek

1. Regisztráció után személyesen az aukción
2. Regisztráció után az axioart.com felületén
3. Regisztráció után a freylerart.com felületén
4. Vételi / Telefonos megbízással

CÉGADATOK:

Cégnév: Freyler Aukció Kft.
Adószám: 32684007-2-42.
Cégjegyzékszám: 01-09-437233
Székhely: 1065 Budapest, Hajós utca 14.

Szerzők ABC sorrendben

AUKCIÓ / AUCTION

2024. december 1. // 18:00
Mystery Hotel Budapest // The Great Hall
1064 Budapest, Podmaniczky utca 45.

1st December 2024 // 6 p.m.
Mystery Hotel Budapest // The Great Hall
45 Podmaniczky street, 1064-H Budapest

KIÁLLÍTÁS / EXHIBITION

1065 Budapest, Hajós utca 14. (klasszikus)
1134 Budapest, Szabolcs utca 18. (háború utáni, kortárs)

14 Hajós street, 1065-H Budapest (classical)
18 Szabolcs street, 1134-H Budapest (post-war, contemporary)

AZ ÁRVERÉST VEZETI / THE AUCTION IS HELD BY
F. Tóth Zoltán

KATALÓGUS ÉS INFORMÁCIÓK:
H-1065 Budapest, Hajós utca 14., Freyler Galéria
Telefon: +36 70 425 1118
E-mail: info@freylerart.com
Web: www.freylerart.com
Szerkesztés: F. Tóth Zoltán
Katalógusterv: A Reklám Kft.

Kiadta a Freyler Aukció Kft.

Szerző	Aukciós tétel
Aba-Novák Vilmos	9
Aknay János	111
Barabás Miklós	96
Basch Edit	12.
Batthyány Gyula (Gróf)	100
Beck András	56
Bednár János	30
Berény Róbert	8, 18
Bernáth Aurél	13
Borbély László	81
Bors Györgyi	118
Botos Péter	92
Brodsky Sándor	34
Czene Béla	45
Czigány Dezső	19
Czóbel Béla	16, 75
Csernus Tibor	54
Csont Ferenc	98
Deim Pál	113
Dóra Ádám	106
Emőd Aurél	52
Erdei Kvasznay Éva	76
Ernszt András	87
Fábián Zoltán	107
Fajó János	86
Farkasházy Miklós	6
Fenyő György	55
Ferenczy Károly	26
Ferenczy Valér	33
Festménycsomagok	121, 122, 123, 124
Frank Frigyes	7, 46, 97
Gellér B. István	108
Glatz Oszkár	21
Gráber Margit	24
Gulácsy Lajos	15, 50, 125 (?)
Gyarmathy Tihamér	57
Gyulai Lajos	85
Haász István	59
Hencze Tamás	66
Hollai Krisztina	1
Horváth László	89
Ismeretlen európai festő	114
Ismeretlen francia, vagy orosz festő	74
Ismeretlen magyar, vagy francia festő	72
Iványi Grünwald Béla	36
Kacsák Tamás	103
Kadar Joseph	69
Kádár Béla	3, 17, 67, 71, 95
Kasparides Eduard	29
Kernstok Károly	14
Keserü Ilona	60
Klie Zoltán	22

Szerző	Aukciós tétel
Kliené Róna Klára	99
Kmetty János	10
Kolozsváry Zsigmond	82
Konok Tamás	65
Korda Vince	40
Korniss Dezső	49, 58
Kunffy Lajos	102
Lehel Mária	80
Lossonczy Tamás	48
Marosán Gyula	68
Marosi-Mucsi-Freyler	117
Mattioni Eszter	79
Matzon Ákos	109
Mednyánszky László (Báró)	31
Méhes László	42
Molnár C. Pál	4, 25
Molnár József	35
Nagy Oszkár	94
Nemes Lampérth József	61
Neogrády László	93
Ottó László	64
Paizs-Goebel Jenő	20
Paróczy Ágnes	88
Percz János	104
Perlrott-Csaba Vilmos	5, 28
Polony Elemér,	78
Pólya Iván	101
Réth Alfréd	32
Rippl-Rónai József	44, 51, 83
Rudnay Gyula	2
S. Kalivoda Kata	27
Sassy Attila	41
Saxon Szász János	110
Scheiber Hugó	77, 84
Schéner Mihály	70
Stein János	38
Sz. Kovács Ildikó	119
Szabó Menyhért	105
Szentandrassy István	112
Szigeti Jenő	47
Szlabey Zoltán	90
Szőnyi István	53
Telepy Károly	37
Tibor Ernő	63
Varkoly László	120
Vásárhelyi Antal	91
Vaszary János.	11
Veress Pál	116
Vértess Marcell	39
Victor Vasarely	43, 73
Wahorn András	115
Ziffer Sándor	23, 62

1

Hollai Krisztina (1975)

Képeslap F.M.-nek / *Postcard to F.M.*, 2020

Vegyestechnika, vászon / *Mixed media on canvas*

20 × 20 cm

Hátoldalon felirat / *Inscription on the reverse:*
Hollai Krisztina / Képeslap F.M.-nek 2020

Kezdő ár:
50.000 HUF

Starting price:
125 EUR

Becsérték:
120.000 – 200.000 HUF

Estimate:
300 – 500 EUR

Ez a tétel a Mystery Hotel Budapest felajánlása, a Heim Pál Gyermekkorház Fejlesztéséért Alapítvány részére. A leütési árra nem számolunk közvetítői jutalékot! / *This item is offered by the Mystery Hotel Budapest to the Foundation for the Development of the Heim Pál Children's Hospital. We do not charge a broker's commission for the knock-down price!*

2

Rudnay Gyula (1878-1957)

Tájkép / *Landscape*

Akvarell, papír / *watercolor on paper*

19 × 25 cm

Jelezve jobbra lent / *Signed bottom right:*
Rudnay Gy

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

Becsérték:
140.000 – 200.000 HUF

Estimate:
350 – 500 EUR

3

Kádár Béla (1877-1956)

Párduc / *Panther*

Vegyestechnika, papír / *Mixed media on paper*

20 × 28 cm

Jelezve jobbra lent / *Signed bottom right:*
Kádár Béla

Kezdő ár:
200.000 HUF

Starting price:
500 EUR

Becsérték:
400.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.000 – 1.500 EUR

4

Molnár C. Pál (1894-1981)

Kanapén fekvő akt / *Nude Lying on sofa*, 1955

Olaj, rétegeltlemez / *Oil on wood*

18 × 28 cm

Jelezve balra lent / *Signed bottom left:*
MCP

Hátoldalon felirat / *Inscription on the reverse:*
M.C.P. 1955 800.

Kezdő ár:
220.000 HUF

Starting price:
550 EUR

Becsérték:
360.000 – 440.000 HUF

Estimate:
900 – 1.100 EUR

Perlrott-Csaba Vilmos (1880-1955)

Őszi táj / *Autumn landscape*, 1928

Vegyestechnika, papír / *Mixed media on paper*

33 × 26 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Perlrott Csaba 928

Kezdő ár:
160.000 HUF

Starting price:
440 EUR

Becsérték:
220.000 – 360.000 HUF

Estimate:
550 – 900 EUR

Farkasházy Miklós (1895-1964)

Halak esti dala / *Evening song of fish*

Vegyestechnika, papír / *Mixed media on paper*

40,5 × 48,5 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Farkasházy

Hátoldalon felirat / Inscription on the reverse:
„Halak esti dala”

Kezdő ár:
440.000 HUF

Starting price:
1.100 EUR

Becsérték:
800.000 – 1.000.000 HUF

Estimate:
2.000 – 2.500 EUR

Frank Frigyes (1890-1976)

Párizsi virágcsendélet / *Parisian floral still life*, 1928

Olaj, vászon, lemezen / *Oil on canvas on paper*

35,5 × 30 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Frank Frigyes Paris 1928

Kezdő ár:
340.000 HUF

Starting price:
850 EUR

Becsérték:
550.000 – 750.000 HUF

Estimate:
1.375 – 1.875 EUR

WANTED!

Berény Róbert (1887-1953)

Álló akt (Női akt modell) / *Standing nude (Female nude model)*, 1910

Tus, akvarell, papír / *Ink watercolor on paper*

28 × 20 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:

Berény 1910

Ajánlás középen lent /

Personal recommendation in the middle below:

„Olginak(?), Sándornak szeretettel emlékül Berlin, 1928 Junius, Robert” /

„In loving memory of Olgi(?), Sándor Berlin, 1928 Junius, Robert”

Hátoldalon / On the back:

Jovanovich Péter kassai képkeretező pecsétje /

Péter Jovanovich's Kassa picture framing seal

Magyar Nemzeti Galéria Bírálati száma /

Hungarian National Gallery Review number:

339/58

Reprodukálva / Reproduced:

Kieselbach Galéria / Berény Róbert / Wanted

Kezdő ár:

2.600.000 HUF

Starting price:

6.500 EUR

Becsérték:

4.800.000 – 6.500.000 HUF

Estimate:

12.000 – 16.250 EUR

Berény Róbert

1. Berény Róbert

Párizs forrongó művészeti élete beszippantotta, – az akkori vezető francia mesterek Cézanne, Matisse munkái, valamint a posztimpresszionisták, a vadak és a kubisták ragadták meg a figyelmét legjobban. A Magyar Vadak Párizstól Nagy-bányáig 1904–1914 című könyvben, Orbán Dezső életrajzá-nál a következő információk olvashatók Berény Róbertről:

„Orbán művészbártaival közösen látogatta a galériákat.

„Ekkor már intim barátságban voltam Berény Róberttel, Pór Bertalannal, tisztelettel barátkoztam Kernstok Károly-lyal”. Kernstokkal – aki szintén 1906-1907-ben tartózkodott Párizsban – Pesten a Japán kávéházban ismerkedtek össze.

Párizsban is csak pár háznyira laktak egymástól, s Orbán gyakran látogatta meg Kernstokékat, de Berény Róbert volt az, aki megismertette vele Cézanne, Matisse és a Va-dak festészetét, továbbá Durand-Ruelnek is bemutatta.

„Egyik művészbárátom [...] elvitt a Vollard Galériába és ott megmutatott nekem három festményt, egyet Van Goghtól, egyet Cézanne-tól és egyet Matisse-tól.” (...) Berény elhívta Gertrude Steinékhez is. A Stein-szalomban a korszak mo-dern művészeivel, többek között Matisse-szal és Picassó-val személyesen is találkozott. Modiglianit is itt ismerte meg. Orbánék számára ekkoriban „Greco, Tintoretto voltak

3. Berény Róbert (1887-1953) Nő Pohárral, 1905

2. A Julian Akadémia férfiműhelye, Archiv fotó

a főistenek a múlt mesterei közül, Cézanne, Matisse, Braque, Picasso az újak közül”, valamint Fujita és Van Dongen.”

[Passuth Krisztina – Szűcs György – Gosztonyi Ferenc szerk.: Magyar Vadak Párizstól Nagy-bányáig 1904–1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) MAGYAR VADAK – ÉLETRAJZOK]

„Cézanne hatása a XX. századi egyetemes és magyar kép-zőművészetben rendkívül jelentős. Az impresszionisták lát-ványszerű, és a jelenségek optikai benyomásait visszatük-röző előadásmódja után a határozott szerkezetnek, térnek, plasztikai erőnek s az ezeket formáló színnek szigorú logiká-ját kereste, és ezzel új irányt szabott a festészet fejlődésének.”

(Szij Béla: Berény Róbert 1887-1953, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1964)

1906-ban festett Szalmakalapos önarcképe már gyökeresen más felfogást mutatott, mint korábbi művei. Hasonlóak az ez időben készült csendéletei is, melyeknek előadása szin-tén tárgyias, de a korábbi kompozíciók helyett már az új, Cézanne-i szerkezet lép előtérbe. Ebben az évben debütált a nyilvánosság előtt a Salon d'Automne-ban, majd megsza-kítva párizsi tanulmányútját, visszajött Budapestre. 1907-ben Pór Bertalannal Olaszországba utazott.

„1908-ban tért vissza Párizsba, ahol a Salon des Indépen-dants-ban szerepelt két művel. Ezeket, akárcsak fiatalkori műveinek nagy részét, nem ismerjük, de Maurice Denis el-ismeréssel írt róluk a La Grande Revue hasábjain. 1910-ben Budapesten festette korai periódusának főművét, a több helyütt reprodukált Kancsós csendéletet. Ezen látszik leg-jobban, hogy a Cézanne-i ábrázolás plasztikai tömörsége és szerkezeti szilárdsága mily elemi erővel ragadta meg a fiatal festőt.”

(Szij Béla: Berény Róbert 1887-1953, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1964)

4. Berény Róbert (1887-1953) Szalmakalapos önarckép, 1906, (Magyar Nemzeti Galéria tulajdona)

Ekkor már Párizsban volt a modern magyar piktúrának több jelentős fiatal képviselője, közülük Czigány Dezső, Czóbel Béla, Márffy Ödön, Kernstok Károly, Pór Bertalan, majd megérkezésük után, Tihanyi Lajos és Orbán Dezső is baráti kapcsolatot ápolt Berény Róberttel. 1909 végén Új Képek címmel közös kiállítást rendeztek a Könyves Kálmán budapesti kiállítóhelységben, majd később megalakították a Nyolcak avantgárd festőcsoportot, melynek tagjai az európai modernizmus, különösen a francia fauvizmus, expreszszionizmus és posztimpresszionizmus irányzatait hozták be a magyar művészeti közegbe.

„Az a körülmény, hogy a Nyolcak, köztük Berény, a fenti törekvések soraiban álltak, mélyreható világnézeti változást is jelentett számukra. Az akadémizmusnak ekkorra már hamis, unalomig ismételt gesztusaival, a naturalizmusnak szemlélődő, az impresszionizmusnak a pillanatnyi hangulatot rögzítő művészetével szemben ők valami új festői rend megfogalmazására, a képen is jelen levő szilárd, biztos konstrukcióra törekedtek. A látott és ismert világ jelenségeit lényeges összefüggéseikben kívánták megörökíteni. Ezért a vonalnak, formának, színnek, szerkezetnek új, erre alkalmas jelentőségét keresték.”

(Szió Béla: Berény Róbert 1887-1953, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1964)

A Nyolcak modern művészeti stílusa, amely szembement az akadémikus normákkal, sokkolta a magyar közönséget, amely hozzászólt a történelmi és realista festészethez. A visszaemlékezések szerint egyes látogatók annyira felháborodtak, hogy követelték a belépőjegyük árának visszatérítését.

5. A „Nyolcak”

6. Berény Róbert (1887-1953) Csendélet kancsóval és gyümölcsökkel, 1910 / 7. „NYOLCAK” kiállítása: Berény Róbert, Czóbel Béla, Czigány Dezső, Kernstok Károly, Márffy Ödön, Orbán Dezső, Pór Bertalan, Tihanyi Lajos, 1911. A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1909-1911

„Berény Róbert kollektive szerepel a Nemzeti Szalonban mintegy félszáz képpel. Négy év munkája gyűlt egybe, mert a művész itthon még nem állított ki, csak tavaly küldött a Könyves Kálmánba egy kis tájképet. Nagy kompozíciója révén már volt szó róla, de itt még egyszer meg kell állni teljes és tiszta pikturája mellett. Berény szerencsés ember. Nem voltak hosszú tévelygései, mindjárt választhatott és művészetének kezdetén már Cézanneon át látta a világot. Tőle kapta gazdag, tökéletes faktúráját: a tónusok egymáshoz való viszonyának megállapításában abszolút pontos.(...) Kereveten pihenő női aktja a kiállítás egyik büszkesége.”

(Feleky, Géza A „Nyolcak” Kiállítása, 1911. katalógus)

„Berény Róbert életművének két jól elkülöníthető pályaszakaszában, az 1905-1913 közötti fauve- és Nyolcakos periódusában, valamint az emigrációt követő 1926-1932 közötti érett, dekoratív korszakában születtek legjelentősebb és legszebb alkotásai.”

(Berény Róbert (1887-1953) Berliini akt (Akt műteremben), 1923 – Barki Gergely)

Az „Akt”, mint vezető műfaj

Berény Róbert (1887-1953) Álló akt, 1910 című alkotásának bal alján lévő autográf felirat igazolja, hogy a művész „Nyolcak”-os periódusában, 1910-ben, Budapesten készült. A művészettörténeti íráskor elemzései alapján a magyar Vadak festészetében az 1907-es budapesti Gauguin-kiállítás egy fordulópont volt, a kiállított képeken látott aktok vizuális élménye hosszú évekig motiválta a progresszív magyar művészeket, s így az „akt” új megfogalmazásban vált vezető műfajjává.

Berény 1910-ben készült aktjának markáns, dinamikus, expresszív vonalvezetése szembetűnő, mely az emberi testet az absztrakció felé mozdítja. A mozgás érzetét fokozza az erőteljes fekete kontúrvonal, amely szinte szobrászati minőséget kölcsönöz a figurának. Az egyszerűsített formák és a drámai fény-árnyék hatások a testet plasztikusabban jelenítik meg. A Nyolcak művészei új utakat kerestek, egyszerűsített formák használatával próbálták megragadni az érzelmi kifejezést. Berény aktja hasonlóan törekszik arra, hogy a test plasztikáját a mozgás és a dinamika eszközeivel mutassa be, elhagyva a hagyományos részletezést, a térbeliséget hangsúlyos rövidülésekkel éri el. Vonalvezetésének lendülete olyan erős, hogy néhány helyen le is megy a papírról. A XIX. századi akadémikus ábrázolásoktól, ahol a női test idealizált szépségét hangsúlyozták, – Berény modern, expresszionista aktja távol áll. A fiatal modell teste nem egy rekamién nyúlik el, hanem kitekeredett S alakban, lépés közben örökíti meg vad árnyékokkal a művész. A lányt divatos, bubi frizurával látjuk, tőle balra egy függőleges tárggyal.

8. Berény Róbert (1887-1953) Álló akt, 1910

9. Bortnyik Sándor fotója Berény Róbertről, 1920-as évek, magántulajdon

„A visszaemlékezések egybecsengően arra utalnak, hogy ekkor alkotói válságba került, keveset festett és meddőségére a pszichoanalízistől remélt orvoslato. Már a század első évtizedében közel került a pszichoanalízishez. Legjobb barátai között tudhat- ta Ferenczi Sándort és Radó Sándort, aki Berény emigrációjának idején szintén Berlinben tartózkodott. Berény ahhoz a pszichoanalitikus körhöz tartozott, amely Ferenczi körül formálódott már 1909-től kezdődően. Egy alkalommal Freudot is vendégül látta városmajori villájában, sőt Ferenczi közvetítésével, Freud felkérésére két Mózes-rajzot is készíttetett.”

[Berény Róbert (1887-1953) Berlini akt (Akt műteremben), 1923 – Barki Gergely]

A berlini emigráció alatt több Sándor nevű ismerőse volt. Közülük talán kiemelkedik Ferenczi Sándor, így elképzelhető, hogy neki és párjának szól a kép alatti ajánlás. Sándor előtti szót, mintha „Cukinak” lehetne olvasni, így feltételezhető, hogy az 1910-es Aktot, egy párnak adta emlékül, 1924-ben, Sándornak és párjának. Berény a híres pszichoanalitikus, Ferenczi Sándor közvetítésével szorosabb kapcsolatba a pszichoanalízissel, és berlini tartózkodása idején azt remélte, hogy ez segít majd megsza- badulni művészi válságától. A 36 éves neurológus, Ferenczi Sándor, – Sigmund Freud egyik elkötelezett követője és bizalmasa volt. Levelezésük nem korlátozódott kizárólag szakmai kérdésekre; Ferenczi rendszeresen megosztotta Freuddal magánéleti dilemmáit és nehézségeit. Freudhoz fűződő kapcsolata mind szakmai, mind személyes téren szoros volt.

Radó Sándor (1890-1972) magyar pszichoanalitikus, Sigmund Freud munkatársa, a pszichoanalízis úttörője, szintén Berény Róbert barátja volt.

Berény harmadik Sándor nevű barátja, Bortnyik Sándor volt, vele és feleségével, Klárral is nagyon közeli kapcsolatot ápol.

Berény Róbert Berlinben megismerkedett második feleségével, a tehetséges gordonkaművésznővel, Breuer Etával (1898–1977), s a szerelem elindította új alkotási periódusát is.

A most kalapács alá kerülő kép egy valódi ritkaság, mely sok évig lappangott. Berény Róbert (1887-1953) Álló akt, 1910 című mű- vének felbukkanása reményt ad, hogy talán a közeljövőben újabb tízes évek alatt készült Berény alkotás kerül elő.

FORRÁS:

Szj Béla: Berény Róbert 1887-1953, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1964, 5-32. oldal
Feleky, Géza A „Nyolcak” Kiállítása. 1911. katalógus – „Nyolcak” kiállítása – Database of Modern Exhibitions (DoME) – European Paintings and Drawings 1905-1915 (univie.ac.at)
Berlini kirakós A Berény-életmű szilánkjai egy walesi kis faluból és a lengyel regényirodalomból Archivum 2017-05-10 100. lapszám – 44-51. oldal Barki Gergely
Passuth Krisztina – Szücs György – Gosztanyi Ferenc szerk.: Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) MAGYAR VADAK – ÉLETRAJZOK
Berény Róbert (1887-1953) Berlini akt (Akt műteremben), 1923 – Barki Gergely – Berény Róbert – Berlini akt (Akt műteremben), 1923 - 54. Téli aukció aukció / 107 tétel (kieselbach.hu)
Passuth Krisztina – Szücs György – Gosztanyi Ferenc szerk.: Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) MAGYAR VADAK – PÁLYAKÉPEKBARKI GERGELY: Berény Róbert, az „apprenti fauve”
Szj Béla: Berény Róbert életútja gyermekéveitől a berlini emigrációig. Bulletin de la Galerie Nationale Hongroise 1963.
Szerelem a kommun idején: Berény Róbert kalandos élete, 2022. március 18. 18:05 MTI
Passuth Krisztina: A Nyolcak festészete (1971)

FOTÓK:

1. Berény Róbert – Berény Róbert – Wikipédia (wikipedia.org)
2. A Julian Akadémia férfiműhelye Archiv fotó Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) | Könyvtár | Hungaricana
3. Berény Róbert (1887-1953) Nő Pohárral, 1905 – Berény Róbert, Nő Pohárral 1905, 1905 - Berény Róbert – WikiArt.org
4. Berény Róbert (1887-1953) Szalmakalapos önarckép, 1906, (Magyar Nemzeti Galéria tulajdona) – Berény Róbert (irodalmiradio.hu)
5. A „Nyolcak” – Pin page (pinterest.com)
6. Berény Róbert (1887-1953) Csendélet kancsóval és gyümölcsökkel,1910 – Berény Róbert, Berény Róbert 1887-1953 Csendélet kancsóval és (invaluable.com)
7. „NYOLCAK” kiállítása: Berény Róbert, Cöbel Béla, Czigány Dezső, Kernstok Károly, Márffy Ödön, Orbán Dezső, Pór Bertalan, Tihanyi Lajos, 1911. A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1909-1911 – Könyvtár – Hungaricana
8. Berény Róbert (1887-1953) Álló akt, 1910
9. Bortnyik Sándor fotója Berény Róbertről, 1920-as évek, magántulajdon, Artmagazin › „MINTHA A HÁZ CSAK IZZÓ SZERELMÜK MIATT TARTANÁ ŐKET ÖLÉBEN”, Berény Róbert, Spitzer-Somló Ilona és Breuer Eta, Archivum, 2016-09-16, 90. lapszám – 64-69 oldal, Nyáry Krisztián

Aba-Novák Vilmos (1894-1941)

Álló modell / Standing model

Tus, papír / Ink on paper

42 × 29,5 cm

Jelzés nélkül / Not signed

Kezdő ár:
340.000 HUF

Starting price:
850 EUR

Becsérték:
600.000 – 800.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.000 EUR

Kmetty János (1890-1976)

Csendélet ablak előtt / *Still life in front of a window*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

55 × 46 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Kmetty

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukcióház, 40. Aukció, 167. tétel

Kezdő ár:
3.200.000 HUF

Starting price:
8.000 EUR

Becsérték:
5.000.000 – 7.000.000 HUF

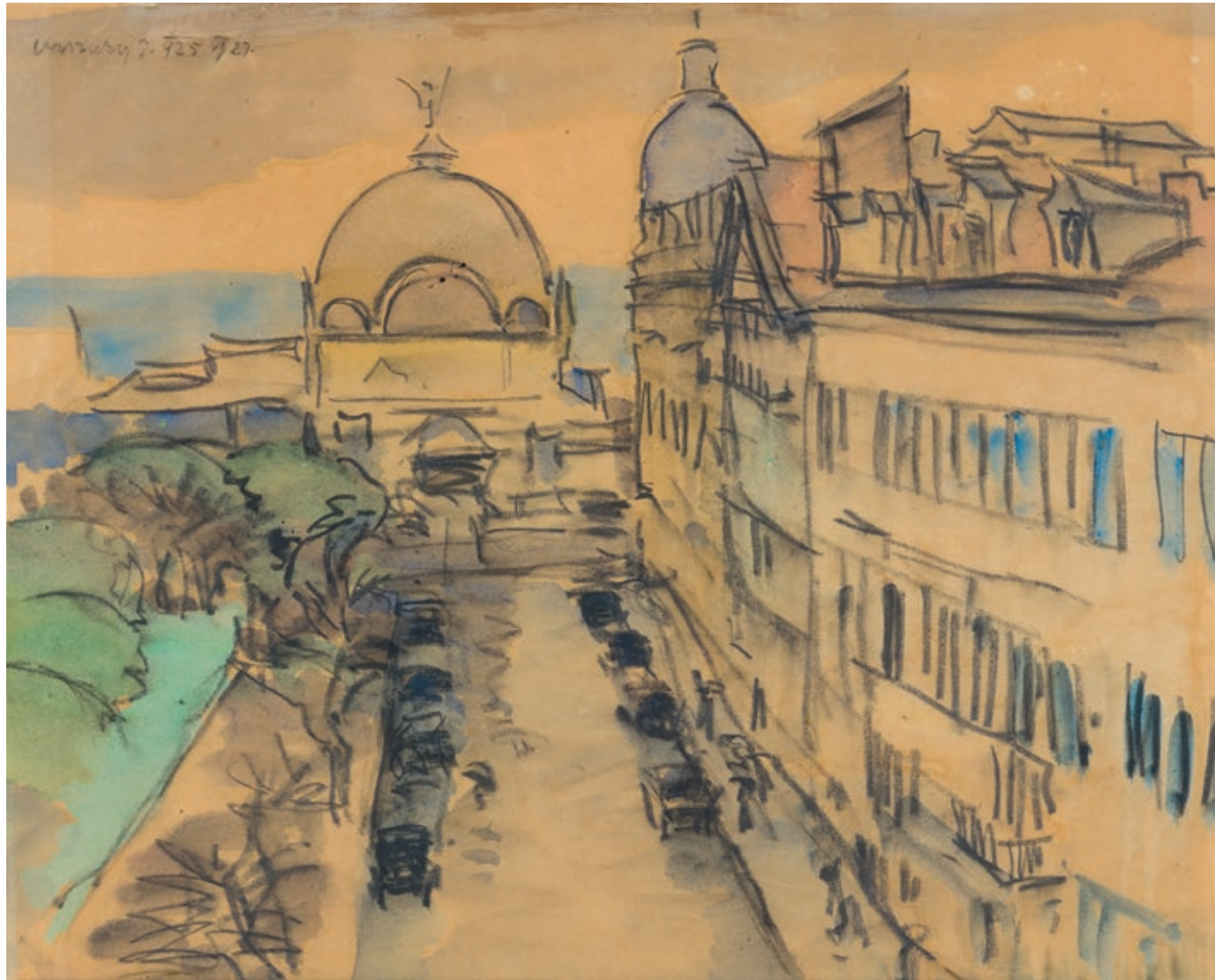
Estimate:
12.500 – 18.750 EUR

Kmetty János (1890-1976) Csendélet ablak előtt / részlet

Vaszary János (1867-1939)

Városképek parkkal / Cityscape with park, 1925

Ceruza, akvarell, papír / Pencil, watercolor, on paper

31 × 42 cm

Jelezve balra fent / Signed upper left:

Vaszary J. 925.VI.27.

Kezdő ár:
1.700.000 HUF

Starting price:
4.250 EUR

Becsérték:
2.400.000 – 3.800.000 HUF

Estimate:
6.000 – 9.500 EUR

Vaszary János

„Nem volt soha egyéb szándékom, vágyam: festeni akartam! Ez az autoszuggestió nekem oly természetes volt, hogy annak ellenkezőjét nem is tudtam volna elgondolni.”

(Vaszary János naplójából – Régi és/vagy új reneszánsz)

Vaszary Jánost (1867-1939), a XX. század egyik legizgalmasabb magyar alkotóját nem csupán bámulatos színélményt adó alkotásainak jellegzetes ecsetkezése és ábrázolásmódja miatt lehet szeretni, hanem azért is, mert a legtöbb festővel ellentétben, sok stílusirányzatban kipróbálta magát, és maradandót alkotott.

Vaszary János 1867. november 30-án született Kaposváron. A művészeti tanulmányait Budapesten kezdte a Mintarajziskolában.

„Ebben a főiskolában nem kaptam semmit, jobban mondva, amit kaptam, mind el kellett felejtenem.”

(Vaszary János naplójából – Régi és/vagy új reneszánsz)

1887-től Münchenben tanult a Képzőművészeti Akadémián, majd 1899 és 1902 között a párizsi Julian Akadémiára járt.

„Rendkívüli tehetségekben nem volt hiány, és ezek hatottak is izgatólag és lelkesítettek, mindjárt éreztük azonban, hogy ezekben a stúdiókban tulajdonképp csak tréning folyik, de az egész életre szóló ajándékot, szellemi fegyvereket Párizs az ő csudálatosan színes, ragyogó élete, elsodró mozgása, kifoszthatatlan, újszerű formagazdasága nyújtotta. Az utca nappali és éjjeli élete, kirakatai, díszletei a legszorosabb kapcsolatot mutatták a festőművészettel. Éreztük, hogy festőnép között élünk. Művészgyűjteményei, magánképtárai, a lépten-nyomon felbukkanó régiség- és műkereskedések és kivált nagyszerű kiállításai – kézzelfoghatólag bizonyították Párizs mindent leverő fölényességét. Könnyű megállapítani, hogy a franciák ma is az egyedüli iskolamesterei a művészetnek.”

(Vaszary János összegyűjtött írásai – Mezei Ottó)

Vaszary János művészeti pályája néhány ponton hasonlóságot mutat Rippl-Rónaiéval, mindketten kaposvári születésűek, s habár festői stílusuk, – karakterük más volt, a francia kultúrát és művészetet úgy hozták haza Magyarországra, hogy nem veszítették el gyökereiket.

Míg Rippl alapvetően nyugodt természetű volt, festészete mindvégig a képi dekorativitást tartotta fontosnak, addig Vaszary folyamatosan kereste az újat, s a festészeti törekvések széles skáláját járta be. Az akadémikus natúrstudiumoktól, sejtelmes szimbolizmuson keresztül, a szecesszió át az expresszionizmust, s az art decot érintve, – hogy csak néhányat említsünk, – élvezettel fedezte fel a festőzséni. A századelőn, már Párizsban kerül a modern, fauves festői hatások alá, Derain, Vlaminck, Kees van Dongen, majd Cézanne művészete ragadja magával. A legjobb táptalajt kapta meg, mint festőművész és maximálisan tudott élni vele, melyet lenyűgöző életműve igazol.

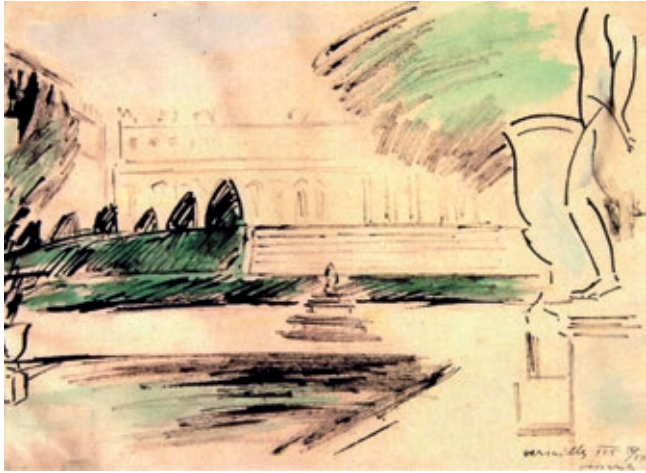

2. Vaszary János (1867-1939) József főherceg fiai, 1890 / 3. Vaszary János (1867-1939) Lilaruhás nő macskával, 1900 / 4. Vaszary János (1867-1939) Nők tükörrel, 1901

5. Vaszary János festőművész (1867-1939) / 6. Vaszary János (1867-1939) Ciklámenek pohárban, 1930-as évek / 7. Vaszary János (1867-1939) A pesti Duna-korzó (Duna-parti korzó, Korzó I.), 1934 körül

Az 1920-as évekre Vaszary János már a magyar művészeti élet egyik legismertebb festője volt. Ebben az időszakban szívesen ábrázolta a modern, pezsgő városi életet, amit gyors, lendületes mozdulatokkal komponált meg. Vaszary 1925-ben hosszú idő után friss impulzusokért látogatott újra Párizsba, ottléte alatt többször felkereste Versailles-t is.

8. Vaszary János (1867–1939) Versailles, 1925 (Versailles 925. IV. 23.) - Magyar Nemzeti Galéria

Vaszary János (1867-1939) Városkép parkkal, 1925

Vaszary János (1867-1939) Városképparkkal, 1925 című kép középső, függőleges tengelyén egy út látható, – jobbra, balra négy-négy parkoló fekete automobil, – melynek végén, egy nagy kupolájú impozáns épület rajzolódik ki, szoborral a tetején. Az út egyik felén siető emberek sziluettjei, a felettük tornyosuló házsorral, míg a másik oldalon a park zöldes, nyugalmas sugárzó fái. A kép egy magasabb nézőpontból készült, valószínűleg egy szemben lévő épület lakásának ablakából vagy teraszáról. Vaszary a pillanatnyi atmoszférát ragadja meg, s a modernizálódó városi élet dinamizmusát tükröző alkotásával. A halvány kékek, zöldek, lilák mellett merészen, de mégis elegánsan hagyja a papír felületét a kompozíció részének lenni. Nem erőlteti a festéket a hordozóra, Vaszary légiesség könnyedséggel gyönyörködött.

Vaszary „*fehér alapos*”, 1925 utáni festői stílusáról Rabinovszky Márius így érkezett a Magyar Művészet hasábjain: „*Az új stílus: széles egyirányú foltok csoportjai, áttetsző fehér alap; alla prima festés, végletesen; világos síkok, melyekből egy-egy sötéten ragyogó folt vagy foltcsoport kiharsonázik; a már-már ernyedő dinamika csodálatosan felfrissül, len-*

Napközben Párizs utcáit járta vagy a parkokban készítette vázlatait, éjszakánként pedig a bárókban, mulatókban, kaszinókban gyűjtött motívumokat, melyeket későbbi alkotásain is felhasznált. Vaszary János művészetében jelentős változást hozott 1925-ös párizsi útja, elhagyva a fekete alapot, fehérre kezdett festeni.

„...végre hosszabb időre Párizsba utazhatott. Felfrissülésre vágyott fizikai és intellektuális értelemben egyaránt. Készenlétben állt az új impulzusok, az izgalmas művészeti élmények befogadására. Mindenre nyitott volt: legyen az divat, közlekedés vagy szórakozás. A kirakatok kínálata éppúgy lázba hozta, mint a nyüzsgő utca zsvajja, a bárók mélyéről kihallatszó zene vagy a reklámtáblák fényei.”

(Veszprémi Nóra – Szűcs György szerk.: Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2007/3) – Párizs 1925)

9. Vaszary János (1867-1939) Városképparkkal, 1925

dületesebb, szabadabb, feszültebb, mint valaha. Minden ecsetvonás vág és a helyén van, minden szín érvényesül. Csodálatos takarékoság az eszközökben. Az érettmesteri sztenografia pár vonással közli mondanivalóját; az 1920 utáni halmozottságot végletes szűkszavúság váltja fel. Bőség, harsogás, pompázás kifejezése: minimális anyaggal. Érezni az öntudatos bizalmat, mellyel a mester útjára bocsátja ecsetjét; az eljárás nem probléma, az élmény szabadon törhet elő.”

10. A Pont au Change, Párizs, dátum nélküli képeslap, részlet / 11. Párizsi utca, részlet – Histoires de quartier

FORRÁS:

Veszprémi Nóra – Szűcs György szerk.: Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2007/3) – Vaszary János művei kiállításokon
Gerő Katalin: Vaszary János művészete, Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1986.
Németh Lajos: A modern magyar festészet története, Corvina Kiadó, Budapest, 1969.
Szabó Júlia: Magyar művészet a 20. században, Balassi Kiadó, Budapest, 1997.
A Magyar Nemzeti Galéria és a Vaszary-gyűjtemény online adatbázisai.
Vaszary János naplójából – Régi és/vagy új reneszánsz. Vaszary János összegyűjtött írásai (Szerk.: Mezei Ottó) Komárom-Esztergom Megyei Önk. Múz. Ig., Tata, 1994, 23-27. oldal – Vaszary János: Aranykor (oszk.hu) artmag23.pdf (artmagazin.hu)
Vaszary János és / vagy az új reneszánsz. Vaszary János összegyűjtött írásai. (Tudományos Füzetek 8. Tata) (mtak.hu)

FOTÓK:

1. Vaszary János (1867-1939), Önarckép, 1887 – Selfportrait by János Vaszary 1887 - Vaszary János (festő) – Wikipédia (wikipedia.org)
2. Vaszary János (1867-1939) József főherceg fiai, 1890 - artmag23.pdf (artmagazin.hu)
3. Vaszary János (1867-1939) Lilaruhás nő macskával, 1900, SZÁZ SZÉP KÉP - Vaszary János: Aranykor (oszk.hu)
4. Vaszary János (1867-1939) Nők tükörrel, 1901 – artmag23.pdf (artmagazin.hu)
5. Vaszary János festőművész (1867-1939) – Vaszary Janos - Vaszary János (festő) – Wikipédia (wikipedia.org), Vaszary János (1867-1939)
6. Vaszary János (1867-1939) Ciklámenek pohárban, 1930-as évek – Képzőművészet Magyarországon – Képnéző (hung-art.hu)
7. Vaszary János (1867-1939) A pesti Duna-korzó (Duna-parti korzó, Korzó I.), 1934 körül
8. Vaszary János (1867–1939) Versailles, 1925 (Versailles 925. IV. 23.) - Magyar Nemzeti Galéria – (Veszprémi Nóra – Szűcs György szerk.: gyűjteményes kiállítása (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2007/3)
9. Vaszary János (1867-1939) Városképparkkal, 1925
10. A Pont au Change, Párizs, dátum nélküli képeslap, részlet – Amikor Haussmann összekeverte a vámokat, a Kereskedelmi Bíróságon és másutt | www.louvrepourtous.fr,
11. Párizsi utca, részlet – Histoires de quartier... Histoire du cinéma Saint-Paul (2e partie) – RUE BEAUTREILLIS

Basch Edit (1895-1980)

Art Deco hölgy portréja / *Art deco portrait of a lady*, 1942

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

45 × 41 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Basch E. 1942

Kezdő ár:
650.000 HUF

Starting price:
1.625 EUR

Becsérték:
900.000 – 1.500.000 HUF

Estimate:
2.250 – 3.750 EUR

Bernáth Aurél (1895-1982)

Múza / *Muse*

Olaj, fa / *Oil on wood*

65 × 50 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
BA

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukciósház 65. aukció

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.800.000 – 3.600.000 HUF

Estimate:
7.000 – 9.000 EUR

Kernstok Károly (1873-1940)

Folyóparti táj / *Riverside landscape*, 1925

Olaj, karton / *Oil on cardboard*

49,5 × 70 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Kernstok 925

Kezdő ár:
1.000.000 HUF

Starting price:
2.500 EUR

Becsérték:
1.800.000 – 2.600.000 HUF

Estimate:
4.500 – 6.500 EUR

Gulácsy Lajos (1882-1932)

Olasz táj kastéllyal / *Italian landscape with a castle*

Olaj, papír / *Oil on paper*

15 × 21,5 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Gulácsy

Kezdő ár:
2.600.000 HUF

Starting price:
6.500 EUR

Becsérték:
4.200.000 – 6.000.000 HUF

Estimate:
10.500 – 15.000 EUR

Gulácsy Lajos

1. Gulácsy Lajos (1882-1932)

„Gulácsy Lajos (1882-1932) a századforduló magyar festészetének egyik legmagányosabb és egyben legrejtélyesebb alakja. Emberi és művészi megítélését máig feloldhatatlannak tetsző kettősség jellemzi. Miközben művészetét már életében csodálat övezte, és olyan személyiségek, mint Füst Milán, Kosztolányi Dezső, Lyka Károly méltatták megkülönböztetett elismeréssel munkásságát, valamint az 1907-ben és az 1909-ben megrendezett budapesti kiállításai éppúgy komoly sikert arattak, mint 1909-es és 1911-es nagyváradi szereplései, egész élete folyamán súlyos megélhetési gondokkal küszködött.”

(Szabadi Judit: Gulácsy Lajos)

Művészetében erőteljesen jelen van az idealizált múlt iránti vonzódás, melyet az „Olasz táj kastéllyal” című festményén is figyelemmel kísérhetünk. A mű egy olasz tájban lévő kastélyt ábrázol, amely tükrözi Gulácsy elvágyódását saját korából. A kastély egy idealizált kor metaforájaként értelmezhető, amelyben menedéket talált az akkori modern világ realitásai elől. Műve nem a külső világ lenyomata, hanem belső vízióinak tükröje.

2. Gulácsy Lajos (1882-1932) Találkozás (Olasz mese), 1908-1909 között / 3. Gulácsy Lajos (1882-1932) Itáliai séta, 1899 / 4. Gulácsy Lajos (1882-1932) Régi kert (A régi kert ősszel), 1909 / 5. Gulácsy Lajos (1882-1932) Tájkép kolostorral

FORRÁS:

Szjő Béla: Gulácsy Lajos; Corvina, Budapest, 1979
Szabadi Judit: Gulácsy Lajos; bőv. kiad., Budapest : Fekete Sas Kiadó, 2007.
Marosvölgyi Gábor: Gulácsy Lajos; Kossuth Kiadó, 2009.

FOTÓK:

- 1.Gulácsy Lajos (1882-1932) – angyali lélekkel - Cultura.hu
- 2.Gulácsy Lajos (1882-1932) Találkozás (Olasz mese), 1908-1909 között – Találkozás (Olasz mese), 1908-1909 között – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- 3.Gulácsy Lajos (1882-1932) Itáliai séta, 1899, – Itáliai séta, 1899 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- 4.Gulácsy Lajos (1882-1932) Régi kert (A régi kert ősszel), 1909, – Régi kert (A régi kert ősszel), 1909 - Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- 5.Gulácsy Lajos (1882-1932) Tájkép kolostorral, – Tájkép kolostorral – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)

Czóbel Béla (1883-1976)

Kislány portréja / Little girl portrait

Szén, papír / Charcoal drawing on paper

42 × 30 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Czóbel

Kezdő ár:
220.000 HUF

Starting price:
440 EUR

Becsérték:
380.000 – 440.000 HUF

Estimate:
950 – 1.100 EUR

Kádár Béla (1877-1956)

Art Deco jelenet (Anya gyermekével) / *Art Deco scene (Mother with child)*,
1930-as évek közepe / *Painted in the mid-1930s*

Tempera, gouache, tus, papír / *Tempera, gouache, ink, paper*

55 × 38 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:

Kádár Béla

Dr. Gergely Mariann művészettörténész szakvéleményével /
With a certificate of authenticity by art historian Dr. Gergely Mariann

Kezdő ár:

5.500.000 HUF

Starting price:

13.750EUR

Becsérték:

8.000.000 – 12.000.000 HUF

Estimate:

20.000 – 30.000 EUR

Kádár Béla

1. Kádár Béla arcképe, 1910-es évek

Kádár expresszív stílusát a Der Sturm Galériában is elismerés övezte, ahol „mesés” ábrázolásmódjával mutatkozott be, gyakran Chagall és Heinrich Campendonk hatásait idéző képi világgal.

A galéria tulajdonosa, Herwarth Walden, – aki a huszadik század elején a német avantgárd művészet, az expresszionizmus, a futurizmus és a dadaizmus egyik legfontosabb felfedezője és támogatója volt, – hamar rátalált Kádár Béla briliáns, modern művészetére. A Der Sturm (A vihar) nemcsak egy galéria volt, hanem Herwarth Walden egy expreszionista magazint is kiadott ezzel a névvel, ahol a művészek legprogresszívebb műveit reprodukálta. A laphoz kötődött a Die Brücke és a Der Blaue Reiter művészeti csoportosulás is.

Walden nagyra tartotta Kádár művészetét, éppen ezért három munkáját is közölte az Einblick in Kunst: Expressionismus, Futurismus, Kubismus című, 1925-ben megjelenő könyvében, Chagall, Kandinszkij és Picasso művei mellett. Kádár a modernizmus bölcsőjében alkotott, világhírű képzőművészek inspiráló közegében. Önálló bemutatkozását

Kádár Béla festményeivel együtt zseniális grafikái is bejárták a világot, többek között Berlin, London, Párizs, Milánó, München, Amszterdam, Genova és Köln kiállítótermeit. 1930-31-ben a tengerentúlon, New Yorkban és Philadelphiában is elismerték a magyar avantgárd festőművészt.

Kádár Béla 1877. június 14-én született Budapesten. A nem mindennapi fiatal, bejárta gyakorlat Európát, 22 évesen beiratkozott az Iparrajziskolába, majd 3 év múlva a Mintarajztanoda hallgatója lett. 1904-ben Münchenben és Budapesten szabadiskolákba járt, s 1912-ben a Százados úti művésztelepen kapott műtermet. A festészet iránti érdeklődése egyre inkább az avantgárd mozgalmak felé fordult.

Az I. Világháború után az Ernst Múzeumban és a Múterem Galériában volt önálló kiállítása. Modern, expresszionista műveivel 1921-ben Bécsben Scheiber Hugóval közösen volt kiállítása. Hevesy Iván 1922-ben megjelent könyvében kiemelte Kádár Béla „grafikai lapjainak” jelentőségét, melyek futurista és kubista hatásokat tükröztek, valamint merész kompozíciós megoldásokat mutattak be. 1923 és 1924-ben kiállított a berlini Der Sturm Galériában, amely a német expresszionizmus legjelentősebb kiállítóhelyévé vált.

2. Herwarth és Nell Walden ebédlőjükben, a falon két Chagall festménnyel, 1916

követően Herwarth Walden több csoportos kiállításra hívta meg, így 1926-ban az USA-ban láthatta alkotásait a nagyérdemű, mely a keleti parton átütő sikert aratott. 1932-ben a londoni The Studio című kortárs művészeti lapban is megjelentek alkotásai.

Karrierje, a 20-as években bemutatott alkotásainak és az ezekről megjelent publikációknak köszönhetően felfelé ívelt, a következő évtizedekben folyamatosan szerepeltették műveit az európai és kelet-európai avantgárd művészettel foglalkozó tárlatokon, illetve önálló kiállításokat is rendeztek neki több európai nagyvárosban.

A 1920-as évek végén a képeit kubista formaelemekkel, dekoratív színekkel és konstruktivista szerkesztési móddal építette fel. A hátterekben megjelentek a csíkok, pöttyök, de ezeken a képeken még nem használta a tuffolást.

Míg Kádár Béla az 1920-as években, Bécsben, Berlinben és New Yorkban állította ki képeit, addig az 1930-as években újból Budapesten alkotott. Az art deco térhódítása Kádár művészetére is hatással volt, – a képzőművészetén kívül, az élet számos területén megjelent, mint például a belső építészetben, az alkalmazott grafikában, a divatban, – egy új korszak dekoratív hatása érvényesült. A női szépség az art deco hatására újrafogalmazódott.

3. Der Sturm címlapja Kádár Béla rajzával

4. Kádár Béla (1877-1956) Asztali csendélet, 1926 körül, Magántulajdon

1930-as évek, Kádár gouache képei – „...alakjai halk vonaljátékokban egyesülnek, összeolvadnak és egymásba borulnak”

Kádár Béla az 1930-as évektől rendszeresen kiállított Budapesten a Tamás Galériában, az Ernst Múzeumban, Kovács Ákos Galériájában, a Fränkel Salonban, ahol a szakmai sikereken kívül a hazai közönség is értékelte modern alkotásait. Kádár egy modern, avantgárd, egyedi festészeti nyelvet hozott létre. A korábbi évek expresszionizmusát és az ebből kialakuló szintetikus kubizmust elegyítette az art-deco elegáns, friss vonalvezetésével, – s ez a 30-as évek finom, lírai ábrázolásaihoz vezetett, mely a művész védjegyévé vált.

„Rafinált, mondén kompozíció, ravasz összetétele testnek, vonalnak, fényfoltnak, festészetnek, s grafikának.”

(Rabinovszky Máriusz – Kádár Béla gouache képeiről)

Selymes felületű, figurális kompozícióin megjelennek a nagyobb méretű nőalakok, nem részletezett, finom vonalakkal határolt, dekoratív arcok, szürkés hátterek. A 30-as években alkotott képein, a nők nincsenek egyedül a kompozíciókon, Kádár gyakran gyermekkel ábrázolja őket, vagy több nőt rajzol fel egymás mögé lágy vonalakkal, de gyakran feltűnnek mellettük gyümölcsök, virágok, ékszerszek, esetleg egy hangszer vagy sakktábla, néhol fátyol.

*„Már első bemutatkozásakor kiütközött dekoratív hajlandósága. Azóta tehetségének ez az iránya vált uralkodóvá művészetében. A szín a formát elnyeli, rátelepedik és elnyomja. De színei: az alaptónus most gyöngyszürke, selymes felületén, majd szordínós lilák, zöldek és rózsaszínek harmonikus egyvelegén melódiákba egyesülnek, s a formák fölé borulnak, mint lehetetfinom fátyol. Ez a színeköltészet tele van hintve elképzelt valósággelemekkel, mint emlékképek félálomszerű mesevilágokból. Sehol sem találkozunk nála természetábrázolással és mégis természetnek hat minden kompozíciója, csakhogy az ő természete vízionárius világ, melyben **alakjai halk vonaljátékokban egyesülnek, összeolvadnak és egymásba borulnak. Kádár Béla e tizenöt év alatt megteremtette a maga egyéni világát, a maga eredeti művészetét, mely csupa zene és álom. Elmosódó plaszticitásával beleringat abba az álomvilágba, melyben titokzatos színek titokzatos figurákkal élnek, hullámzanak és elmerülnek.**”*

(Lázár Béla: Kádár Béla)

5. Pablo Picasso (1881-1973) Le Rêve, 1932 (Álom) / 6. Tamara de Lempicka (1898-1980) Irene és nővére, 1925 / 7. Kádár Béla (1877-1956) Anya két gyermekével, 1934 / 8. Kádár Béla (1877-1956) Hölgyek zöld háttér előtt, 1930-as évek eleje

Kádár Béla (1877-1956)
Art Deco jelenet (Anya gyermekével),
1930-as évek közepe

A montázszerűen egymásra helyezett, néhol sablonos, precíz vonalakkal megrajzolt kompozíciók, – Kádár 1930-as években készült műveire jellemző dekoratív nyelvezete, – melyek nagy sikert hoztak a művésznek.

Kádár Béla (1877-1956) Art Deco jelenet (Anya gyermekével), 1930-as évek közepe című alkotása egy gyönyörű példája az ekkor készült remekműveinek. Kádár képén az arcok szoborszerűek, porcelán fehér vonalakkal kontúrozva, de a mozdulatok és a meleg földszínek éreztetik a szeretet, a féltés, a női energiák jelenlétét, melyek az intimitást és nyugalmat is hangsúlyozzák.

Kádár nemcsak fizikai közelségüket, hanem érzelmi kötődésüket is kifejezi, egy lírai kapcsolatot ábrázol. A magasabb nő féltve, gyengéden öleli gyermekét, bal keze a kislány szívéen lévő kezén pihen. Kádár egyedülálló könnyedséggel, festői gesztusokkal, – finom szövésű fátyol részletekkel, hajtincseik hullámszával, begyűrűzésével, a ruha anyagának apró csillagokkal való díszítésével, – bontja meg a teret dekoratív rajzosságával. A meleg színek és a fehér életre kelti a kompozíciót, ahogy a szürkés háttér előtt szinte világítanak. A művész alkotásaiban a japán fametszetekre jellemző finom vonalkultúrát is észlelhetjük, melyet gouache képein megkoronáz, a modern textúra teremtési módszerével, a finom „tuffolások” technikájával. Kádár Béla Art Deco jelenet-én is jól látszanak ezek a kis pöttyözött felületek, amikor a művész belemártja a száraz ecsetet a festékbe és apró, gyengéd, óvatos mozdulatokkal, bizonyos részek kitarásával a vászonra üti belőle a festéket.

1934-ben a főváros egyik legismertebb kiállítóhelyén, a Frankel Szalonban Kádár Béla egy új tárlat anyagával jelentkezett: az anya a gyermekével kép témát feldolgozó modern festményeit és grafikáit mutatta be, nagy sikerrel.

9. Kádár Béla (1877-1956) Art Deco jelenet (Anya gyermekével), 1930-as évek közepe

FORRÁS:

Kádár Béla Ismeretlen képei üvegnegatívokon a Rónai Dénes-hagyatékban – Archívum 2013-08-31 5. lapszám - 44–49. oldal / Gergely Mariann
Gergely Mariann: Kádár Béla. Melankolikus utazás. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2002
Sturm Galéria, Berlin Történelem, Kiállítások (visual-arts-cork.com)
Szeredi Merse Pál: Kádár Béla és a Walden-gyűjtemény - Berlin-Budapest 1919-1933, Virág Judit galéria, 2016

FOTÓK:

1. Kádár Béla arcképe, 1910-es évek – Kádár Béla – Virág Judit Galéria – webshop (viragjuditgaleria.hu)
2. Herwarth és Nell Walden ebédlőjükből, a falon két Chagall festménnyel, 1916 – wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dd/Herwarth – Einblick in Kunst: Expressionismus, Futurismus, Kubismus : Walden, Herwarth : Ingyenes letöltés, kölcsönzés és streaming: Internet Archive
3. Der Sturm címlapja Kádár Béla rajzával – DER STURM SANATÇILARININ GÖZÜNDEN HERWARTH WALDEN 1496567 (dergipark.org.tr)
4. Kádár Béla (1877-1956) Asztali csendélet, 1926 körül, Magántulajdon – Kádár Béla Asztali csendélet, 1926 körül – 56. tétel, Asztali csendélet, 1926 körül (mutargy.com)
5. Pablo Picasso (1881-1973) Le Rêve, 1932 (Álom) – Le Rêve (Picasso) – Wikipédia
6. Tamara de Lempicka (1898-1980) Irene és nővére, 1925, Old Paint – Pinterest
7. Kádár Béla (1877-1956) Anya két gyermekével, 1934, Anya két gyermekével, 1934 – Virág Judit Galéria
8. Kádár Béla (1877-1956) Hölgyek zöld háttér előtt, 1930-as évek eleje, Hölgyek zöld háttér előtt, 1930-as évek eleje – Virág Judit Galéria
9. Kádár Béla (1877-1956) Art Deco jelenet (Anya gyermekével), 1930-as évek közepe

Berény Róbert (1887-1953)
Önarckép / Selfportrait, 1930-as évek / 1930s

Olaj, papír / oil on paper

41 × 29,5 cm

Jelzés nélkül / Not signed

Barki Gergely művészettörténész szakvéleményével /
With a certificate of authenticity by art historian Gergely Barki

Kezdő ár:
550.000 HUF

Starting price:
1.375 EUR

Becsérték:
750.000 – 900.000 HUF

Estimate:
1.875 – 2.250 EUR

„Amit én lelkivilágommal,
temperamentumommal
és ösztönszerűségemmel,
az én természetemmel
képeimen megjelenek,
ezzel leszek művész és
annyit ér a művészetem,
amennyire vissza tudom
adni magamat.

„

(Czigány Dezső)

Czigány Dezső (1883-1937)

Magány / *Loneliness*, 1935 körül / *Circa 1935*

Olaj, vászon, kartonon / *Oil on canvas on cardboard*

54,5 × 48 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:

Czigány

Kiállítva / Exhibited:

Tiszteletadás Czigány Dezsőnek, Czigány Dezső magángyűjteményben lévő képeinek kiállítása, Budapest, A Hazafias Népfront VI. Ker. Bizottságának, Népköztársaság útja 94. I. emeleti helyisége, 1976. május 28. – június 19. (kat. 23. Magány, Jókai Anna tulajdonában) / *Tribute to Dezső Czigány, in the private collection of Dezső Czigány exhibition of his pictures, Budapest, A Patriotic People's Front VI. District Committee, Népköztársaság út 94. Room on the first floor, May 28 – June 19, 1976 (cat. 23. Solitude, owned by Anna Jókai)*

Proveniencia / Provenance:

1970-es évek elején Deák Dénes Gyűjteményében, 1970-es évek elejétől 2017-ig Jókai Anna Gyűjteményében / *In the early 1970s in the Dénes Deák Collection, From the early 1970s to 2017 in the Anna Jókai Collection*

Rum Attila szakvéleményével / *With a certificate of authenticity by Attila Rum*

Kezdő ár:

6.000.000 HUF

Starting price:

15.000 EUR

Becsérték:

8.000.000 – 14.000.000 HUF

Estimate:

20.000 – 35.000 EUR

Czigány Dezső

München, Nagybánya, Szolnok, Budapest

Czigány Dezső, Wimmer Dezső néven született 1883. június 1-jén Budapesten. Édesapja megbecsült bádogosmester volt. Kisgyerekként festői tehetségén kívül megmutatkozott elevensége is, zabolátlan viselkedése miatt kicsapták a „Reál” iskolából. Később jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára. Származása és az érettségi hiánya miatt ez nem volt akkor egyszerűen elérhető cél, ezért ennek hiányában: „Műveletlen ember művész nem lehet” indokkal elutasították. Szerencséjére felkarolta Zilzer Antal festőművész, aki a müncheni Akadémiára küldte.

„*Ferenczy Károly és Hollósy Simon voltak a mesterei s a magyar piktúra e két nagy művészpedagógusa egyformán ritka és kivételes tehetségnek ítélte a pesti bádogosmester hallgatóg, szófukar fiát. Pedig Ferenczy igen nagyigényű volt a tanítványai-val szemben, Hollósy pedig, a dicséreteiben époly szertelen, mint gáncsoskodásaiban, többször hangoztatta féltékeny tanítványainak fülehallatára is, hogy Czigány Dezsőben a magyar művészet legnagyobb reménységét neveli a jövődönék. () ...nagy tanítómestereinek kivételes elismerése persze nagyon megduzzasztotta a fiatal művész amúgyis túltengő önérzetét, úgyhogy mikor az 1900-as évek elején szerepelni kezdett a nyilvános kiállításokon, művészetében már mesternek érezte magát.*”

[Rózsa Miklós: Czigány Dezső Pesti Napló (89. évfolyam, 1–24. szám)]

Ferenczy Károly és Hollósy Simon voltak a mesterei s a magyar piktúra e két nagy művészpedagógusa egyformán ritka és kivételes tehetségnek ítélte a pesti bádogosmester hallgatóg, szófukar fiát. Pedig Ferenczy igen nagyigényű volt a tanítványai-val szemben, Hollósy pedig, a dicséreteiben époly szertelen, mint gáncsoskodásaiban, többször hangoztatta féltékeny tanítványainak fülehallatára is, hogy Czigány Dezsőben a magyar művészet legnagyobb reménységét neveli a jövődönék. Egy bánt vele, mint a fiával, s a tanítási szünetek órái alatt még csellózni is megtanította. Dezső holtáig szerelmese is maradt a gordonkának (később ezzel a „férfibangó” instrumentummal hódította meg Ady Endrét is). Hollósy iránt érzett hálás kegyeletét pedig ugyan- csak holtáig azzal dokumentálta, még a külön- ségekben is, hogy a mesteréhez hasonló hollófekete haját épúgy a homlokába fésülve viselte, mint Hollósy s többnyire a gallértalan ing fölé húzott szövetterben járt. Volt is valami külső hasonlóság az örmény mester s a cigányképű Czigány között s az akkor még ifjú titán szeretett is kacérkodni ezzel a hasonlósággal.

Nagy tanítómestereinek kivételes elismerése persze nagyon megduzzasztotta a fiatal művész amúgyis túltengő önérzetét, úgyhogy mikor az 1900-as évek elején szerepelni kezdett a nyilvános kiállításokon, művészetében már mesternek érezte magát. Kezdetől fogva a modern művészek balszárnyához csatlakozott s a francia művészet új,

Czigány kedvenc hangszere a cselló vagy más néven gordonka volt, melynek értő megszólaltatását is Hollósy Simontól, nagybányai mesterétől tanulta a század elején. A gordonka ettől kezdve a művész elválaszthatatlan társa volt. A kortárs beszámolók szerint legszívesebben J. S. Bach hat szólószonátáját játszotta, hatalmas átéléssel és tehetséggel.

2. Czigány Dezső Meghitt találkozás, 1902

1. Rózsa Miklós: Czigány Dezső cikk részlet – Pesti Napló (89. évfolyam, 1–24. szám)

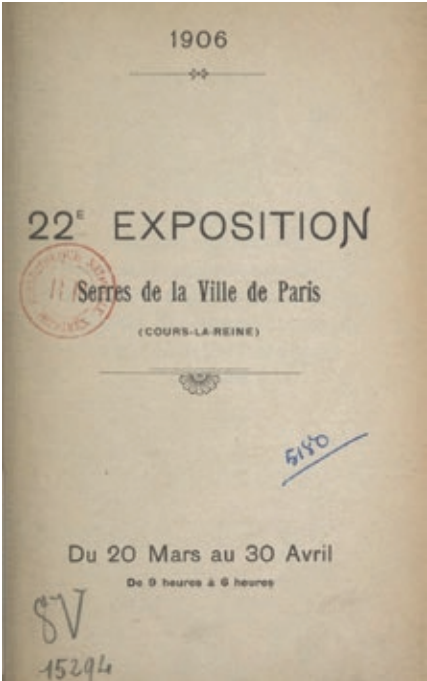
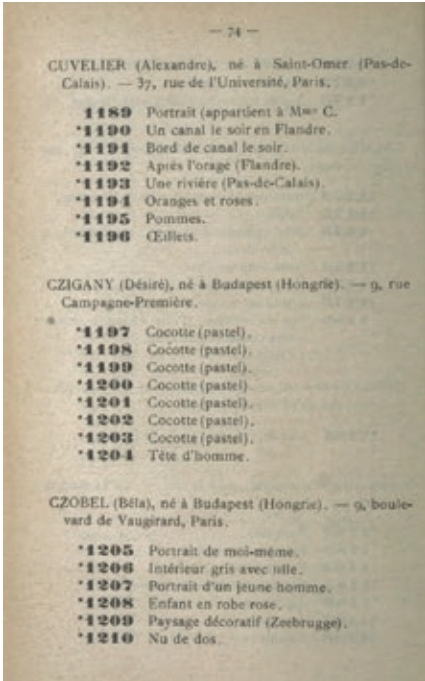
„A fiatalember 1900 nyarán a szolnoki művésztelepen próbált szerencsét. A telep környékén kóborolt, amikor találkozott egy szép cigánylánnyal. A napbarnított, hollófekete hajú fiú azt hazudta a lánynak, hogy maga is cigány: „Fiatal volt, sudártermetű, olyan égő szeme volt, hogy nem engedhettem odébb – mesélte később. – (...) Esküvel erősítettem neki, hogy Pesten nem beszélnek cigányul a cigányok és ilyen módon elrugaszkodtam az ősi nyelvtől.” Elkísérte választottját a szolnoki cigánysorra, ahol megkérte a kezét a szüleitől. „Már-már kiebrudaltak, de ekkor dühös lettem és megmondtam nekik, hogy adjanak ide egy kisbőgőt, aztán pofázzanak. Kezembe is nyomtak egyet, aztán játszottam nekik. Ez volt az igazolásom. Még aznap megkötöttük a házasságot. Persze nem templomban és nem anyakönyvvezető előtt, hanem csak úgy cigánymódra.” Három héttel később csendőrök csaptak le az ifjú párra, és a férjet magukkal vitték, mivel szülei már régóta kerestették. Kalandjának hazaérkezése után Meghitt találkozás című képén állított emléket. Első „felesége” és a cigányok szabadság-szeretete iránti tiszteletből a nevét Czigányra változtatta.”

(Temesi Hilda – Czigány Képzőművészeti A füzet)

1902-ben, 19 évesen „Én” címen kiállított tanulmány önarcképével mutatkozott be a hazai közönségnek. Nemcsak a magabiztos címválasztás, hanem a rendkívül magas, 1000 koronás vételár miatt is felfigyelt rá a korabeli kritika. Czigány húszas éveiben zabolátlanul merész volt, impulzív és meglehetősen önfejű.

Párizs fauves – Nyolcak

1904-ben Párizsba utazott, ahol tanulmányait a Julian Akadémián ösztöndíjasként folytatta. Festészetére a francia posztimpresszionisták Gauguin, később pedig Cézanne kivételes művészete hatott. A Salon des Indépendants-on, a Függetlenek Szalonján 1906-ban állított ki először. A katalógusban a két sikeres magyar, Czigány Dezső és Czöbel Béla egy oldalon szerepelt. 1907-ig más magyar művész nem szerepelt ezen a kiállításon. Ugyanebben az évben megismerkedett későbbi barátjával, Ady Endrével, akinek több képmását is megfestette, és hatására áttért a református hitre.

3. Salon des Indépendants (Függetlenek Szalonja) 1906. március 20. – április 30. katalógusa – 74. oldalon Czigány Dezső és Czöbel Béla felsorolt műveivel

„*Matisse és a körülötte csoportosuló fiatalok, festészetéből merített tanulságok az 1907-1910 közötti években tisztultak le Czigány festészetében. Az 1909 decemberében nyílt „Új Képek” tárlaton egy önarcképét is kiállította, mely több mint 90 év lappangás után bukkan fel Aradon. Az Önportré, melyet a konzervatív kritikusok egyike “zöldhajú szörnyeteg”-nek minősített, a magyar fauvizmus egyik legreprezentatívabb darabja. A hírhedt-híres képen együttesen jelentkezik a francia „vadak” szemléletének hatása, valamint a művész Ady által is dicsért lélek ábrázoló képessége.*”

(Válogatás az Antal-Lusztig-gyűjteményből – ÚJRATERVEZÉS – Czigány Dezső)

A legradikálisabb fiatalok 1909. december 30-án Keresők néven, a Könyves Kálmán Szalonban az Új képek című kiállításon mutatkoztak be. Czigány fauve-os portréjával hívta

5. A Nyolcak tagjai Kernstok Károly, Pór Bertalan, Czöbel Béla, Czigány Dezső, Tihanyi Lajos, Márfy Ödön, Berény Róbert és Orbán Dezső

4. Czigány Dezső Önarckép, 1909, Magántulajdon

6. Czigány Dezső Százados úti műtermében, 1912 / 7. Czigány Dezső és családja a Százados úti művésztelepen, 1921

fel magára a figyelmet, zöld hajjal és élénk zöld árnyékokkal megfestett önarcképe, megdöbbenést váltott ki a kritikusokból. Másfél évvel később, második kiállításukon pedig már Nyolcak néven, első magyar avantgárd művészcsoporthként szerepeltek.

1910-es, nagy sikerű berlini kiállítása után Czigány így vallott önmagáról: „Amint én lelkivilággommal, temperamentumommal és ösztönszerűségemmel, az én természetemmel képeimen megjelenek, ezzel leszek művész, és annyit ér a művészetem, amennyire vissza tudom adni magamat.”

Czigány Dezső 1912-ben beköltözött a Százados úti művésztelepre. Az archív fotón a művész a festményeivel körülvéve ül gondolataiba merülve, csellója tőle balra nekitámasztva egy asztalnak. A húszas években szabadiskolákban tanít, majd 1924-ben belép a Képzőművészek Új Társaságába (KUT).

1925 után Franciaország – Rend keresése – késői, érett korszaka

A 19. század végén a művészetben a „szubjektivitás és a szabadság diadala” ment végbe. Megjövendölhető volt, hogy később megjelenik egyfajta hiány, nem az akadémiai, hanem modern, új szabályok hiánya, és elindul egy hosszabb folyamat, melyben a rendet kezdik el keresni a művészek, amiről Nietzsche, Ibsen, Strindberg és Ady is írt az elidegenedés korában.

Czigány is kereste az utat, a rend újrateremtését, megjelentek képein a szigorúan megszerkesztett, statikus kompozíciók, a cézanne-i konstrukciós törekvések.

Czigány 1925-30 között Párizsban és Nizzában élt, s életének legboldogabb, legkiegyensúlyozottabb időszakát töltötte itt, melyekről korabeli levelezésekben olvashatunk. Legfontosabb feladatának tartotta a letisztult Párizsi utcák és a párját ritkító dél-francia tájak megfestését. A magyar festészet történetében egyedülálló tájkép sorozatot hozott létre az itt töltött 5 év alatt, az Európa-

8. Czigány Dezső Dél-francia táj, 1926-27 körül / 9. Czigány Dezső Nizza, 1926-36 körül

szerte megjelenő új tárgyiassághoz kapcsolódott alkotósaival. Letisztult szerkezetű képein a korábbiaknál visszafogottabb színvilág volt már jellemző. Gyűjteményes kiállítást rendezett dél-franciaországi tájképeiből 1927-ben Székely Aladár fotóművész barátja műtermében, a Váci utcában. A festő hazaküldött képeit jól fogadta a magyarországi kritika.

„Régen látott vendégül jelentkezik Czigány Dezső egy kis tájképgyűjteményével, melyet a francia Rivierán festett az elmúlt esztendőben. Kiállítását igen ízléses környezetben mutatja be, Székely Aladár fényképész váci utcai szalonjában. Délszak napsütéses tája, tengerének nosztalgias kék-sége: mindaz a szépség, amit dél éghajlata és természete az északról jött ember szeme számára tartogat, szemlátomást földerítette ennek a tépelődő lelkű festőnek a művészetét. A fiatal Czigány Dezső úgyszólván Rembrandt árnyékából lépett ki a művészetbe s a komor színek, a sötét világítás sokáig volt kísérője pályáján. A Rivierán megenyhült komoran látó szeme és kinyílt a csodálatos természet befogadására. Képei gyors kézzel megrögzített tájbenyomások felszívása, azoknak az óráknak, melyekben még a ragyogó délszaki természet is finom melankóliába merültnék látszik. A déli természetnek ezeket a ritka pillanatait kitűnő érzékkel idézte vásznaira Czigány Dezső.”

(Elek Artúr: Czigány Dezső új képei. Ujság, 1927. november 13. 21.)

A hazai kiállítások is újra megnyíltak előtte, s az otthoni karrier lehetősége 1930-ban arra sarkallta, hogy hazatérjen Budapestre.

Czigány Dezső Magány, 1935 körül

Tájképei sikereket és folyamatos bevételt is jelentettek Czigánynak, aki hazaköltözésük után is rendszeresen, évente több alkalommal visszatért Dél-Franciaországba. 1934-ben újabb festői inspirációkat gyűjtve Spanyolországig barangolt. Czigány Dezső Magány, 1935 körül című festményének helyszíne nem meghatározható, de a képi elemeket megfigyelve, inkább a külföldi helyszín valószínűsíthető.

A képen a cézanne-i eredetű kompozícióteremtés egy új jelenségvilággal egészül ki, melyet a rend újrateremtése ösztönöz. A kompozíció befelé építkezik, a „pillanatnyit” is szabályok rendszerébe helyezi. Néhány stílárius elemet megtartott a francia korszakából, például a leheletfinom világos színeket a kép bal oldalán, melyeket lilákkal, zöldekkel sötétítve atmoszférius hatásokat ért el. Ami viszont tovább lépést jelent, az a kép befelé irányuló monumentalitása. A kontúrokkal határolt, tiszta, geometrikus architektúráis formákat vegyíti a természet adta szereplőkkel, mint a táj, a közepeán álló fa, a bokrok és a távolba néző nő.

Czigány egész életművében, így a késői periódusában, a 30-as évekből is sok egyalakos képe van. Képén több párba állítható jelenség figyelhető meg, kibontakozik a nyugalom, a csend, ami állandó, de látjuk az átmenetiséget, a változást és az idő múlását is tárgyilagos felfogásban, melyeket hűvös egyensúlyba helyez. Az esztétikai rétegek mögött könnyen fellelhetőek annak pszichológiai rétegei is.

Czigány Dezső Magány, 1935 körül című festménye több képének az összegzéséből épül fel. A nagyobb színfelületek, a sötét, világos elemek használata, a háttal álló női figura, az ablak nélküli épület, a kép középpontjában álló fa, a perspektíva érzékeltetése a kép előteréből induló vonalakkal, a jobb oldalon a háttérben lévő kockaépület – nem véletlenek, hanem Czigány más festményein is fellelhető szigorú képépítései elemei.

10. Czigány Dezső Magány, 1935 körül

A háttal álló női figura és a perspektíva érzékeltetése a kép előteréből induló irányvonalakkal:

11. Czigány Dezső Árnyas út (Erdei út), 1935 körül

Az ablak nélküli épületek:

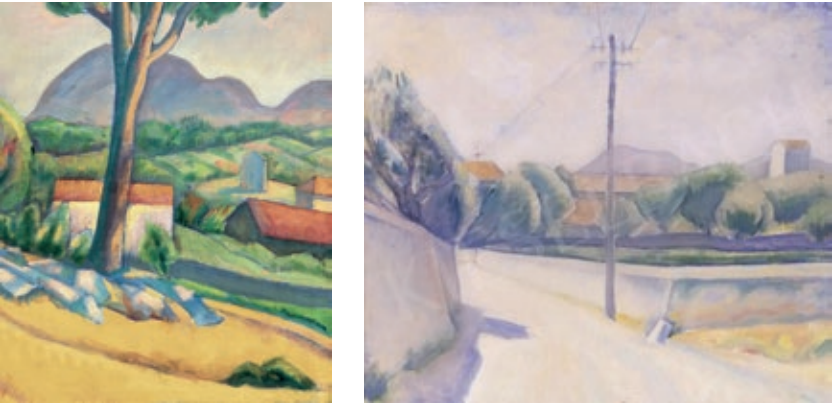
12. Czigány Dezső Nizzai részlet, 1927 körül / 13. Czigány Dezső Párizsi utcarészlet, 1925

A kép középpontjában álló fa:

14. Czigány Dezső Fehér ruhás nő tájban / 15. Czigány Dezső Téli táj

A kép felső jobb negyedében, a háttérben lévő magasabb kockaépület:

16. Czigány Dezső Provence, 1934 / 17. Czigány Dezső Dél-francia táj

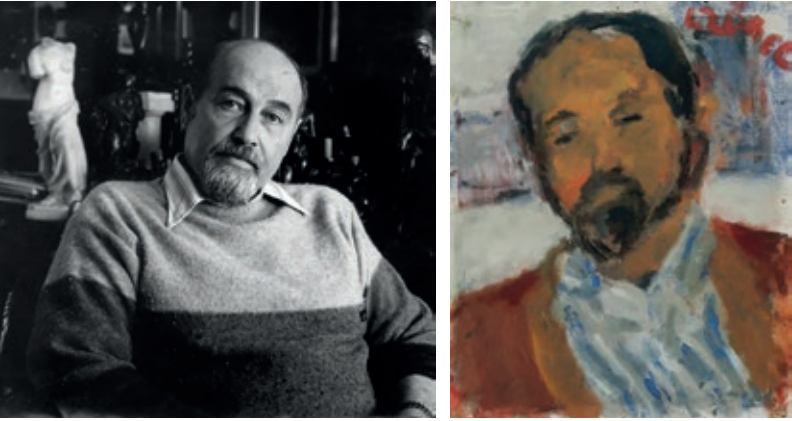
„Czigány Dezső emberileg és barátilag valami furcsa keveréke volt a vidám, a jókedvű, a pajtáskodó, a társaságot szerető, a magábamélyedő, az elzárkózó, a szkeptikus, a tömeget nem kedvelő embernek. Órákon át tudott hallgatni, egyhelyben ülni szótlanul, egy pontra bámulni, de ott, ahol jól érezte magát, órákig ő tréfálta meg az egész társaságot, apró, mozgó-kony figurája szüntelenül forgott ide-oda és mindenki számára volt valami mondanivalója. Tudta adni a cinikust, hogy az ember azt hitte: őt senki más nem érdekli, de ugyanakkor belül odavolt és kétségbeesett egy-egy ember sorsáért. Tudta azt mutatni, hogy nem izgatja a világ sora, de éjszaka, ha a műterem félhomályában kevesen maradtunk együtt, lázba tudott jönni egy igazságtalanságért, mely a világ másik táján történt és keseregni tudott, ha elbukott egy tehetség, vagy rést ütöttek valamin, ami az emberi élet szépségéhez és magasztosságához tartozik. Úgy tudott tréfálkozni, hogy az ember azt hihette, véres komolyan beszél és úgy tudott komoly dolgokról beszélni, hogy az ember tréfának hitte a szavát. Furcsa és különös keverék volt, vagy furcsán és különösen tudott mindig elrejteni valamit valódi arcából.”

(Halász Ernő cikkéből részlet – Magyar Hírlap, 1938. I.)

Czigány Dezső Magány, 1935 körül című festménye titkokat rejt, gondolkodásba ejt. Egy időablak. Mindenki hozzátetszi a saját megélt vagy jövőbeli, vagy csak gondolataiban lévő történetét.

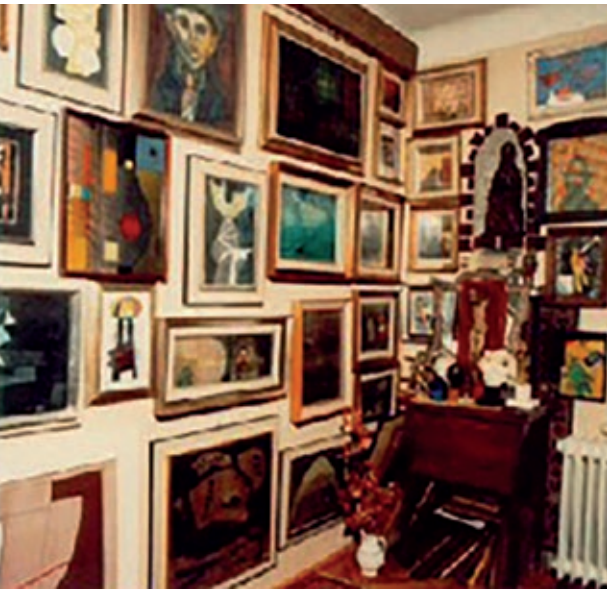
A híres Deák Dénes –, majd Jókai Anna gyűjteményében

Deák Dénes a hatvanas években kezdett műgyűjtéssel foglalkozni. Kezdetben a jeles műgyűjtő, művészettörténész Dévényi Iván volt a segítségére, aki több művésznek, így Anna Margitnak, Czóbel Bélának, Barcsay Jenőnek is bemutatta. Ők barátságukba fogadták. Czóbel megfestette portréját is. 1970-es évek második felétől csak a műgyűjtéssel foglalkozott. Vásárolt, cserélt, eladott.

18. Deák Dénes műgyűjtő, mecénás / 19. Czóbel Béla Deák Dénes portréja

„...vasárnapi ebédvendégként időről-időre el-eljárt barátaihoz. Ezek az ebédek azonban nem csak neki voltak fontosak, hanem az őt meghívók számára is, mivel ezek a társas együttlétek az ebédőasztalnál, illetve az azt követő kávézásnál rendszerint nagy beszélgetésekbe torkolódtak Dénes társasági lény volt, hallatlan jó történetei voltak amelyek témái leginkább a művészvilághoz, illetve a művészetekhez kapcsolódtak Kedélyes társalgó, szellemes, művelt, jól informált ember volt, akinek értékítéletére, véleményére lehetett adni. A múzeumalapítás gondolata nála már a nyolcvanas évek elején fölmerült.”

20. Deák Dénes műgyűjtő lakása a 90-es években

21. Jókai Anna író- és költőnő, 1983

Az 1970-es évek első felében került Deák Dénes budapesti műgyűjtő tulajdonából Jókai Anna József Attila-, Szépirodalmi Nívó-, és Kossuth-díjas író- és költőnő gyűjteményébe.

FORRÁS:

Rózsa Miklós: Czigány Dezső Pesti Napló, 1938. január (89. évfolyam, 1–24. szám) 1938-01-08 / 5. szám
Czigány Dezső - Egy tehetség drámája - aFüzet (afuzet.hu) - Temesi Hilda – Czigány Képzőművészet A füzet/
Halász Ernő: Négy halott... Magyar Hírlap, 1938. január 1.
Horváth Béla: Czigány Dezső Ady-képei, Magvető Kiadó, Bp., 1977, 7-8.oldal
EPA02940_zemleni_musza_2019_03_24-40.pdf (oszk.hu)
ÚJRATERVEZÉS Válogatás az Antal–Lusztig-gyűjteményből (yumpu.com)
Elek Artúr: Czigány Dezső új képei. Újság, 1927. november 13. 21.
Rum Attila: Czigány Dezső. Budapest, 2004.
Kopócsy Anna: A Képzőművészek Új Társasága (KUT) (elte.hu)
1909. december 30.: a Nyolcak első kiállítása | Évfordulók, események | József Attila Könyvtár - Dunaújváros (jakd.hu)
Városi Képtár - Deák Gyűjtemény (deakgyujtemeny.hu)
Magyar kiállítási, művészeti katalógusok a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből - Alba Regia Annales Musaet Stephani Regis (Székesfehérvár, 2009)
Jókai Anna – (wikipedia.org)

FOTÓK:

1. Rózsa Miklós: Czigány Dezső cikk részlet – Pesti Napló (89. évfolyam, 1–24. szám)
2. Czigány Dezső Meghitt találkozás, 1902 – Czigány Dezső – 1902 – Meghitt találkozás.jpg – (wikipedia.org)
3. Salon des Indépendants (Függetlenek Szalonja) 1906. március 20. – április 30. katalógusa 74. oldalon Czigány Dezső és Czóbel Béla felsorolt műveivel – Független Művészek Társasága. 22, A 22. kiállítás katalógusa 1906: Párizs város nagy üvegházai... március 20-tól április 30-ig... / Független Művészek Társasága | Gallica (bnf.fr) jogdíjas
4. Czigány Dezső Önarckép, 1909, Magántulajdon - (wikipedia.org)
5. A Nyolcak tagjai Kernstok Károly, Pór Bertalan, Czóbel Béla, Czigány Dezső, Tihanyi Lajos, Márfy Ödön, Berény Róbert és Orbán Dezső - 1909. december 30.: a Nyolcak első kiállítása – Évfordulók, események – József Attila Könyvtár – Dunaújváros (jakd.hu)
6. Czigány Dezső Százados úti műtermében, 1912 - Czigány Dezső – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
7. Czigány Dezső és családja a Százados úti művésztelepen, 1921 – Rum Attila: Czigány Dezső. Budapest, 2004. - 178.o. XII.
8. Czigány Dezső Dél-francia táj, 1926-27 körül – Czigány Dezső – (1926-27 körül) - Dél-francia táj.jpg – (wikipedia.org)
9. Czigány Dezső Nizza, 1926-36 körül – Czigány Dezső (Budapest, 1883 - Budapest, 1937) - Nizza, 1926 - 36 körül | 106 – Festmények, grafikák | Nagyházi | 2004. 05. 24. hétfő 17:00 | axioart.com
10. Czigány Dezső Magány, 1935 körül
11. Czigány Dezső Árnyas út (Erdei út), 1935 körül – Czigány Dezső – Árnyas út (Erdei út) | 38. Aukció aukció / 13 tétel (kieselbach.hu)
12. Czigány Dezső Nizzai részlet, 1927 körül – Nizzai részlet, 1927 körül – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
13. Czigány Dezső Párizsi utcarészlet, 1925 – Párizsi utcarészlet, 1925 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
14. Czigány Dezső Fehér ruhás nő tájban – Fehér ruhás nő tájban – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
15. Czigány Dezső Téli táj – Fáj!Czigány Dezső – Téli táj.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
16. Czigány Dezső Provence, 1934, Czigány Dezső (1883-1938): Provence, 1934 VJG - axioart.com
17. Czigány Dezső – Dél-francia táj | 1. Aukció aukció / 88 tétel (kieselbach.hu)
18. Deák Dénes műgyűjtő, mecénás, – Városi Képtár – Deák Gyűjtemény (deakgyujtemeny.hu)
19. Czóbel Béla Deák Dénes portréja – Városi Képtár – Deák Gyűjtemény (deakgyujtemeny.hu)
20. Deák Dénes műgyűjtő lakása a 90-es években – Deák Gyűjtemény (deakgyujtemeny.hu)
21. Jókai Anna író- és költőnő – Az 1983-as Körkép antológiában megjelent portréja – Jókai Anna – Wikipédia (wikipedia.org)

Paizs-Goebel Jenő (1896-1944)

Kertben / In the garden, 1927 körül / Painted around 1927

Olaj, vászon / Oil on canvas

74 × 99 cm

Jelzés nélkül / Not signed

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Kieselbach Galéria és Aukciósház 48. aukció 154. tétel
Virág Judit Galéria és Aukciósház 53. aukció 201. tétel

Kezdő ár:
2.800.000 HUF

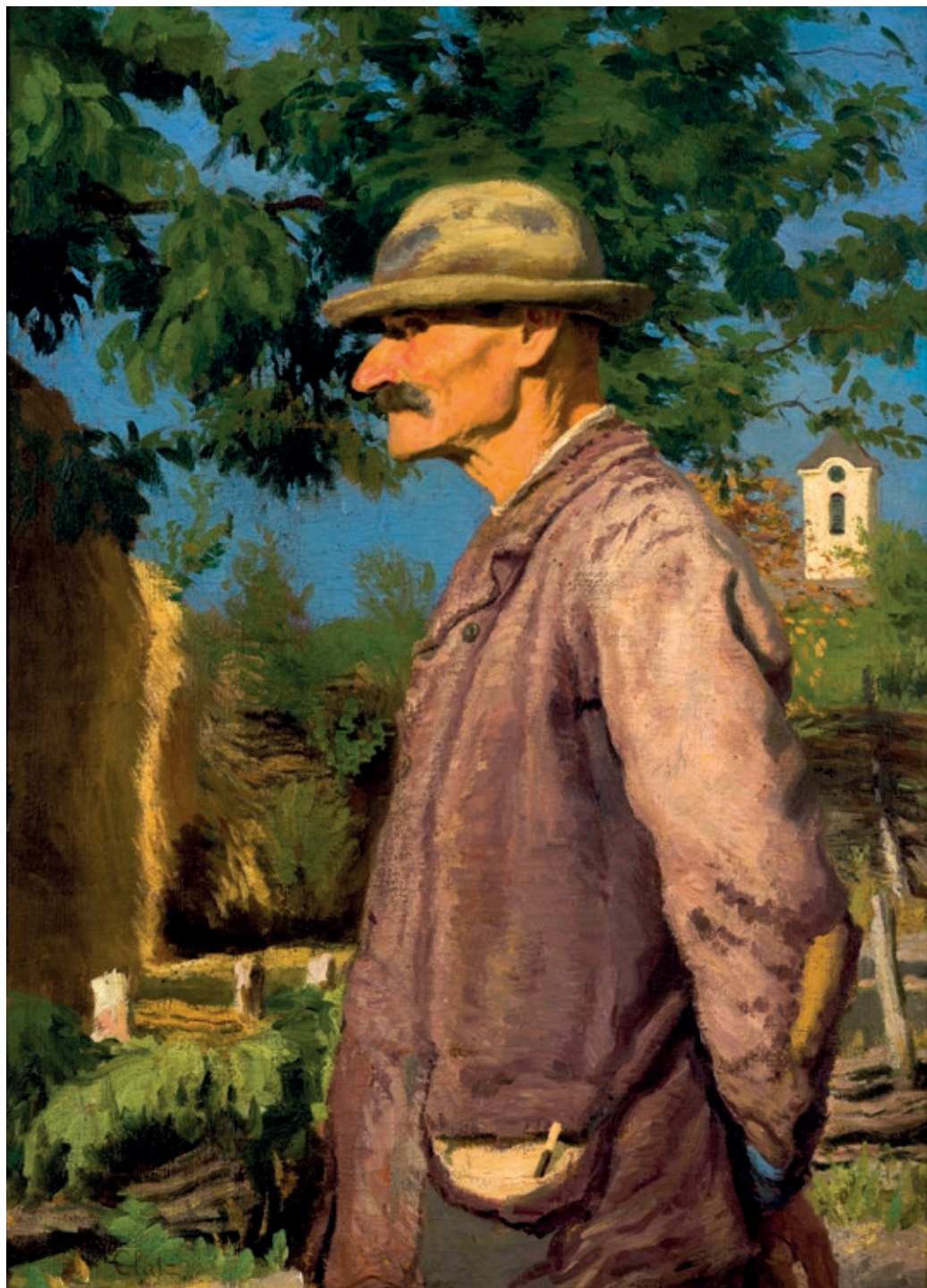
Starting price:
7.000 EUR

Becsérték:
4.600.000 – 6.500.000 HUF

Estimate:
11.500 – 16.250 EUR

Glatz Oszkár (1872-1958)

Öregúr a napsütésben / Old man in the sun

Olaj, vászon / Oil on canvas

70,5 × 50 cm

Jelzés balra lent / Signed bottom left:
Glatz

Kezdő ár:
1.900.000 HUF

Starting price:
4.750 EUR

Becsérték:
3.800.000 – 5.500.000 HUF

Estimate:
9.500 – 13.750 EUR

Klie Zoltán (1897-1992)

Szerelmespár / A couple in love, 1930-as évek / Painted 1930s

Olaj, vászon / Oil on canvas

60,5 × 50,5 cm

Jelzve jobbra fent / Signed upper right:
Klie

Jelzve balra fent / Signed upper left:
93...?

Kezdő ár:
1.100.000 HUF

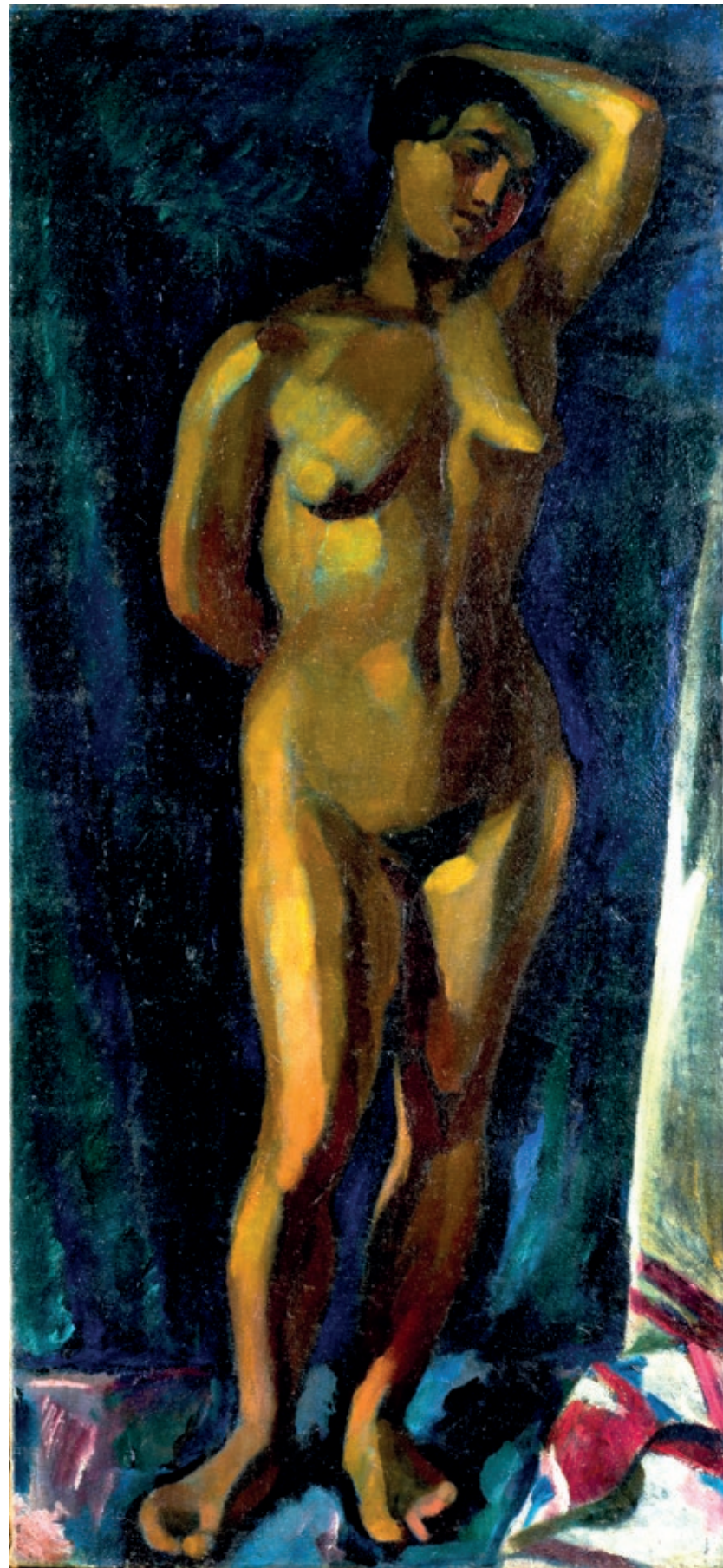
Starting price:
2.750 EUR

Becsérték:
2.200.000 – 3.200.000 HUF

Estimate:
5.500 – 8.000 EUR

Ziffer Sándor (1880-1962)

Akt kék drapériával / *Nude with blue drapery*, 1927

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

110 × 50 cm

Jelezve balra fent / Signed upper left:
Ziffer Sándor 1927

Hátoldalán régi etikett / Old label on the back:
18. 1912/..

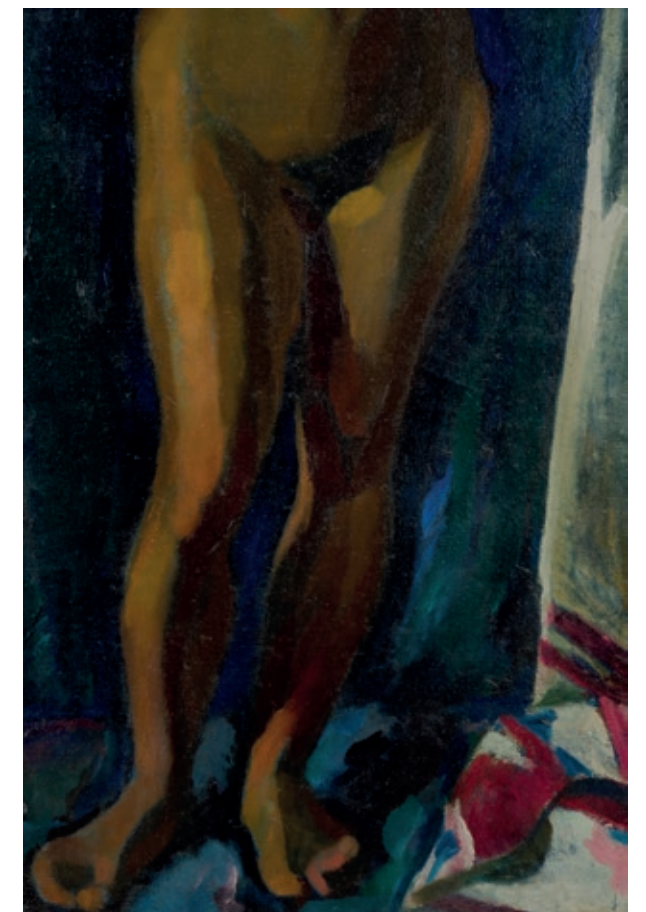
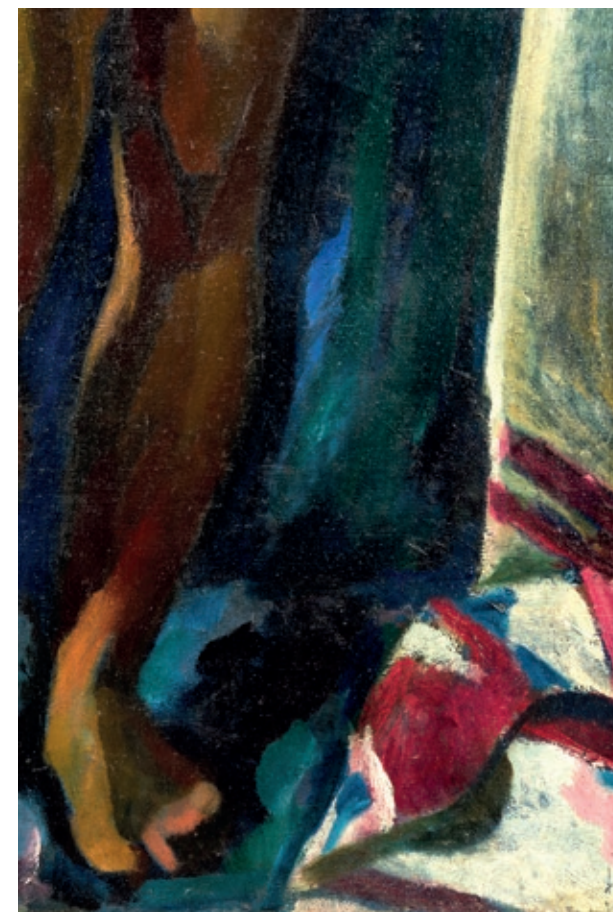
Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukciósház 41. aukció 84. tétel

Kezdő ár:
6.000.000 HUF

Starting price:
15.000 EUR

Becsérték:
10.000.000 – 16.000.000 HUF

Estimate:
25.000 – 40.000 EUR

Ziffer Sándor (1880-1962) Akt kék drapériával / részlet 1-2.

Ziffer Sándor

Ziffer Sándor (1880-1962) neve a századfordulótól kezdve jelentős párizsi kiállításokon, valamint szinte minden meghatározó, modern, hazai kezdeményezésen felbukkant. A Freylerart Galéria jóvoltából, életművének egyik hiányzó, „Wanted” darabja, – Ziffer Sándor (1880-1962) A Luxembourg Párisban, 1910-1911 című festménye, – ez év tavaszán borzolta fel a hazai műkereskedelmi életet megjelenésével. A Ziffer oeuvre két releváns alkotói helyszíne Párizs és Nagybánya volt.

Párizs, Nagybánya

Ziffer Sándor 1880. május 5-én született Egerben. 1894-ben az Iparrajziskolába járt, majd a következő évben már az Iparművészeti Iskola díszítő-festő osztályának növendéke volt. Ziffer művészettörténeti ambíciói miatt, 1900-ban Münchenbe utazott. A müncheni Akadémián Hans-Joachim Rauppnál tanult, később Anton Azbe magániskoláját látogatta. Rudnay Gyula ajánlásával, 1904-től Hollósy Simon volt a mestere, s Ziffer ebben az évben már kiállított a többi Hollósy tanítvánnyal a Könyves Kálmán Szalonban.

Ziffer az 1906-os évek közepén Czóbel Béla javaslatára csatlakozott a Nagybányai Művésztelephez, ahol a kor magyar művészetének egyik legdinamikusabb központját találta. Ugyanebben az évben, szintén barátja biztatására Párizsba utazott, ahol a legnagyobb avantgárd mesterek munkáit látva alkothatott. A francia fővárosban a számtalan múzeum és modern kiállítás látogatása mellett, óriási hatással volt rá a színpompás Gauguin emlékkiállítás, Cézanne művészete, valamint a Fauve-ok kolorista irányzata.

1. Ziffer Sándor (1880-1962) A Luxembourg Párisban, 1910-1911

2. Nagybánya, Hollósy iskolája a szabadban / 3. Nagybánya, II. Rákóczi Ferenccsárka tér, 1908 / 4. Ziffer Sándor (1880-1962) Önarckép, 1908 körül

„...a festésnél is elhagyja a részleteket a lényegretörő jellemzés érdekében, nagy felületek összefoglalására törekszik, lehetőleg két kiterjedésben, síkban, színeit felfokozza, így Czóbel közvetlen útmutatásai nyomán Matisse felfogásához jut közel.”

[Nagybánya művészete, Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 1996/1)]

Ziffer 1908-ban szerepelt a MIÉNK első kiállításán, melyet az 1909-es kolozsvári és nagyváradi bemutató követett, ahol többek között Czigány Dezsővel, Czóbel Bélával, Tihanyi Lajossal és Perlrott Csaba Vilmoossal állított ki.

5. Ziffer Sándor (1880-1962) Nagybányai táj boglyákkal, 1908 / 6. Ziffer Sándor (1880-1962) A nagybányai Zazar part a régi híddal, 1908 / 7. Ziffer Sándor (1880-1962) Lovaskocsik a Szajna-parton (Port de Montebello háttérben a Notre Dame), 1911 / 8. Ziffer Sándor (1880-1962) Hajók a Szajrán, 1911

Berlin

Ziffer 1910-ben feleségül vette a Nagybányán dolgozó Käthe Beckhaus berlini festőnőt. 1914 és 1918 között Németországban tartózkodott. Ziffer a következő sorokat írja erről az időszakról:

„1913-14 telét Münchenben töltöttem, kiállítottam a Sezession tavaszi tárlatán. Sikerem volt. A világháború egész idejét Németországban töltöttem (Berlin, Stettin, Ostsee, Pommern, Mecklenburg). Berlinben kiállítottam Cassirer-nél és Caspernél. 1918 nyarán visszajöttem Nagybányára, ahol azóta állandóan tartózkodom.”

(MNG Adattár Ziffer - 14018/1960/7).

1914-ben egy rövid időre hazajött, de egy berlini lehetőség, hogy egy ismert szabadiskolát vezethetne, visszacsábította Németországba. Sajnos a történelem közbeszólt és mire megérkezett, kitört a háború, az iskola pedig bezárta kapuit. Ziffer feleségével egy tengerparti városkában várta ki a háború végét.

A Németországban eltöltött éve alatt megismerkedett az expresszionista művészettel, s ez alapvető fordulatot eredményezett művészetében, mely a további életművét is befolyásolta. A Die Brücke alapítói, – Ernst Ludwig Kirchner, Fritz Bleyl, Erich Heckel, Karl Schmidt-Rottluff, – megdöbbentő, expresszionista képek sorát festik ekkor. Első kiállításuk egy lámpagyárban volt. A Die Brücke csoport rövid időn belül már több mint 70 festőművészt számlált.

Ziffer 1918 őszén visszatért Nagybányára. A Franciaországot és Németországot megjárta befutott művész gyűjtői, már nem csak kiállításokon szemezgettek Ziffer remekműveiből, hanem személyesen keresték fel a műtermében, friss képei után kutatva. A szakmailag, mindenki által elismert művészt 1926-ban a nagybányai szabadiskolát vezető mesterek közé választották.

„Ziffer szenvedélyes pedagógus és örömmel tanít. Van olyan nap, hogy száz növendéknek kell korrigálnia. Ez azt jelenti, hogy mindössze néhány találó megjegyzésre szorítkozhat, s csak a különösebb, érdekesebb esetekkel foglalkozhat hosszabban. Hallatlan összpontosítást igényel, figyelembe véve, hogy Ziffer képtelen felületes munkára, állandóan a legnagyobb feszültségben tartja önmagát és növendékeit, ahogy annak idején Hollósy is tette, amikor neki korrigált.”

(Borghida, 1980, 45-46.)

9. A Die Brücke művészcsoport kiállítása a Fritz Gurlitt Művészeti Szalonban, Erich Heckel, 1912, Kirchner Múzeum, Davos, Ernst Ludwig Kirchner hagyatékának ajándéka

Maximalizmusa által generált, megfeszített tempója miatt, egy év múlva már csak magántanulókat fogadott, majd 1926 őszén Berlinbe utazott, hogy bemutassa harminchárom legújabb festményét a híres Fritz Gurlitt Galériában. A kortárs művészettel foglalkozó galéria olyan kiállításokkal is büszkélkedhetett, mint az 1914 júliusában megtartott Henri Matisse tárlat, melyhez Gertrude Stein testvére, Michael, tizenkilenc festményt kölcsönzött gyűjteményéből. Ziffer kiállítása kitűnő kritikát kapott Berlinben, s ez tovább fokozta hazai hírnevét.

10. A nagybányai festőiskola 1930 körül

1927 februárjában az Ernst Múzeum adott otthont egy csoportos kiállításnak, ahol Ziffer, Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly és Kelemen Emil mutatták be legújabb képeiket.

A tárlat sikert hozott és a kritikusok szinte mindegyike kiemelte Ziffer „kolorisztikus tehetség”-ét, új képeinek nagyvonalú ecsetkezelését, dekorativitását, valamint mélyre hangolt és erőteljes színvilágát.

„Ziffer színei élénkek és erőteljesek, melyekkel a formák határvonalát is gyakran túlhangsúlyozza, ezzel drámai hatást keltve.”

(A magyar expresszionizmus története, Corvina Kiadó, 1972, Németh Lajos – Ziffer 85. oldal)

Ziffer Sándor (1880-1962) Akt kék drapériával (Modell), 1927

A 20-as évek termésében gyakoriak az alakos kompozíciói, majd a későbbiekben tájképművészete került inkább előtérbe. Ziffer Sándor (1880-1962) Akt kék drapériával (Modell), 1927 című festményen a bal kezét a hajához emelő fiatal lány lefelé nézve áll egy kék drapéria előtt. Tőle jobbra illetve a lába alatt is felsejlik egy másik szövet, kelme fehér-mályva csíkos részlete. Ziffer több akt képén is megjelennek jellegzetes textílek, melyeket népi motívumok díszítenek. Az akt arc kifejezése szándékosan semleges, ami az alkotó azon célját tükrözi, hogy az érzelmeket inkább a színeken és a kompozíción keresztül ábrázolja. Az alak testének tónusai sárga, barna és piros árnyalatokkal gazdagodnak, halványzöld reflexekkel, amelyek erősítik a test plaszticitását és szobroszerű megjelenését. A képet nem hagyományos, hanem hosszabb formátumban festette meg a művész, melyen a mély kék színekből szinte világít a meztelen női test. A középkorban és a reneszánsz idején a legdrágább festéket, az ultramarinkéket csak Szűz Mária ruhájához használták a festők. A legtöbb Mária ábrázoláson napjainkig, a tradicionális kék színű ruha megmaradt. Ziffer a gyönyörű mély kék árnyalatokat a modell mögé helyezte, s az expresszív ecsetvonásokkal felrakott színnel kiemelte a tisztaságot, a tiszteletet, a felsőbbrendűséget, a titkot, valamit, ami Istentől való volt, magát a nőt. A kék színnel egyfajta érzelmi töltetet ad a műnek.

Ziffer Sándor a klasszikus akt témát merész színekkel, és vastagabb ecsetkezeléssel oldotta meg, s a női testen végigfutó világosabb fénysávokat, a mellé felépített meleg tónusok egymás mellé helyezésével puhította. Ziffer törekedett a képszerkesztés egyszerűségére, a klorit drámai hangvételére, valamint a fénnel telített és árnyékos felületek ritmusára, melyek a kép elé szögeznek a nézőt. Ez a műalkotás nem csupán a Zifferre jellemző expresszív stílust mutatja be, hanem betekintést enged a korabeli művészeti irányzatokkal való párbeszédébe is, különös tekintettel a francia fauvizmus és a német expresszionizmus hatására. Az életműben a női akt többször felkelti a művész figyelmét, viszont az egész oeuvre-t nézve elenyésző számuk miatt is különlegességnek számítanak.

Az Akt kék drapériával, (Modell), 1927 című kép, nem csupán Ziffer Sándor technikai tudását és színek iránti érzékenységét bizonyítja, hanem a magyar modernizmus egy különleges szelétét is megvilágítja. A mű hűen tükröz olyan esztétikai elveket, hogy a festő nemcsak a test ábrázolására koncentrált, hanem annak a belső érzelmi állapotnak a kifejezésére is, amely a modern művészet lényegi törekvésévé vált.

„Ziffer az expresszionizmus és fauvizmus hatására alakította ki sajátos, dekoratív színharmóniákkal operáló festői stílusát, mely az alakok stilizált megjelenítésében csúcsosodik ki.”

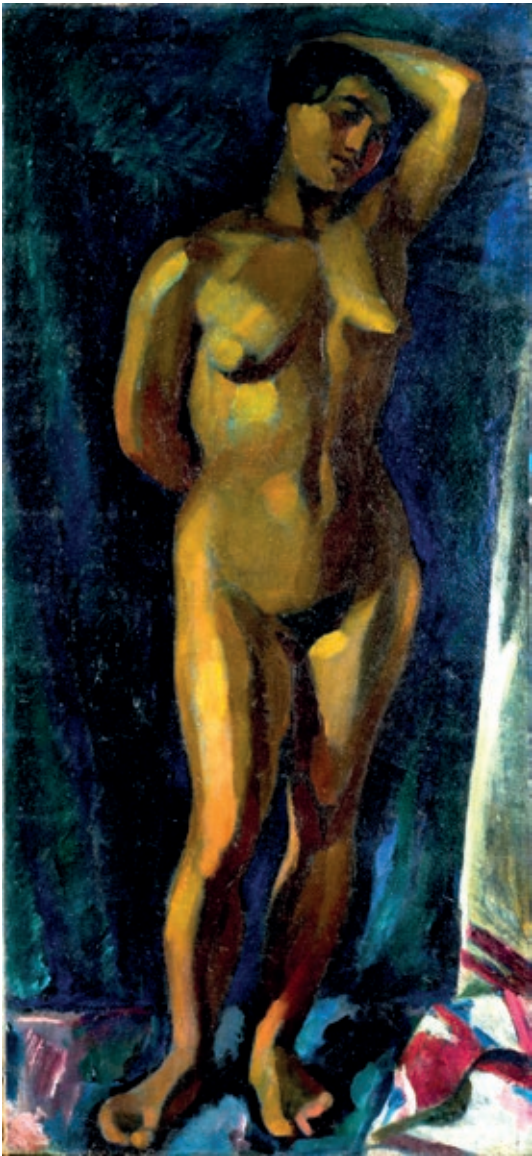
(Genthon István – Magyar művészet 1800-1945, Corvina Kiadó, 1967, 214. oldal)

FORRÁS:

Boros Judit – Ziffer Sándor (1880-1962) Fehérruhás nő a parkban, 1916, – 23_10420.pdf
Kieselbach, T. (szerk.). (2003). Magyar művészet a 20. század első felében. Kieselbach Galéria.
Németh Lajos. (1972). A magyar expresszionizmus története. Corvina Kiadó.
Genthon István. (1967). Magyar művészet 1800-1945. Corvina Kiadó.
Die Brücke – Wikipédia
Borghida István Ziffer Sándor, 1980

FOTÓK:

1. Ziffer Sándor (1880-1962) A Luxembourg Párisban, 1910-1911
2. Nagybánya, Hollósy iskolája a szabadban, Nagybányai séták (banyavidek.ro)
3. Nagybánya II. Rákóczi Ferencz tér, 1908 – Nagybánya – Képeslapok
4. Ziffer Sándor (1880-1962) Ónarckép, 1908 körül – Ónarckép, 1908 körül – Virág Judit Galéria
5. Ziffer Sándor (1880-1962) Nagybányai táj boglyákkal, 1908, – Nagybányai táj boglyákkal, 1908, Hátoldalon: Tihanyi Lajos portréja, 1907 körül – Virág Judit Galéria
6. Ziffer Sándor (1880-1962) A nagybányai Zazar part a régi híddal, 1908,
7. Ziffer Sándor (1880-1962) Lovaskocsik a Szajna-parton (Port de Montebello háttérben a Notre Dame), 1911 – Lovaskocsik a Szajna-parton (Port de Montebello háttérben a Notre Dame), 1911 – Virág Judit Galéria
8. Ziffer Sándor (1880-1962) Hajók a Szajnában, 1911 – Hajók a Szajnában, 1911 – Virág Judit Galéria
9. A Die Brücke művészcsoporthat kiállítása a Fritz Gurlitt Művészeti Szalonban, Erich Heccellel, 1912, Kirchner Múzeum, Davos, Ernst Ludwig Kirchner hagyatékának ajándéka
10. A nagybányai festőiskola 1930 körül – Születésük helyén láthatók a nagybányai festőiskola remekművei » Múlt-kor történelmi magazin » Hírek
11. Ziffer Sándor (1880-1962) Ónarckép, 1920-as évek – Ónarckép, 1920-as évek - Virág Judit Galéria
12. Ziffer Sándor (1880-1962) Akt kék drapériával (Modell), 1927

12. Ziffer Sándor (1880-1962)
Akt kék drapériával (Modell), 1927

Gráber Margit (1895-1993)

Dunapart hajóval / *Danube Coast by boat*

Olaj, vászon / Oil on canvas

60,5 × 70,5 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Gráber

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukciósház
50. aukció 191. tétel

Kezdő ár:
480.000 HUF

Starting price:
1.200 EUR

Becsérték:
900.000 – 1.400.000 HUF

Estimate:
2.250 – 3.500 EUR

Molnár C. Pál (1894-1981)

Klasszikus táj / *Classic landscape*

Olaj, vászon / Oil on canvas

60,5 × 71 cm

Jelezve balra lent / Signed left:
MCP

Hátoldalon / On the back:
Klasszikus táj

Kezdő ár:
480.000 HUF

Starting price:
1.200 EUR

Becsérték:
700.000 – 1.200.000 HUF

Estimate:
1.750 – 3.000 EUR

Ferenczy Károly (1862-1917)

Alag (Az alagi trenírpálya, Az alagi ügetőpálya) /
Alag (Training Track Alag, Trotting Track Alag)

Pasztell, papír / Pastel on paper

50 × 64,5 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Ferenczy K.

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Ferenczy Károly képei, Nemzeti Szalon,
1903. nov. 19 – dec. 15., 37. Alag 1901. pastel mgt.

Oeuvre kat. sz.: 310

Belvedere Szalon 23. aukció 81. tétel

Dr. Boros Judit művészettörténész szakvéleményével /
With a certificate of authenticity by art historian Dr. Judit Boros,
Forrás: https://axioart.com/tetel/ferenczy-karoly-1862-1917-alag-az-alagi-trenirpalya-az_458468

Kezdő ár:
5.000.000 HUF

Starting price:
12.500 EUR

Becsérték:
8.000.000 – 12.000.000 HUF

Estimate:
20.000 – 30.000 EUR

Ferenczy Károly

1. Ferenczy Károly (1862-1917) Szentendrén, 1890 körül / 2. Ferenczy Károly (1862-1917) Ónarckép, 1893

„Ferenczy Károly az exponense a nagybányai eszmének.”
(Réti István, 1909)

Ferenczy Károly (1862-1917) a magyar festészet mérföld-követ jelentő nagybányai művésztelep egyik alapítója, majd vezető művésze volt, kinek festészetét, természet szeretete és a színek iránti érzékenység határozta meg, s a magyar naturalista, plein air festészet úttörőjeként vált híressé. Ferenczy életművében a hazai plein air festészet legszebb műveit találjuk meg, melyek jelentős hatással voltak a XX. századi modern magyar festészetre.

Ferenczy Károly 1862. február 8-án született Bécsben. Festészeti tanulmányai előtt jogot és gazdálkodást is tanult, id. Wodianer Albert báró Nyitra-völgyi birtokán egy-éves gyakorlatát követően a Magyaróvári Magyar Királyi Gazdasági Akadémiára járt, ahol mezőgazdász oklevelet szerzett. Tanulmányait befejezve a bánsági Gavosdián fekvő családi birtokra tért haza, ahol gazdálkodni kezdett.

Már itt megmutatkozott a természet, a táj, a „szabad” iránti végtelen vonzalma. Megismerkedett Fialka Olga festőnővel, aki iránt érzett szerelme miatt, innentől kezdve teljes mivoltában csak a festészettel foglalkozott. 1884-ben Rómába utaztak, majd Ferenczy Münchenben tanult, ahol számos más magyar művésszel ismerkedett meg, akik később szintén a nagybányai művésztelep köré gyűltek.

A művészet iránti elköteleződése miatt, Párizsban folytatta tanulmányait a Julian Akadémián. Itt a francia plein air festészet – különösen az impresszionizmus – nagy hatást gyakorolt rá. A francia fővárosban töltött évek alatt alakult ki benne az a törekvés, s egyben művészeti elhatározás, hogy a természetet közvetlen megfigyelés alapján, a szabadban (plein air) fesse meg. Hazatérve 1889-ben Szentendrén telepedett le családjával, később 1896-ban, alapítóként érkezett Nagybányára, ahol művészete kiteljesedett.

Alag, Dunakeszi határában, a fővárostól nem messze elhelyezkedő, kis település volt, mely a századforduló körül, híres volt lóversenypályájáról. A lovas sport és a társasági élet fontos központját 1890-ben alapították, s gróf Batthyány Elemér elnöksége alatt kezdődtek meg az építkezések angol mérnökök bevonásával. Az Alagi Lóversenypálya első futamát már a következő évben, 1891. április 12-én megtartották, melyek 1893-tól rendszeressé váltak az Alagi-díj megalapításával. A fejlődés következtében 1896-ban már új pályát építettek, majd 1898-ban megépült a Pavilon épülete is. Kedvező fekvése és vasúti megközelíthetősége mellett további előnyének számított homokos talaja, mely a lehető legjobb feltételeket tudta biztosítani a versenylovak számára. 1919-ben a magyar lovassport központja Budapestről Alagra költözött. 1921-ben itt rendezték az első Magyar Derby-t.

„Nála az élet mindennapi jelenségei is ünnepi alakot öltöttek...”

(Petrovics Elek a Szépművészeti Múzeum igazgatója Ferenczy Károly művészetéről)

Ferenczy Károly (1862-1917) Alag, /Az alagi trenírpálya, Az alagi ügetőpálya/ című képe a festő plein air tájárázolása pasztellkrétával, melyet a színek gazdagsága és a finom árnyalatok érzékenysége jellemez. Ferenczy Károly pasztellképei különleges helyet foglalnak el művészetében, melyek egyszerre hordoznak egyfajta líraiságot a valóság pontos megfigyelésén túl. A festmény képkiágata modern, fotószerű. A Ferenczy oeuvre-ben számos lovas és lovakkal kapcsolatos képet találunk, így biztosak lehetünk benne, hogy nemcsak a táj iránti vonzódását és a magyar vidéki élet megörökítésére irányuló szándékát tükrözi a kép. A kerítéselemek rendezetlen fogazata, a sziluett szerű két halvány zászló sem veszi el a figyelmet Ferenczy zseniális tájábrázolásáról. A finom

3. Az alagi Planner-istálló az 1900-as évek elején

4. Az alagi nagytribün közönsége az 1900-as évek elején

tónusok gazdag játéka, egymásra épülve, – a homokos talaj barnás okkeres hullámaiból felfelé haladva a világos kerítéselemeiken át a zöld megannyi árnyalata után az erdős, fás részből jutunk el a fényforrást adó kék égig, – mely képeinek egyik legfontosabb esztétikai vonása.

„Ferenczy lelkes lóbarát volt, legelső rajzai kivétel nélkül e nemes állatokat ábrázolták, talán nem is annyira az ábrázolás, mint a ló anatómiájának megfigyelése kedvéért. Az egykori óvári gazdász az alagi versenypályát is megfestette – az Alagi ügetőpálya (1901) –, kedvelt elfoglaltságai közé tartozott az ügetőverseny látogatása. Itt festette Carasco (1906) című olajképét egy versenylóról, de a lappangó Alagi versenyló (1906) is természetesen itt készült, csak úgy, mint az Alagi versenyló lovassal (1906).”

[Biographiae Óvárienses - Ferenczy Károly (1862-1917)]

5. Ferenczy Károly (1862-1917) Carasco, versenyló, 1901

A természet és az ember közötti harmónia megörökítésére törekedett, a világosoktól a mély tónusokig palettája ezer színével. Ferenczy Károly pasztellképei finoman árnyalt, könnyed és atmoszférikus alkotások, ahol a fény és a levegő szabad játékát hangsúlyozza, melyek jól tükrözik a plein air festészet szellemiségét, egyfajta időtlenséget kölcsönözve nekik.

„Elméje ebben az időben szövegezi meg – a dogma szigorúságával – a tiszta festőiség elvét, amelynek egyetlen tárgya a vonal, a forma, a valeur, a szín, a fény és egyetlen célja az ezek által előidézhető kellemes vizuális érzet, a szemöröm. (...)”

(Réti István Nagybánya – részlet Ferenczy Károlyról)

FORRÁS:

Genthon István: Ferenczy Károly, Képzőművészeti Alap Kiadványlatala, Budapest, 1963.
Réti István: A nagybányai művésztelep, Vince Kiadó, 2001.
Kaszás Nóra – Alag, a magyar Newmarket – Alag, a magyar Newmarket – Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár (dkvk.hu)
Ferenczy Károly – Jókai-domb (Táj híddal I.), 1906, Molnos Péter (kieselbach.hu)
Ferenczy – Ferenczy Károly (1862–1917) gyűjteményes kiállítása. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában, 2011. november 30–2012. május 27. / The retrospective exhibition of Károly Ferenczy, 1862-1917. Exhibition at the Hungarian National Gallery, 30 November 2011–27 May 2012; szerk. kiállításrend. Boros Judit, Pleszniv Edit; 2. jav. kiad.; MNG, Bp., 2017 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai)
Biographiae Óvárienses - Ferenczy Károly (1862-1917) – 146-170 (ovarigazdasz.hu)

FOTÓK:

1. Ferenczy Károly (1862-1917) Szentendrén, 1890 körül – A Ferenczy Múzeum (2013–2015) és a Ferenczy Múzeumi Centrum (2016) kiadványai – Mazányi Judit (szerk.): Egy aranykor modern mesterei. A Ferenczy család művészete – Ferenczy Múzeum kiadványai, C. sorozat: Katalógusok 1. (Szentendre, 2013)
2. Ferenczy Károly (1862-1917) Ónarckép, 1893 – Ferenczy Károly (festő) – Wikipédia (wikipedia.org)
3. Az alagi Planner-istálló az 1900-as évek elején – Kaszás Nóra – Alag, a magyar Newmarket – Alag, a magyar Newmarket – Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár (dkvk.hu)
4. Az alagi nagytribün közönsége az 1900-as évek elején – Kaszás Nóra – Alag, a magyar Newmarket – Alag, a magyar Newmarket – Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár (dkvk.hu)
5. Ferenczy Károly (1862-1917) Carasco, versenyló, 1901 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)

S. Kalivoda Kata (1877-1936)

Menyecskék / Country girls

Olaj, vászon / Oil on canvas

92 × 75 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
S. Kalivoda Kata

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.600.000 – 3.600.000 HUF

Estimate:
6.500 – 9.000 EUR

Perlrott-Csaba Vilmos (1880-1955)

Aktok maszkkal / Nudes with masks, 1930

Gouache, papír / Gouache on paper

100 × 70 cm

Jelezve balra középen / Signed center left:
Perlrott Csaba 930 N.B.

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Perlrott Csaba N.B.

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukcióház 50. Jubileumi aukció 179. tétel

Kezdő ár:
2.800.000 HUF

Starting price:
7.000 EUR

Becsérték:
4.000.000 – 6.000.000 HUF

Estimate:
10.000 – 15.000 EUR

Kasparides Eduard (1858-1926)

Fürdőző lány / *Bathing girl*

Olaj, papír / *Oil on paper*

27 × 32,5 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
ED. Kasparides

Kezdő ár:
280.000 HUF

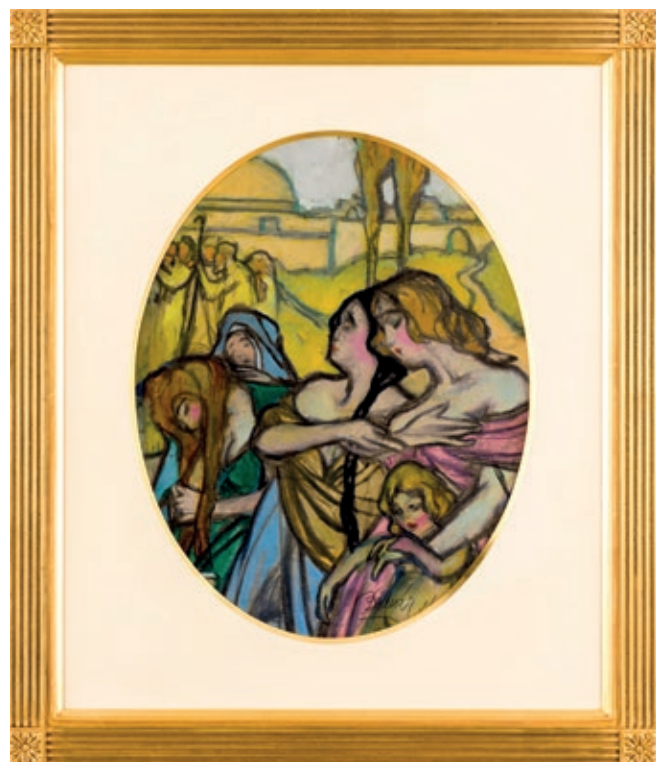
Starting price:
700 EUR

Becsérték:
600.000 – 800.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.000 EUR

Bednár János (1886-1932)

Jelenet / *Scene*, 1920-as évek / *1920s*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

50,5 × 40 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Bednár J.

Kezdő ár:
480.000 HUF

Starting price:
1.200 EUR

Becsérték:
600.000 – 800.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.000 EUR

Báró Mednyánszky László (1852-1919)

Erdőbelső patakkal (Vízesés) / *With a forest stream (waterfall)*

Olaj, papír, kartonon / *Oil on paper on cardboard*

28,5 × 29 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Mednyánszky

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Töredékes hagyatéki pecsét / *Fragmentary legacy seal*

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukcióház 51. aukció 43. tétel

Kezdő ár:
1.600.000 HUF

Starting price:
4.000 EUR

Becsérték:
2.400.000 – 3.600.000 HUF

Estimate:
6.000 – 9.000 EUR

Réthy Alfréd (1884-1966)

Kompozíció / *Composition*

Tempera, szén, papír / *Tempera, charcoal, on paper*

48,5 × 65 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
A. Reth

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukciósház 9. Háború utáni és kortárs művek aukciója 40. tétel

Kezdő ár:
800.000 HUF

Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
2.000.000 – 3.000.000 HUF

Estimate:
5.000 – 7.500 EUR

Ferenczy Valér (1885-1954)

Nagybányai Kereszthegy / *Nagybánya Cross Hill*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

61 × 70 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Ferenczy Valér

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.000.000 – 3.000.000 HUF

Estimate:
5.000 – 7.500 EUR

Ferenczy Valér (1885-1954) Nagybányai Kereszthegy / részlet 1-2.

Ferenczy Valér

1. Ferenczy Valér (1885-1954) Önarckép

„Szokatlanul, talán páratlanul erős kapcsolatok fűzték atyámhoz; gyermekkoromtól fogva éveken, sőt évtizedeken át mellette, vele együtt festettem, szakadatlanul láttam munkájában, születni láttam nagy oeuvrejének számtalan darabját. (...)Élénkebb emlékeim ott kezdődnek, amikor mint kisfiú Nagybányára kerültem vele, s amikor egy könnyed gesztussal megkérdezte tőlem, akarok-e festő lenni és mindjárt be is adott a Hollósy-iskolába, amely a nagybányai ligetben ütötte volt fel tanyáját...”

(Ferenczy Valér: Ferenczy Károlyról – Nyugat 1908-1941)

Ferenczy Valér 16 éves korától már kiállító művész volt, 1903 és 1907 között Münchenben tanult festészetet, 1904-ben Lovis Corinth magániskoláját látogatta Berlinben, majd Párizsban folytatta tanulmányait Colarossi magániskolájában. Később a Julian Akadémián kapcsolatba került a modern művészeti irányzatokkal. Ferenczyre hatott az impresszionizmus és a posztimpresszionizmus, de az expresszionizmus valamint a fauvizmus szín- és formavilága is megjelent munkáiban. Olaszországi tanulmányutak után 1911-1912 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolára járt.

Ferenczy Valér (1885-1954) tájképfestészetében apja nyomdokain indult el, akinek a nagybányai művésztelepen alkotóként a természetábrázolás, a tájképek és a figurális kompozíciók különösen fontosak voltak. Festményei a szabadban látottaknak megfelelően, az évszakok váltakozásával, élénk és pasztellszínekkel, szabad ecsetkezeléssel és a természet közvetlen megfigyelésével ragadják meg a nézőt, melyeken a fény-árnyék játék mindig helyet kapott.

2. Ferenczy Valér (1885-1954) Szikrázó napsütés Nagybányán (Klastromrét) / 3. Ferenczy Valér (1885-1954) Séta a Kereszthegynél / 4. Ferenczy Valér (1885-1954) Napfényes parkban

FORRÁS:

Ferenczy Valér: Ferenczy Károlyról – Nyugat 1908-1941 – Ferenczy Valér: Ferenczy Károlyról – Nyugat 1908-1941 – Kézikönyvtár (arcanum.com) Gráber Margit visszaemlékezése A Ferenczy Múzeum (2013-2015) és a Ferenczy Múzeumi Centrum (2016-) kiadványai – Török Katalin: Szentendre és legendás festői. Memoárok, naplók, levelek, irodalmi feldolgozások, interjúk és műalkotások tükrében (Szentendre, 2013) Ferenczy Károly, az „igazságkereső” Biographiae Óvárienses – Ferenczy Károly (1862-1917) – 146-170 (ovariagazdasz.hu) Murádin Jenő – Szücs György: Nagybánya 100 éve (Miskolc-Nagybánya, 1996) Ferenczy Valér (1885 - 1954) – híres magyar festő, grafikus (kieselbach.hu) Ferenczy Valér – Wikipédia (wikipedia.org)

Ferenczy Valér (1885-1954) aukcióra kerülő festményének a középpontjában Nagybánya ikonikus hegye, a Kereszthegy helyezkedik el, amely a festmény fő elemeként uralja a tájat. Az előtérben látható mező élénk sárgákban pompázik, a fák és bokrok pedig árnyékot vetnek, erős kontrasztot teremtve a napfényes és sötétebb tónusú területek között. Ferenczy Valér híres volt színérzékenységéről, amely ezen a képen is megmutatkozik. Az élénk és mélyzöldek, a sárgák, valamint a hegy zöldellő lankái a nyári táj buja vegetációját ábrázolják. A festményen a színpaletta dinamikusan változik a fényviszonyoknak megfelelően, ami a nagybányai plein air festészetre jellemző könnyedséget tükrözi. Az égbolt kékje és a felhők fehér és vanília foltjai frissességet, levegőt adnak a képnek, melyet körbezár keretesen mindkét oldalon egy-egy zöldellő fa. A kép első terében fénypöttyökkel tűzdelt ösvény rajzolódik ki sárgás, barnás színekkel, szinte hívogatva a nézőt a tájba.

Ferenczy munkáiban a színek és a fény ábrázolása elnagyolt ecsetvonásokkal kiemelt szerepet kapott, ahogyan ezt a Nagybányai Kereszthegy című műve is példázza. A természet számára nem pusztán megfigyelés tárgya, hanem inspiráció forrása is volt, a Kereszthegy pedig otthonuk miatt érzelmi kötélék.

Gráber Margit idézi fel Ferenczyék Kereszthegy alján lévő otthonát: „Nagyon régi emlék Ferenczyék nagybányai háza. Nagybányán még festőnövendék koromban láttam meg a Kereszthegy alján egy nagy kertet, ahová egy keskeny pallón lehetett volna csak átjutni.”

[Gráber Margit visszaemlékezése – A Ferenczy Múzeum (2013-2015) és a Ferenczy Múzeumi Centrum (2016-) kiadványai – Török Katalin: Szentendre és legendás festői.]

„501 m magas. Jellegzetes kúp alakja kiemelkedik a Nagybányát északról körül fogó hegy- és dombsorból. Mint ha mindenütt követné város lakóit, ki-kibukkan fák közül, utcák végén. Nevét talán a keletnek és nyugatnak lefutó rövid hegylábak, s az északnak elnyúló gerinc által alkotott kereszt alakjától kapta. ... Sűrű lomberdő fedi, melynek tavasztól késő ősziig tartó színváltozása a legcsodálatosabb festői értékeket mutatja. Különleges alakján túl ezért is lehetett annyira vonzó ez a hegy. A város szent hegye – a nagybányai Fudzsijama.”

[Murádin Jenő – Szücs György: Nagybánya 100 éve (Miskolc-Nagybánya, 1996)]

5. A Kereszthegy Nagybányán Archív fotó – Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria

FOTÓK:

1. Ferenczy Valér (1885-1954) Önarckép – Ferenczy Valér (1885-1954) – híres magyar festő, grafikus (kieselbach.hu)
2. Ferenczy Valér (1885 -1954) Szikrázó napsütés Nagybányán (Klastromrét), Ferenczy Valér: Szikrázó napsütés Nagybányán (Klastromrét) (mutargy.com)
3. Ferenczy Valér (1885 -1954) Séta a Kereszthegynél, Ferenczy Valér Séta a Kereszthegynél (mutargy.com)
4. Ferenczy Valér (1885 -1954) Napfényes parkban, 74. tétel, Napfényes parkban (mutargy.com)
5. A Kereszthegy Nagybányán Archív fotó – Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, A Ferenczy Múzeum (2013-2015) és a Ferenczy Múzeumi Centrum (2016-) kiadványai – Török Katalin: Szentendre és legendás festői.

Brodszky Sándor (1819-1901)

Romantikus táj / *Romantic landscape*

Olaj, karton / *Oil on cardboard*

22 × 36 cm

Jelezve hátoldalon / Signed center left:
Brodszky Sándor hagyatéka

Dr. Bellák Gábor művészettörténész
szakvéleményével / *With the certification of art historian Dr. Gábor Bellák*

Kezdő ár:
400.000 HUF

Starting price:
1.000 EUR

Becsérték:
600.000 – 800.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.000 EUR

Molnár József (1821-1899)

Szüret a budai hegyekben (Rózsadomb, háttérben a Gellért-heggyel) /
Harvest in the hills of Buda (Rózsadomb, with Gellért Hill in the background), 1858

Olaj, vászon / Oil on canvas

69 × 100 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Molnár J. 1858

Proveniencia / Provenance:
Egykor soproni Kmetty Frigyes tulajdonában (1859) /
Once owned by Frigyes Kmetty of Sopron (1859)

VÉDETT / NO EXPORT

Eredeti díszkeretében / In its original frame

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukcióház 73. aukció 170. tétel

Feltehetően kiállítva / Presumably it was in this exhibition:
Műegylet 1858. évi tárlatán, 18-as tételszámmal,
Szüret címen:
18. Molnár J., Pesten. Szüret. Weinlese. 315 ft. –
Szvoboda Dománszky Gabriella,
A Pesti Műegylet (1840-1866) sorsolási jegyzéke

Kezdő ár:
8.000.000 HUF

Starting price:
20.000 EUR

Becsérték:
12.000.000 – 16.000.000 HUF

Estimate:
30.000 – 40.000 EUR

Molnár József

„Molnár József művészetének sajátos báját a magyar táj és népi élet iránti mély elkötelezettség adja, amelyben a romantika stíluselemei természetes harmóniát alkotnak a realista ábrázolásmóddal.”

(Szabó Júlia: A magyar romantikus festészet – Budapest: Corvina Kiadó, 1983)

A 203 éve született akadémikus képzettségű mester, Európa szinte minden fontos városában megfordult, járt Kolozsváron, Velencében, Rómában, Firenzében, Bécsben, Münchenben, Párizsban és Stuttgartban, bejárta a bajor, svájci és tiroli hegyeket, hogy művészetét gazdagítsa.

1837-ben a bécsi Képzőművészeti Akadémián tanult, majd anyagi okokból hazatért és arcképfestésből élt. 23 éves volt, amikor összegyűjtött pénzéből útnak indult és a velencei Képzőművészeti Akadémia hallgatója lett. Innen ment hosszabb, rövidebb tanulmányutakra, Rómába, Nápolyba és Pisába, majd 1847-ben a müncheni Akadémiára járt, mely szintén a kor egyik legmeghatá-

3. Molnár József (1821-1899) Önarckép, 1849 körül

„...alapjában csöndes, elvonult életet élő, szelíd ember volt, aki akkor érezhette magát igazán elemében, amikor szép tájak szemléletébe merülhetett.”

(Lyka Károly – Molnár Józsefről)

4. Molnár József (1821-1899) Szület a budai hegyekben (Rózsadomb, háttérben a Gellért-heggyel), 1858

apraja nagyjá, gyermekek és felnőttek is egyaránt részt vesznek az eseményben. Molnár József rendkívüli képességeit tükrözi a gondosan megszerkesztett kompozíció, a részletekben gazdag figurális ábrázolás, a természet harmonikus megjelenítése, valamint a topográfiai pontossággal megfestett XIX. századi Pest-Buda látképe.

A XIX. század közepén a magyar nemzeti öntudat erősödése jellemző, és ez a festmény is része ennek a kulturális mozgalomnak, amely a magyar vidék érzelmesebb ábrázolását tűzte ki célul. Molnár a közösségi életének egy idilli pillanatát ragadja meg festményén, a népi élet szépségeit és egyszerűségét magasztalja. Kompozíciója tökéletes egyensúlyban van. Baloldalon helyezkedik el központi elemként, a hangsúlyos, magas fa, de a mögötte lévő részen már Pest látszik laposan elterülve. Ennek ellensúlyozására a jobb oldalon három figura is emelt kézzel nyújtja a kompozíciót felfelé, valamint a lajtos kocsinak döntött deszka és az oldalán lévőek szintén a függőleges vonalak megerősítését segítik, ugyanúgy, ahogy a Budai hegyek látványa is. A földön megpihenő, pipás ember a baloldalon mélyebben fekszik, az egyensúly utolsó darabjaként, Molnár zseniális könnyedségével megkomponálva.

1. Molnár Józsefet méltató cikk a „Vasárnapi Ujságban, 1864, mártius 13.” / 2. I. Vilmos württembergi király

rozóbb képzőművészeti oktatási intézménye volt. Barátai között olyan kitűnő magyar tájképfestőket találunk, mint Ligeti Antal és Brodszky Sándor. Szemet gyönyörködtető festményei közül vásárolt I. Vilmos württembergi király is.

*„1847-ben pedig Münchenbe ment, hogy itt a német iskola szigorubb irányát- különösen a rajzban és compositióban – magáévá tehesse. Az 1848-ban bekövetkezett zavarok miatt megszűnván segédforrásai, kénytelen volt ismét az arcképfestéshez folyamodni; e téren kifejtett tevékenységére bő alkalmat nyert Stuttgartban, hol zeneismerete segélyével az itteni műkedvelő nép családköreibe jutva, arcképfestésre számos megbízást kapott, sőt egy eredeti **festményét a württembergi király megvevén**, ez eset által a haladásra még inkább ösztönt nyert. Miután itt jövőjének anyagi alapját megveté, a francia és belga műiskola tanulmányozása kedveért Párisba, később Brüsszelbe utazott, innét Münchenbe visszajövén, **1853-ban meg-nősült és szeretett hazájába tért, hogy külföldön szerzett műismereteit és tanulmányait fel használva, a honi művészet fejlesztésének és a műzlés terjesztésének szentelje életét.**”*

(Vasárnapi Ujság, Molnár József, 1864. mártius 13.)

Feleségével, a jómódú, müncheni polgárcsaládból származó Hänlein Bertával 1853-ban hazatérték Magyarországra.

Molnár József (1821-1899) Szület a budai hegyekben (Rózsadomb, háttérben a Gellért-heggyel), 1858

Molnár József (1821-1899) Szület a budai hegyekben (Rózsadomb, háttérben a Gellért-heggyel), 1858 című festménye a magyar romantikus tájábrázolás és népi életkép festészet egyik jelentős alkotása. A kép egy szüreti jelenetet ábrázol a török hódoltság idején Gül Baba rózsáiról elnevezett területen, – a Rózsadombon, – háttérben a Gellért-hegy panorámájával.

A XIX. századi képzőművészeti oktatás megkövetelte a festőművészekről a pontos ábrázolást, a táj, az emberek, az arcok, ruhák aprólékos és precíz megfigyelésén alapult, – melyeket Molnár József egész életművén megfigyelhetünk. Gyönyörűen megfestett alkotásai egyszerre szolgálnak történelmi dokumentációként és hiteles tájábrázolásként is. A festmény középpontjában a szüreti munka egy pillanatképét látjuk, miközben a család

A festményen szereplő részletesen kidolgozott karakterek mindegyike mozgásban van, a kép középpontjában a szőlős dészsa, vagy népiesen a taposó kád. A lankás Rózsadombon lévő halványabban megfestett szőlőtőkék szinte körülölelik a mozgalmas, harsány, vidám kompozíciót. A budai domboldalon lévő szőlőtermesztést hosszú évszázadokig vissza lehet vezetni.

„...a budai szőlőművelést és bortermelést szintén a helyi polgárság alapozta meg. E művelési ágnak a meglétére az első okleveles emlékünknél II. Géza király korából való. A 15. században I. Mátyás az addig jobbára fehérbort termelő budai hegyekbe Franciaországból való vörösbort adó fajtákat telepített. A vesszőket Burgundiából és Champagne-ból hozatta. (...) például Evlia Cselebi török világutazó lelkendezve beszélt a finom budai borról, megemlítve, hogy Buda határában mintegy 7000 szőlő található. (...) A Tabánba érkező rác telepesek révén hamarosan újra gazdag szüretektől volt hangos a város határa. (...) A felújítás következtében az első fajtagyűjtemények, szakmai intézmények, a szaksajtó s a városegyesítés idejére a főváros az ország borászati-bor-kereskedelmi központjává vált.”

(A budapesti szőlőtermelés rövid története – Katona Csaba)

A szüreti jelenetét, Molnár nem a szőlőtőkék között festi meg, hanem egy ódon épület megmaradt alapjaira építi fel, több kisebb csoportra osztva a festményen szereplő tizenkilenc személyt, két lovat és egy fekete kutyát. Karimás kalapban, barna, fekete nyakú felöltőben, fekete elegáns cipőben a szőlős terület gazdája, pipázva pihen hűsleges kutyája társaságában. Közvetlenül az ő lába mögött egy rózsaszín ruhás elegánsabb hölgy, színben hozzáillő masnival a hajában, szintén megpihenve, – aki valószínű a gazda felesége, de mindenképpen a család tagja, – egy szép fej szőlőt ad az ölében lévőkből, a kopottas ruhát viselő, megroggyott lábon álló vándornak. A képen a többi szereplő, „ingujjban” tüsténkedik, magyaros viseletben mezítláb, nők és férfiak, de még a gyerekek is részesei az idilli szabadban történő együttlétnek. A bográcsot szorgosan kevergető asszony kezében fakanál, s Molnár József festői előadásmódjában szinte halljuk, ahogy ropog a tűz. A kép bal oldalán a szőlőtőkék előtt egy szerelmespár titkos pillantását leshetjük meg, míg a másik oldalon a lovas kocsinál, a szekérre pakoló férfiak mellett asszonyokat, boldog gyermekekkel. A kosarakban és a putony mellett kenyeret és gyümölcsöket látni csendéletszerűen. A sokszereplős nagyméretű kép méltón megmutatja Molnár József klasszikus zsenijét.

Molnár használja a finom színátmeneteket és a fény-árnyék játékot, így mélységet és térbeliséget teremtvé életet visz a jelenetbe. A fa lombjai és a kékes, lilás hegyek panorámája mögött megjelenő égbolt, szinte eszményi hátteret kölcsönöz a szüretnek. A színekkel játszik Molnár levegőperspektívája is, amely azon a valós megfigyelésen alapszik, hogy a légkörünknek köszönhetően a távoli tárgyak, domborzati elemek kékebbnek látszanak, mégpedig minél közelebb esnek a horizonthoz, a föld és az ég találkozásához, annál sötétebbek.

FORRÁS:

Turcsányi Erzsébet Molnár József 1821-1899 (Budapest, 1938) Képzőművészet Magyarországon – Molnár József Vasárnapi Ujság, Molnár József, 1864. mártius 13. – Vasárnapi Ujság – Tizenegyedik évfolyam, 11-ik szám, 1864. mártius 13. A budapesti szőlőtermelés rövid története Katona Csaba – Ujkor.hu Szvoboda Dománszky Gabriella A Pesti Műegylet sorsolási jegyzékei 1840-1866 – 18. Molnár J., Pesten. Szület. Weinlese. 315 ft. AH_2019_4.pdf – arshungarica Szabó Júlia: A magyar romantikus festészet (Budapest: Corvina Kiadó, 1983) Lázár Béla: Magyar festészet a XIX. században (Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1914) Művészeti lexikon, szerk. Genthon István (Budapest: Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1965–1968). Fitz Péter: A MECÉNÁS FŐVÁROS – A FŐVÁROSI KÉPTÁR – a-mecenas-fovaros.pdf –

5. A beépítetlen Rózsadomb 1870 körül – Fortepan – Adományozó: Budapest Főváros Levéltára

Az aukcióra kerülő Molnár József (1821-1899) Szület a budai hegyekben (Rózsadomb, háttérben a Gellért-heggyel), 1858 című alkotás nagy valószínűséggel részt vett a Műegylet 1858. évi tárlatán, 18-as tételszámmal. Szvoboda Dománszky Gabriella A Pesti Műegylet (1840–1866) sorsolási jegyzékében a következő leírással szerepelt:

18. Molnár J., Pesten. Szület. Weinlese. 315 ft.

Turcsányi Erzsébet életmű-katalógusában szintén megemlíti a Pesti Műegylet 1858-as tárlatán Szület címmel szereplő, ugyanarra az évre datált Molnár József festményt.

„Molnár csak később megértett jelentősége a tárgyi kezdeményezéseken túl, éppen abban rejlik, hogy korának csaknem egyetlen szelíd lírikusa volt.”

(Turcsányi Erzsébet: Molnár József – 1821-1899. Budapest, 1938. 3.)

„Molnár József képein a magyar táj szépsége, a népi élet örömteli mozzanatai és a romantika könnyed varázsa egyaránt fellelhető, ami festészetét különleges helyre emeli a magyar művészettörténetben.”

(Lázár Béla: Magyar festészet a XIX. században – Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1914)

Molnár Józsefnek a Műcsarnokban, 1895-ben gyűjteményes kiállítása volt, melyről a kritika pozitívan számolt be, s ugyanabban az évben a Képzőművészeti Bizottság is vásárolt egy tíz képből álló kollekciót a Fővárosi Képtárnak.

„...1895-ben, Molnár József tíz képből álló kollekciója megvételekor, különbséget tett aszerint, hogy a megvásárolt képek fővárosi vonatkozásúak-e vagy a festő életművét reprezentáló műalkotások. Hasonló szempont alapján – ugyanekkor – gyűjtötték be Mészöly Géza „a lenyugvó naghatását ábrázoló” tájképét, s egy évvel korábban Ligeti Antal két grafikáját. Úgy vélem, hogy e vásárlások a gyűjtési elv fokozatos átalakulásának korai példái. Talán az sem véletlen, hogy a gyűjteményt épp a Molnár-képek vételi előterjesztésében említették először a főváros képtáraként.”

(Fitz Péter: A MECÉNÁS FŐVÁROS – A FŐVÁROSI KÉPTÁR)

Molnár József munkái fontos szerepet játszottak a magyar romantikus festészet fejlődésében, különösen a népi életképek és a történelmi festészet terén. Nagyra becsült művészetével, hozzájárult a nemzeti identitás és a magyar kulturális értékek erősítéséhez.

FOTÓK:

- Molnár Józsefet méltató cikk a „Vasárnapi Ujságban, 1864, mártius 13.” – Vasárnapi Ujság – Tizenegyedik évfolyam, 11-ik szám, 1864. mártius 13.,
- I.Vilmos württembergi király I. Vilmos württembergi király – Wikipédia
- Molnár József (1821-1899) Önarckép, 1849 körül Molnár József (festő, 1821–1899) – Wikipédia
- Molnár József (1821-1899) Szület a budai hegyekben (Rózsadomb, háttérben a Gellért-heggyel), 1858
- A beépítetlen Rózsadomb 1870 körül (Forrás: Fortepan) Adományozó/Adományozó: Budapest Főváros Levéltára.

Iványi Grünwald Béla (1867-1940)

Vihar után / *After a storm*, 1920

Olaj, papír / *Oil on paper*

54 × 69 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:

Grünwald Béla Iványi Grünwald 1920

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Virág Judit Galéria és Aukciósház 75. aukció 40. tétel

Kezdő ár:
2.200.000 HUF

Starting price:
5.500 EUR

Becsérték:
4.000.000 – 6.000.000 HUF

Estimate:
10.000 – 15.000 EUR

Iványi Grünwald Béla

1. Iványi Grünwald Béla (1867-1940)
festőművész

„Az a tény, hogy a Czöbel Béla körül tömörülő fiatalok (valamint a velük szimpatizáló egyetlen tanár, Iványi Grünwald Béla) akkor együttesen és nyilván kicsit harsányan léptek fel mestereik, valamint az általuk képviselt konzervatívabb szemlélet ellen, magában rejtette egy elszánt és cselekvőképes művészeti csoport kialakulásának lehetőségét.”

[Passuth Krisztina – Szücs György – Gosztonyi Ferenc szerk.: Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) ITTHON ÉS A NAGYVILÁGBANPASSUTH KRISZTINA: Francia Vadak, magyar Fauve-ok 15. o.]

Iványi 1907-től elhagyta a nagybányai természet-elvű stílust, művei egyre inkább kiszínesedtek. Párizst járt tanítványai (a későbbi „Neósok”) „hazahozták” a modernitást, a fauves színeket. Iványinak művészi kihívást jelentett az új stílus. Ő volt a fiatalok bizalmi embere, hiszen sokkal fogékonyabban reagált az újabb stílusirányzatokra, mint tanártársai. 1909-ben részt vett a kecskeméti művésztelep megszervezésében, melynek 1911-től vezetője lett.

„Művészi útjának négy szakasza volt, mindegyik életszinterének változásával függött össze. Festői szereplésének első felvonása Münchenben játszódtott le, amikor oda párisi tanulmányai után visszatért. Ezidőbeli képein kezdetben még dunántúli szülőföldjének élményei is megszólalnak. Ez a körülbelül 7-8 esztendeig tartó időszak megelőzte és előkészítette nagybányai korszakát, amikor is e mozgalomnak igen jelentékeny szereplője lett. Ezen a második állomásán, Nagybányán az ember és a művész teljes, férfias erejében jelenik meg a nyilvánosság előtt: «Nagybánya tett bennünket azokká, akik lettünk» - mondotta idézett nyilatkozatában. Követte ezt a nagybányai másfél évtizedet a kecskeméti tartózkodás, (...) hogy aztán végül, negyedik korszakában, visszatérjen oda, ahonnan a gyermekember kiindult, Somogyba, a Balaton partjára. Mintegy két évtizeden át minden nyarat itten töltve, művészete, (...) összeleplezett ifjúkori és még inkább nagybányai festészetével.”

[Réti István: Megemlékezés Iványi-Grünwald Béláról (oszk.hu)]

„...az ecset, mellyel dolgozom, boldogságot szerző hangszer a kezemben.”

2. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) kecskeméti műtermében

3. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Vihar után, 1920

4. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Tornyosuló fellegek a magyar róna felett

1920-tól Budapesten élt, időnként a Hortobágyról készített festményeket, nyáron pedig a Balaton szerelmese volt. Egyhez hasonlóan a víz és az ég látványának atmoszférája, folyton új művészeti kihívásokat tartogatott számára, melyben a fénytöréseket, a vihar előtti és utáni felkavaróbb színörvényeket szenvedélyesen vizsgálta és örökítette meg.

Iványi Grünwald Béla aukcióra kerülő festményének középpontjában egy gomolygó, – kék, lila, sárga, zöld, – felhő áll, mely mögül a vihar után előbukkanó napsugarak 360 fokban terítik be színekkel az eget és a földet. A kompozíciót uraló égbolt hangulata drámaiságot sugároz, melyet Iványi Grünwald bravúros fény és színjátékkal teremt meg. A felhőkben a világosabb és sötétebb tónusok váltakozása egyfajta dinamikusságot, míg a napsugarak egy spirituális szférát tárnak elénk. A természeti erők összecsapása után kezdődő nyugalom érződik, melyeket Iványi a föld felé világosodó színekkel, – sárgás, naposabb részek harmonikus játékával hangsúlyoz. Nagyvonalú, gazdag ecsetkezelésével is fokozza a lírai hatást.

5. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Alkonyat a Balatonon

6. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Naplemente a Balatonnál

Iványi többször is megfogalmazta művészi hitvallását és gondolatait a festészetről, miszerint a természetből kell kiindulnunk, de nem szabad ott megállnunk. A színek és formák csak eszközök ahhoz, hogy egy festő a lélek mélységeit éreztesse. Expresszív színhasználat és emocionális tartalom hangsúlyozása jellemezte művészetét ebben az időszakában, mellyel tovább bővítette saját festészeti nyelvét.

„Amikor élete harmadik harmadában visszajutott gyermekkorának szép tájékira, a Balaton somogyi partjára festeni, akkor hangzott el ajkáról a vallomás: «...az ecset, mellyel dolgozom, boldogságot szerző hangszer a kezemben. Én senkit nem irigyelek, a legboldogabb emberek közé számítom magamat, mert nagyon-nagyon kedvemem találok a munkámban. Ha két-három napig nem dolgozhatom, nem csak lelkiileg, de fizikailag is beteg vagyok. Nagy hiuságaim nincsenek... Ha annak a kis körnek, mely az én szememben mindent jelent, tetszenek az alkotásaim, már megkaptam azt az édes megnyugvást, mely az emberi boldogsághoz szükséges. És ez a mostani életem oly szép, oly kedves, oly zavartalan, hogy nem is akarok a jövődre gondolni. Mit kaphatnék még többet, mint amit eddig kaptam?» Tett-é valaha valaki egyszerű szavakkal szebb szerelmi vallomást az életnek és hivatásának? (...) És ezt a vallomást élete folyása, festői munkája hitelesítette. «boldogságszerző hangszer», az ecset, mindig híven követte körülményeivel, környezetével együttváltozó élethangulatát. E változások nem jelentették, természetesen, egyéniségének megváltozását, csupán többféle, különböző színezetét, a külső változásoknak megfelelően.”

(Réti István: Megemlékezés Iványi-Grünwald Béláról)

„Újra megtalált régi szeretője, a természet, kezdetben súlyos, földes erőben jelentkezik előtte. A huszas évek elején még a régi nagy magyar művészek – Paál, Munkácsy – szemüvegével közeledik hozzája. De aztán – mintha szeme nyílna – lassan felderülnek színei, párássabbá, színesebbé válik tónusa: a «földiekkel játszó égi tűnemény», a Balaton vezetői, a Balaton tanítja újra. Irreális, anyagtalan valóság itt a természeti látomány és Iványi-Grünwald «boldogsághangszer», az ecset egyre érzelmesebben, egyre szebben zengi utána a színek szinfóniáit.”

7. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Viharos táj, 1924

8. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Közeledő vihar, 1922

FORRÁS:

MALONYAY DEZSŐ: GRÜNWARD BÉLA (részlet) – SzSzSzK – Iványi Grünwald Béla: Isten kardja (niif.hu) – Forrás: Művészet Negyedik évfolyam, 1905 Negyedik szám p. 217-226.
LÁZÁR Béla, Iványi-Grünwald Béla, (Az Ernst Múzeum Művész Könyvei, 2), Budapest, Ernst Múzeum, 1921.
TELEPY Katalin, Iványi-Grünwald Béla, Budapest, Képzőművészeti, 1984.
Iványi-Grünwald Béla Magyar Művészet – 1. évf. (1925.) 3. sz. (mtak.hu)
Nagy Ildikó szerk.: Nagybánya művészete, Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 1996/1)
Réti István: Megemlékezés Iványi-Grünwald Béláról (oszk.hu)

FOTÓK:

1. Iványi Grünwald Béla festőművész – Ivanyi Grunwald Bela TVL 1906 marc 18 Nr12. – Iványi-Grünwald Béla – Wikipédia (wikipedia.org)
2. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) kecskeméti műtermében
3. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Vihar után, 1920
4. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Tornyosuló fellegek a magyar róna felett –Tornyosuló fellegek a magyar róna felett – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
5. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Alkonyat a Balatonon – Alkonyat a Balatonon – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
6. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Naplemente a Balatonnál – Naplemente a Balatonnál – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
7. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Viharos táj, 1924 - Magyar Művészet – 1. évf. (1925.) 3. sz. (mtak.hu)
8. Iványi Grünwald Béla (1867-1940) Közeledő vihar 1922 – Magyar Művészet – 1. évf. (1925.) 3. sz. (mtak.hu)

Telepy Károly (1828-1906)

Vadászok találkozása a hegyekben / *Meeting of hunters in the mountains*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

55 × 40 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Telepy K.

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukciósház 4. aukció 51. tétel

Kezdő ár:
360.000 HUF

Starting price:
900 EUR

Becsérték:
550.000 – 750.000 HUF

Estimate:
1.3750 – 1.875 EUR

Stein János (1874-1944)

Csók / *The kiss*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

43 × 34 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Női aktok mestere Stein János Gábor festőművész hagyatéka, Kieselbach Galéria és Aukciósház 2017
Rejtett Remekművek – Betekintés Magángyűjteményekbe, Királyi Kastély Gödöllő 2019, Kat. 92. oldal 110. kép

Kezdő ár:
380.000 HUF

Starting price:
950 EUR

Becsérték:
600.000 – 900.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.250 EUR

Vértés Marcell (1895-1961)

Nő virágokkal / *Woman with flowers*

Vegyes technika, papír / *Mixed media, paper*

25 × 17 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Vértés

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

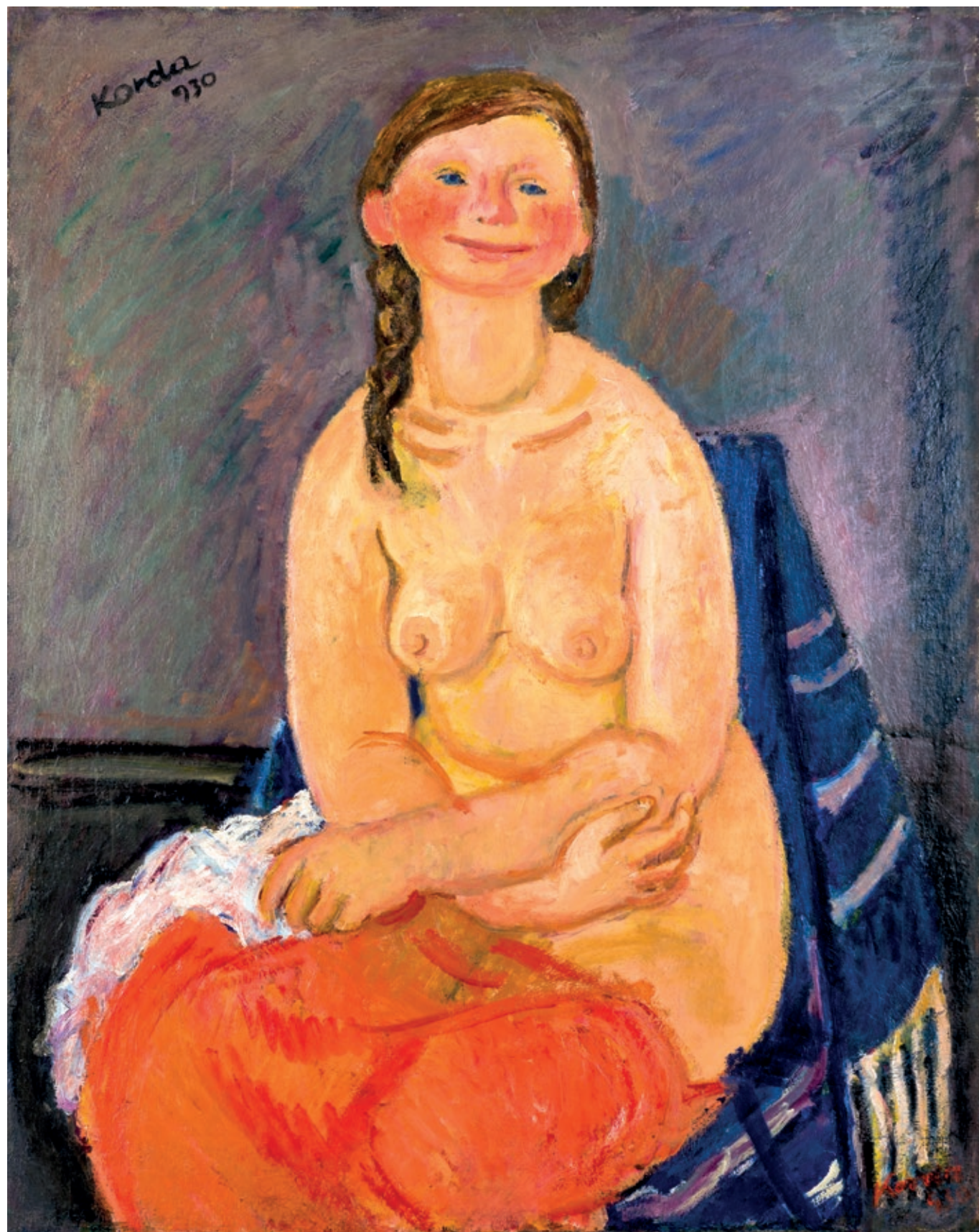
Becsérték:
200.000 – 300.000 HUF

Estimate:
500 – 750 EUR

Ez a tétel a Freyler Galéria felajánlása, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége részére. A leütési árra nem számolunk közvetítői jutalékot! / *This item is offered by the Freyler Gallery to the Association of Hungarian Artists and Industrial Artists. We do not calculate the brokerage commission for the knock-down price!*

Korda Vince (1897-1979)

Fiatal lány (Széken ülő akt) / Young girl (Nude sitting on a chair), 1930

Olaj, vászon / Oil on canvas

92 × 73 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
930 Korda

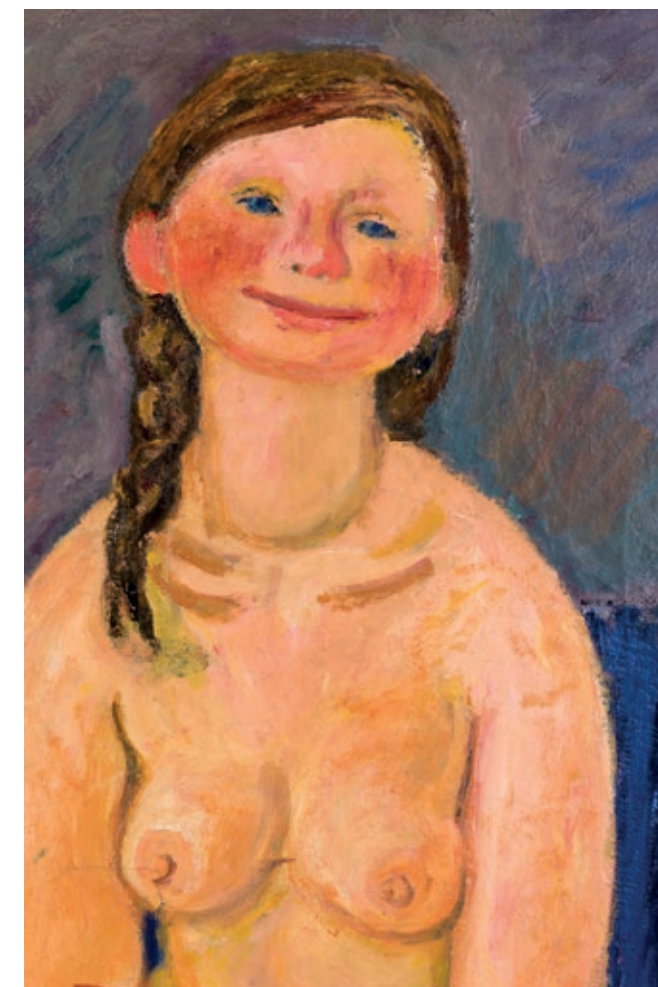
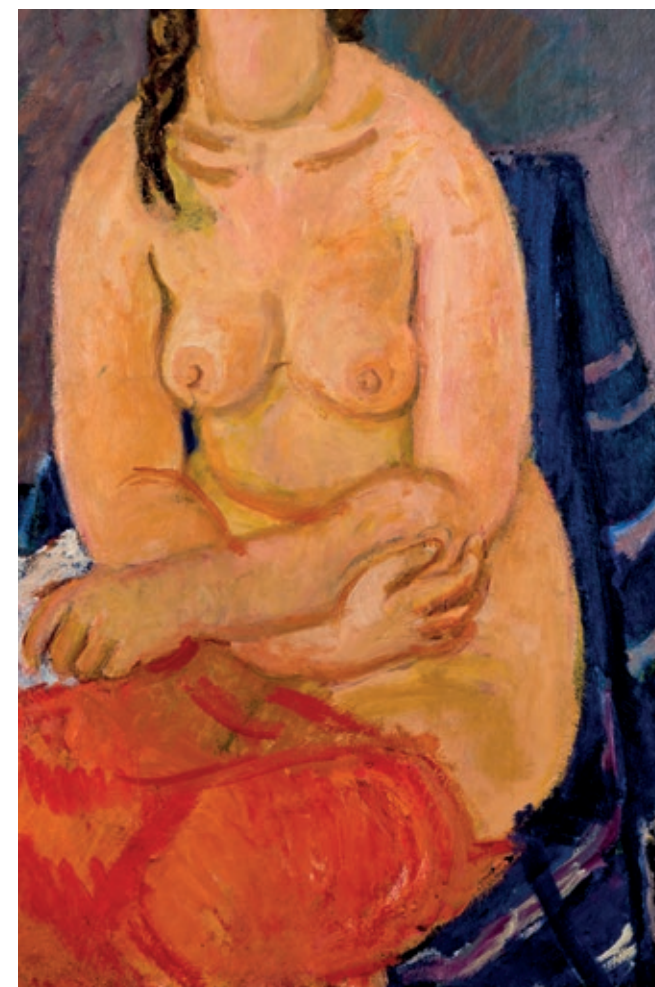
Jelezve balra fent / Signed upper left:
Korda 930

Kezdő ár:
8.000.000 HUF

Starting price:
20.000 EUR

Becsérték:
12.000.000 – 18.000.000 HUF

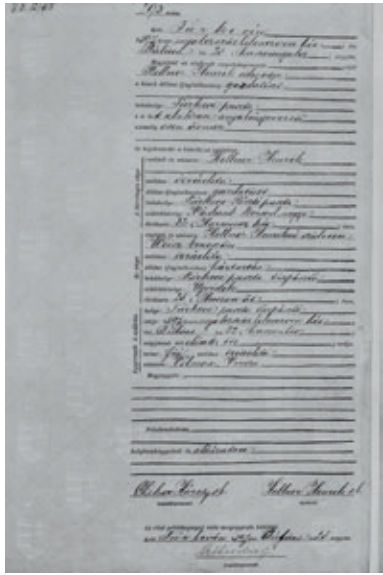
Estimate:
30.000 – 45.000 EUR

Korda Vince (1897-1979) Fiatal lány (Széken ülő akt) / részletek

Korda Vince

Korda Vince, (Kellner Vince néven) 1897. július 22-én délelőtt 10 órakor látta meg a napvilágot. Szülei Kellner Henrik gazdatiszt és Weisz Ernesztin, két bátyja, Korda Sándor és Korda Zoltán. A család Pusztatúrpásztón élt, így a három testvér a közeli türkevei bentlakásos iskolába járt hétfő reggeltől péntek délutánig, ahova egy szekér segítségével jutottak el. Akkor még senki sem sejtette, hogy Korda Vince a kis faluból indulva, bejárja majd a világot és nagy hírnévre tesz szert, a festészeti kiállításain és sikerein túl a filmiparban is jeleskedni fog, amit Oscar díjjal jutalmaznak. A három fivér életét Vince fia, Michael Korda dolgozta fel A szerencse fiai című életrajzi regényében.

1. Korda Vince Születési bejegyzése a türkevei polgári születési akv. 293/1897. folyószáma alatt

2. A Korda testvérek: Korda Sándor (Sir Alexander Korda), magyar származású filmrendező és producer, a brit filmipar egyik meghatározó alakja és a London Films brit filmstúdió alapítója / 3. Korda Zoltán, filmrendező és producer 1943-ban / 4. Korda Vince festőművész, díszlettervező

A kezdetek – Budapest, Bécs, Olaszország, Nagybánya, Kecskemét

Édesapját 9 évesen elveszítette, akinek a betegségét sajnos tévesen diagnosztizálták, hashártyagyulladás gyanújával szállították a fővárosba, de vakbélgyulladás volt. 1910 körül édesanyjával és testvéreivel Budapestre költözött. 1913-tól Kémény Jenő díszletfestő osztályában tanult, majd 1914-1915 között az Iparművészeti Iskola növendéke volt. A Művészház szabadiskolájában is nagynevű festők tanítványa lett, Kernstok Károly, Iványi-Grünwald Béla és Rippl-Rónai József képezték.

1916-ban beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára, Zemplényi Tivadar és Réti István növendéke lett. Szorgalma és a festészet utáni vágya nem apadt, a nyári hónapokat a kecskeméti

8. Korda Vince Önarckép

5. Kernstok Károly / 6. Iványi-Grünwald Béla / 7. Rippl-Rónai József

művésztelepen töltötte, 1919-től Perlrott Csaba Vilmos, Iványi-Grünwald Béla és Uitz Béla mellett. A világháború és a Tanácsköztársaság bukása után testvéreivel Bécsbe költözött. Olaszországban is eltöltött néhány hónapot, ami igen termékeny időszaka volt. (Firenze, Orvieto, Velence, Róma)

Nagybánya következett, tanára, Réti István tanácsára, ahol majdnem két éven át, 1922-1924 között dolgozott.

„A festő ne utánozzon egy meghatározott stílust, mert az nem enged utat az egyéniségnek, hiszen csak az egyénre tett benyomás alapján történhet a művészi alkotás.”

(Réti István)

1924-ben a budapesti Alkotás-Művészházban megtartott kiállításán mutatta be táj és aktképeit, melyeket a nagybányai időszakban alkotott.

Korda Vince itthoni sikerei után Párizsba indult, melyről visszaemlékezéseiben írt:

„... egy szép napon Sándor tanácsára elutaztam Párizsba, megnézni a múzeumokat. Pár hétre terveztem, de dacára a nehéz kezdetnek, ottmaradtam. Sohasem mentem vissza Bányára.”

École de Paris – a művészet szabadsága

A két világháború között Párizs a művészetek fellegvára volt, külön, briliáns, érzékeny és kiszámíthatatlan. A legmeghatározóbb párizsi élményt a szabadságban látták a művészek. A francia főváros nemcsak új impulzusok, új inspirációk sokaságát ígérte, hanem minden tekintetben egy felszabadultabb, függetlenebb világot is. A pazar művészeti anyagot felvonultató múzeumokon és galériákon kívül a fiatal művészeket elvarázsolta Párizs atmoszférája – az éj-jel és nappal nyüzsgő város - az utcai forgalom, a Szajna-parti könyvtárak, a modern fényreklámok, a divat, a színes kirakatok, a lokálok, bárók, a színházi és az orfeumi előadások is. A francia főváros elbűvölt és ezzel együtt megbabonázott mindenkit. A harmincas években a szikrázó metropoliszban, – ahol ekkor már közel három millióan laktak, – felgyorsult az élet, tombolt a jazz, a mulatókban shimmyt és charleston táncoltak. Új sztárokat ünnepeltek, köztük olyan nagy nevekkkel, mint Mistinguett, Kiki de Montparnasse, Maurice Chevalier és Josephine Baker.

A több irányú kulturális feszültség, a feltűnő, modern ruhába öltöztetett idegenség mélyen elgondolkodtatta, alkotásra buzdította az ide érkezőket. Minden mondanivaló itt megértésre talált.

„Párizsban egy-két félévi tartózkodás úgy hatott a müncheni magyar fiúk tehetségére, mint zsenge füvek a langyos eső.”

(Réti István)

„Olyan művészeti atmoszféra volt ez, amilyen nem volt sehol a világon... Érthető volt, hogy a fiatal művészek az éhezést is szívesen elszenvedték, csak hogy a drága Párisban élhessenek.”

(Kunffy Lajos)

„El kellett majdnem mindent feledni, amit eddig tanultunk – de emellett olyan szabadságot biztosított, mely közel jár a fejvesztettséghez. ... Minden szabad, ami művészi. Minden, ami művészileg elgondolható – keresztülvihető. Abban pedig versenyen felül egyedülálló: hogy az egyéniséget azonnal észreveszi, árnyalatait értékeli, legkülönbébb kiállításai ellenőrzik, ami a fejlődésnek egyedüli feltétele. Ez a művészi kontroll sehol a világon nincs olyan magas fokon, mint Párizsban.”

(Vaszary János)

13. Édouard Manet, Edgar Degas, Alfred Sisley, Paul Cézanne, Claude Monet, Pierre-August Renoir

9. Párizs, Louvre Múzeum a századforduló után, korabeli képeslap

10. A Moulin Rouge és környéke / 11. Citroen reklám az Eiffel-tornyon 1926, 1925-től kezdve egészen 1934-ig Citroën felirat világított minden éjjel az Eiffel-tornyon / 12. Josephine Baker

A harmincas évekbeli Párizs

Az alapokat a 19. század végi és a 20. század eleji szabad művészeti mozgalmaknak köszönhetően létrejött – minden idők legkiemelkedőbb – művészkolóniája szolgáltatta, többek között olyan festőóriásokkal, mint Édouard Manet, Claude Monet, Berthe Morisot, Paul Gauguin, Pierre-Auguste Renoir.

A századfordulón és utána is megannyi művész érkezett Párizsba a világ számos pontjáról, hogy elismerést, hírnevet szerezzen magának. Pablo Picasso, Henri Matisse, Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Jean Metzinger, Albert Gleizes, Henri Rousseau, Marc Chagall, Amedeo Modigliani és még sokan mások, akik társultak az École de Parishoz, azaz a Párizsi Iskolához.

„A szó szoros értelmében az École de Paris nem nevezhető iskolának. Sem határozott stílusorientációja, sem programja nem volt, s intézményi háttérrel sem rendelkezett. Így az École de Paris köré csopor-

14. Amedeo Modigliani és Pablo Picasso

tosuló művészek esetében nem beszélhetünk egységes stílusról. A jelenség a Montparnasse negyedhez köthető, ahol ebben az időben elsősorban emigráns, külföldi művészek laktak, többek között Chagall, Modigliani, Pascin, Picasso, Soutine, Kisling, van Dongen, Brancusi, Fujita, Rivera, vagy éppen Czóbel és Farkas. ...a földgömb rengeteg Párizsba tóduló művésze a Montparnasse-on ütött tanyát, amelyből pár év alatt a művészetek ideális nemzetközi városa lett. ... A kifejezést André Wardon használta elsőként az emigráns művészek és a francia művészek megkülönböztetésére 1925-ben. École de Paris címmel több kiállítást rendeztek a párizsi külföldi prominens művészek, de mivel a festők köre idővel egyre bővült, lassan francia festőket, mint Segonzac, Vuillard, Matisse, Rouault, Derain, Dufy és Maurice Utrillo is az iskola művészei közé soroltak. Az École de Paris meghatározás így végül összefoglaló módon a francia modern művészet képviselőit jelentette, s a magyar publikációkban, beszámolóikban is csak kevesen tettek különbséget a francia és a Párizsi iskola között.”

(Párizs – Budapest Tradíció és korszerűség az École de Paris hatása a magyar festészetben)

A Salon d'Automne-ban a két világháború között nem kevesebb, mint 61 magyar művész állított ki, többek között Korda Vince is.

A Magyarországon alkotó művészek is értesültek Párizs, a divat fővárosának nyüzsgő modernségéről, a múzeumok és galériák élmény áradatáról, amelyek hatása itthonról szinte felmérhetetlen volt. Aki tehette elindult a megváltó lehetőségek hazájának fővárosába, Párizsba, a szerencsésebbek vasúttal, de volt, aki gyalogszerrel, több hónap alatt tette meg az utat.

15. Dome kávéház – Párizs, 1930-as évek / 16. André Kertész: Café du Dôme, 1926

„Mellbevágó lehetett az az élményzuhatag, amit az ekkor 27 éves Korda Vince Párizsba érkezve átélt. ... Ha valaki magához és mondanivalójához erőt érez – itt megértésre talál. Ebben a páratlanul inspiráló művészi kavalkádban Korda Vince stílusa is átalakult. Megérintették a modernizmus atyjaként tisztelt festőóriások, Cézanne, Van Gogh és Gauguin frissen megismert alkotásai, őt is beszippantotta az a nemzetközi művészközösség, amely a kávéházakban, a múzeumokban és műkereskedések kiállításain formálta a párizsi festők sajátos formanyelvét.

Az École de Paris fogalmát stíláriis jellemzők alapján szinte lehetetlen pontosan körülírni. Tagjait nem annyira a közösen látogatott szabadiskolák kapcsolták össze, hanem fontosabb volt az az internacionális közösség, ahol sokszor véletlenül sodort egymás mellé az élet művészeket, s ahol egy éjszakai kávéházi beszélgetés a Dome-ban inspirálóbbr lehetett egy közös akadémiai tanár szigorú korrigálásainál. E sokszínű kulturális közegben követőkre találhatott a tragikus sorsú olasz Modigliani, a műgyűjtők sztárjaivá válhattak orosz, holland, kelet-európai vagy éppen japán művészek, mint Chagall, Van Dongen, Soutine, Kisling,

17. Korda Vince Gauguin-es csendélet, 1927

Brancusi vagy Foujita. Ami a festői eszközök terén mégis rokonságot teremt e soknemzetiségű művésztársadalom eltérő kultúrájú tagjai között, az a Cézanne festészetében gyökeredző konstruktív, szerkesztő szemlélet, a kubizmuson és expresszionizmuson átívelő modern művészi hagyomány tisztelete. Oldott, szabad formálás, könnyed dekorativitás jellemzi az itt születő művek zömét, a téma helyett a par excellence festőiség, a patetikus, az értelemre apeláló kritikai hang helyett a szemet gyönyörködtető artisztikum dominál.”

(Molnos Péter – Korda Vince – Az École de Paris vonzásában)

Korda Vince oeuvre-jében fontos helyet foglalnak el az aktok. 1923-ban a nagybányai festőiskola nagytermében Jándi Dáviddal állított ki, majd 1924 őszén, Nagyváradon és Kolozsváron már Deli Antal is társult hozzájuk. A két művész képein, Jándihoz hasonlóan ugyancsak kiemelt szerepet játszottak az aktok. 1925-ben Korda Párizsba költözött, ahol festészete megújult, kinyílt, kiteljesedett. Művészetére Van Gogh, Gauguin és az École de Paris tagjai közül Modigliani hatott leginkább.

„Festők, szobrászok idegen kenyeré Kiváló magyar képzőművészek állandó lakóhelye a külföld. A világhírű nagy magyar festők közül László Fülöp évtizedek óta Londonban él. Márk Lajos nemrég tért haza Newyorkból és most ismét visszautazott. Halmi Artúr állandó lakóhelye szintén Newyork.

Három évvel ezelőtt ment ki Délamerikába Kiss Dezső, aki most Rio de Janeiroban lakik. Államférfiak és dugdag bankárok portréit festi és hatalmas vagyont szerzett. Párisban valóságos magyar művészkolónia alakult. A festők közül itt él: Basch Andor, Korda Vince, Czóbel Béla, Tihanyi Lajos, Zilzer Gyula, Diener Dénes Rezső, Szenes Andor, Medgyes László, Rét Alfréd, Farkas István, Láhner Emil, Lehel Mária, Blattner Géza, Pór Bertalan, Andaházy-Kasnya Béla, Kolozsváry Zsigmond és Bobai-Szihely Andor. Párisban élő magyar szobrászok: Csáky József. Kádor, Beöthy István és Földes Lenke. Vértess Marcell ma már szinte hozzáért Párishoz. Párisban lakik Kelen Imre és Dezső Alajos, felváltva Párisban és Berlinben él. Major Henrik Párisban lakik. Firenze lakója Feszty Masa Vedres Márk szobrász. Nagy Zsigmond Madridban él. Pogány Vilmos Newyorkban. Göth Mór és Mendlik Oszkár Hollandiában. Fluta Sándor szobrász Newyorkban lakik. A magyar festők közül Kádár Béla Newyorkban. Péry László Ferenczy Noémi és Szigethy István Berlinben, Kubiny Sándor és Kálmán Péter Münchenben, Pátczay Pál, Molnár C. Pál és Aba-Novák Vilmos Rómában. Körmendy Ervin pedig Nürnbergben él. Magyar szobrász lakik Bécsben: Ferenczy Béni, Kopenhágában: Mester Jenő. A magyar névnek ez a hosszú sora, amely a magyar tehetség és a magyar alkotóerő diadalát hirdeti az idegenben, távolról nem mondható teljesnek.”

(1930 február 24, vasárnap. – Prágai Magyar Hírlap, 1929. február (8. évfolyam, 27-50 / 1950-1973. szám) | Könyvtár | Hungaricana)

18. Korda Vince Alak a párizsi Pont Neuf alatt, 1925

19. Korda Vince Álló akt, 1927

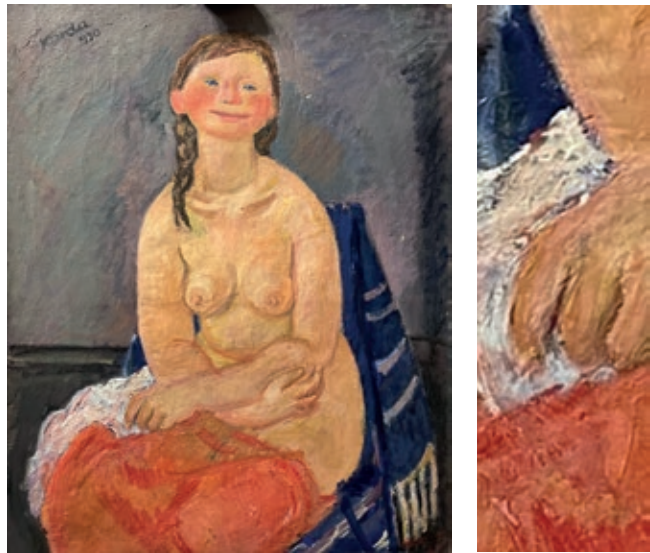
Korda Vince (1897-1979) Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt)

Az 1930-ban készült Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt) című képét a festő kiemelkedő, párizsi korszakában készítette. A kép egyik domináns stílusjegye a pasztózus, vastag festékréteg felvitele s annak nyers eldolgozása a vásznon, mely Van Gogh hatását mutatja. André Derain és Henri Matisse mellett Maurice de Vlaminck-et tartják a Fauves mozgalom egyik fő alakjának, kinek legendás mondata őszintén kifejezi a festők tiszteletét a nagy újító előtt: „Jobban szeretem Van Gogh-ot, mint a saját apámat!”

A következő évtizedek nemzedékeire Van Gogh festészete elementáris erővel hatott. Korda Vince párizsi korszakának Múteremsarok Van Gogh székével, 1925 című képe is bizonyítja a holland nagymester hatását az ifjú művészre, hol témájában, hol festéstechnikájában.

(A kép a Kieselbach Galéria aukcióján tűnt fel és a galéria jutalékával együtt 28 800 000 Ft-ot fizetett érte új tulajdonosa.)

Korda Vince Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt) című kép háttérét a felső részen a víz színek uralják, a kék, szürke és világos lila különböző vibráló egyvelege. A festmény középpontjában egy széken ülő fiatal lányt látunk, aki világos, nap szívtá, szőkésbarna fonott hajjal, mosolyogva néz kék szemével Korda Vincére, miközben modellt ül neki. Kezeit finoman, szemérmesen összekulcsolva tartja maga elé, s eltakarja magát. Ebben még segítségére vannak a francia tri-kolor színeiben pompázó anyagok, úgy, mint a piros és fehér vékony szoknya és kis blúz, valamint a széket letakaró kék szőttes is, melyek szinte körbeölelik a lány testét.

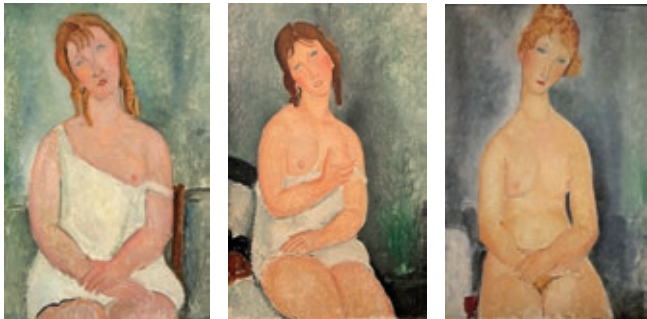
21. Korda Vince Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt) / 22. Korda Vince Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt), részlet a francia „lobogó” színei a képen

20. Korda Vince Múteremsarok Van Gogh székével, 1925

A Párizsban töltött évek alatt Modigliani művei is mély nyomot hagytak Korda Vince festészetén. Amedeo rengeteg aktot festett rövid élete során, művészetére hatottak az afrikai maszkok, a gótikus szobrok és az itáliai manierizmus nyújtott alakjai is. Korda aktja nem szoborszerű, sokkal inkább „élő”, hús-vér ember, nem valószínűtlenül hosszú arc és orr jellemzi, mint Modigliani 12 évvel korábbi alkotásait.

Egy kedves, jámbor, barátságos, szelíd lány 1930-ból, akit a francia nemzeti, – kék, fehér, piros – „zászlóba” tekerve festett meg Korda. A kép háttére nagyon hasonló Modigliani háttereihez, felül általában szürkék és kékek uralják, alul a szék, fotel és némi drapéria rajzolatai tűnnek fel.

23. Amedeo Modigliani Lány blúzban, 1918 / 24. Amedeo Modigliani Félméztelen nő 1918 / 25. Amedeo Modigliani Ülő akt, 1918

Korda Vince az egyetlen Oscar-díjas magyar festő – számos díszlete egy meglevenedett festmény

Korda Vince 1931-ben, Párizs után Londonban telepedett le. A családi hagyományt követve ő is elkötelezte magát a filmipar mellett, bátyja, az akkor már óriási tekintélynek számító Korda Sándor meghívására, díszlettervezőként kezdett el dolgozni, s világkarriert futott be művészetével. Először Alfred Jung asszisztense volt, majd önállóan dolgozott, s később magas szintű technikai tudását és vizuális fantáziáját kitüntetve a London Filmnél művészeti igazgató lett. Nem volt olyan kor vagy stílus, amit ne tudott volna maximálisan reprezentálni. Számos díszletét meglevenedett festményként aposztrofálták. Korda Sándor producerként és rendezőként, Zoltán rendezőként, Vince pedig díszlet és jelmeztervezőként írta be magát a 20. századi filmművészet történetébe. Mindannyian Oscar-díjat nyertek. Korda Vince 1941-ben, A bagdadi tolvaj művészeti igazgatójaként jutott el a csúcsra, sőt pályája során további négy jelölést is kapott.

26. A Korda fivérek: Sándor, Vince és Zoltán – Bettmann / Getty Images Hungary

FORRÁS:

Párizs-Budapest: A művészet, mint híd – PDF Free Download (docplayer.hu)
Korda Vince - Múteremsarok Van Gogh székével, 1925 | 55. Tavaszi Aukció aukció / 70 tétel (kieselbach.hu)
TELEPY Katalin: Korda Vince. Egy művészi életút a szépség ígézetében, Budapest, DNM, 2000.
Korda Zoltán – Wikipédia (wikipedia.org)
1996a_Akt_Nagybanya_247_269_u.pdf (mtak.hu)
Párizs, amikor sistereg: Josephine Baker szerelme és élete | Hiúsági vásár (vanityfair.com)
Modigliani: A csavargók fejedelme | OLASZORSZÁG Magazin (italymagazine.com)
Megteremtette a brit filmipart, de veszekedni csak magyarul szeretett – (divany.hu)

FOTÓK:

1. Korda Vince Születési bejegyzése a türkevei polgári születési akv. 293/1897. folyószáma alatt – Hungary Civil Registration, 1895-1980; https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GGBQ-94NR?cc=1452460&wc=929N-RMW%3A40681101%2C57336301%2C40677903
2. A Korda testvérek: Korda Sándor (Sir Alexander Korda) (Pusztatúrpáztó, 1893 -London, 1956) magyar származású filmrendező és producer, a brit filmipar egyik meghatározó alakja és a London Films brit filmstúdió alapítója
3. Korda Zoltán, filmrendező és producer 1943-ban, Korda Vince festőművész, díszlettervező - Korda Sándor (filmrendező) – Wikipédia (wikipedia.org), – Zoltan Korda – Sahara (1943) still cropped – Korda Zoltán – Wikipédia (wikipedia.org),
4. Korda Vince festőművész, díszlettervező – Korda Vince – Helytörténet - Túrkeve (turkeve.hu)
5. Kernstok Károly – Kernstok Károly | Magyar életrajzi lexikon | Kézikönyvtár (arcanum.com)
6. Iványi-Grünwald Béla – Iványi-Grünwald Béla – Wikipédia (wikipedia.org)
7. Rippl-Rónai József – Rippl-Rónai József [Digitális Képtárház – DKA-098817] (oszk.hu)
8. Korda Vince Önarckép - Korda Vince: Önarckép (mutargy.com)
9. Párizs, Louvre Múzeum a századforduló után – korabeli képeslap – (192) Pinterest - 027e5fe6e5090792578c593b9cf93c9f.jpg (1024×664) (pinimg.com)
10. A Moulin Rouge és környéke – Gyönyörű képek az 1930-as évek Párizsáról – schuro blogja
11. Citroen reklám az Eiffel-toronyon 1926, 1925-től kezdve egészen 1934-ig Citroën felirat világított minden éjjel az Eiffel-toronyon – Gyönyörű képek az 1930-as évek Párizsáról – schuro blogja
12. Josephine Baker – Josephine Baker (1906-1975) – A szinkopált idők (syncopatedtimes.com)
13. Édouard Manet, Edgar Degas, Alfred Sisley, Paul Cezanne, Claude Monet, Pierre-August Renoir - (192) Pinterest
14. Amedeo Modigliani és Pablo Picasso – (192) Pinterest - Modigliani: A csavargók fejedelme | OLASZORSZÁG Magazin (italymagazine.com)
15. Dome kávéház – Párizs, 1930-as évek – Párizs – Cafe Dome.jpg – Wikimedia Commons
16. André Kertész: Café du Dôme, 1926 – A kávézó, ahová Brassai, Kertész és Capa is járt – CAPA BLOG | A Capa Központ blogja (capacenter.hu) André Kertész: Café du Dôme, 1926 © Estate of André Kertész/collections.artsmia.org
17. Korda Vince Gauguin-es csendélet, 1927 – Gauguin-es csendélet, 1927 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
18. Korda Vince Alak a párizsi Pont Neuf alatt, 1925 – Modern festmények (1870-1945) – KORDA VINCE (Pusztatúrpáztó 1897-London, 1979) árverésen – 184. tétel | Malommalom (millon.com)
19. Korda Vince Álló akt (1927) – Álló akt – Korda Vince (artprice.com)
20. Korda Vince Múteremsarok Van Gogh székével, 1925 – Korda Vince – Múteremsarok Van Gogh székével, 1925 | 55. Tavaszi Aukció aukció / 70 tétel (kieselbach.hu)
21. Korda Vince Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt)
22. Korda Vince Fiatal lány, 1930 (Széken ülő akt), részlet a francia „lobogó” színei a képen
23. Amedeo Modigliani Lány blúzban – Girl in a chemise, 1918, 56×82 cm by Amedeo Modigliani: History, Analysis & Facts | Arthive
24. Amedeo Modigliani Félméztelen nő 191820. Modigliani Női félméztelen, 1918 - Művészettörténeti hírek: Modigliani – Picasso. A primitivista forradalom (arthistorynewsreport.blogspot.com)
25. Amedeo Modigliani Ülő akt, 1918 - Ülő akt (1918) – Wikipédia (wikipedia.org)
26. A Korda fivérek: Sándor, Vince és Zoltán – Bettmann / Getty Images Hungary

Sassy Attila (1880-1967)

Női aktok / *Female nudes*, 1960

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

80 × 100 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Sassy 1960

Kezdő ár:
800.000 HUF

Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.600.000 – 3.000.000 HUF

Estimate:
4.000 – 7.500 EUR

Méhes László (1944-2022)

Akt / *Nude*, 1975

Olaj, vászon (selyem) / *Oil on canvas (silk)*

70 × 50,5 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Méhes László

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
1975

Kezdő ár:
900.000 HUF

Starting price:
2.250 EUR

Becsérték:
1.200.000 – 2.400.000 HUF

Estimate:
3.000 – 6.000 EUR

Victor Vasarely (1906-1997)

„Francia„ / *‘French’*, 1951

Olaj, falemez / *Oil on wood*

30 × 22 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Vasarely 1951

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Vasarely, 246, „Francia”, 30×22, 1951, Vasarely

Kezdő ár:
2.600.000 HUF

Starting price:
6.500 EUR

Becsérték:
4.000.000 – 7.000.000 HUF

Estimate:
10.000 – 17.500 EUR

Rippl-Rónai József (1861-1927)

Fekete szépség zöld háttér előtt / *Black-haired beauty in front of a green background*

Pasztell, papír / *Pastel on paper*

40 × 29,5 cm

Jelezve jobbra fent / *Signed bottom left:*
Rónai

Kezdő ár:
3.600.000 HUF

Starting price:
9.000 EUR

Becsérték:
5.000.000 – 7.500.000 HUF

Estimate:
12.500 – 18.750 EUR

Rippl-Rónai József

„Minél kevesebbel minél többet, sokat kifejezni: ez ma is a művészi mottóm.”

Rippl-Rónai József (1861–1927) a XX. századi magyar festészet egyik legkiemelkedőbb alakja, aki jelentős szerepet játszott a modern művészeti irányzatok hazai meghonosításában. Pályafutása a művészet iránti korai érdeklődésével kezdődött, bár eredetileg gyógyszerésznek tanult Kaposváron, majd később Budapesten. 1884-ben beiratkozott a müncheni Képzőművészeti Akadémiára, majd 1887-ben Párizsba költözött, ahol a neves festő, Munkácsy Mihály tanítványa lett. Munkácsy naturalista stílusa erős hatással volt rá, de hamarosan saját útját kezdte járni. 1890-ben kapcsolatba került a francia szimbolista festőkkel, és a Nabis csoporttal, akik nagy hatással voltak művészetére, stíluspalettájára az ő művészetük által formálódott, akik leginkább a síkszerű kompozíciókat és a szubjektív színvilágot preferálták. Rippl-Rónai mesteri szinten alkalmazta a pasztelltechnikát, képein finom átmeneteket és lágy kontúrokat hozott létre.

Barátja, a skót festő James Pitcairn Knowles mutatta be Aristide Maillolnak, aki vel szintén közeli kapcsolatba került. A kilencvenes években Gauguin és Cézanne fogadta műtermében. „Renoirt, Degast, Rodint csak látásból ismertem.” – írja visszaemlékezéseiben. 1892-ben festette híres „Nő fehérben” című képét, amely a szecessziós stílus hazai megjelenésének egyik kiemelkedő példája volt. Hazatérése után Kaposvárra költözött, ahol saját otthonában folytatta alkotómunkáját. Közben Párizs után Budapesten is bemutatkozott, és a hazai közönség is felismerte művészetének egyediségét.

1. Rippl-Rónai József (1861–1927) 1902 körül

„Testtel-lélekkel a rám közvetlenül ható élet, esetek, a mai kor jellemző vonásai, emberei, amelyekben s akik között éltem és élek, foglalkoztattak és foglalkoztatnak. Ezekről igaz odaadással, a magam előadási módja szerint igyekeztem megrajzolni vagy megfesteni tanulmányaimat. Ha pedig izlésem applikálására volt szükség, szobaberendezés, kiállításrendezés, képszőnyegkészítés, plakát- vagy meghívócsinálás, szóval műipari munka, tervezés foglalta le tevékenységemet: a legegyszerűbb eszközeimmel s az egyszerű elbeszélési mód szintézisével stilizáltam, iparkodván beleélni magamat egyuttal lelkivilágába annak is, akinek a mű készült s akinek néha mintegy az életét kellett a terveim szerint készült dolgokkal körülvennem, életében részt vennem, élnie segítenem. Ez az egyszerűségkeresés, melyet életmódomnak is főprincipiumává tettem, a magja az én festési fakturámnak. Minél kevesebbel minél többet, sokat kifejezni: ez ma is a művészi mottóm.”

(Rippl-Rónai emlékezései)

2. Rippl-Rónai József (1861–1927) festménye előtt / 3. Rippl-Rónai József (1861–1927) Karcsú nő vázával, 1894, ©The Art Institut of Chicago

Rippl-Rónai József kortársai is nagyra értékelték művészi tehetségét és újító szemléletét, benne látták azt, aki elhozta Magyarországra a francia kultúrát, „valóságos költő volt, színekkel festő poéta.”

„Ez az öreg, szép fiú bizonyosan zseni, nagyon nagy ember s felséges életű. Még dekoráló hajlandósága is amellet szól, hogy szépíteni kívánja a világot, amelyre ez ráfér. Nem akarta, de az egész világ ismeri, s elismeri minden valaki a világon.”

(Ady Endre: Rippl-Rónai és csekélységem, Világ, 1915. szeptember 19.)

Ady ezekkel a szavakkal nemcsak Rippl-Rónai művészetének nagyságát ismerte el, hanem azt is, hogy a festő képes volt a magyar kultúrába bevezetni a modern, nyugat-európai művészetet anélkül, hogy elvesztette volna saját nemzeti gyökereit.

„Az ő képei jelentik elsősorban az egészséges, modern művészet átplántálását és első lehetőségét annak, hogy művészeti kultúrája kezd fejlődni Magyarországnak.”

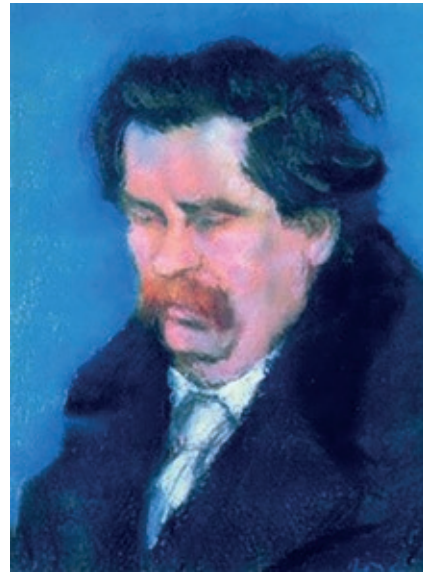
(Bölöni György Rippl-Rónai Józsefről – Varga József Bölöni György)

Rippl második pasztell korszaka

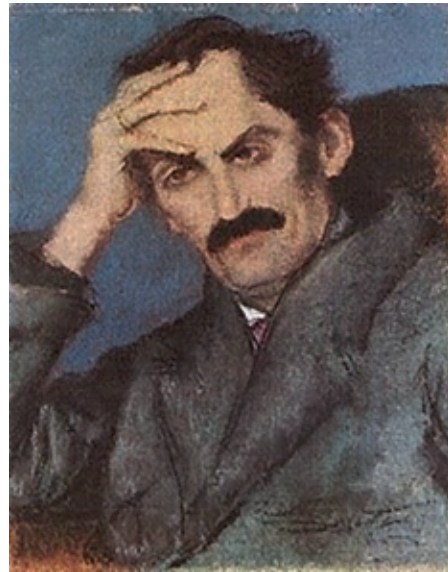
Rippl feleségének, Lazarine-nak testvére, (Anella édesanyja), 1908-ban váratlanul meghalt. Végakarátában testvérére Lazarine-ra és Rippl-Rónai József-re bízta legkisebb gyermekét, Anellát. Az örökbe fogadás után 1910-től a francia kislány Kaposváron, a Róma-villában lelt szerető családra. Négy év múlva Rippl-Rónaiék Franciaországba utaztak, hogy Anella újból láthassa rokonait, barátait. A kislány feljegyzéseiből tudjuk, hogy francia útjuk során találkoztak Vuillard-ral, Maurice Denis-sel, Maillollal valamint Galimbertiékkel is.

Issy-L'Éveque-ben, Anelláék szülővárosában tartózkodtak, amikor kitört az I. Világháború és Rippl-Rónait, mint az ellenséges Osztrák-Magyar Monarchia állampolgárát 1914 szeptemberétől 1915 februárjáig internálták. Az internálótáborból Maillol és Maurice Denis közbenjárására került ki. Rippl miután hazatért, újból fáradhatatlan munkakedvvel alkotott, s az életmű jelentős részét képező, írókról, költőkről és nőkről festett pasztellportrék sorozatát készítette.

„Le akarom festeni mindazokat, akik ezt a viszontagságos kis maradék országunkat nagygyá, kultúrájában elismertté teszik.” – írta levelében Ernst Lajosnak.

4. Rippl-Rónai József (1861–1927) Móricz Zsigmond arcképe, 1923 / 5. Rippl-Rónai József (1861–1927) Babits Mihály, 1923 / 6. Rippl-Rónai József (1861–1927) Szabó Lőrinc portréja, 1923

Rippl-Rónai, mint társaságkedvelő művész, aktívan részt vett kora kulturális életében, és szoros kapcsolatot ápolt a Nyugat írói és költői körével, az irodalmi elittel. 1911-ben megírta Emlékezéseit, melyeket a Nyugat jelentetett meg. 1923-ban, az Ernst Múzeumban rendezett kiállításán mutatta be a neves írókról készített portrészorozatát, melyben többek között Babits Mihály, Móricz Zsigmond és Osvát Ernő arcképei is szerepeltek.

„Rippl volt az egyetlen, aki friss, eleven vért hozott a magyar piktúrába, s idehaza ő egyszemélyben minden volt, ő volt a magyar piktúrának Cézanneja, Gauguinje, még az is, amit jobb értelemben vett impresszionizmusnak lehet nevezni [...] Bizony mondom, nincs senki az egész országban, aki annyit tett volna a művészetért, mint ő, még a többi valamennyi együttvéve sem.”

(Fülep Lajos, 1910 – RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861-1927). EGY KISVÁROSI FORRADALMÁR ÉLETE ÉS FESTÉSZETE – R.E.)

Rippl-Rónai József (1861-1927) Fekete szépség zöld háttér előtt

Rippl-Rónai József, sajátos stílusával vált ismertté, gyakran az intim és bensőséges pillanatok megörökítésére törekedve. Női pasztell portréinak különleges vonása a lágyság, finomság és a hangulati ábrázolás, amely mély érzelmeket közvetít. Pasztell képeinél Rippl-Rónai nemcsak a külső vonásokat, hanem a modell belső világát, hangulatát is igyekezett megragadni. A színek közötti finom átmenetei és a pasztellkréta textúrája a portrékat érzékvé és kifinomulttá tették, valamint az a technikai bravúrja, hogy nem fixálta a pasztellképeit, egyfajta hamvasságot adott műveinek, mely szintén fokozta hatásukat.

Rippl megfigyelte modelljeit, majd villámgyorsan, pillanatok alatt felvázolta fejtartásukat, hajukat, arcvonásukat, majd bársonyos pasztellkrétával, kitöltötte vázlatának vonalait. Rippl ereje, modernitásában volt, melyet a gyors „kép leképzése” is eredményezett.

„...a pasztellfejek egész seregét mutatom most be, amelyeket érdekes életű és még érdekesebb kinézésű pesti lányok és asszonyok után csináltam... mindegyik olyan úrinő, akit le kellett festenem, mert nagyon érdekelték...” – írta emlékezéseiben.

Rippl-Rónai József Fekete szépség zöld háttér előtt (1861–1927) című portréja tökéletes példája a letisztult pasztell képeinek. Az oldalra néző fiatal nő arcát teljes profilból látjuk, nemes vonásai, komolysága, egyfajta arisztokratikus távolságtartása, megenyhül az arc színét kiegészítő halvány róza színével valamint a laza kontyban hátrafogott frizúrával.

Rippl harmonikus zöld háttéréből kirajzolódik, szinte világít a modell világos színű arca, kiemelve méltóságát. A fekete haj szintén kontrasztot alkot a háttér lágyságával.

Ez a kompozícióval elért nyugodt harmónia, valamint a színkontrasztok játéka a pasztell technika különleges adottságainak kiaknázásával valósult meg, amit Rippl-Rónai mesterien alkalmazott, hogy érzelmi mélységeket ábrázoljon. Az ebben az időszakban készült portrék nem csak a modellek fizikai megjelenését rögzítik, hanem finoman érzékeltetik azok hangulatát és belső világát is. A modelljei számos esetben családjából vagy barátai, ismerősei köréből kerültek ki.

7. Rippl-Rónai József (1861–1927) Szederkényi Anna írónő arcképe, 1915 / 8. Rippl-Rónai József (1861–1927) Füst Milánné portréja, Füst Milán Fordítói Alapítvány tulajdona / 9. Rippl-Rónai József (1861–1927) Csukly Károlyné arcképe, 1914, 10. Rippl-Rónai József (1861–1927) Zorka kék blúzban, zöld szelencével

Fekete szépség zöld háttér előtt című kép modelljét, egyenlőre nem ismerjük. Rippl portréinak egyik jellegzetessége, hogy gyakran mellőzi a felesleges díszítést. Ez különösen igaz azokra az alkotásaira, amelyekben az emberi alak érzelmeire és a kompozíció harmóniájára összpontosít. A fekete blúz és az ékszerek hiánya is hangsúlyozza a modell arcát és lelkületét, ezáltal az alak egyszerűbbé, tisztábbá válik, így a néző figyelme az alany belső világára irányul, mintha ismernénk...

Vaszary János így jellemezte Rippl-Rónai portréit, melyeken a nőket, mint örök művészeti múzsákat jelenítette meg: „senki sem szerette úgy, mint ő, az érzéki szépet, a festői ötletességet, a művészi szenzációt – és a dekoratív megjelenést. Öltözködésben idegenkedett a művésztelen sablontól. Öröme telt az asszonyi, szuggesztív szépségben: az ideges és kesztyűs női kéz, a feszültséggel telt finom, puha ujjak, a párás, illatos testek – az ő bámulata.”

FORRÁS:

A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai Nagy Ildikó szerk.: Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 1998/1)
RIPPL-RÓNAI JÓZSEF EMLÉKEZÉSEI (oszk.hu)
Genthon István: Rippl-Rónai József. A képeket vál.: Szabadi Judit. Bp., 1977, Corvina.
Lázár Béla: Rippl-Rónai József. Ernst Múzeum, Budapest, 1923.
Ady Endre: Rippl-Rónai és csekélységem, Világ, 1915. szeptember 19.
Rippl-Rónai József (1861-1927) Fiatal hölgy fehér kesztyűvel, 1923 – Molnos Péter, Kieselsbach Galéria
VARGA JÓZSEF Ady képzőművészeti érdeklődése – A MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának Közleményei (22. kötet, 1-4. szám) (mtak.hu)
Böölöni György Rippl-Rónai Józsefről – VARGA JÓZSEF BÖLÖNI GYÖRGY Irodalomtörténeti Közlemények. A MTA Irodalomtudományi Intézetének folyóirata. 64. évfolyam (Budapest, 1960) (mtak.hu)
Fülep Lajos, 1910 – RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861-1927). EGY KISVÁROSI FORRADALMÁR ÉLETE ÉS FESTÉSZETE - reveszemese

FOTÓK:

1. Rippl-Rónai József (1861–1927) 1902 körül – József Rippl-Rónai, c 1902 – Rippl-Rónai József – Wikipédia (wikipedia.org)
2. Rippl-Rónai József (1861–1927) festménye előtt – Rippl-Rónai József színpompás világa – Cultura.hu,
3. Rippl-Rónai József (1861–1927) Karcsú nő vázával, 1894, olaj, vászon, 186 × 73 cm © The Art Institut of Chicago – Artmagazin › Archivum 2017-07-05
4. Rippl-Rónai József (1861–1927) Mórícz Zsigmond arcképe, 1923 - Rippl-moricz.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
5. Rippl-Rónai József (1861–1927) Babits Mihály (1923), – Rippl-babits – Rippl-Rónai József – Wikipédia (wikipedia.org)
6. Rippl-Rónai József (1861–1927) Szabó Lőrinc portréja, 1923, – Rippl-szabo.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
7. Rippl-Rónai József (1861–1927) Szederkényi Anna írónő arcképe, 1915, Szederkényi Anna írónő arcképe, 1915 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
8. Rippl-Rónai József (1861–1927) Füst Milánné portréja, Füst Milán Fordítói Alapítvány tulajdona – Artmagazin › Milánra várva – Kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban – Archivum, 2015-09-01
9. Rippl-Rónai József (1861–1927) Csukly Károlyné arcképe, 1914, Csukly Károlyné arcképe, 1914 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
10. Rippl-Rónai József (1861–1927) Zorka kék blúzban, zöld szelencével – Zorka kék blúzban, zöld szelencével – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)

Czene Béla (1911-1999)

Olvasó lány / *Reading girl*, 1966

Olaj, farost / *Oil on fiberboard*

80 × 60 cm

Jelezve balra fent / *Signed top left:*
Czene Béla 1966

Hátoldalon / *On the back:*
Képcsarnok Vállalat etikettje, Czene Béla Olvasó lány

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

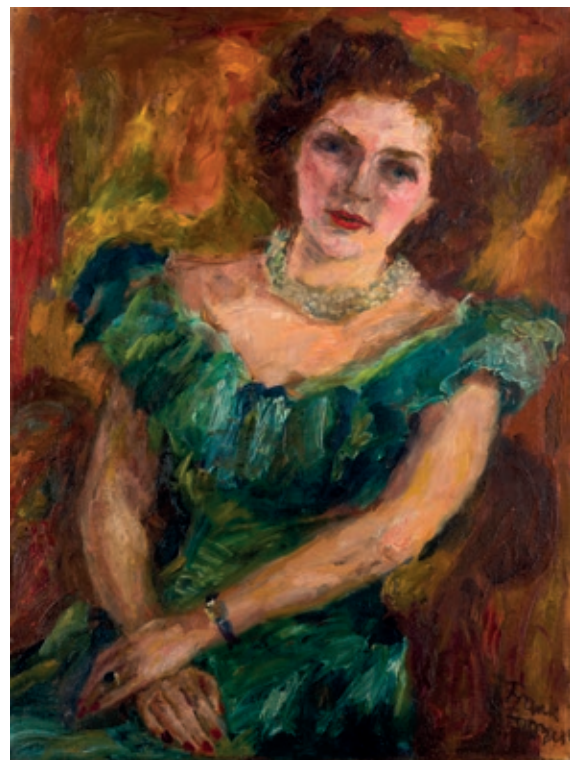
Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.200.000 – 3.200.000 HUF

Estimate:
5.500 – 8.000 EUR

Frank Frigyes (1890-1976)

Nő gyöngysorral / *Woman with string of pearls*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

81 × 61 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Frank Frigyes

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
BÁV 25. aukció 50. tétel

Kezdő ár:
280.000 HUF

Starting price:
700 EUR

Becsérték:
400.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.000 – 1.500 EUR

Szigeti Jenő (1881-1944)

Tabán / *Tabán*, 1914

Pasztell, papír / *Pastel on paper*

50 × 67 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Szigeti J. 1914

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukciósház 29. aukció 42. tétel

Kezdő ár:
280.000 HUF

Starting price:
700 EUR

Becsérték:
440.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.100 – 1.500 EUR

Lossonczy Tamás (1904-2009)

Portré kékben és pirosban / *Portrait with blue and red*, 2000

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

50 × 50 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Lossonczy Tamás 2000

Hátoldalán / On the back:
Lossonczy Tamás 2000

Kezdő ár:
220.000 HUF

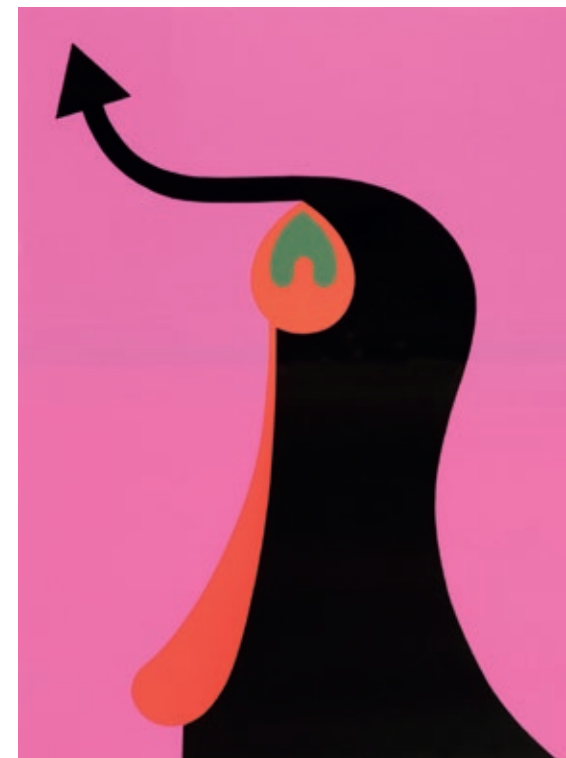
Starting price:
550 EUR

Becsérték:
360.000 – 600.000 HUF

Estimate:
900 – 1.500 EUR

Korniss Dezső (1908-1984)

Ördög / *Devil*, 1987

Szitanyomat, papír / *Screen print on paper*

400 × 300 mm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Korniss 87

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
100/93

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

Becsérték:
200.000 – 400.000 HUF

Estimate:
500 – 1.000 EU

Gulácsy Lajos (1882-1932)

Cilinderes férfi portré / *Portrait of a man in a hat*

Pasztell, papír / *Pastel on paper*

36 × 28 cm

Jelezve jobbra lent / *Signed bottom right:*
Gulácsy

Kezdő ár:
2.800.000 HUF

Starting price:
7.000 EUR

Becsérték:
3.600.000 – 5.000.000 HUF

Estimate:
9.000 – 12.500 EUR

Gulácsy Lajos

1. Gulácsy Lajos jelmezben (Székely Aladár felvétele)

„Mindig a vonalak és színek harmonikus összerezgését keresem, a látott dolgokból magamnak alkotott képzet lehető legtökéletesebb visszaadására törekszem, azt lehetne mondani, hogy nem is előállítok, de teremtek.”

(Művészetem – Gulácsy Lajos írásairól – Irodalmi Szemle, 1994 /TÓTH ANIKÓ: „Vörös virágai az álomfának kinyílottak végre)

Gulácsy Lajos festményei és életműve különleges helyet foglalnak el a hazai művészet-történetben, az egyik legismertebb és legmisztikusabb magyar festő, akit a kortársak gyakran „egy álomvilág festőjeként” emlegettek.

Gulácsy Budapesten született és tanulmányait is itt, a Mintarajziskolában kezdte, de alapjaiban véve autodidakta művész volt. 1902-ben Rómába, majd Firenzébe utazott, ahol beiratkozott a Festészeti Akadémiára, de később 1906-ban Párizsban is járt tanulmányúton. Gulácsy sajátos, valóság és álom határán egyensúlyozó világot teremtett művészetében, amelyet gyakran sejtelmes hangulat jellemzett. Az olaszországi tartózkodásai alatt még jobban megismert, itáliai reneszánsz kultúrához való vonzódása elmélyült, s szinte fogva tartotta elméjét, s lelkét. Gulácsy érzékenysége még jobban elősegítette a preraffaelita, szimbolista és szecessziós hatások keveredését művészetében, ahol a képzelet határai elmosódtak. Alkotásai szürreális víziók, melyek saját belső világát tükrözték. Olaszországot később többször is felkereste, s számos képén festette meg az itáliai városok középkori hangulatát, kastélykerteket, portrékat, ahol a fantázia keveredett a jelenrel látomásokká. Káprázat és álom, rokokó jelmezes arisztokraták, cilinderes úrfik, rizporos parókák, fátylak, meseszerű derengés, indázó vonalak, ciprusok szerepelnek Gulácsy olajfestményein, grafikáin, levelezőlapnyi akvarelljein, leheletnyi ceruza rajzain, s írásaiban is. Gulácsy Lajos a századelő különös és egyben különc művésze volt.

„Művész, aki túlfeszített idegszálaival nem a valóságba kapaszkodik, csakis képzeletére hagyatkozva próbál megszabadulni a gondokkal terhes hétköznaptól. Öltözéke, jelmezei, arcai, viselkedése ennek a törekvésnek külső megnyilvánulásai. Festő, aki képein álmolja meg azt a világot, amelyben otthonosan, felszabadultan, boldogan mozoghat, lélegezhet, éreleghet. Színvegyületei olykor mintha impresszionista festők palettájáról kerülnének vásznára (Egy régi kert), vonalainak „dallamát” szecessziós ecset komponálja (A varázsló kertje), sajátosan ábrázolt látomásai a szürrealizmus előhírnökei (Az ópiumszívó álma). Gulácsy festményei nehezen merevíthetők irányzatokba, stílusokba, műfajokba. Élik a maguk delejes, külön világát.”

(Gulácsy Lajos írásairól – Irodalmi Szemle, 1994 /TÓTH ANIKÓ: „Vörös virágai az álomfának kinyílottak végre)

Gulácsy festészete a mai napig egy titokzatos rejtély, egy misztikus időutazás, s habár művészetére hatottak külső tényezők is, leginkább saját gondolatvilágának adott teret képein.

„Tudatosan elhatárolta magát a látványt pusztán reprodukáló ábrázolásmódtól: festészte az angol preraffaeliták misztikumából, a szecesszió életérzéséből, a reneszánsz, majd a rokokó ígézetéből táplálkozott, de legfőképpen és teljes tartományában mégiscsak saját képzeletéből (...) Az akadémikus iskolázottság védelmet adó közege, az izmusok mozgalmainak hasonulást jelentő biztonsága helyett az álmaira bízta magát.”

(Szabadi Judit – Gulácsy Lajos)

Első gyűjteményes kiállítása Budapesten 1907-ben volt az Uránia műkereskedésben, ahol Márffy Ödönnel együtt állított ki. 1908-ban elnyerte a Ferenc József-díjat, ami 4000 koronával járt, s részt vett Londonban egy nemzetközi kiállításon is. Mint ahogy eddigi élete során, a következő években is többször visszatért Itáliába: Rómába, Genovába, Veronába, Padovába, Comóba és Velencébe. 1911-ben a pezsgő szellemi életet élő Nagyvárad adott helyet képeinek, itt ismerkedett meg Ady Endrével és Juhász Gyulával is. 1912-ben Rónai Dénes Váci utcai műtermében rendezett kiállítást, majd újból hosszabb-rövidebb ideig Padova és Velence lett az otthona.

Gulácsy Lajos (1882-1932) Cilinderes férfi portré

„...a művész legyen önkívületi állapotban és izolálva mindentől, ha alkot... Művész teljesen normális nem lehet. Csapongó fantáziája ne tűrjön sablonokat, szabadon, befolyásolatlanul alkossa műveit.”

(Művészetem – Gulácsy Lajos írásairól – Irodalmi Szemle, 1994 /TÓTH ANIKÓ: „Vörös virágai az álomfának kinyílottak végre)

Gulácsy Lajos (1882-1932) Cilinderes férfi portré című képén különleges érzékenységgel ábrázolja az általa megjelenített figurát. A kép elmosódott, álomszerű hatást kelt, a rajz visszafogott, lágy tónusú színekre épül, amelyek erősítik a melankolikus és titokzatos hangulatot. A művész jól ismert satírozott felületéből megszülető cilinder, szinte egy rejtélyes aurát ad viselőjének. A Gulácsyra jellemző, leheletfinoman kidolgozott portrén, különös hangsúlyt kapnak a szemek, amelyek mély, elgondolkodó kifejezést sugallnak. A cilinderes úr akár Gulácsy is lehet, hiszen rengeteg féleképpen ábrázolta önmagát, de nagy valószínűséggel egy olasz úr, akinek vékony arcán lévő bársonyos bajusz és szakáll mellé, félhosszú haj párosul. A kalap, a galléros, elegáns kabát és a világos ing azt sugallja, hogy a férfi jómódú, de emellett azt is érezzük, mintha egy misztikusabb világ lakója lenne. Gulácsy portréja a szimbolizmus stílusjegyeit hordozza, s jól példázza, hogyan használ a művész sűrű, satírozott árnyalásokat és halvány színeket az érzelmi töltet fokozására, miközben a néző számára egy belső, szinte pszichológiai mélységet tár fel.

2. Márffy Ödön (1878-1959) Gulácsy Lajos portréja 1907, MNG

3. Gulácsy Lajos (1882-1932) Cilinderes férfi portré

A Cilinderes férfi portré című képét Gulácsy egy klasszikus oldalbeállításban (Leonardo da Vinci (1452-1519) Mona Lisa) alkotta meg. Életművében több hasonló, kisebb méretű, vékony arcú női portré is megtalálható (Gulácsy Lajos (1882-1932) Emilia, 1903 körül).

„Én csak félig álmodva élem a világot. Egyik szememmel a hazug, édes álmoképek káprázatába bámulok, a másik szemem mindig a valóságot figyeli. (...) A valóság sokszor fakó és hazug. A művészet hazugsága színgazdag, tartalomdús, cizellált, mint a nemes fém, mint az ötvözetlen tiszta arany.”

(Gulácsy Lajos)

FORRÁS:

Szjz Béla – Gulácsy Lajos. Corvina Kiadó, Budapest, 1979
Szabadi Judit – Gulácsy Lajos. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983
Marosvölgyi Gábor – Gulácsy Lajos
Gulácsy Lajos írásairól – Irodalmi Szemle 1958-2021 Irodalmi Szemle, 1994 /TÓTH ANIKÓ: „Vörös virágai az álomfának kinyílottak végre” – Irodalmi Szemle, 1994 – Könyvtár – Hungaricana
Lehel Ferenc – Gulácsy Lajos dekadens festő, Budapest – Amicus, 1922

FOTÓK:

1. Gulácsy Lajos jelmezben (Székely Aladár felvétele) – Gulácsy Lajos – Wikipédia
2. Márffy Ödön (1878-1959) Gulácsy Lajos portréja 1907, MNG – Képzőművészet Magyarországon – Képnéző
3. Gulácsy Lajos (1882-1932) Cilinderes férfi portré
4. Gulácsy Lajos (1882-1932) Kalapos önarckép, 1908-12, MNG, Képzőművészet Magyarországon - Fine Arts in Hungary
5. Gulácsy Lajos kalapban Gulácsy Lajos – Művész – RévArt galéria
6. Gulácsy Lajos (1882-1932) Madame Bovary barátja, 1907-10, MNG – Képzőművészet Magyarországon – Fine Arts in Hungary
7. Leonardo da Vinci (1503-1519) Mona Lisa, részlet a festményből – Mona Lisa (festmény) – Wikipédia
8. Gulácsy Lajos (1882-1932) Emilia, 1903 körül, Herman Ottó Múzeum, Miskolc Képzőművészet Magyarországon – Fine Arts in Hungary
9. Gulácsy Lajos (1882-1932) Cilinderes férfi portré

„Jobban érdekelt a hogyan, mint a mi. Nem néztem, hogy ez vagy az a kép mit ábrázol, nem érdekelt a tárgya soha, mindig inkább az a hang, mely a dolgokból kiárad, az általános harmónia, mely egy műnek értéket tud kölcsönözni.”

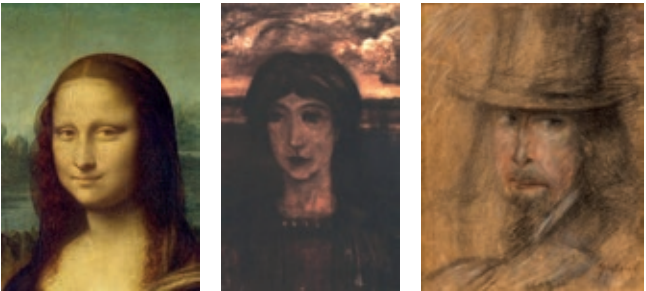
(Művészetem – Gulácsy Lajos írásairól – Irodalmi Szemle, 1994 /TÓTH ANIKÓ: „Vörös virágai az álomfának kinyílottak végre)

Portrék Gulácsy művészetében

Gulácsy oeuvre-jében számtalan portré és önarckép van. Gyakran készített magáról melankolikus, befelé forduló ön-ábrázolásokat. Portréin és önarcképein is gyakran jelenik meg álmódózó tekintet, amely szimbolizálja művészi látásmódját. A cilinder, kalapok és a korabeli viseletek, történelmi kosztümök, jelmezek nála nem egyszerű ruhadarabok, hanem eszközök, kellékek, amelyekkel álomszerű, időn kívüli karaktereket jelenített meg – gyakran magát is egy ilyen figura szerepébe helyezve – elvágyódva saját korából.

4. Gulácsy Lajos (1882-1932) Kalapos önarckép, 1908-12, MNG / 5. Gulácsy Lajos kalapban / 6. Gulácsy Lajos (1882-1932) Madame Bovary barátja, 1907-10, MNG

7. Leonardo da Vinci (1452-1519) Mona Lisa, részlet a festményből / 8. Gulácsy Lajos (1882-1932) Emilia,1903 körül, Herman Ottó Múzeum, Miskolc / 9. Gulácsy Lajos (1882-1932) Cilinderes férfi portré

Rippl-Rónai József (1861-1927)

Pihenő modellek / *Relaxing models*

Diópác, ceruza, papír / *Walnut wood stain, pencil, paper*

29 × 46 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Rónai

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.000.000 – 3.200.000 HUF

Estimate:
5.000 – 8.000 EUR

Emőd Aurél (1897-1958)

Két lovas a parton / *Two horsemen on the shore*, 1930 körül / *Around 1930*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

70 × 80 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Emőd

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.000.000 – 3.000.000 HUF

Estimate:
5.000 – 7.500 EUR

Szőnyi István (1894-1960)

Ülő nő szürke garbóban (Szőnyi Margit) /
Sitting woman in a gray turtleneck (Margit Szőnyi), 1919

Olaj, vászon / Oil on canvas

62,5 × 45,5 cm

Jelezve jobbra fent / Signed bottom left:
Szőnyi I. 1919

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
2.000.000 – 4.000.000 HUF

Estimate:
5.000 – 10.000 EUR

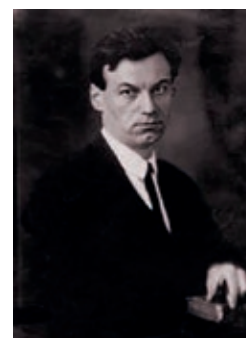
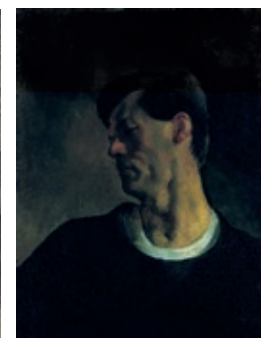
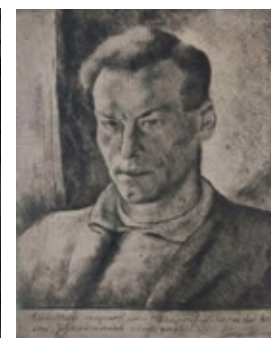
Szőnyi István

Budapest – Nagybánya

Szőnyi István, Schmidt István néven született Újpesten, 1894. január 17-én, Budapest elővárosában, majd édesapja pár év múlva magyarosította Szőnyire a családnevüket. A Képzőművészeti Főiskola esti szabadiskoláját látogatta 1911-től, itt barátkozott össze két pályatársával Kmetty Jánossal és Uitz Bélával. 19 éves korában rajztanárképző szakon kezdte meg tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, de később újból beadta kérelmét és felvételizett a festészeti képzésre, ahova sikeresen bejutott. Ferenczy Károly osztályában folytatta tanulmányait. A nagybányai Művésztelepre, Szőnyi 1914-ben főiskolai ösztöndíjjal került be, ahol a plein air naturalizmus tanulmányozásában mélyedt el, Ferenczy mellett. Az I. Világháború kitörése után, megkapta a behívóját és 1915-ben már a fronton harcolt. 1916-ban tbc-s lett és a Kassától északra lévő tátralomnici szanatóriumban kezelték. Gyógyulása után Kolozsvárra, majd Nagyszebenbe vezényelték. 1917 nyarán részt vett a nagybányai festőtanfolyamon, melyre a Képzőművészeti Főiskola delegálta katona hallgatóit. A következő év nyarat szintén Nagybányán töltötte a festőkolóniában.

1919-ben leszerelt és Réti Istvánnál folytatta tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán. A Tanácsköztársaság bukása után, 1920 márciusában az igazoló bizottság kizárta a Főiskoláról. Az új generáció progresszív művészeinek egy része elhagyta az országot, ahogy például Nemes-Lampérth József is Berlinbe, majd Svédországba utazott, akivel később itthon közös műteremben dolgoztak.

Szőnyi életműve bővelkedik önarcképekben, portrékban. A grafikai technikák mellett, korszakonként megörökítette magát olaj változatban is. Ez a legelső, azaz 1919-es olaj technikájú önarcképe, mely a művészt magabiztosnak, elhivatottnak ábrázolja. A nem szokványos előre dőlő, fejét lefelé tartó „férfitest beállítás”-nak, inspirációja lehetett, a Fiatalok köréhez tartozó Dobrovics Péter arcképe. Szőnyi ismerhette a festményt a Művészet 1917-es évfolyamában megjelent reprodukciója miatt. A képen a festő mögött, a kopár tájban elhelyezett kopasz fatörzsnek dőlő, lecsukott szemű akt, a vérzivataros időszak utáni újjászülető művészetének attribútuma.

3. Dobrovics Péter Önarckép, 1914 / 4. Szőnyi István Önarckép, 1919 / 5. Szőnyi István Önarckép, 1920, rézkarc / 6. Szőnyi István Önarckép, 1921 / 7. Szőnyi István fotója

1920 novemberében egy bécsi tanulmányút után, befejezte első sokszorosított grafikáját, önarcképét, melyen a következő szöveg olvasható: „Csináltam magamról anno 1920 novemberében: az első karcom. Jóbarátaimnak adom emlékül: Szőnyi István.”

A mélynyomású grafikának az egyik legnagyobb magyarországi mestere lett. A rézkarc technikájával is lehetett finom sfumato-s tónusokat tudott elérni, árnyékolni. Életművében grafikai téren is maradandót alkotott.

Szőnyi 1921-es önarcképe klasszicizáló felfogású, egyszerre hagyományos szemléletű és modern hangvitelű. Az arcán és a nyakán lévő íves domborulatok, markánsabbá válnak a fentről érkező sejtelmes fény miatt, mely megtöri és felerősíti azokat. A kép középpontja a fehér póló, mely szabályosan világít, növelve a drámaiságot. Rembrandt hatása érzékelhető, kinek Szőnyi nagy tisztelője volt.

1. Művésznövendékek a nagybányai művésztelepen. Középen katona-ruhában: Szőnyi István, az álló sorban jobbról a hatodik: Réti István, 1917

2. Réti István hallgatói az Epreskertben - az ülő sorban balról a második: Pász Jenő, harmadik: Paizs Goebel Jenő, középen fekszik: Szőnyi István, az álló sorban balról az ötödik: Patkó Károly, jobbról a negyedik: Korda Vince, 1918-1919

Szőnyi-kör

„Az évtized első felének egyik legmarkánsabb vonulata Szőnyi István és társainak festészete volt; képeiken aktokkal benépesített kortalan árkádiai vidékek, idilli vagy heroikus tájak jelennek meg, a súlyos, szoborszerű portrék és a suggesztív, átszellemült önarcképek spirituális töltést sugároznak. Szőnyi István mellett Aba-Novák Vilmos, Korb Erzsébet és Patkó Károly a legjelentősebb alakjai ennek az irányzatnak, őket Szőnyi-kör néven tartja nyilván a szakirodalom, de – elsősorban Szőnyi hatására – számos fiatal művész dolgozott még ekkortájt hasonló stílusban.” A Szőnyi-kör tagjai, illetve Szőnyi követői nem alkottak zárt, összefüggő csoportot, nem volt deklarált programjuk vagy hitvallásuk, önálló kiállí-

tást együtt nem rendeztek. Ennek ellenére a rájuk hamar felfigyelő korabeli műkritika és művészettörténetírás műveik rokonsága alapján számba vette az ide tartozó és generációs hovatartozásukat tekintve is egymáshoz közel álló művészeket, akiknek pályája sok szempontból hasonlóan alakult. Első sikereiket még harmincéves koruk előtt aratták, majd korai periódusuktól elkanyarodva gyökeresen más karakterű festészettel vonultak be a magyar művészettörténeti köztudatba. A Szőnyi-kör neoklasszicizmusa a nemzetközi „újklasszicizmusok” szélesebb vonulatába illeszkedik, de létrejötté azoktól több szempontból is eltér. Ennek okai között mindenek előtt a történelmi körülmények játszottak a legfontosabb szerepet. Szőnyiék generációja az 1890-es években született, az első világháború kitörése előtt alig hogy elkezdtek a Képzőművészeti Főiskolát, máris be kellett vonulniuk katonának; csak négyéves kényszerszünet után, a háború befejeztével folytathatták tanulmányaikat, illetve indulhattak pályájukon. Mindez más országok művészeit is érintette, de az első világháború a vesztes Magyarország számára a legtöbb európai országhoz képest jóval nagyobb cenzúrát jelentett. A hazatérő művészeknek a forradalmak, majd a Tanácsköztársaság hónapjai után egy politikailag széttzilált, elszegényedett országban kellett megtalálniuk a helyüket, amely a párizsi békeszerződéseket követően harmadára zsugorodott. A háború és a katasztrofális gazdasági helyzet következményei mellett a művészeti életet más veszteségek is érték, a Tanácsköztársaság bukása után az előző generáció progresszív művészeinek javarésze elhagyta az országot, a fiatalok közül páran szintén hosszabb-rövidebb időre külföldre távoztak. A megváltozott politikai helyzet miatt Magyarország nagymértékben el-

szigetelődött, és így a legfrissebb művészeti fejlemények eredményei nem jutottak el az itthon maradt művészekhez, akik számára a külföldi utazások a korábbinál jóval nehezebbé váltak, és ezért felértékelődött a helyi hagyományok jelentősége. Melyek voltak azok a hagyományok, amelyekhez ez a fiatal generáció kapcsolódhatott? Mindenekelőtt Nagybánya. A tízes évekre az 1896-ban induló művésztelep vált a modern magyar művészet jelképes zászlóvivőjévé, és fokozatos intézményesülése a művészeti élet minden területén, így az oktatásban is éreztette hatását. A Szinyei Merse Pál által átszervezett Képzőművészeti Főiskolán a nagybányai mesterek sorozatos tanári kinevezésével egyre inkább a plein air naturalizmus és impresszionizmus vált a korszerű festészet követendő mintájává, amellyel 1913-tól kezdődően a növendékek nyári művésztelepi gyakorlatokon is megismerkedhettek.”

„A Szőnyi-kör stílusának kialakulásában Korb Erzsébet szerepe sem elhanyagolható, sőt Lyka szerint az ő „nagy kompozícióin tűnt fel az új stílus” (Lyka 1956. 56.); Újvári Lajos festőművész szóbeli közlése alapján maga Szőnyi is Korbnak tulajdonította a stílus „létrehozását”.

(Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között – A Szőnyi-kör Árkádia-festészete)

8. Korb Erzsébet, 1923 körül – Pécsi József fotója

Műcsarnok Téli tárlata

Szőnyi 1919 decemberétől folyamatosan szerepelt munkáival a hazai kiállításokon. Első bemutatkozó kiállítása nagy elismerést és sikert hozott neki. Műcsarnok 1919-1920-as Téli tárlatán két képét mutatta be, az 1917-ben, Nagybányán megfestett nagyméretű Kettős portréját és a Kompozíció című alkotását. Szőnyi már ezen az első kiállításán is bizonyította tehetségét, a Szinyei Merse Pál Társaság első ízben kiadott nagydíját elnyerte. A Kettős portré című festménye azóta több helyen volt kiállítva és reprodukálva, melyet felsorolva láthatjuk, hogy az útókor is elismeri a fiatal festőgéniusz korai alkotását.

A másik Kompozíció című képet, titok övezi, nem maradt fent róla sem fotó, sem más dokumentum, ami talán a háborús évekkel zsúfolt XX. század első felével magyarázható.

Dr. Bellák Gábor művészettörténész, igazságügyi festményszakértő 2019 júniusában írt a képről egy tanulmányt és szakvéleményt, melynek végén a következőket állapítja meg: „Összefoglalóan megállapítható, hogy a vizsgált festmény Szőnyi István testvérét, Szőnyi Margitot ábrázolja. Az 1919-es datálású festmény legnagyobb valószínűséggel azonos a Műcsarnok 1919-1920-as téli kiállításán bemutatott, 478. szám alatt katalógizált Kompozíció című alkotással. A kép Szőnyi „új” stílusának, az 1920-as évek első felét jellemző, pasztózus olajtechnikát alkalmazó, plasztikusan modellező, erőteljes fény és árnyék kontrasztokat megjelenítő neoklasszicizmusának egyik legkorábbi ismert, s éppen ezért figyelemre méltó alkotása.”

9. Szőnyi István Kettős portré, 1917

(Kiállítva: Téli Tárlat, Műcsarnok, 1919., Szőnyi István festőművész, Kossuth-díjas, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze gyűjteménye kiállítása, Ernst Múzeum, 1954 (2. tétel), Nagybánya művészete, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1996 (451. tétel), Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918–1928, Magyar Nemzeti Galéria, 2001 (1. tétel), Reprodukálva: Fenyő Iván: Szőnyi István. Bisztrai Farkas Ferenc kiadása, Budapest, 1934, 1. kép, Magyar Művészet, 1934/4., 126. oldal, Vadas József: Szőnyi István. In.: Budapest, 1979/9., 24. oldal, Szabó Lilla: Adalékok Szőnyi István feltáratlan korai korszakához. In.: Új Művészet, 1993/2, 39. oldal, Szőnyi István 1894–1960. Szerk.: Klemmné Németh Zsuzsa, Szőnyi István Alapítvány, Zebegény, 1994, 16. oldal, Nagybánya művészete. Szerk.: Nagy Ildikó, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1996, 453. oldal, Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918–1928. Szerk.: Zwickl András, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001, 75. oldal)

10. Szőnyi István Ülő nő szürke garbóban, 1919, (Szőnyi Margit)

12. Szőnyi István vázlatokkal és szoborral, 1919

„Szőnyi ekkorra már túl volt első nagyobb bemutatkozásán, ugyanis a Műcsarnok tárlatain egy-két képpel folyamatosan szereplő művész 1921 szeptemberében megrendezte az Ernst Múzeumban első gyűjteményes kiállítását, amelyet mind a szakma, mind a közönség pozitívan fogadott, Kállai szavaival Szőnyi „a maga részéről vált kiinduló pontjává, valósággal hallgatólag elismert mesterévé egy egész festői iskolának”. A frissen felfedezett Szőnyi, rendkívüli gyorsasággal robbant be a kortárs művészeti életbe, és már az 1919-ben festett nagyméretű, reprezentatív művei egyértelműen az új neoklasszicista stílusról tanúszkodnak.”

(Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között – A Szőnyi-kör Árkádia-festészete)

11. Szőnyi István: Kalapos nő

Két év múlva, 1921-ben grafikában is feltűnik az 1919-es Ülő nő szürke garbóban című kép modellje. Szőnyi későbbi képein is kiemelt szerepet kaptak családtagjai, rokonai. Szülei is néhány korai festményen felbukkannak, de gyermekei is számos kép modelljei.

A háborúból hazatérő fiatal festők úgynevezett Árkádia-festészetét Szőnyi átlényegült, reneszánszba hajló kompozíciói és merész beállítottságú, heroikus önarcképei indították el. A Szőnyi-kör tagjai voltak Szőnyi István, Korb Erzsébet, Aba-Novák Vilmos és Patkó Károly.

Szőnyi István Ülő nő szürke garbóban című képe egy briliáns darabja a kialakuló új stílusnak. Fény-árnyék hatással és a meleg földszínek egymásra építésével éri el a test plasztikus tömegének klasszikus megjelenését. A korai darabnak még nincs bibliai vagy mitológiai átirata, a monumentális terekkel szemben a kép kivágása inkább fotószerű, de fontos szerepet kap a felülről kiáradó, szinte spirituális fénycsík, mely a kép központi vertikális vonalán végigvezet. Színhasználatában zseniális, ahogy a barna haját a fény miatt, vörösre és néhol lilára változtatja. A messziről szürkének tűnő és a címválasztásban is szereplő garbó színe, jobban megnézve sárgák, lilák, kékek, zöldek és fehér egymásra épülő egyvelege. A sötét háttér előtt megtörténő ülő, de fejét nem lehajtó nő, akár egy ikonja is lehetne a háború után újból felálló festőnemzedéknek. A Szőnyi-kör húszas évekbeli művészete párhuzamosan halad a nemzetközi neoklasszicizmussal.

Az Ernst Múzeumban megrendezett első gyűjteményes kiállításával, 1921 szeptemberében nagy sikert aratott. Ekkor a Vörösmarty utca 35-ben, az Andrássy út sarkán álló épületben lévő közös műteremben dolgozott Pátzay Pállal. 1922 tavaszán harmadikként meghívták Nemes-Lampérth Józsefet is, aki ez év végéig maradt velük. Kedves gesztus volt Szőnyiék től, hiszen Nemes-Lampérth külföldről hazatérve, még nem heverte ki a háború borzalmait és ebben az időben sajnos néha kórházi kezelésre szorult.

Szőnyi művészete nagy hatással volt fiatal kortársaira és az utána következő generációkra is. Néhány Aba-Novák, Patkó és Korb Erzsébet kép a következő évekből.

13. Korb Erzsébet Leányarckép (Gondolkodó; Merengés) / 14. Aba-Novák Vilmos 1923 körül, Férfi portré, 1920 körül / 15. Aba-Novák Vilmos Barettes önarckép, 1920 körül / 16. Korb Erzsébet Önarckép, 1921 körül / 17. Patkó Károly Önarckép (Turbános önarckép), 1922

IRODALOM:

Végvári Lajos: Szőnyi István; Bernáth Aurél, Well-Press Kiadó, Miskolc, 2003, 64. oldal
Szőnyi István (oszk.hu), arkadia.mng.hu/index2.html
Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között – A Szőnyi-kör Árkádia-festészete – 2001b_Arkadia_22_37_HUN_WEB_u.pdf (mtak.hu)
Budapest – 41. évf. 2. sz. (2018. február) (epa.uz.ua)
Kiállítás - Árkádia tájain, Szőnyi István és köre 1918-1928 – Museum.hu

FOTÓK:

- Művésznövendékek a nagybányai művésztelepen. Középen katonaruhában: Szőnyi István, az álló sorban jobbról a hatodik: Réti István, 1917 - Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között – A Szőnyi-kör Árkádia-festészete - 2001b_Arkadia_22_37_HUN_WEB_u.pdf (mtak.hu)
- Réti István hallgatói az Epreskertben - az ülő sorban balról a második: Pásztk Jenő, harmadik: Paizs Goebel Jenő, középen fekszik: Szőnyi István, az álló sorban balról az ötödik: Patkó Károly, jobbról a negyedik: Korda Vince, 1918-1919 – Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között - A Szőnyi-kör Árkádia-festészete - 2001b_Arkadia_22_37_HUN_WEB_u.pdf (mtak.hu)
- Dobrovics Péter Önarcképm – Petar Dobrović (1890-1942) – Mladić (Autoportret) Sa Knjigom, 1914.jpg – Wikimedia Commons
- Szőnyi István Önarckép, 1919 – mek.oszk.hu/03400/03409/html/eletrajz.htm
- Szőnyi István Önarckép, 1920, rézkarc – mek.oszk.hu/03400/03409/html/eletrajz.htm
- Szőnyi István Önarckép, 1921 – mek.oszk.hu/03400/03409/html/eletrajz.htm
- Szőnyi István fotója - mek.oszk.hu/03400/03409/html/eletrajz.htm
- Korb Erzsébet, 1923 körül – Pécsi József fotója – Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között – A Szőnyi-kör Árkádia-festészete - 2001b_Arkadia_22_37_HUN_WEB_u.pdf (mtak.hu)
- Szőnyi István Kettős portré, 1917 Szőnyi István: Kettős portré, 1917 (mutargy.com) Szőnyi István: Kettős portré, 1917 Kieselbach 2019-12-16, 63 Aukció/ 222 tétel, Szőnyi István: Kettős portré, 1917 (mutargy.com)
- Szőnyi István Ülő nő szürke garbóban, 1919 Szőnyi Margit
- Szőnyi István: Kalapos nő
- Szőnyi István vázlatokkal és szoborral, 1919 – Zwickl András Az ideális és a reális valóság képei között – A Szőnyi-kör Árkádia-festészete – 2001b_Arkadia_22_37_HUN_WEB_u.pdf (mtak.hu)
- Korb Erzsébet Leányarckép (Gondolkodó; Merengés) – Képzőművészet Magyarországon (hung-art.hu)
- Aba-Novák Vilmos 1923 körül, Férfi portré, 1920 körül – Képzőművészet Magyarországon (hung-art.hu)
- Aba-Novák Vilmos Barettes önarckép, 1920 körül – Képzőművészet Magyarországon (hung-art.hu)
- Korb Erzsébet Önarckép, 1921 körül – Képzőművészet Magyarországon (hung-art.hu)
- Patkó Károly Önarckép (Turbános önarckép), 1922 – Képzőművészet Magyarországon (hung-art.hu)

Csernus Tibor (1927-2007)

Akt / Nude, 1990

Pasztell, papír / Pastel on paper

50 × 70 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
CST 1990

Kiállítva / Exhibited:
Michel Soskine Gallery, New York

Kezdő ár:
1.300.000 HUF

Starting price:
3.250 EUR

Becsérték:
1.900.000 – 2.600.000 HUF

Estimate:
4.750 – 6.500 EUR

Fenyő György (1890-1976)

Önarckép csendélettel és Van Gogh portréval /

Self-portrait with still life and Van Gogh portrait, 1937

Olaj, vászon / Oil on canvas

100 × 71 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:

Fenyő Gy. 37

Hátoldalon / On the back:

Fenyő György hagyatéka – hagyatéki pecsét / Fenyő György legacy – legacy stamp

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Fenyő György Elfeledett Művészete – Életmű Kiállítás Bodó Galéria és Aukciósház 2020

Fenyő György Elfeledett Művészete 54.tétel (kiadta FreyleArt Kft)

Képzőművészek Új Társasága Kiállítása – Nemzeti Szalon, 1937 52.tétel

Fenyő György festőművész gyűjteményes kiállítása, 1938, Frankel Szalon (26.tétel, reprodukálva)

Gödöllői Királyi Kastély, 2020 Rejtett Remekművek – Betekintés Magángyűjteményekbe

The Forgotten Art of György Fenyő – Lifetime Exhibition Bodó Gallery and Auction House 2020

The Forgotten Art of György Fenyő, item 54 (published by FreyleArt Kft.)

Exhibition of the New Society of Artists – National Salon, 1937 lot 52

Collection exhibition of the painter György Fenyő, 1938, Szalon Frankel (lot 26, reproduced)

Gödöllő Royal Castle, 2020 Hidden Masterpieces – Insights into Private Collections

Kezdő ár:

8.000.000 HUF

Starting price:

20.000 EUR

Becsérték:

12.000.000 – 18.000.000 HUF

Estimate:

30.000 – 45.000 EUR

Beck András (1911-1985)

Elhajló női alak / *Leaning female figure* /

Femme au drape sorozat / *Femme au drape series*, 1970-es évek / 1970s

Bronzszobor, fa talpazaton /
Bronze statue on a wooden plinth

34,5 cm + Fa talpazat / *Wooden plinth*

Jelzés nélkül / *Not signed*

Kezdő ár:
650.000 HUF

Starting price:
1.625 EUR

Becsérték:
800.000 – 1.400.000 HUF

Estimate:
2.000 – 3.500 EUR

Beck András

Beck András művészeti pályafutását a két világháború közötti időszakban kezdte, de alkotótevékenysége később, 1945 után teljesedett ki igazán.

Beck András (1911, Alsógöd-1985, Clamart, Île-de-France) magyar szobrász és éremművész, aki erőteljes expresszionista stílusáról volt ismert. Édesapja, Beck Ötvös Fülöp (1873-1945), (Filippo mester) szintén elismert szobrász, aki fiát, már gyermekkorától bevezette a szobrászat világába, s formálta művészi látásmódját. Nővére, Beck Judit (1909 -1995) magyar festőművész, grafikus, keramikus, textil- és bábtervező, aki Radnóti Miklós szerelme, Gombosi György zenetörténész, majd Major Tamás színész felesége volt. A Beck család négy gyermeke közül, Pál gépészmérnök lett, egyetemi tanár az USA-ban, Márta pedig vegyész itthon, mindketten barátai és értői, de nem művelői a művészeteknek.

„Hogy családja mit jelentett Filippó mester számára, benne mestersége folytatásának reménye mennyire kialakult csendes, meditatív, alapos munkát szerető személyiségében, arra jellemző: feleségét külön megkérte, hogy 1914-ben, első nagy szobrászi kiállításának megnyitójára az akkor hároméves András fiukat hozza.”

„Móricz Zsigmondékhoz – volt rá eset – apám a nyakába ültetve vitt át engem” – emlékezik Beck Judit. „Amikor Babitsot mintáztam, én is festettem a költőt.” Beck Ö. Fülöp barátsága a Nyugat sok írójával-költőjével szintén előnyére vált gyermekeinek, különösképpen a művészeti pályára induló kettőnek.”

[Mucsi András – Kiss Joakim Margit (szerk.): Beck Judit festőművész gyűjteményes kiállítása. Szentendrei Képtár 1990. szeptember – október. Pápa, Városi Galéria 1990. október – november (Szentendre, 1990)]

1. Beck család, 1925 körül

Beck András tanulmányait Kisfaludi Strobl Zsigmond (1884-1975) mellett végezte, és a harmincas években kezdett ismertté válni, különösen portréival, amelyek híres művészeket ábrázoltak, mint például Tóth Árpád, Bartók Béla, Móricz Zsigmond és Thomas Mann.

„A Nyugat írógárdájának, Babitsnak, Móricz Zsigmondnak, Tersánszkyknak, a novellista-műkritikus Elek Artúrnak apja műtermében tett látogatásai, a színész nagybácsi, Bárdos Artur, a jóbarát Körösfői Kriesch Aladár, a mozdulatművész- és reformer Szentpál Olga, a Színyei Társaság néhány jeles képviselőjének közelsége, személyes ismerete az irodalom, a színház, a tánc, a festészet korabeli állapotának ismeretét jelentette a pályára készülődő festőnek (és András nevű fivérének), amely minden bizonnyal kivételes szellemi környezetnek minősül.”

[Mucsi András – Kiss Joakim Margit (szerk.): Beck Judit festőművész gyűjteményes kiállítása. Szentendrei Képtár 1990. szeptember – október. Pápa, Városi Galéria 1990. október – november (Szentendre, 1990)]

Beck András munkáiban a modernizmus jegyei erősen érzékelhetők, de egyedi stílusával a hagyományos formákat is újragondolta. Szobrai gyakran expresszív, lendületes formákat öltöttek, amelyek az emberi érzelmek és a mozgás kifejezésére koncentráltak. Ezen kívül munkásságát meghatározta a humanista világlátás, amely a háború utáni évek tragédiáinak feldolgozásában is szerepet játszott.

A Nemzeti Szalon kiállításán bemutatott képek listáján jól látható, hogy a portrék mellett néhány szobor után zárójelben egyensúlydinamikai magyarázattal is szolgált (Lehajló nő gyerekkel, Játsszozó, Papucshúzó).

2. Beck András szobrász, éremművész, 1938

A kiállított műtárgyak jegyzéke:	
BECK ANDRÁS	
1. Kertész, gipsz (+30% f. a.)	15.000,—
2. Tüskés, gipsz (+30% f. a.)	10.000,—
3. Anonymus, mész (1938.)	10.000,—
4. Fülöp, mész (1938.)	10.000,—
5. K. M. arcmása, gipsz	10.000,—
6. T. J. arcmása, gipsz	10.000,—
7. N. Gy. arcmása, gipsz	10.000,—
8. Sch. Gy. arcmása, gipsz	10.000,—
9. E. K. arcmása, gipsz	10.000,—
10. Székely László arcmása, gipsz	10.000,—
11. Fülöp, gipsz	10.000,—
12. Fülöp, gipsz	10.000,—
13. Mész, gipsz	10.000,—
14. M. S. arcmása, gipsz	10.000,—
15. Fülöp, mész	10.000,—
16. Fülöp, mész	10.000,—
17. Lehel, mész (1938.)	10.000,—
18. János, mész (1938.)	10.000,—
19. Papucshúzó, mész (egy darab)	10.000,—
20. Fa, mész (1938.)	10.000,—

21. Új, mész	10.000,—
22. Székely, mész	10.000,—
23. Új, mész	10.000,—
24. Páncs, mész	10.000,—
25. Lehel, mész	10.000,—
26. Székely, mész	10.000,—
27. Székely, mész	10.000,—
28. Székely, mész	10.000,—
29. Székely, mész	10.000,—
30. Székely, mész	10.000,—
31. Székely, mész	10.000,—
32. Székely, mész	10.000,—
33. Székely, mész	10.000,—
34. Székely, mész	10.000,—
35. Székely, mész	10.000,—
36. Székely, mész	10.000,—
37. Székely, mész	10.000,—
38. Székely, mész	10.000,—
39. Székely, mész	10.000,—
40. Székely, mész	10.000,—
41. Székely, mész	10.000,—
42. Székely, mész	10.000,—
43. Székely, mész	10.000,—
44. Székely, mész	10.000,—
45. Székely, mész	10.000,—
46. Székely, mész	10.000,—
47. Székely, mész	10.000,—
48. Székely, mész	10.000,—
49. Székely, mész	10.000,—
50. Székely, mész	10.000,—

3.-4. 1943, 99. csoportkiállítás, Nemzeti Szalon, Budapest, Beck András szobrászművész műtárgy listája

A Világháború és az 1956-os szabadságharc alatt számos műve elpusztult, melyet nagy veszteségként élt meg.

Beck 1956-ban Franciaországba emigrált, és élete végéig Párizsban élt. Ettől fogva nonfiguratív, absztrakt felfogásban alkotott. Számos emlékezetes alkotást készített, köztük a híres Saint-John Perse maszkot, amely az irodalmi Nobel-díjas francia költőt ábrázolja. 1949-ben Kossuth-díjjal tüntették ki, 1950-ben pedig Munkácsy Mihály-díjat kapott. Beck stílusában gyakran megjelent a lírai, elvont kifejezőmód, amely szobrait különlegessé és mélyen érzelmessé tette. Ezek közül kiemelkedik a Mene-kültek című alkotás 1967-ből, amely a világban való szétszórtságot és a kirekesztettség drámáját szimbolizálja.

Beck műveiben az emberi lélek és az univerzális küzdelmek szimbólumai jelennek meg. A hatvanas években készült alkotásai, mint például a Tánc, tovább erősítették nemzetközi hírnevét. Beck művészete lírai és gyakran a fájdalom, az emberi sors tragédiái iránti érzékenység hatja át. Egyik legismertebb késői alkotása a Jan Palach halálának emléket állító szobor, amelyet később a cseh Mělník városában állítottak fel.

„Úgy gondolom, nem könnyű ennyi mindent ilyen kevés eszközzel és ennyire biztos stílusérzéssel kifejezni. Egyszerre van bennük jelen érzékenység, erő, szellem és meglepő mesterségbeli tudás. Bravó!”

(Roger Martin du Gard levele Beck Andrásához, 1957. október 21.)

5. Beck András (1911-1985) munka közben – Masque de Saint-John Perse, 1969-ben

6. Beck András (1911-1985) aukcióra kerülő bronzszobra

Beck András (1911-1985) bronzszobra a művész sajátos stílusának jellegzetes példája, amely az absztrakció és a figurális ábrázolás határán mozog – áramvonal, egyszerűség, dinamika és egyensúly jellemzi. Az aukcióra kerülő Beck András szobor két pontra épített kompozíció. Az ívelt szobor egy női alak lehajlását idézi, amely finom, légies mozdulatot sugall. A forma nyújtott és elnyúló, a függőleges és vízszintes vonalak közötti feszültséget kiemelve. Az arc és a végtagok ábrázolása végtelenül modern, elnagyolt, nincsenek részletek, Beck minimalista megközelítése az emberi test eszenciáját ragadja meg, ezzel az egyszerű gesztussal. Felületének simasága és fénye eleganciát kölcsönöz a szobornak, miközben a bronz súlya és szilárdsága egy erős, mégis hajlékony formát eredményez. A szobor fából készült talapzata erős kontrasztot alkot a fényes bronzsal, a fa melegségével és rusztikus textúrájával, kiemelve a szobor finom vonalait. Beck a modern magyar szobrászat egyik kiemelkedő alakja, akinek művei megérintik az emberi érzelmeket, belső világunkat. A művész az emberi test és mozgás ábrázolásával foglalkozik, de egy stilizált, szinte absztrakt módon, amely a 20. századi modernizmus hatásait tükrözi.

FORRÁS:

Beck András szobrászművész (1911-1985) István Király Múzeum Székesfehérvár/András Beck Bildhauer (1911-1985) Österreichische Galeria Wien – Kiállítási katalógus – Kovács Péter: Beck András (István Király Múzeum, 1990) – antikvarium.hu
A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1943-1947 – A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1943-1947 – Könyvtár – Hungaricana
Mucsi András – Kiss Joakim Margit (szerk.): Beck Judit festőművész gyűjteményes kiállítása, Szentendrei Képtár 1990. szeptember – október. Pápa, Városi Galéria 1990. október – november (Szentendre, 1990)
Beck Judit – Wikipédia (wikipedia.org), Beck András (szobrász) – Wikipédia (wikipedia.org)

FOTÓK:

1. Beck család, 1925 körül – Mucsi András – Kiss Joakim Margit (szerk.): Beck Judit festőművész gyűjteményes kiállítása. Szentendrei Képtár 1990. szeptember – október. Pápa, Városi Galéria 1990. október - november (Szentendre, 1990)
2. Beck András szobrász, éremművész, 1938 – Hungary – Andras Beck during sculptures – Az Est Hármaskönyve 1938 Unknown photographer – Beck András (szobrász) – Wikipédia (wikipedia.org)
3. 1943, 99. csoportkiállítás, Nemzeti Szalon, Budapest, Beck András szobrászművész műtárgy lista ORSZ_NEMC_NemzetiSzalon_1943_1947__pages210-210.pdf
4. 1943, 99. csoportkiállítás, Nemzeti Szalon, Budapest, Beck András szobrászművész műtárgy lista ORSZ_NEMC_NemzetiSzalon_1943_1947__pages209-209.pdf
5. Beck András (1911-1985) munka közben – Masque de Saint-John Perse, 1969-ben – Maszk (sjperse.org)
6. Beck András (1911-1985) aukcióra kerülő bronzszobra

Gyarmathy Tihamér (1915-2005)

Játékos formák / *Playful shapes*, 1948

Olaj, karton / *Oil on cardboard*

40 × 50 cm

Jelezve jobbra lent / *Signed bottom right:*

Gyarmathy

Rádóczy Gyarmathy Gábor Eredetiség igazolásával /
Gábor Rádóczy Gyarmathy With certificate of authenticity

Kezdő ár:
2.400.000 HUF

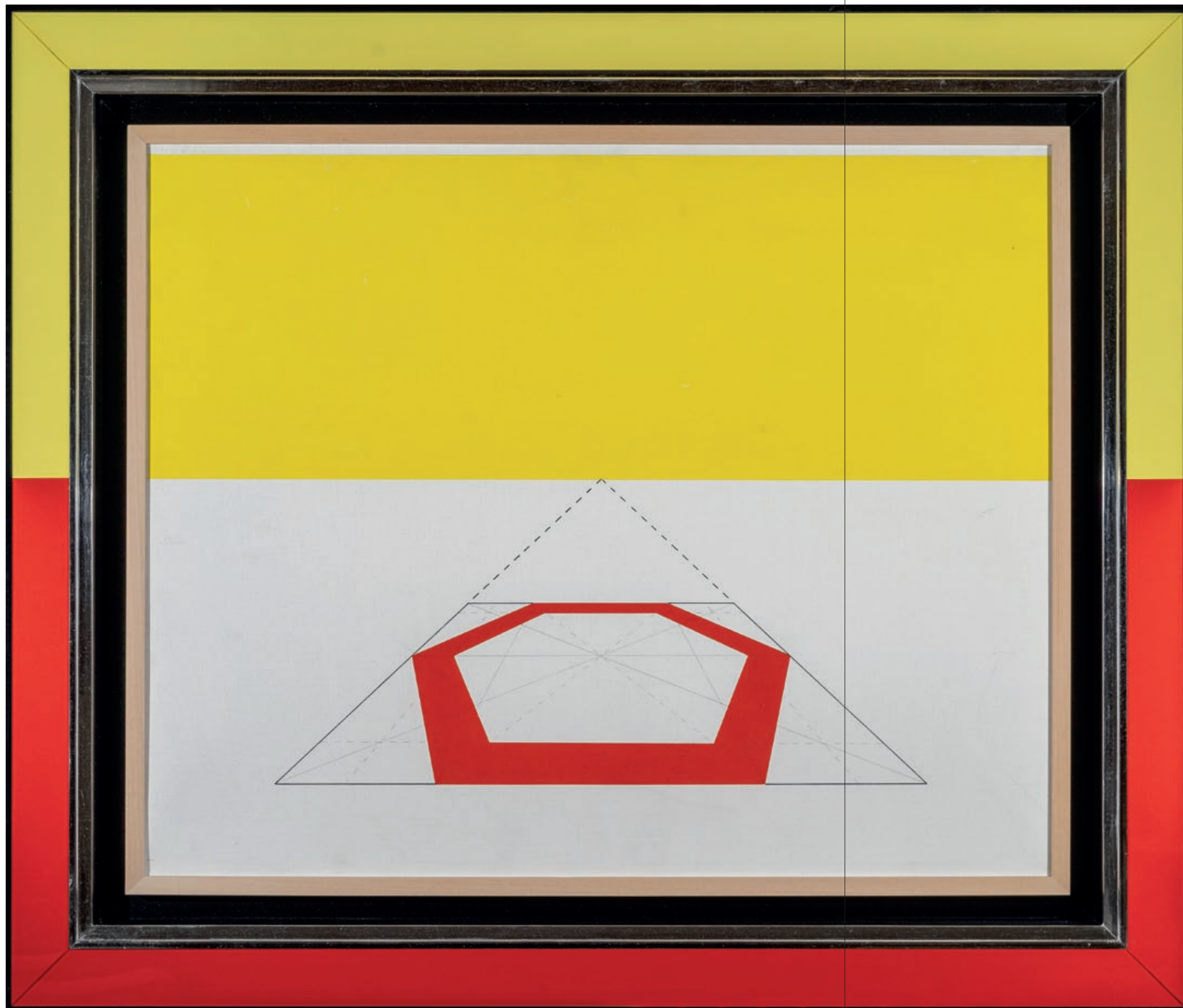
Starting price:
6.000 EUR

Becsérték:
3.000.000 – 4.000.000 HUF

Estimate:
7.500 – 10.000 EUR

Korniss Dezső (1908-1984)

Konstrukció, (Perspektíva, reneszánsz, vörös hexagon) / Construction, (Perspective, renaissance, red hexagon), 1970-es évek vége / Late 1970s

Akril, ceruza, vászon / Acrylic, pencil on canvas

53 × 65 cm

Jelzés nélkül / Not signed

Hátoldalon / On the back:

Igazolom, Korniss Dezső műve Korniss Dezsóné /
I certify, the work of Dezső Korniss. Mrs. Dezső Korniss

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Kieselbach Galéria és Aukciósház 67. aukció 199. tétel

Kezdő ár:

3.600.000 HUF

Starting price:

9.000 EUR

Becsérték:

4.800.000 – 8.000.000 HUF

Estimate:

12.000 – 20.000 EUR

Korniss Dezső

„Amint a muzsikát, sokszor a piktúrát sem lehet szakra fordítani – de nem is szükséges. Elég nézni.”

(1980/6. szám Miklós Pál: Korniss Dezső kiállítása)

Korniss 1908-ban született Besztercén. Podolini Volkman szabadiskolájában tanult a Lehel-tér sarkán, ahova nehezen jutott el, villamosjegy híján.

„14 éves koromban egy idősebb barátom ösztönzésére Podolini festőiskolájába iratkoztam az esti tanfolyamra. Mesterem tehetségesnek tart, és két hónap után tandíjmentes leszek. (Úgysem tudnék fizetni.)”

A Gyermekvédő Ligán keresztül 1923-ban Hollandiába, Heder kikötővárosba került, ugyanahhoz a családhhoz, ahova nővére is, a súlyos anyagi nehézségek miatt.

„Itt a régi holland mesterek nyomán tovább festek. Megismerkedem Rembrandt, Frans Hals és Vermer van Delf művészetével.”

(Idézetek: Korniss – 1946-os önéletrajzából)

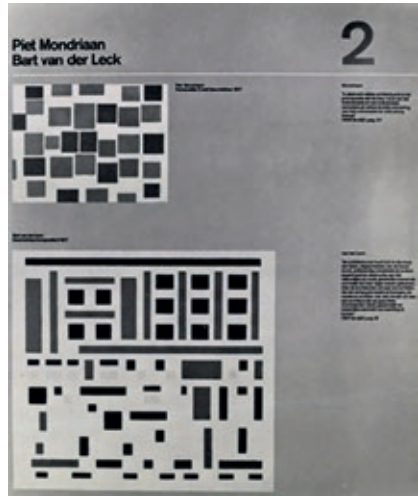
Egy véletlennek köszönhetően, Huszár Vilmostal személyesen is megismerkedik, meghívja műtermébe, ahol belecsöppen a modern művészeti útkeresés örvényébe. A festményeken kívül hatással voltak rá a folyóiratok, katalógusok, reprodukciók. Huszár ekkor már a De Stijl csoport alkotóihoz tartozott, akik a geometrikus modernizmus útján indultak el.

„1923-25 között a Ferenczy-tanítvány Podolini Volkman szabadiskolájában tanul rajzolni, ahová Derkovits, Dési-Huber, Sugár és Trauner is járt. A második hónaptól kezdve tandíjmentes. Közben egy évet Hollandiában tölt: Vermeer és Hals, méginkább Mondrian és Doesburg (akitől Huszár Vilmos műtermében lát reprodukciókat), valamint a De Stijl mozgalom voltak a legfontosabb élmények itt. ... 1925-ben kerül a Képzőművészeti Főiskolára... a Csók-osztályra került. De közben fölfedezi Kokoschkát, s Mondrian hatása is egyre erősebb lesz. A főiskolán kerül kapcsolatba nemzedékének nyugateurópai orientációjú tagjaival, először Trauner Sándorral és Kepes Györggyel. ... Montázsokat, obzsékat, konstruktív, dadaista és szürrealista munkákat csinálnak. Az újdonságot a Bauhaus kiadványok jelentik és Max Ernst, valamint Malevits szuprematizmusa. ... Segítségükre volt, hogy Csók és Vaszary maguk is szembenálltak a hivatalos római iskolával, a novecento totalitásra törekvő, «nemzeti» irányzatával, s az adott körülmények között meglehetősen demokratikus módon tanítottak. ... 1929 májusában a Műcsarnoki növendékkiállításon a csoport konstruktív és kubista műveket mutat be. Kornisst néhány hónap múlva fölveszik a KUT-ba s év végén szerepel már a Nemzeti Szalonban, a következő évben pedig a Tamás Galériában. A Műcsarnoki kiállítás kapcsán közben kitör a hivatalos botrány. Egy képviselőházi főlészoláláson a konzervatív művészet fokozottabb támogatását követelik, s egy vezető napilapban államtitkári bejelentés lát napvilágot. ... Az absztrakt festészetet hivatalos részről főlszámolják. Hegedűst és Vajdát eltanácsolják a Főiskoláról, Csók és Vaszary rövid idő után megválnak a katedrától, a többiek éppen végeztek, Kornisstól azonban megtagadják a szakiskolai tanári oklevél kiadását.”

(Ungváry Rudolf Korniss Dezső alkotói útja, 1967/20. szám)

1. De Stijl 1917-1931

A fiatalok a hasonló művészeti nézeteik, a beszélgetések, tervezgetések és a közös munka miatt egyre közelebb kerültek egymáshoz. A Mentor könyvkereskedésbe gyakran betértek, ahol olvasták és anyagi lehetőségeikhez mérten, néha meg is vették a Ma-t, 2 × 2-t, a szovjet-orosz avantgárd eredményeiről is itt értesültek. Rodcsenko, Tatlin művészete és Malevits szuprematizmusa is hatottak Kornissra.

Már a tanulóéveik alatt elutasította a politika az új szellemiségű, avantgárd szemléletüket, ami miatt 1928-ban egy újabb művészgeneráció indult meg Nyugat-Európa felé. Kepes György Berlinben Moholy-Nagy Lászlóhoz ment, Veszelszky Béla és Schubert Ernő Bécsbe. Trauner Sándor Párizsba érkezett 1930 nyarán, majd pár hónapra rá követte Vajda Lajos, Korniss Dezső és Hegedűs Béla. Egy jóval nyitottabb, befogadóbb légkörben szívták magukba az avantgárd törekvéseket, de nagy figyelemmel kutatták az egyetemes művészet korai, primitív korszakait is. A honi elutasítás miatt új kapaszkodókat, új utakat kerestek, melyet minden művész máshol talált meg. Vajdát és Kornisst is érdekelték a kezdetek, a törzsi kultúrák ősi, érintetlen művészete. A későbbi korszakokból, Vajdát a szakrális festészet foglalkoztatta, míg Kornisst a középkori klasszikus művészet, szabály- és perspektivikus rendszerei. Vizsgálták a legnagyobb modern, kortárs mesterek Picasso, Matisse, Braque, Mondrian, Léger, Grís útját, a kiindulóponttól a tiltások és meg nem értés rögzítésén keresztül, hogyan érkeztek el művészetük progresszív állomására.

„A háború után festett konstruktív szürrealista képein mindenütt fölismerhetők a népművészeti inspirációk. Kompozíciós szempontból azonban mindinkább a nyugateurópai hagyományokhoz kapcsolódnak, a trecento és Leonardo festészetéhez: az

alakzatok már szigorú, kiegyensúlyozott szerkezetben jelennek meg, az egyes színelemek teljesen tiszták, egyenmően csillogók. A Kántálók (1947) geometrizált népi figuráiban a magyar népművészet színvilágának valóságos összefoglalását nyújtja.”

(Ungváry Rudolf: Korniss Dezső alkotói útja, 1967/20. szám)

Párizsból hazaérkezve, a 30-as évek elején kezdi el gyűjteni a népi motívumokat, melyek első szentendrei korszakát jellemzik. Korniss élénk színekkel kitöltött formái egy történet elemei, melyet a szürrealizmus nyelvéen mesél el. A képek konstruktív megjelenése, feszes, szabályokat követő. A kitöltött erős színmezők árnyalatlanok, a plaszticitást eredményező ecsetvonástól mentesek és minden átmenet nélkül, élesen elhatárolódnak egymástól.

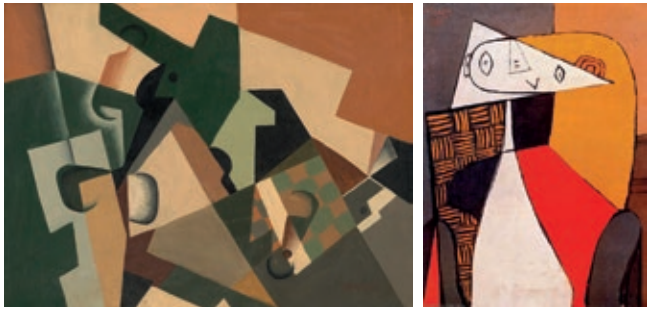
A háború sok művész, többek között Korniss Dezső munkásságát is megszakította.

1945 után részt vett az Európai Iskola megszervezésében, mely 1945-48-ig működött és célja a progresszív magyar művészet létrehozása volt, együttműködés a nyugat-európai és a kelet-közép-európai művészvilággal, a külföldi tendenciák hazai befogadása és egy nyitott, aktív képzőművészeti élet létrehozása. Tagjai voltak: Anna Margit, Barcsay Jenő, Bálint Endre, Bán Béla, Barta Lajos, Bokros Birman Dezső, Egy József, Forgács-Hann Erzsébet, Gadányi Jenő, Korniss Dezső, Lossonczy Tamás, Martyn Ferenc, Márffy Ödön, Schubert Ernő, Szántó Piroska, Vajda Júlia, Vilt Tibor.

„Az Európai Iskola hiánypótló szerepet töltött be a világháború után, a művészszervezetek megszűnésével hirtelen támadt űrben. 1946-1948 között 38 kiállítást rendeztek, izgalmas kiadványokat jelentettek meg, tárlatvezetéseket, előadássorozatot szerveztek. 1946-ban Kállai Ernő vezetésével kiváltak az Európai Iskolából az Elvont művészet magyarországi csoportjába tömörülő nonfiguratív alkotók többek között Gyarmathy Tihamér (1915), Lossonczy Tamás (1905), Martyn Ferenc. Azonban a két csoport továbbra is baráti kapcsolatban maradt.”

[Magyar művészet 1945 és 1960 között – A fordulat évei, 1945-1949, A Dunánál / Magyarok a 20. században (1918-2000): Encyclopaedia Humana Hungarica 09.]

1950-es években a szigorúan tiltott kategóriába sorolják Kornisst, mivel a szocialista realizmus az egyetlen elviselt művészeti irányzat, ezért belső emigrációba vonul. A magyar kultúrában a következő évtizedben már néhány területen tapasztalhatók az oldódás jelei és a cenzúra tűrőképessége is nagyobb. Küzdőszelleme talán nehezebb sorsa miatt, megingathatatlaná tette avantgárd, modern törekvéseiben.

2. Juan Gris Üveg és kockás tábla, 1917 körül, National Gallery of Art in Washington / 3. Pablo Picasso ülő nő, 1930

4. Korniss Dezső Kántálók, 1947, Magántulajdon

„Az összes technikai, formai eszközzel egyidejűleg azt az egyedülállóan tiszta, egzakt megfogalmazást, azt az igényességet, amely egyedül a sajátja. Volt idő, amikor rajta kívül nem akadt festő Magyarországon, aki egy egységes piros felületet fel tudott hordani a vászonra. Korniss úgy tudott felrakni színt, ahogy később Bak Imre, Nádler, Hencze. Ahogy vágytunk rá. A hard-edge, a formák éles és tiszta elhatárolása a hatvanas évek egyik legerősebb felfedezése volt az egyetemes művészetben. Korniss Tücsöklakodalmán a hard-edge jelen van 1948-ban. Ha Kornisst egyetlen szóval jellemezhetném, akkor ez a szó a szilárdság.”

(Művészet, 1974 (15. évfolyam, 1-12. szám) | Csiky Tibor)

5. Korniss Dezső Tücsöklakodalom, Ferenczy Múzeum, Szentendre

Csiky Tibor az idézetben kijelenti, hogy Korniss 1948-as Tücsöklakodalom képén már megjelenik a hard-edge. Ebben igaza van, a képi megjelenítést nézve, viszont szimbolikus és allegorikus tartalmi jelentése van a képnek, nemcsak sík színfelületeket látunk éles vonalakkal elválasztva, hanem házat, bogarakat, táncolni látszó figurákat. A kép a magyar avantgárd egyik kiemelkedő alkotása.

A kultúrpolitika által tiltott kategóriába sorolt Korniss, műterme magányában is talál új inspirációkat, melyek hatására különleges, az egész magyar művészetet meghatározó festményeket alkot. Az „elzárt” szóval illetett 50-es években festi, csurgatja kalligrafikus képeit, mely egy új absztrakció. Korniss kísérleteiről Jackson Pollock akciófestészete jut eszünkbe.

Tisztaság és áttekinthetőség

„A hard-edge (szó szerint: kemény él) az 50-es évek végén, a 60-as évek elején kialakuló amerikai eredetű festészeti irányzat, amely az absztrakt expresszionizmussal polemizálva elutasítja a festői jelírás közvetlenségét, spontaneitását, tagadja a véletlenszerű művészeti jelentőségét és ellensége mindannak, ami titokzatos vagy homályos. A mozgalomhoz tartozó festőkre jellemző, hogy egyszerű, általában mértánias formákat használnak, körvonaik abban az értelemben „kemények”, hogy kontrasztosak (innen az elnevezés), színeik pedig erősek és egyöntetűek. A képi világból száműznek minden tárgyas vonatkozást, vagyis a „valóság bonyodalmaival” szemben egyfajta tudatos rendet és egyensúlyt képviselnek. Megszabadulva a tartalmi közléstől és a pszichikai önkifejezés programjától, a ~ festészet semmi olyanra nem utal, ami nem önmagát jelenti, vagyis a kép „közlendője” egyértelműen saját szerkezetére és ritkább esetben anyagságára vonatkozik. Az akrilfesték használata, a tubusból keverés nélkül kikerülő színek, a festéket csíkban felvivő hengerek és a világos vonalak adnak számot arról a technikáról, amelynek legfontosabb célja a tisztaság és az áttekinthetőség.”

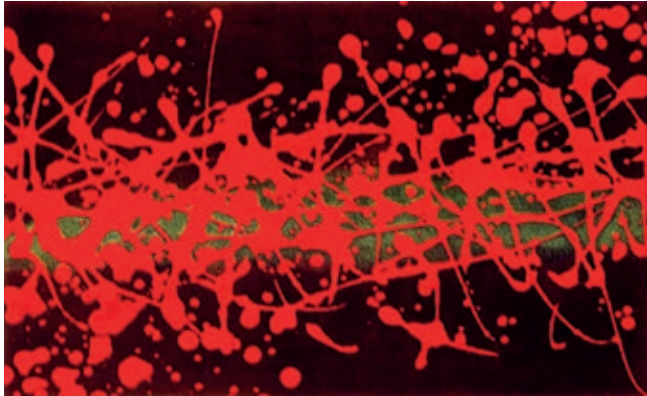
(hard-edge – artportal)

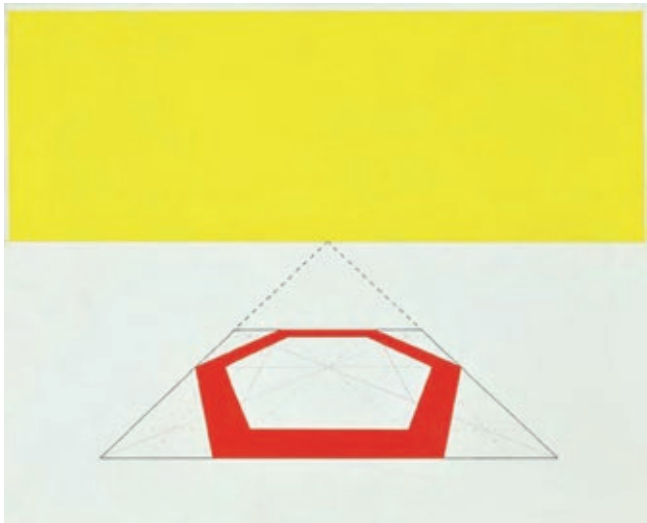
8. Raffaello Az athéni iskola

9. Leonardo da Vinci Az utolsó vacsora

6. Korniss Dezső Kis kalligráfia, 1950-es évek

7. Korniss Dezső Konstrukció, (Perspektíva, reneszánsz, vörös hexagon), 1970-es évek vége

A 70-es években, Amerikában és Nyugat-Európában is a legprogresszívebb neoavantgárd irányzatok hódítanak, így a magyar kultúrpolitika is rájön, hogy nem lehet tovább tiltani a nonfiguratív és az absztrakt képi ábrázolásokat.

Folyamatosan kereste az új kifejezési formákat, megjelenik a Korniss-ra jellemző, szabadkezű hard edge technika. Konstrukció (Perspektíva, reneszánsz, vörös hexagon) című képén Korniss nem használ ragasztószalagot vagy maszkolószalagot a kép technikai felépítéséhez, a színsíkok elválasztásához, hanem saját kézzel, nagy pontossággal és végtelen türelemmel festi be a képsíkokat, jelen esetben a sárga színű égboltot. Az alatta lévő sík fehér felület a Föld, melyen kirajzolódik a háromszög, szaggatott vonallal, míg ennek az alapja egy trapéz.

A trapéz olyan négyszög, aminek van két egymással párhuzamos oldala. Az átlói azonos arányban metszik egymást, és ez az arány megegyezik az alapok arányával. A piros hatszög kiemelkedik a háromszög, trapéz és átlók mellett, központi, de nem a kép központjában lévő elemként. Átlóiban, a három egyenes vonal keresztmetszetében van egy halványan megfestett nyugvópont.

Szabály- és perspektíva rendszerei a reneszánsz mesterek főműveinek alapjai. Hegyi Lóránd, művészettörténész, a művész monográfiájának emlékei szerint, a képet egy itáliai perspektíva tanulmány ihlette. Kornisst, ahogy már említettük, a „középkori klasszikus művészet, szabály- és perspektivikus rendszerei” már a 30-as években is foglalkoztatták.

Korniss elérkezett művészetének egy olyan magas pontjára, melyben szükségességével, higgadságával, kimértséggel és merészen alkalmazott sík felületeivel és fegyelmezett szerkesztésével egyénivé teszi a képi megoldást.

10. Korniss Dezső Horizontális-vertikális X, 1976, Magántulajdon

„A szegénység és a feszes, pihenést, elengedettséget ritkán engedő, szívósan küszködő életmód, melyben gyerekkortól mozgott, egész szemléletét megtisztítja mindattól, amit szépelgésnek, finomkodásnak, szentimentalizmusnak neveznek. Érzékeny alkat, de érzékenysége nem szentimentális, a színekben rejlő belső ritmus és gazdagság, a szigorúan szervezett egyensúlyrendszerekre épülő tiszta dekorativitás, a konstrukcióban – mint konkrét vizuális rendszerben – rejlő, kizárólag az érzéki-vizuális közegben megformálódó jelentések iránti érzékenység az ő „festői érzékenysége.”

(Hegyi Lóránd Korniss Dezső első alkotói korszaka 1923-1933. Ars Hungarica, 1976. 4. évf. 1. sz.)

A neoavantgárd csoport, Bak Imre, Keserü Ilona, Nádler István és Hencze Tamás – Kassák példája és Korniss nyomán – új stílust valószínűsített meg.

11. Az első Iparterv-kiállítás

IRODALOM:

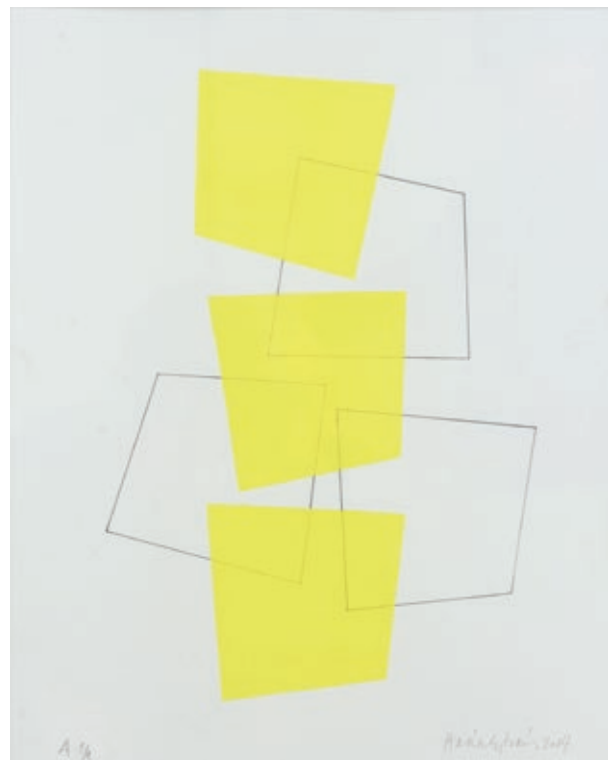
Művész, 1974 (15. évfolyam, 1-12. szám) | Arcanum Digitális Tudománytár CSIKY TIBOR
Ars Hungarica, 1976 (4.évf. 1.sz.) (epa.hu)Magyar művészet 1945 és 1960 között – A fordulat évei, 1945-1949, A Dunánál / Magyarok a 20. században (1918-2000): Encyclopaedia Humana Hungarica 09.
Ars Hungarica, 1976 (4. évf.1.sz.) (epa.hu) Hegyi Lóránd KORNISS DEZSŐ ELSŐ ALKOTÓI KORSZAKA 1923 -1933
hard-edge – artportal.hu
Miklós Pál: Korniss Dezső kiállítása Kritika 9. (1980) |1980/6. szám Arcanum Digitális Tudománytár
Korniss Dezső: Tücsöklakodalom (oszk.hu) SZSZK
Hegyi Lóránd KORNISS DEZSŐ ELSŐ ALKOTÓI KORSZAKA 1923-1933. 90.oldal
UNGVÁRY RUDOLF: Korniss Dezső alkotói útja, 1967/20. szám
kultura.hu/neoavantgard-hetvenes-evek

FOTÓK:

- De Stijl (1966) 1917 1931 | Arcanum Digitális Tudománytár – Magyar kiállítási, művészeti katalógusok a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből De Stijl (1966)
- Juan Gris, Üveg és kockás tábla körülbelül 1917, NGA 166491 – Juan Gris – Wikipédia – Üveg és kockás tábla, 1917 körül, National Gallery of Art in Washington, D.C.
- Pablo Picasso ülő nő, 1930 – hu.pinterest.com/pin/534169205799760140
- Korniss Dezső Kántálók (1947) – Képzőművészet Magyarországon - Képnéző (hung-art.hu)
- Tücsöklakodalom, Ferenczy Múzeum, Szentendre nagykep.jpg (827×325) (oszk.hu)
- Korniss Dezső: Kis kalligráfia, 1950-es évek Korniss Dezső csorgatásos festészete (artpool.hu)
- Korniss Dezső: Konstrukció (Perspektíva, reneszánsz, vörös hexagon), 1970-es évek vége
- Raffaello Az athéni iskola - Raffaello Az athéni iskola wikiwand
- Leonardo da Vinci Az utolsó vacsora – Az utolsó vacsora (da Vinci-festmény) – Wikipédia (wikipedia.org)
- Korniss Dezső Horizontális-vertikális X, 1976, Magántulajdon
- Az első Iparterv-kiállítás Forrás: Artpool

Haász István (1946)

Sárga-fehér-fekete / *Yellow-white-black*, 2014

Vegyes technika, papír / *Mixed media on paper*

50 × 40 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Haász István 2014

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
A 1/1

Proveniencia / Provenance:
Egykor Maurer Dóra gyűjteményében /
Once in the collection of Dóra Maurer

Kezdő ár:
160.000 HUF

Starting price:
400 EUR

Becsérték:
400.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.000 – 1.500 EUR

Keserü Ilona (1933)

Szimmetria / *Symmetry*, 1982

Színes szítanyomat, papír / *Color screen print on paper*

42,5 × 29 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Keserü 1982 KI

Kezdő ár:
180.000 HUF

Starting price:
420 EUR

Becsérték:
600.000 – 800.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.000 EUR

Nemes Lampérth József (1891-1924)

Tabán / *Tabán*, 1911. IV. 12.

Ceruza, szén, papír / *Pencil, charcoal on paper*

30 × 42 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
1911. IV. 12.

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Lampérth József

Hátoldalon / On the back:
Radnai gyűjtemény

Hátsó kartonon / Back cover on cardboard:
Radnai Béláné

Proveniencia / Provenance:
Radnai – gyűjtemény / *Radnai – collection*

Kezdő ár:
2.800.000 HUF

Starting price:
7.000 EUR

Becsérték:
3.600.000 – 5.500.000 HUF

Estimate:
9.000 – 13.750 EUR

Nemes Lampérth József

Nemes-Lampérth József (1891-1924) a magyar avantgárd egyik legeredetibb egyénisége volt, s egyben a legerőteljesebb képviselője a század eleji magyar expresszív törekvéseknek. Bár pályafutása nagyon rövid, és életműve, - a fiatalon, mindössze 33 évesen bekövetkezett halála miatt, - viszonylag csekély mennyiségű művet tartalmaz, mégis rendkívüli hatást gyakorolt a magyar képzőművészetre. Zseniális képei féltve őrzött kincsei a múzeumoknak, külföldi és magyar magángyűjteményeknek. Munkásságának rövid idejét a történelem viharverte időszakai nehezítették, mely személyes sorsát és művészetét is érzékenyen érintette. A neki adatott bő egy évtizedet elképesztő energiákkal és vehemenciával dolgozta végig, úgy, hogy gyermekkorra és az első világháború is komoly akadályokat gördített kibontakozásának útjába.

Nemes-Lampérth József szegény családban született Budapesten, 1891. szeptember 13-án, – az egzisztencia megteremtésében többször is elbukó önféjű apa és egy cselédként szolgáló anya négy gyermeke közül másodikként. A szülők meglehetősen rossz anyagi helyzetbe kerültek, többek között apja vállalkozása csődbe ment, házukat árvíz öntötte el, s mindenüket elárverezték. Késve megkezdett iskolaévei során tűnt fel tanárainak Nemes-Lampérth rendkívüli rajzkészsége.

„Ezek az évek mély, kitörölhetetlen nyomot hagyhattak az iskolasorba jutó gyermekben is. Hol Komáromban, a szülőknél, hol Ácson, a rokonoknál hányódott, ahová szülei a végső, zavaros időkben adták. Nemegyszer gyalog tette meg az utat Komárom és Ács között. (...) Ami itt, a felsőerdősori iskola I. osztályában az elszenvedett évekért kárpótolhatta, kiváló rajzkészségének váratlan felfedezése és értékelése. Szerencsére egy figyelmes és jó pedagógus – jegyezzük le a nevét –, Buza János keze alá került.” (...) A tanító egy alkalommal szorgalmi rajzot készíttetett a gyerekekkel. Lampérth József, minthogy a feladat otthonra szólt, odahaza madarakat ábrázoló képet másolt ki valamelyik könyvből, tőle telhető pontossággal, majd az első rajzot a nagy buzgalomban továbbiak követték. Buza János, aki korábban felfigyelt a visszahúzódo, zárkózott gyerekekre, felismerte a fiú különleges képességét, s a rajzokat, bámulatát megosztandó, nyomban egyenesen az igazgatóhoz vitte. (...)Az anya lesz a fiú önérzetének, majd művészi ambícióinak ébrentartója és állandó élesztője s anyagi támogatója a nehéz években, amikor az apa napszámosként, nyomdai munkásként s végül tördelőként dolgozott a Globus Nyomdában 1912-ben bekövetkezett haláláig.”

(Mezei Ottó: Lapok Nemes Lampérth József életéből – MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ 26. ÉVFOLYAM 1977)

„...**olyan erősen húzta a vonalat, hogy recsegett bele a papír**”

A budapesti Iparrajziskolában Vesztróczy Manó által vezetett esti aktrajz tanfolyamon folytatta. Első művét 1910 novemberében a Művészház zsűrimentes („Ellenszalon”) kiállításán mutatta be. A Képzőművészeti Főiskolán Bosznay István és Zemplényi Tivadar növendéke volt. Nem fogadta el mesterei naturalista, akadémikus metódusát, a vita kiélesedése miatt elhagyta a főiskolát. Később a nagybányai művésztelepre ment festeni, majd 1913-ban Párizsba utazott tanulmányai folytatására. A Művészház bemutatta egy csendéletét 1910-ben, később pedig Lyka Károly közölte egy tusrajzát a Művészet hasábjain, valamint a Múcsarnok is kiállította egy akvarelljét, – csodagyerekként nézték különleges belső tűztől fűtött ecsetkezelését, melyek már a kezdetektől meghatározták művészetének összetéveszthetetlen karakterét.

„Viski János kollégája visszaemlékezése szerint már ekkor megrökönyödve látták kivételes rajztehetségét: „Az osztályban bizony mindenki odafigyelt Lampérthra, úgy rajzolt, olyan erősen húzta a vonalat, hogy recsegett bele a papír, s kormos lett alatta a padló. Jobbára szénrel dolgozott, s az volt benne az imponáló, hogy ezt egyéni módon csinálta, lendületesen, csak a lényeg visszaadására szorítkozva, nagy odaadással és bátorsággal. [...] Elhivatottsága tudatában élesen szembehelyezkedett azokkal, akiknek festészeti elveivel nem értett egyet.””

[Nemes Lampérth József – Erzsébet híd, 1912, Nemes Lampérth József – Erzsébet híd, 1912 | 69. aukció aukció / 96 tétel (kieselbach.hu)]

1. Nemes-Lampérth József (1891-1924) 1912-ben

Nemes-Lampérth József (1891–1924) Tabán, 1911 című korai alkotása a fent maradt expresszív remekműveinek sorát kezdi meg. Az 1911-re datált Tabánt ábrázoló lendületes kompozíciót, egyfajta belső feszültség és a térbeli dinamika jellemzi. Életművében fontos szerepet játszott a budai Tabán és az Erzsébet-híd, melyeket a tízes évek elején előszeretettel örökített meg.

A képen a formákat radikálisan leegyszerűsíti, a sötét tónusok alkalmazását és erőteljes, lendületes kontúrokat láthatunk szénrajzán. Nem bonyolít semmit, komponálása tömör. Ösztönösen absztrahálta képi mondanivalóját, a kompozíciójának szükséglete felülírt mindent, gyorsan dolgozott, expresszíven, nagy erőt kifejtve a papírra. A papír felületét, textúráját, világos színét sok helyen meghagyta, vagy kihagyta, mely ugyanolyan ele-

2. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Tabán, 1911 / 3. Nemes Lampérth József (1891-1924) Erzsébet híd, 1912

me a képnek, mint a besatírozott felületek. A fa ágai stilizáltak, habár a datálás áprilisi, itt nincs virág vagy lombkorona. A házak dombra épült kupaca, változó tetőszerkezetük, kis ablakaik, padlásfeljáróik, a századforduló körüli Tabán jellegzetes tájelemei voltak. A satírozott és kihagyott részekkel megadja a tökéletes dinamikáját az expresszív térélménynek. Nemes Lampérth aláírása, mint a kaligrafikusan kanyarított betűk keleti nagymesterek alkotásain, úgy görbülnek a papíron, a kompozíció erővonalainak ellentétéként. Szintén 1911-ben készült az expresszív Ónarcképe is.

„Csupa bátran alkalmazott aszimmetria, dús faktúra, nem részletező, de pontos festői gesztus ez a kép. S mégis, az érett komponálás és újszerű ecsetjárás, a nagy jellemző erejű kolorit mellett talán még a festői teljesítményen is túlszár a pszichikai erőfeszítés, amelynek ez a portré dokumentuma. Olyan önelemzés tanúsága ez a kép, amilyenre csak a legkínzóbb belső dráma kényszeríthet egy húszéves gyerekembert.”

(Forgács Éva Nemes-Lampérth József – Jelenkor, Pécs, 1989)

Nemes-Lampérth 1911 után is többször megfestette a Tabánt, a Gellért-hegy egyik szeretett festői témája volt. A fiatal festőzsenednek a barátai és pártfogói a Szép-művészeti Múzeumon keresztül (Meller Simon, Petrovics Elek, Pogány Kálmán és Takács Zoltán személyében) nyújtottak segítséget és támaszt, a szülők korai halála után. A XX. század vérzivataros történelmi eseményei miatt a szétszóródott és nagyrészt sajnos megsemmisült életmű maradványainak egy része a Szépművészeti Múzeumnak köszönhetően maradt fent.

5. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Tabán, 1916 / 6. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Gellért-hegy, 1917

„Nemes Lampérth József a magyar avantgarde egyik legerőteljesebb tehetsége volt, nem egy kritikus szerint egyenesen a legtehetségesebb. Impulzív, a belső feszültségtől majd szétrobbanó alkat, aki minden kortársától különbözött: nem volt olyan analitikus, mint Tihanyi, nem tört tudatosan monumentalitásra és társadalmi kérdések megfogalmazására, mint Uitz; formái sosem oldódtak selymes hullámokká, mint Mattis-Teutschéi, s nem kokettált az absztrakcióval, mint Bortnyik; nem volt olyan észelvű, mint Moholy-Nagy, s olyan elszántan modern sem, mint Kassák. Egyszerűen kitört belőle a festészet, akár Van Gogh-ból, akihez kortársai előszeretettel hasonlították: féktelenül, s mégis nagyvonalú, erőteljes formákba fogva - csak az itt-ott felvillanó eszelős fények, perzselő vörössárgák sejtetik bujkáló és közelítő tragédiáját. Olyan erjedő, optimista és idealista szellemi mozgalmakkal és illúziókkal átszőtt világba érkezett Budapesten, ahol a festőnek még kitüntetett helye és rangja volt a társadalomban. Elismert festőnek lenni a tízes években annyit jelentett, mint akadémikusnak lenni; modern festőnek lenni pedig, természetesen a fiatalság értékcskáláján, ennél is sokkalta többet: Ady, Bartók, a Nyugatosok és a fiatal filozófusok mellett a festők is a generáció büszkeségei voltak.”

(Forgács Éva Nemes-Lampérth József – Jelenkor, Pécs, 1989)

4. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Ónarckép, 1911

7. Dr. Radnai Béla

A Radnai-gyűjtemény a 20. századi magyar művészet egyik legjelentősebb magángyűjteménye, amelyet Dr. Radnai Béla (1891–1962), neves esztéta, bölcész, az egységes magyar gyorsírás megalkotója, műgyűjtő és mecénás hozott létre. Radnai a gyűjtés szenvedélyének élve, főként magyar kortárs művészek munkáira fókuszált, sokukkal baráti viszonyt kialakítva. Gyűjteménye nagyban hozzájárult e művészek hírnevének és elismertségének növekedéséhez. Radnai mecénatúrájával nemcsak felkarolta és ösztönözte a művészeket, hanem a gyűjteményében szereplő műveik rendszeres bemutatásával fontos szerepet vállalt a modern magyar művészet meg-, és elismertetésében. Radnai a legmagasabb művészi színvonalat képviselő alkotásokat válogatta össze, ezzel is tükrözve saját ízlését és a művészek iránti mély tiszteletét.

8. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Épületek, 1912, Radnai-gyűjtemény

9. Egry József (1883 - 1951) Kisórs, 1938, Radnai-gyűjtemény / 10. Gulácsy Lajos (1882-1932) Pár csónakban, 1910 körül, Radnai-gyűjtemény

„A gyűjtemény grafikai anyaga még tágabb gyűjtői horizontról árulkodik: Radnai Béla jó érzékkel látta meg a lehetőséget e műfajban arra, hogy kissé elkéssett gyűjtői pályakezdésének hátrányait ellensúlyozza. Rippl-Rónaitól, Gulácsy Lajostól, Kernstok Károlytól, Nemes Lampérth Józseftől jelentős festményeket már nem szerezhettek, de megtalálta a módját, hogy százas nagyságrendben gyűjtse be grafikai lapjaikat.”

[ADALÉKOK DR. RADNAI BÉLA GYŰJTŐI PORTRÉJÁHOZ (Várkonyi György) Ars Hungarica, 1993 (21. évf. 2. sz.)]

Nemes-Lampérth József (1891–1924) Épületek, 1912, Egry József (1883-1951) Kisórs, 1938, és Gulácsy Lajos (1882-1932) Pár csónakban, 1910 körül című képei a Radnai-gyűjtemény kiemelkedő grafikai anyagában.

1948-ban a festő első kiállításának katalógusában Kampis Antal a következőket írta: „Hasonlattal élve, Nemes Lampérth képei felkiáltó mondatok. Nélkülözik a hosszadalmas előkészítést, a díszítő és jellemző jelzők sorát. Motívumai akár táj, akár csendélet, akár emberalak, egyszerű, egyhangsúlyú motívumok.”

(Nemes Lampérth József festőművész emlékkiállítása. Budapest, Fővárosi Népművelési Központ, 1948)

A lezártnak tűnő Nemes-Lampérth életmű az elmúlt két évtizedben szerencsére újabb művekkel gazdagodott, Angliából, Svédországból, de előkerült alkotás Magyarországról is.

„A hagyatékában fennmaradt dokumentumanyag is arról tanúskodik, hogy a bölcészdoktor Radnai ízlése a Szinyei Társaság, a Gresham, a KUT, irodalmi vonatkozásban pedig a Nyugat második és harmadik nemzedékének legkiválóbbjai által határolható be. A visszaemlékezések s a hozzá illetve feleségéhez írott levelek segítségével meglehetősen pontossággal körvonalazható az őt körülvevő baráti kör, melybe a hasonló vonzalmakat tápláló gyűjtők közül Oltványi Imre és Cseh-Szombathy László, az általa gyűjtött művészek köréből pedig leginkább Medgyessy, Szőnyi, Elekfy, Bernáth, Barcsay, Borsos, Ferenczy Béni, Bartha László, Bornemisza Géza, Koffán Károly tartoztak. Nem hagyható figyelmen kívül Petrovics Elek személye sem, akinek a harmincas évek műgyűjtését ösztönző szerepét épp a gyűjtő és művészeti író Oltványi méltatta egy cikkében. Később, a gyűjtés szempontjából már inaktív, háború utáni időszakban mindenekelőtt a költők, írók lesznek a művek és gondolatok élvezetének jegyében zajló „társas emberi jelenlét”, a Radnai-világban tett közös látogatások főszereplői: Szabó Lőrinc, Németh László, Illyés Gyula valamint Weöres Sándor és Károlyi Amy.”

[ADALÉKOK DR. RADNAI BÉLA GYŰJTŐI PORTRÉJÁHOZ (Várkonyi György) Ars Hungarica, 1993 (21. évf. 2. sz.)]

11. Nemes-Lampérth József (1891-1924) A spytkowicei harangláb, 1912 / 12. Nemes-Lampérth József (1891-1924) Tabán, c. 1915

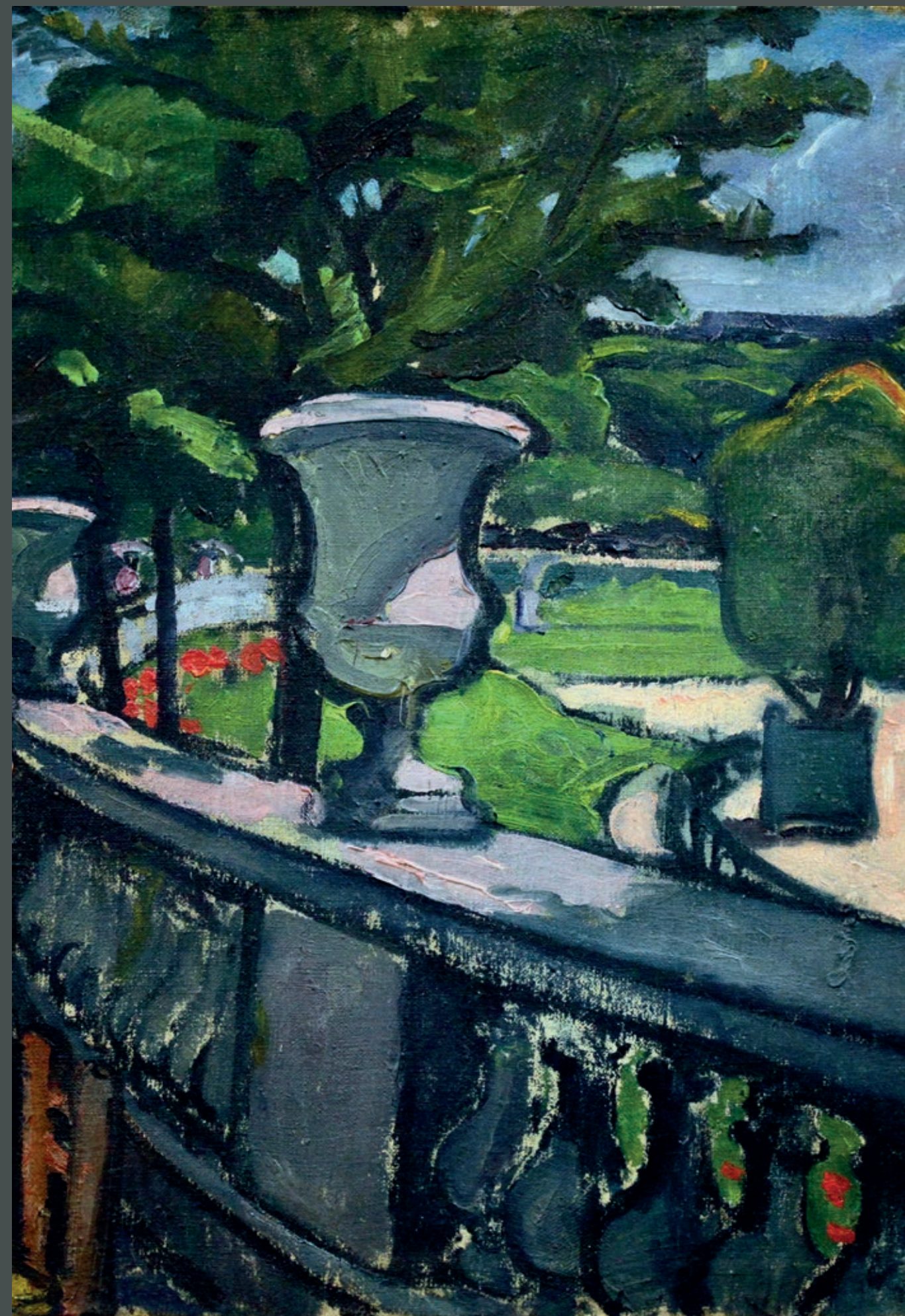
FORRÁS:

Nemes Lampérth József – Erzsébet híd, 1912, Nemes Lampérth József – Erzsébet híd, 1912, 69. aukció aukció / 96 tétel (kieselbach.hu)
Mezei Ottó: Lapok Nemes Lampérth József életéből – MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ 26. ÉVFOLYAM 1977 / 2. sz. / ADATTÁR / MEZEI
Forgács Éva Nemes-Lampérth József, JelenkorPecs_1989_2-1562706579__pages330-330.pdf
ADALÉKOK DR. RADNAI BÉLA GYŰJTŐI PORTRÉJÁHOZ (Várkonyi György) Ars Hungarica, 1993 (21. évf. 2. sz.) (oszk.hu)
Horváth Béla: N. L. J. leveleiből (Műv. tört.-i tanulmányok, Bp., 1960); N. L. J. (Katalógus, Molnár Zsuzsa előszavával, Bp., 1963); Molnár Zsuzsa: N. L. (Bp., 1967.)
Nemes Lampérth József; Lampérth | Magyar életrajzi lexikon | Kézikönyvtár (arcanum.com)
Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetsége (magyosoz.hu) – Radnai Béla Radnai Béla (gyorsíró) – Wikipédia (wikipedia.org)

FOTÓK:

1. Nemes-Lampérth József (1891-1924) 1912-ben – MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ 26. ÉVFOLYAM (1977)1977 / 2. sz. / ADATTÁR / MEZEI OTTÓ: Lapok Nemes Lampérth József életéből
2. Nemes-Lampérth József (1891-1924) Tabán, 1911
3. Nemes Lampérth József (1891-1924) Erzsébet híd, 1912, Nemes Lampérth József – Erzsébet híd, 1912, 69. aukció aukció / 96 tétel (kieselbach.hu)
4. Nemes-Lampérth József (1891-1924) Önarckép, 1911 – Nemes Lampérth József Self-portrait 1911 – Nemes-Lampérth József – Wikipédia (wikipedia.org)
5. Nemes-Lampérth József (1891-1924) Tabán, 1916, Nemes Lampérth József painter Plant Detail of the Taban District 1916.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
6. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Gellért-hegy, 1917 – Nemes Lampérth József painter On the Slopes of Gellért Hill 1917.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
7. Dr. Radnai Béla (amatőr felvétel) – ADALÉKOK DR. RADNAI BÉLA GYŰJTŐI PORTRÉJÁHOZ (Várkonyi György) Ars Hungarica, 1993 (21. évf. 2. sz.) (oszk.hu)
8. Nemes-Lampérth József (1891–1924) Épületek, 1912, Radnai-gyűjtemény – kieselbach.hu/konyv/magyar-muveszet-1900-1950?page=150#online
9. Egry József (1883-1951) Kisórs, 1938 – kieselbach.hu/konyv/magyar-muveszet-1900-1950?page=118#online
10. Gulácsy Lajos (1882-1932) Pár csónakban, 1910 körül – kieselbach.hu/konyv/magyar-muveszet-1900-1950?page=200#online
11. Nemes-Lampérth József (1891-1924) A spytkowicei harangláb, 1912 A spytkowicei harangláb, 1912 - Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
12. Nemes-Lampérth József Tabán c. 1915 – Tabán a művészetben – Wikimedia Commons

PÁRIZSI REMEKMŰ

Ziffer Sándor (1880-1962)

A Luxembourg Párisban / *The Luxembourg Garden in Paris*, 1911

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

46 × 55 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Ziffer Sándor 1911

Hátoldalon / On the back:

80-as kiállítási sorszám / Exhibit number 80

Kör alakú raglap 565526 számsorral /

Circular adhesive sheet with number line 565526

80-as számú kiállítási etikett / Exhibition etiquette number 80

Kiállítva / Exhibited:

VI. Csoportos Kiállítás, Művészház, Budapest, 1912. február 2–18.,
Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban, katalógus szám 80.

IX. Salon d'Automne, Őszi Szalon 1911. október 1. – november 8. Párizs, 1739
Ziffer Sándor Luxembourg (Vue de la terrasse),
[Luxembourg (Kilátás a teraszról)] címen

Feltehetőleg kiállítva / Probably featured in this exhibit:

Nagybánya Jubileumi kiállítás, 1912. augusztus 1-31.,
Ziffer Sándor Luxembourg Párisban címen

Kezdő ár:

48.000.000 HUF

Starting price:

120.000 EUR

Becsérték:

80.000.000 – 120.000.000 HUF

Estimate:

200.000 – 300.000 EUR

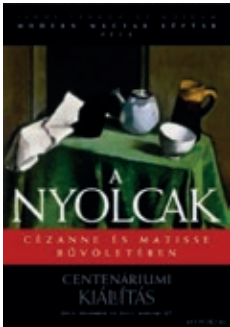
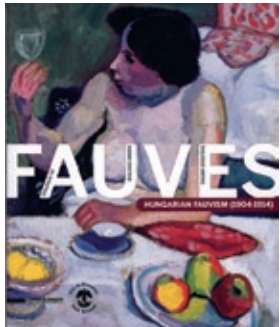
Ziffer Sándor

Előszó – A magyar modernizmus

A századforduló után alkotó magyar képzőművészek megítélése a 2000-es évek elejétől fogva gyökeresen megváltozott, ebben nagy szerepe volt a 2006-ban megtartott Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904-1914 című nagysikerű tárlatnak a Magyar Nemzeti Galériában, majd a képek egyéves franciaországi körútjának, illetve 2010 és 2011 között a Nyolcak kiállításnak Pécsen és Budapesten a Szépművészeti Múzeumban. A Magyar Vadak című tárlat budapesti kiállítása után, 2008 nyarán kezdetét vette a Fauves Hongrois 1904-1914 című franciaországi kiállítás sorozat, CÉRET, Musée d'art moderne, majd a francia Vadak alapítójaként tisztelt Henri Matisse szülővárosában – LE CATEAU-CAMBRÉSIS, Musée départemental és végül DIJON, Musée des Beaux-Arts helyszíneken. A különleges tárlaton először voltak együtt a magyar és a francia mesterek munkái. Sophie Barthélémy, a dijoni tárlat kurátora elmondta, hogy „az eddig szinte ismeretlen magyar művek és a közismert francia alkotások együttes bemutatása azt az

egyenrangú művészi párbeszédet idézi meg, amely száz évvel ezelőtt Párizs és Budapest között folyt. André Derain világhírű Hyde Park című festménye mellett először látható Czóbel Béla Parkrészelete vagy Ziffer Sándor Zongorázó nője mellett Henri Manguin hasonló témájú festménye.”

A kurátorok több éves lelkiismeretes munkájának köszönhetően, ezzel a kiállítással meghatározták a magyar modern festészet kezdeteit, s ez tovább erősödött és explicitté vált a Nyolcak esetében. Ennek köszönhetően reflektorfénybe kerültek az 1900-as évek elején alkotott avantgárd magyar művészek, akik inspirálódtak és együtt haladtak Párizsban a kor megannyi zseniális festőjével, s az új európai művészeti törekvésekkel. A századforduló után, a Párizst megjárt fiatal, tehetséges festők - többek között Czóbel Béla, Tihanyi Lajos, Ziffer Sándor, Márfy Ödön, Bornemisza Géza, Czígány Dezső, Berény Róbert, Galimberti Sándor, Rippl-Rónai József, Perlrott-Csaba Vilmos, Orbán Dezső, Pór Bertalan, – talán akkor még ők sem tudták, de létrehozták a „magyar modernizmust”.

1. Vadak-Fauves. Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig, 1904-1914., Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 2006. március 22 – augusztus 20. / 2. Magyar fauvok 1904-1914, Musée d'art moderne de Céret. Céret, Franciaország, 2008. június 21 – október 12., Musée Matisse, Cateau-Cambrésis, Franciaország, 2008. október 25 – 2009. február 22. / 3. Magyar fauvok, 1904-1914, Musée des Beaux-Arts de Dijon, Franciaország, 2009. március 13 – június 15. / 4. Fauvok közötti Dialógus, Városháza, Brüsszel, 2010. december 1 – 2011. március 20. / 5. A Nyolcak – Centenárium Kiállítás, Jannus Pannonius Múzeum, Pécs, 2009. november 12 – 2010. május 2.

Többek között a kiállított alkotások reprezentatív válogatásának is köszönhető, hogy a hazai műtárgypiacon megjelentek a magyar művészek, – 1905-1912 közé datált, – párizsi időszakához is köthető remekművei, s velük együtt új életműrekordok, eladási csúcsok születtek.

6. Tihanyi Lajos (1885–1938): Pont Saint-Michel, 1908 / 7. Perlrott Csaba Vilmos (1880–1955): Parkban, 1907 / 8. Czóbel Béla (1883–1976): Fauve csendélet, 1907 / 9. Galimberti Sándor (1883–1915): Enteriór Thonet-székekkel és Gauguin-metszettel

Czóbel barátsága és hatása Zifferre – „akit mind Párizsba, mind Nagybányára Czóbel vitt el”

Ziffer Sándor 1880. május 5-én látta meg a napvilágot Egerben. 1894-ben az Iparrajziskola növendéke volt, majd 1895-ben a budapesti Iparművészeti Iskola díszítő-festő osztályába járt. Ziffer művészettörténész szeretett volna lenni, így 1900-ban Münchenbe utazott. A müncheni Akadémián Hans-Joachim Raupphál tanult, majd Anton Ažbe magániskoláját látogatta. Rudnay Gyula javaslatára kezdett Hollósy Simonhoz járni, akit Fonyódra és Vajdahunyadra is elkísért. 1904-től Hollósy volt a mestere, s ez évben már kiállított a Könyves Kálmán Szalonban a többi tanítvánnyal együtt.

Czóbel és Ziffer barátsága 1904 őszén kezdődött Budapesten a Kairó kávéházban, mely már abban az időben jó nevű írók és művészek találkozóhelye volt. (A Kairó Kávéház szerdánkénti asztaltársaságából szerveződő fiatal művészcsoporthoz, létrehozta a Szerda elnevezésű folyóiratot 1906-ban. Az újságban olyan kiváló írók, költők, irodalmárok és műkritikusok közöltek verseket és prózai írásokat, mint Gárdonyi Géza, Ady Endre, Kaffka Margit, Heltai Jenő, Hevesi Sándor, Molnár Ferenc, Fülel Lajos és Lukács György.)

„Czóbel útban volt Nagybányáról Párizsba. Ziffer Técsőről érkezett, Hollósy müncheni iskolájának nyári gyakorlatáról, azzal a megbízással, hogy a Könyves Kálmán művészeti intézet Nagymező utcai termeiben az iskola kiállítását megrendezze. A tárlat figyelemreméltó sikert hozott Ziffernek is, felfigyeltek rá, „jó sajtója” volt. Őt kiállított munkájából négyet festőművészek vásároltak meg.”

10. Hollósy Simon / 11. Ziffer Sándor (1880–1962): Önarckép

12. Czóbel Béla (1883–1976): Önarckép, 1903, MNG / 13. Czóbel Béla (1883–1976): Önarckép, 1905 vagy 1906, részlet, Czóbel Béla lappangó művei (Fotó: Czóbel Múzeum)

Az 1905-ös Salon d'Automne fauves termében Czóbel Béla is kiállított, ez volt a legelső bemutatkozása a Fauve-oknak, ami művészettörténetileg óriási jelentőséggel bírt, hiszen olyan nevekkal állított ki, mint Henri Matisse, André Derain, Maurice de Vlaminck és még sorolhatnánk. Czóbelnek párizsi tartózkodása hatalmas önbizalmat adott, s így hazatérve, próbálta átadni „Párizs üzenetét” az itthoni fiatal tehetséges képzőművészeknek.

14. Hollósy iskolája a szabadban / 15. Festőnövendékek Nagybányán, 1903

A két művész következő találkozója 1906 tavaszán, Budapesten volt, s Ziffert egy szomorúbb, gondterheltebb időszakában találta Czóbel. Ziffer volt tanárát, Hollósyt még mindig nagyra értékelte és levélben egy találkozóra invitálta a Balaton kávéházba, ahol arra akarta kérni mesterét, hogy követhesse iskolájába, további korrigálás reményében. Hollósy anyagiak hiányában elutasította tehetséges régi tanítványát, ami mély nyomot hagyott az ifjú festőben. Ziffer 1906-ban, 26 évesen Czóbel Béla javaslatára a nagybányai művésztelepen kezdett festeni.

„Czóbel Párizsból érkezett, ahol a teleket töltötte, míg nyaranta 1902 óta Nagybányán dolgozott Iványi Grünwald Béla mellett. A két fiatal festő hamarosan összebarátkozott. A jelentős művészi és elméleti felkészültségű, de aggályos és nehézkes Ziffert a világot járt és hajlékonyabb Czóbel igyekezett meggyőzni, hogy már nincs szüksége iskolai tanulásra, önállóan kell dolgoznia, s magával vitte Nagybányára. Ziffer addig csak hírből ismerte a művésztelepet, bár egykori mestere, Hollósy alapította. ...Czóbel kedvesen gondoskodott Zifferről; a „Hochstanz”-on vett ki számára szobát; ő maga a Fűrészt utcában lakott, abban a házban, amely később Kádár Géza festőművész, majd veje, Vida Géza szobrászművész tulajdonába került. Együtt étkeztek, s beszélgetéseik során Czóbel a legújabb francia irányzatokat — a hivatalosan akkor még elrettentő példaként emlegetett Cézanne, Van Gogh, Gauguin, de főleg eszményképe, Matisse festészetét magyarázta. Ez utóbbiról valóságos „matissiadákat” zengett. Czóbel tucatnyi festményét is magával vitte — arcképet, csendéletet, akt-kompozíciót — „vastag színes körvonalak közé határolt, élénk pointizált színfoltokkal, a figurális részek rajzában sok jellemző erővel”. Hírverésével nemcsak fiatal festőtársaira hatott, hanem az ottani tanárookra is. Czóbel magatartásában is volt valami lázadó. Külön „kompániát” igyekezett kialakítani a fiatalokból, akik felfogásukban eltérnek majd az „ókoriak”-tól, ahogy a hagyományos nagybányai utat követő piktorokat nevezte.”

(Borghida István Dokumentumok, Czóbel és Ziffer)

16. Nagybánya, 1900 körül, korabeli képeslap

17. Ziffer Sándor (1880-1962): Népviselőket öltözött asszonyok, 1906

Czóbel bemutatta a művésztelepen alkotó fiataloknak a „színes, plakátszerűen kiabáló” festményeit és ezzel felkeverte az állóvizet, aminek következtében megkérdőjeleződött az a művészeti út, amelyen haladtak ekkor Nagybányán, s ez kisebb feszültséget okozott mesterek és tanítványok között. Vita vitát követett, s kezdett kialakulni, hogy a festőművészek közül ki megy tovább a régi, beidegződött mezsgyén és ki indul el egy új, szabadabb, Párizsból ide hallatszó, ismeretlen, de annál vonzóbb művészeti úton.

„A negyedszázad előtti nagybányai művészélet nagy nevek lenyűgöző hatásával van telítve: Cézanne, Gauguin, Van Gogh – és a még nyugtalanabb előtől: Picasso, Braque, Matisse tüzetől. (...) Párizs, mint a messzi ígért földje ugrik közel az imént zsendülésbe szökel, pompázó Nagybánya művészetéhez. Az „öregek” (mindannyian alig negyven körül), Ferenczy, Thorma, Grünwald, Réti: rosszálló fejcsóválással nézik a fiatalok eliramodását.”

(Bálint Rezső Visszaemlékezései)

Ziffer belső harcot vívott önmagával, hiszen festészete eddig Hollósy tanításán alapult, de Czóbel hatására megváltozott és elindult az új úton, s életművének legerősebb képeit festette a következő években Nagybányán és Párizsban egyaránt.

„...féktelen vérmérséklete is az erőteljesebb zengésű, keveretlen, tiszta színek szabadabb hangzásai s a keményebb, dekoratívabb formák grafikusabb vonalvezetése felé terelték. (Ez már az 1904-es Kiállításon is megmutatkozott.) Elmélyült kísérletekbe kezdett. Hónapokon át ecsetet sem vett a kezébe, csak rajzolt, jellemeket, mozdulatokat figyelt meg és sűrített egy-egy vonalba. Amikor Ziffer úgy érzi, hogy gyors rajzaiban már eluralkodik a rutin, újra ecsethez nyúl. Ezután a festésnél is elhagyja a részleteket a lényegretörő jellemzés érdekében, nagy felületek összefoglalására törekszik, lehetőleg két kiterjedésben, síkban, színeit felfokozza, így Czóbel közvetlen útmutatásai nyomán Matisse felfogásához jut közel.”

[Nagybánya művészete, Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából
(A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 1996/1) 53. oldal]

Belle Époque – Paris

A századfordulón kétségkívül Párizs volt a világ közepe és művészeti központja. Az itt megrendezett nyári olimpia és a két világkiállítás is emelte fényét, minek örömeire felépítették és ünnepélyesen átadták 1889-ben az Eiffel-tornyot, 1900-ban pedig a párizsi metró. A dinamikus és tündöklő Párizshoz a századelőn semmi nem volt fogható, mágnesként vonzotta a fiatal művészeket szerte Európából. A magyar művészek számára is ez a nyüzsgő, szakadatlanul fejlődő és nyitott város jelentette az oxigént, a művészi szabadságot, az adrenalint. Bartók Béla, Ady Endre és számos magyar festőművész is a francia fővárosba utazott inspirációért. Párizs volt a magyar modernizmus bölcsője, a fiatal művészek szellemi permanens mozgatórugója.

18. A párizsi Eiffel-torony, 1900-as évek eleje, korabeli képeslap / 19. Párizs, Eiffel-torony, 1900-as évek eleje, lélegzetelállító kilátás – korabeli képeslap / 20. A párizsi Opera, 1906, korabeli képeslap / 21. A Boulevards Sebastopol, Saint-Martin, Saint Denis kereszteződés, képeslap, 1906

„Mi ennek a csodálatos vonzásnak a titka? ... A nagy francia elmék iránti kegyelet teszi-e Párizst olyan vonzóvá, hogy szerelmesen gondol reá minden művelt ember, a japáni diák és a pesti kabaréköltő? Múzeumainak páratlan gazdagsága, mondén életének gyönyörei, mulatóinak bizarr ledérsége, a boulevardok tarka tömegeinek hullámlása, vagy a régi negyedek poétikus romantikája, parkjainak és temetőinek édes-bús hangulatai azok a sajátságai, amelyek szerelmesévé teszik az idegent? ... Párizs csodálatos varázsának titka az a harmónia, amely abban a nagy egészben, emberekben és kövekben, amit Párizsnak nevezünk, megnyilvánul. Párizs színeit, hangulatait, emlékeit, tradícióit, a múlttal elvegyülő jelenét egységes kompozícióvá varázsolta a legnagyobb stílművész, a francia géniusz, az a gall-római szellem, amely két évezreden át megőrizte páratlan eredetiségét.”

(Orbók Attila Párizs élete, 1927)

A Szajna-parti metropoliszban, a divat fővárosában pezsgett az éjszakai élet, a kabarékkal, a Moulin Rouge revüjével, táncosokkal. A mámorító Párizs, a szabadság városát testesítette meg a művészek körében, akik leginkább a Montmartre és a Montparnasse városrészekben élték bohém életüket. A Belle Époque időszakában egyszerű bérházak, kocsimák és bisztrók álltak itt, melyeket még a fiatal, nélkülöző költők, írók, festők is megengedhettek maguknak, s ha nem volt pénzük, legtöbbször alkotásaikkal fizettek, a vendéglősöknek, fogadósoknak. A francia nagyváros impulzív művészeti élete, csábító parfüm, kávé és abszint illatot árasztott magából, ragyogtak fényei és minden pillanatban valami újjal, érdekessel, szokatlannal szolgált. A századelőn szerte a világból érkeztek Párizsba a szárnyaikat bontogató művészlelkek, hogy lássák a fény, a művészet és a szépség városát.

22. A párizsi Moulin Rouge, 1906, archiv fotó

23. A Dôme kávéház 1906-ban / 24. A La Rotonde kávéház zsúfolt terasza Párizsban, képeslap / 25. Café de la Paix, Párizs

Az avantgárd művészek több helyen találkoztak, így például a ma már világhírű Café Le Dôme kávéházban, a Boulevard du Montparnasse 108-ban, vagy a Café de la Paix-ban, a Closerie des Lilas étteremben és a La Rotonde kávéházban. E helyeken szinte mindennapos vendégek voltak a kortárs francia írók, költők és képzőművészek is, Jean Cocteau, Baudelaire, Verlaine, Manet, valamint az École de Paris köréhez tartozó festőművészek. A Párizst megjárt magyar művészek, költők, zeneszerzők, festők - többek között Ady Endre, Bartók Béla, Czóbel Béla, Tihanyi Lajos, Ziffer Sándor, Perlrott Csaba Vilmos, Czigány Dezső, – is előszeretettel látogatták a múzeumokon, kiállításokon kívül a társasági élet színtereinek számító kávézókat, s ezekről levelezések, naplófeljegyzések és fotók is maradtak fent.

26. A Sajnánál part az Eiffel-toronytól, a századforduló után / 27. Délutáni sétát, háttérben a Grand Palais, Párizs (archív fotók) / 28. Párizs, Montparnasse 1910 körül / 29. Párizsi Théâtre Montparnasse, 1910 körül, korabeli képeslap

A 20. század elején alapvetően megváltoztatták a művészetről alkotott képet, illetve magát a művészetet a fiatal, szabadgondolkodású képzőművészek: André Derain, Amedeo Modigliani, Pablo Picasso, Sonia és Robert Delaunay, Marcel Duchamp, Raoul Dufy, Moïse Kisling, Fernand Léger, Chaim Soutine, Tsuguharu-Léonard Foujita, Maurice Utrillo, Maurice de Vlaminck, Ernst Ludwig Kirchner, Hans Arp, Georges Braque, Marc Chagall, Giorgio de Chirico, Juan Gris, Natalja Szergejevna Goncsarova, Oskar Kokoschka, Karl Schmidt-Rottluff és az ekkor itt alkotó magyar kolónia is, Ziffer Sándorral együtt.

Ziffer első párizsi útja – Matisse dicsőítő szavai

„Ekkoriban, azaz 1905-06-ban már többen megfordultak Párizsban, így pl. Czigány Dezső, Mikola András, Bornemisza Géza, Boromisza Tibor, Perlrott Csaba Vilmos, Ferenczy Valér, tehát bármennyire is sokkolóak voltak Czöbel „kiabáló” képei, lényegében kialakult a közeg, létezett az a kis csoport, amely rezonálni tudott az új szellemiségre. Czöbel valóban „felmutatta” műveit, hogy utána többet ne forduljon meg Nagybányán, a „neős” lendület kiteljesítése az expresszionizmusnak elkötelezett Ziffer Sándorra maradt, akit mind Párizsba, mind Nagybányára Czöbel vitt el. ...Ziffer volt az erős színhatásokkal dolgozó festőiség következetes művelője. Az óraszerkezetnek – amit Czöbel szinte jelképesen elindított – a továbbiakban Ziffer lett a gépmestere.”

[Nagybánya művészete, Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 1996/1)]

A 20. század elején Czöbel Béla a leghíresebb magyar festőnek számított Európában, így érthető elementáris hatása a fiatal magyar festőkre. Czöbel jó kapcsolatban volt a kor meghatározó művészeivel, többek között Picassóval, Modiglianival és Matisse-szal is. Gertrude Stein Rue de Fleurus 27. szám alatti szalonjában minden szombaton összegyűlt a párizsi modern művészeti elit, köztük a kor leghíresebb írói, költői, festői. Alice B. Toklas önéletrajzában többször említést tett az avantgárd hajnalán Párizsban élő és dolgozó magyar művészekről, melyben Czöbelt többször megemlíti.

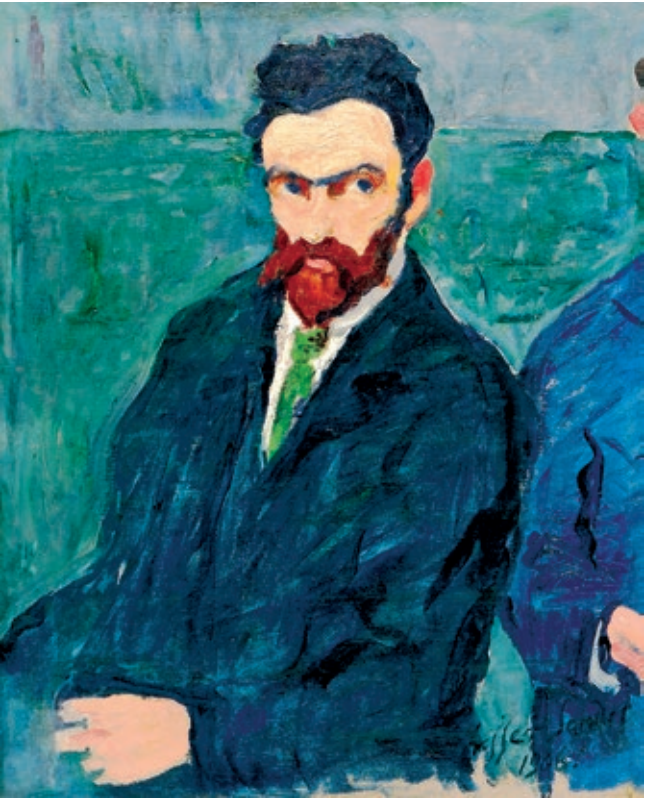
33. Czöbel Béla magyar képzőművész portréfényképe, 1908-09 körül

Ziffer amikor Nagybányáról megérkezett Párizsba, pár héttel Czöbel után, a Montparnasse-on bérelt műteremlakást, mint ekkor megannyi kortársa. 1906-ban az Őszi szalon második Fauves kiállítását rendezték, ahol láthatta, Manguin, Derain, Marquet és Henri Matisse munkáit is. Ziffer Sándor bejegyzett címe 1907 tavaszán, 4 Boulevard Pasteur, Paris.

Európa kulturális központjában megnézhetette a posztimpresszionizmus legnagyobb képviselőinek alkotásait, Van Gogh, Cézanne és az 1903-ban a Marquises-szigeteken elhunyt Gauguin nagyszabású emlék-kiállítását is. Matisse önálló tárlatát is látta Druet galériájában.

32. Gertrude Stein és Alice B. Toklas Párizs / 33. Boulevard Pasteur a 20. század elején / 34. Napjainkban a Boulevard Pasteur 4. számú ház

30. Ziffer Sándor (1880-1962): Önarckép, 1906

35. Van Gogh (1853-1890): A hálószoba, 1888 / 36. Paul Cézanne (1839-1906): Madame Cézanne piros karosszékből, 1877 / 37. Paul Gauguin (1848-1903): Tájkép pávákkal, 1892

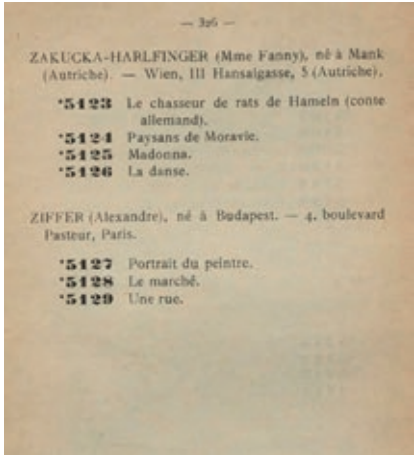
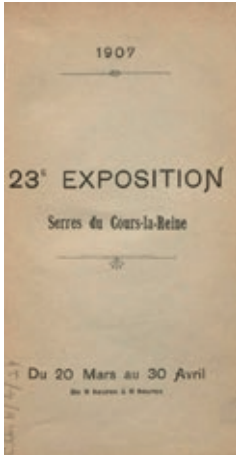
Czöbel párizsi élménybeszámolóiból, hallomásból már ismerte az Őszi Szalon néven elhíresült kiállítást, Ziffer most személyesen is beléphetett az óriás méretű tárlatra. A sok műalkotáson kívül, rengeteg kíváncsi látogató is tolongott a termekben, akik kritikusán véleményt formáltak, hiszen a modern remekművek még mindig borzolták a kedélyeket. A Fauves teremben ekkor már előkelő helyett kaptak Czöbel Béla színes alkotásai, de Ziffer Nagybányáról már ismerte néhány fauves munkáját, így nem lepődött meg a látottakon.

„Czöbel munkái már gondoskodtak arról, hogy meglepetés ne érjen, tehát nem fordult ki a világ a helyéből, amikor a Salon d'Automne kiállításán megláttam a vadak természetét.”

(Borghida István Ziffer Sándor művészetének kialakulása. Korunk 1959. 8. 1182.)

„Néhány héttel később Ziffer is követte, megnézte a tárlatot, és közvetlen élmények alapján montparnasse-i műtermében Köröndi Frim Jenő festőművésszel, tükör előtt, kettős” önarcképbe kezdett. Közben összeveszett Frimmel, levágta és megsemmisítette a kép felét, s a megmaradt, befejezetlen önarckép-részt beküldte az Artistes Indépendants kiállítására. A csaknem két dimenzióra redukált, alig néhány színben, dekoratíven felfogott és remekül jellemzett portré határhő Ziffer művészi fejlődésében, az első, de nagyon komoly lépés az új úton, amelyen éppen Czöbel hatására indult el. Jellemző, hogy Matisse, aki tagja volt a tárlat rendezőbizottságának, kedvtelve nézegette Ziffer képét: — Végre egy jó munka a sok szemét között! — mondta, majd ő maga választott megfelelő, szembeütő falat számára, mesélte még akkor az éppen jelenlévő Pór Bertalan, illetve később Czöbel.”

(Borghida István, Czöbel Ziffer dokumentum)

38. Függetlenek Szalonja, 1907 Société des artistes indépendants, 1907, borítója / 39. Függetlenek Szalonja, 1907, 23. kiállítás, Serres du Cours la Reine / 40. Függetlenek Szalonja, 1907, 326. oldalán Ziffer kiállított képeinek listája / 41. Henri Matisse, 1913-ban

42. Serres du Cours la Reine korabeli képeslapon

Ziffer Sándor (Alexandre) 1907-ben a Salon des Indépendants kiállításon három művel vett részt, ebből egyik a Borghida István által említett kettévágott kettős portré. Ziffer önarckép-része, Portrait du peintre címen, 5127. számon szerepelt, melyet Henri Matisse elismerően méltatott és saját maga keresett megfelelő helyet számára, a közel 1500 művet felvonultató nagyszabású tárlaton a Serres du Cours la Reine-ben. Ez volt a 23. Függetlenek Szalonja, mely március 20-tól április 30-ig volt nyitva a művészetkedvelő nagyközönség előtt, ahol rajta kívül más magyar festőművészek is bemutatták alkotásaikat, többek között Berény Róbert is hat képpel szerepelt.

43. Ziffer Sándor (1880–1962): Zöld szoba, 1907-1908 / 44. Ziffer Sándor (1880–1962): A nagybányai Zazar part a régi hiddal, 1908 / 45. Ziffer Sándor (1880–1962): Nagybányai főtér, 1908

Nagybánya

1907 tavaszán Ziffer hazatért Párizsból Nagybányára. Festészete felszabadult, képei kiszínesedtek, s már a francia könnyedség járta át őket. A tényleges látványtól gyakran elrugaszkodó hullámzó formákkal és vad színekkel újítja meg festészetét. Nagybányáról többször elutazott Budapestre, ahol megnézte a Nemzeti Szalonban Gauguin és kortársai, illetve a Modern francia mesterek című kiállításokat. 1908-1911-ig tagja volt a Szinyei Merse Pál által vezetett MIÉNK (Magyar Impresszionisták és Naturalisták Köre) művészcsoporthoz. Nagybányán festett képeit rendszeresen bemutatta a budapesti kiállításokon, valamint a MIÉNK erdélyi vándorkiállításán is. Ziffer első kiállításukon, 1908-ban is szerepelt képeivel, majd az 1909-es kolozsvári és nagyváradi bemutatókon többek között Czigány Dezsővel, Czöbel Bélával, Tihanyi Lajossal, Perlrott Csaba Vilmosmal és Márffy Ödönnel állított ki Bölöni György szervezésében.

1910-1911 – Ziffer második párizsi útja – „...csak az a piktúra ér valamit, amit a művész őszintén magából ad”

Párizs még mindig sokakat sarkalt arra, hogy elutazzanak az „ígéret földjére”, lelkesítő közegben alkothassanak és ezzel művészi ambícióikat és álmaikat beteljesítsék. A művészek a párját ritkító múzeumi anyaggal és a számtalan kiállítással szívták magukba az inspirációt és a tudásanyagot, ami ösztönözte és motiválta is őket. Ziffer Sándor második és egyben utolsó Párizsi útjára 1910 őszén került sor.

A Luxembourg palota hosszú épületének egyik oldalán egy grandiózus park, a Luxembourg kert található, a másik oldalán pedig a Rue de Vaugirard fut végig. 1910 karácsonyán Ziffer párizsi címe, 30. Rue de Vaugirard, mely a Luxembourg palota másik oldalán helyezkedett el. Az épület a 19. század végén épült, s az 1889-es Párizsi Világkiállítás üveg-csarnokainak és bemutató pavilonjainak felhasználható elemeit építették be, hogy nagyméretű osztott ablakok adják a fényt. A Rue de la Grande Chaumière-n illetve a Rue Champagne Première-n szintén ilyen konstrukcióban épített házak álltak.

48. Ziffer Sándor (1880–1962): Kilátás az udvarra, (Rue Vaugirard), 1910, részlet

Ziffer miután feleségül vette 1910-ben a Nagybányán dolgozó, berlini Käthe Beckhaus festőnőt, elutaztak Párizsba, ahova felesége édesanyja is velük tartott.

Ziffer szűkszavú önéletrajzából, illetve Borghida Istvánnal történt beszélgetésekből kevés konkrét információ áll a rendelkezésünkre az 1900-as évek első két évtizedéről. Boromisza Tibornak küldött leveleiben számolt be nehéz anyagi helyzetéről és a nagybányai jubiláris kiállítás előkészületeiről érdeklődött.

„Kedves Boromisza barátom! Isten látja a lelke, már rég nekikészültem, hogy írjak neked, de okok, amiket nem akarok szószerint kiírni, folyton hátráltattak. A legfőbb az, hogy a heteimet korántsem találom azoknak a mézesheteknek, amelyek állítólag minden jónevelésű fiatal házaspárnak legalább az első időkben kijutnak. Ellenkezőleg, van keserű napom több, mint a házasságom előtt bármikor volt. ...Minden dolgot, amire szükségem van, beleértve a lakást, kosztot, festéket stb. nékem kell beszereznem... Így persze az ördög élvezi Párizst és nem én! Alig dolgozom önállóan, inkább kopirozok a Louvreban, de nem nagy kedvvel. ... (Párizs, 1910. XII. 26.)”

46. Ziffer Sándor (1880–1962): Önarckép zöld falú nagybányai műteremben festőállvánnyal, 1907 körül

47. A Luxembourg kert, Északon a Rue de Vaugirard 30., Ziffer műteremlakása, piros négyzettel jelölve

49. Rue de Vaugirard, Paris / 50. Rue de Vaugirard, Luxembourg palota, Párizs Városháza

Az 1910-1911 közötti külföldi út, nászútként is felfogható lett volna, de a párizsi tartózkodás, Ziffernek sok munkával telt. Megélhetésük miatt kénytelen volt múzeumi műveket is másolni, majd azokat hazaküldve értékesíteni. A kiegyensúlyozott alkotómunka lehetőségét idősebb felesége hozománya alapozta volna meg, de ennek hiányában, nem volt nyugodt lelkiállapotban, s gondterhelte vált. Azok az avantgárd festőművészek, akik nem álltak be a sorba, hanem szárnyaltak az önmegvalósítás útján és merték kifejezni önmagukat a 20. század elején, új szemléletű képeikkel, modernségükkel kötélházi életet éltek. Számukra nem volt ideális a házasság intézménye, hiszen kiszámíthatatlan volt a bevétel és még külföldiként a lakhatás összege sem volt elenyésző.

Párizsban idővel anyagi helyzete jobbra fordult. Boromiszának írt későbbi levelében, már elégedett, nyugodt és motivált volt, rátalált saját művészi hangjára. Ziffer megtalálta az utat, s ennek eredményeképpen, remekműveket köszönhetünk második párizsi periódusának.

„... az a szerencsém, hogy bírok dolgozni, sőt amint érzem, haladok is. ...csak az a piktúra ér valamit, amit a művész őszintén magából ad. Minden egyéb: humbug, színház, szemfényvesztés és rövid ideig tart csak az élete.”

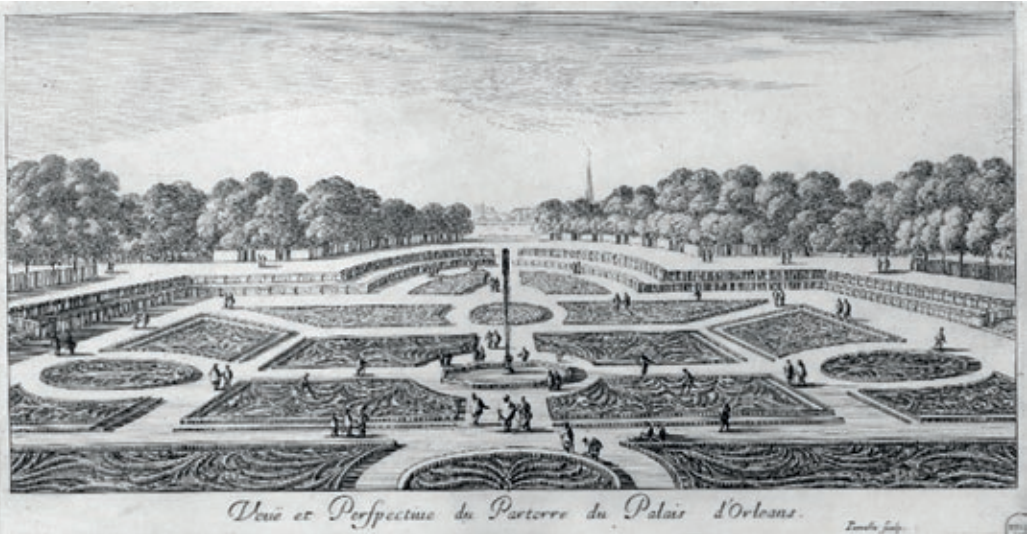
Ziffer műteremlakása a Luxembourg kert mögött – Jardin du Luxembourg

Párizs bővelkedik patinás kertekben, parkokban, nagyobb erdős zöld területekben. A francia fővárosban a Luxembourg kert kívül, több mint 400 park található, melyek háromezer hektáron terülnek el és több mint 250 000 fát számlálnak. A híresebbek közül néhányat megemlítve, Bois de Boulogne, Bois de Vincennes, Parc du Champs-de-Mars, Parc de la Butte-du-Chapeau-Rouge, Jardin du Palais Royal, Jardins du Trocadéro, Jardin des Tuileries és még sorolhatnánk.

Párizs legszebb kertje, a közel 400 éves múltra visszatekintő hangulatos Luxembourg kert még ma is gyönyörrel tölti el az ide látogatókat. A történelemmel és művészettel átszőtt atmoszférára, nyugodt és ideális környezetet biztosít a kikapcsolódásra –,

51. Párizs parkjai és kertjei

52. Charles Martin: Marie de Medici és XIII. Louis (1603), Musée des Beaux-Arts de Blois / 53. Gabriel Perelle rézkarca a teraszos Luxembourg kertről, XVII. század

54. A Luxembourg kert terve a Hausmann által meghatározott új lehatárolásról, 1865

romantikára –, szabad levegőre –, természet közelségére vágyóknak, fiataloknak és idősebbeknek egyaránt. A 25 hektáros gondozott kert évszakoktól függetlenül, szinte mindig zsúfolásig megtelik. Virágok, szobrok, szökőkutak, szabadtéri kávézók jellemzik ezt a kis oázist Párizs szívében.

Medici Mária, (IV. Henrik özvegye és XIII. Lajos király régense), 1614-ben palotát építtetett Párizsban. A királynő firenzei származású volt, ezért az épület mintája, a Firenzében található Pitti-palota lett. Megvásárolta a Luxembourg Hotelt (ma Petit Luxembourg palota), François de Piney-Luxembourgtól és megkezdte az új palota építését Salomon de Brosse építész vezetésével. Ezután megbízta Tommaso Francini-t a munkálatok irányításával, hogy felépítse álmai firenzei kertjét, mely gyerekkorát idézi, s 2000 szilfát ültetett az épületet körülvevő nyolc hektáros területre. Amikor Medici Mária úgy döntött, hogy elhagyja a Louvre-palotát, erre a területre gondolt, itt mutatták be színpadiasan a vadászatot a fiatal XIII. Lajosnak, akinek a kedvéért vaddisznókat engedtek szabadon a kertben. Medici Mária Párizsba hívta Peter Paul Rubenst, aki tizenhárom festményt készített a királynő életének főbb mozzanatairól. Az eredeti kerthez, 1630-ban további földet vásárolt, a területet kiterjesztette harminc hektárra, majd Jacques Boyceau-re bízta, aki a Tuileries királyi kertjének és a Versailles korai kertjének gondviselője volt.

55. A Luxembourg kert a keleti teraszának végéből, szemben a palota, 1900-as évek, korabeli képeslap / 56. A Jardin du Luxembourg kis kecske fogata a gyerekeknek, 1900 körül

A közel 400 év alatt, több uralkodó dönthetett a Luxembourg kert sorsáról, s mivel fennhatóságuk alá tartozott, így néha területeket vettek el belőle vagy tettek hozzá. Ami az idők kezdete óta fennmaradt, az a kert teraszos tagoltsága. A régi, leromlott állapotú szobrokat felújították vagy újakat helyeztek el, gondosan megtervezve azok helyét. Alphonse de Gisors új narancsházat is építtetett, míg I. Napóleon vágya az volt, hogy a kert a gyerekeké legyen, ezért kioszkokat állított fel, játékokkal. Később a Rue de Vaugirard kiszélesítése miatt 1845-ben Gisors újjáépítette a Luxembourg palota és a Petit Luxembourg közötti épületeket.

Az 1900-as években már fotók örökítették meg a gyerekeknek szánt játékos kecskefogatókat, melyek híressé váltak és csak az ötvenes évek derekán szűntek meg. Salvador Dalíról is van a Luxembourg kertben egy vicces, kecskefogatos archív fénykép.

A Luxembourg kert nagy részét kavics és zöld gyepp borítja, a kert közepén egy nyolcszögletű szökőkút helyezkedik el. A medence körül az emelt korlátos teraszokon a Jardin du Luxembourg egyedülálló szoborsorozatnak ad otthont, 102 szobor található itt, királynőkről, híres emberekről, zeneszerzőkről, többek között látható Bretagne Anne, Margot királynő, Szent Geneviève, Stuart Mária, Beethoven, Rodin Stendhal szobra vagy Bartholdi Szabadság-című alkotása is. A délnyugati sarokban alma- és körtefaültetvények, valamint a Théâtre des Marionnettes (Bábszínház) található. 2022-ben a Luxembourg kert elérte a rekord látogatottságot, 6,2 millió látogatóval. A kert fennállása óta, sok művészt, festőt, zeneszerzőt, fotóst is megihletett, buja növényzetével, szobraival, épületeivel és számos híres filmforgatás helyszínéül is szolgált.

[A három testőr, George Sidney és Gene Kelly (1948), Jean-Paul Le Chanois Nyomorultak, Jean Gabinnal (1957), Roman Polanski A béröl (1975), Lupin, George Kay és François Uzan (2021).]

58. A kert a Montparnasse-torony tetejéről nézve, balra látható a Luxembourg-palota, ahol a szenátus ülészik / 59. Luxembourg kert napjainkban

Wanted? – avagy a keresett és nem keresett, kimagasló minőségű festmények felbukkanása

Az elmúlt években előkerült néhány lappangó festmény, melyeket a művészettörténészek és galériák, legtöbbször archív fotók alapján kerestek és ennek a kutatómunkának az eredményeképpen a monográfiák egyre teljesebbek, pontosabbak. Kimagasló művészeti értékmentő munkájuk ösztönzőleg hat minden művészetszerető emberre. Viszont nem lehet a kicsivel több, mint száz évet meg nem történtté tenni. A vérzivataros 20. század sajnos nem tette lehetővé, hogy egy-egy életmű hiánytalanul fennmaradjon. Szerencsés esetben a keresendő festményekről találunk kiindulópontot, egy dokumentumot, esetleg fénykép volt róla, vagy levélben, korabeli újságcikkben, kiállítási katalógusban szerepelt. Ziffer Luxembourg kertben megfestett remekművét kiváló művészettörténeti könyvekben, tanulmányokban említették. Fotó nem maradt fent a festményről, ezért felbukkanása csodaszámba ment volna.

Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban című festménye nem felhívás alapján került elő.

2019. október 12-től 2020. február 2-ig volt látható a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Deák Gyűjteményében, Ziffer Sándor műveiből válogatott nagyszabású kiállítás Van, aki marad... címmel.

„...jelentős szempont, hogy mennyire van egyben, illetve szétszóródva az adott életmű. Ziffer-munkákról tudunk legfontosabb működési helyén, Erdélyben, természetesen Magyarországon, de emellett jutott bőven az alkotásaiból Németországba és Franciaországba (hiszen tanult, illetve dolgozott Münchenben, Berlinben, Hamburgban, majd Párizsban), sőt Izraelben is.”

Ugyancsak fontos szempont, hogy az életmű mekkora része lappang, azaz van egy adott pillanatban ismeretlen helyen, ahonnan szerencsés esetben mégiscsak elképzelhető a felbukkanása. Czóbel Béla Franciaországban készült korai festményeinek jó részét például csak leírásokból, esetleg korabeli fotókról ismerjük. ...Ziffertől azonban nemigen ismerünk ilyen lappangó műveket.

Végezetül az sem mindegy a piac szempontjából, hogy az adott alkotóról milyen szakirodalom áll rendelkezésre, vagyis hogy mennyire tisztázott, dokumentált az életmű. Zifferről ma gyakorlatilag csak az említett, a bukaresti Kriterion Könyvkiadónál 1980-ban megjelent kismonográfia létezik, ráadásul az is egy eredetileg 1968-ban románul megjelent kötet – némileg kiegészített-bővített – „magyarítása”, vagyis gyakorlatilag egy több mint fél évszázada szünetelt munka. Márpedig Ziffer Sándor igazán „megérdemelne” egy új, korszerű, alapos, a ma ismert-elérhető műveit a lehető legpontosabban dokumentáló nagymonográfiát és életmű-katalógust. ...Monográfusa, az erdélyi művészettörténész, Borhida István (1918–1982) a művészről írt könyvében ezeröttszáz darabos életműről beszél; Szűcs Erzsébet művészettörténész, a mostani fehérvári tárlat kurátora pedig a köz- és magángyűjteményekben őrzött, illetve az elmúlt években a műkereskedelemben megfordult Ziffer-képekből háromszázhetven darabos válogatást tudott összeállítani, és a kiállításban fotókkal illusztrálva tablókön bemutatni.”

(Martos Gábor Az erdőkön innen és túl... 2019 Ziffer Sándor székesfehérvári kiállítása)

A Ziffer oeuvre legerősebb, hiányzó gyöngyszemei, pont a korai, párizsi korszakának remekművei, melyekből csak néhány darabot ismertünk eddig. A most felbukkant festmény eggyel növelte ennek a korszaknak a repertoárját.

60. A festmény első vizsgálata és egyben beazonosítása. Ziffer Sándor (1880 - 1962) A Luxembourg Párisban. Közel 60 év után lekerült az üveg és a keret a képről. Baloldalon a megfordított keret és üveg részlete.

61. Az eredeti Ziffer Sándor aláírás és a több év múlva rábiggyesztt Rónai felirat

A párizsi Őszi Szalon kiállítása – Ziffer Sándor Luxembourg (Vue de la terrasse, Kilátás a teraszról)

„A Salon des Indépendants, azaz a Függetlenek Szalonja mintegy két évtizeddel a fauve mozgalom születése előtt, 1884-ben jött létre avval a céllal, hogy a tehetséges kezdő vagy külföldi...művészek előtt is megnyissa kapuit, és biztossítsa számukra a kiállítás lehetőségét. Azaz szembefordult az olyan hivatalos szalonokkal, mint például a Salon de la Société Nationale des Beaux-Arts, A Függetlenek Szalonjának legfőbb vonzerejét az jelentette, hogy nem volt zsűri, amely elutasíthatta, illetőleg megszürhette volna a kiállító-sokra beküldött műveket.”

„A párizsi Salon d'Automne két évvel a fauvizmus csoportos bemutatkozása előtt, 1903-ban született, azzal a céllal, hogy a korszak modernebbnek tartott művészei is érvényesülhessenek, s törekvéseik világosan elkülönüljenek a konzervatív szalonoktól. Alapítója, Frantz Jourdain arra törekedett, hogy az újítókat – legyenek azok képzőművészek vagy iparművészek – a közös elképzelés érdekében egyesítse. ... A műveket egy olyan zsűri választotta ki, amelyet évenként megújítottak. ... Az első szalon 1903-ban még kénytelen volt a Petit Palais nedves alagsori helyiségeivel beérni, de a siker olyan nagy lett, hogy 1904-ben már a Grand Palais fogadta a műveket a jelentős kiállításnak megfelelő, reprezentatív körülmények között. ... A siker nem kizárólag a fiatal művészek fellépésének, hanem legalább annyira a nagy mesterek tárlatainak volt köszönhető. ...Első alkalommal Paul Gauguin nyolc művét állították ki néhány hónappal a művész halála után... Auguste Renoirnak, Odilon Redonnak, Toulouse-Lautrecnek és Cézanne-nak a tiszteletére rendeztek a szalonon belül önálló kiállítást.”

(Passuth Krisztina A párizsi szalonok magyar művészei – Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914)

Mindkettő tárlat nagy figyelmet kapott Párizsban, de a szárnyait bontogató modernizmus miatt, az Őszi Szalon már a kezdetektől fogva az egyik legjelentősebb avantgárd helyszín volt Párizsban, hiszen itt volt látható a Gauguin kiállítás és a fauve-oknak is ők adtak helyet.

Ziffer Párizsban 1911-ben két nagy kiállításon is részt vett alkotásaival.

Ziffer párizsi műremeke pihent egy utólagos Rónai szignó és egy régi üveg alatt...

A festmény egy jó nevű vidéki orvos és családja tulajdonában volt körülbelül az ötvenes évektől. A családfőtől megtudtuk, hogy édesanyja művészetszeretete miatt vásárolták meg, egy figyelmükbe ajánlott képereskedőtől a „Rónai” festményt. A kép költözésről költözésre ment velük, értékéről annyit tudtak, hogy „valószínű sok, hiszen egy Rippl-Rónai”. Kollégámmal, amikor a dombos részen elhelyezkedő gyönyörűen rendben tartott családi házhoz értünk, még nem sejtettük, hogy a magyar művészettörténet egy rég nem látott gyöngyszemét találjuk meg. Az átküldött fotókon láttuk, hogy egy nagyon jó kezű piktor alkotása, az időszakot is belóttuk 1910 körülire és azt is tudtuk a képet nézve, hogy nem Rippl-Rónai.

A kedves beinvitalás után a nappali asztalán megpillantottuk a képet, majd vizsgálni kezdtük. Miután engedélyt kértem a tulajdonosoktól, hogy a keretből kivegyük és üveg nélkül is megtekintsük, kivittük a napsütötte teraszra a festményt. A védőüveghez a kép felőli oldalon, nem mertek nyúlni, így az évtizedek alatt itt-ott foltos lett és sem a színek, sem a részletek nem látszottak annyira. Szinte levegőt kapott, fellélegzett a festmény, nekünk viszont egyre jobban állt el a lélegzetünk. Gyönyörűbbnél gyönyörűbb színes részletek bontakoztak ki a szemünk láttára. Hálásak voltunk a pillanatért, hogy részesei lehettünk. A napfényben állva a színek kontúrjai kezdtek élesedni, elválni. A bordós utólag rápingált Rónai szignó alatt és a balusztrád elemei között megpillantottam a fekete színnel írt, jól ismert, enyhén dőlt, szálkás Ziffer Sándor aláírást. Együtt örültünk a családdal, felejthetetlen pillanat volt. Később megbeszéltük a részleteket a restaurálásról, keretezésről illetve a kutatásról, a kép tanulmányáról valamint a publikálásáról, melyet ezúton is köszönünk nekik.

62. A Grand Palais a századfordulón, korabeli képeslap

63. Ziffer Sándor (1880–1962): Hajók a Szajná, 1911 / 64. A kép hátoldala, a művész festményeinek elhelyezési vázlatával / 65. Ziffer Sándor (1880–1962): Kilátás az udvarra, (Rue Vaugirard), 1910

A XXVII. Salon des Indépendants, a Függetlenek Szalonja 1911. április 21. – június 13. között megtartott tárlatán öt festménnyel szerepelt. Ebből ma teljes bizonyossággal kettő azonosítható, a Kilátás az udvarunkra című (magántulajdon), illetve a Hajók a Szajná című (MNG) festmények.

A IX. Salon d'Automne, az Őszi Szalon 1911. október 1. – november 8. közötti kiállításán pedig négy festménnyel vett részt. Ezek közül a festmények közül eddig nem került elő egy sem.

A francia nyelvű katalógusban „ZIFFER (Alexandre). Hongrois. – Nagybania” alatt a következő tételek vannak felsorolva:

- 1736 Luxembourg (après-midi), p [Luxembourg (délután)]
- 1737 Nature morte, p (Csendélet)
- 1738 Bords de la Seine, p (Szajna-part)
- 1739 Luxembourg (Vue de la terrasse), p [Luxembourg (Kilátás a teraszról)]

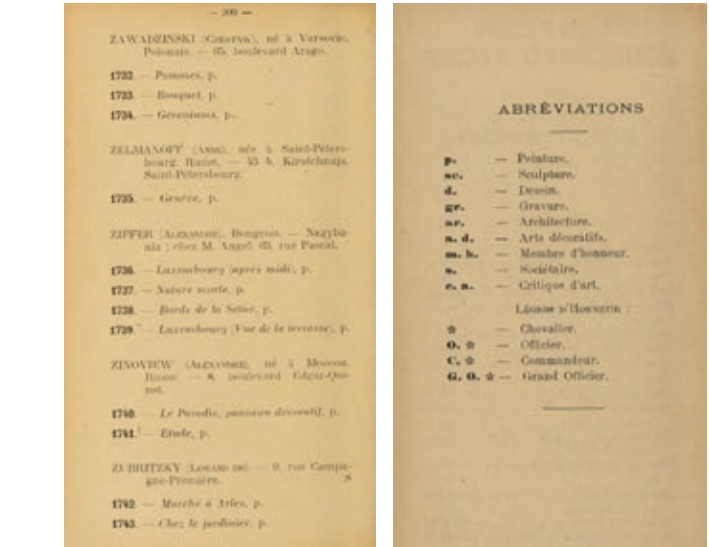
Mivel a kiállítás katalógusa nem tartalmazott az egyes képek mellett több adatot (méret, jelzés, fotó pedig egyik képről sem volt), így a címeken kívül egyedül a rövidítés címjegyzéke áll még rendelkezésünkre, melyből kiderül, hogy Ziffer mind a négy beadott alkotása olajfestmény volt, „p” (peinture) jelzéssel. Két Luxembourg kert témájú festményt állított ki, melyeket egyrészt ő is színvonalasnak tartott, másrészt a zsűri is beválogatta a tárlatra. Jelen festményünkre rápillantva, mindkét alcím elfogadható lenne, de csak az egyik kép valószínűsíthető, a 1739 Luxembourg (Vue de la terrasse), p [Luxembourg (Kilátás a teraszról)]. Egyrészt a park jól ismert, s már a megépítése óta terasznak hívott emelt részeről, a Luxembourg kert „teraszáról” készítette el Ziffer a képet, melyen a „kilátást” tárja elénk. A kép két szereplője is a teraszról gyönyörködik a látványban. Ezen a kiállításon ennek az egy képnek lehet esélye, hogy jelen képünkkel megegyezett. A másik kép, az 1736 Luxembourg (après-midi), p /Luxembourg (délután)/ nem jöhet szóba, ezt pedig későbbi kiállítási adatokkal lehet alátámasztani, melyet a tanulmány következő, VI. Csoportos Kiállítás, Művészház, Budapest, 1912. február 2–18., Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban, katalógus szám 80. című fejezetében részletesebben kifejték. Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban című képe biztos, hogy Párizsban a Luxembourg kertben készült, viszont nem bizonyítható, hogy kiállította az Őszi Szalonon. Az 1911-es Salon d'Automne kiállításon nem kisebb nevek szerepeltek Ziffer Sándor mellett, mint Metzinger, Fernand Léger, Marcel Duchamp, František Kupka, Alexander Archipenko, Joseph Csaky, akik a 7-es és 8-as teremben, kubista alkotásaikkal hívták fel magukra a figyelmet, majd a következő évben már kiállított Modigliani is. A kép útja Párizsból először egy budapesti kiállításra vezetett.

63. Ziffer Sándor (1880–1962): Hajók a Szajná, 1911 / 64. A kép hátoldala, a művész festményeinek elhelyezési vázlatával / 65. Ziffer Sándor (1880–1962): Kilátás az udvarra, (Rue Vaugirard), 1910

66. A IX. Salon d'Automne, az Őszi Szalon 1911. október 1. – november 8. közötti kiállításának plakátja / 67. Az 1911-es Őszi Szalon kiállításának katalógus borítója

68. Az 1911-es Őszi Szalon kiállításának műtárgyjegyzéke, Ziffer Sándor négy festményével / 69. 1911-es Őszi Szalon katalógusának rövidítés jegyzéke

Ziffer Sándor (1880–1962):
A Luxembourg Párisban

Ahogy Ziffer Sándor festményén, úgy a korabeli képeslapokon is látszik, hogy a századforduló körül igazi pompájában tündökölt a Luxembourg kert. Hatalmas kocka balkonládákban pálmákat hozattak, hogy az egzotikus növényekkel még fényűzőbbé tegyék a patinás kertet. Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban című festményének előadásmódja erőteljes, lendületes, modern fotóképvágásban ábrázolja a parkrészletet. A világos hideg rózsaszínek vegyülnek a zöldes szürkékkel, s fényként villannak meg Párizs leghíresebb kertjének balusztrádján. Ziffer a Luxembourg kert teraszáról, a „balkonról” készítette festményét, jól látható a kép bal és jobb oldala között a szintkülönbség. A legtöbb mai és korabeli fényképen a parkban felül az úgynevezett teraszokon, - melyek az épület kivételével, körbe ölelik a vizet, - székeken pihenőket, olvasó embereket, nézelődőket lehet látni. A tér közepe felé haladva, egy szinttel lejjebb, a nagy balkon ládák mellett andalgó párok sétálnak és gyerekek játszanak. Ez száz évvel ezelőtt sem volt másképpen. Ziffer nagyobb ecsetvonásokkal ragadja meg a pillanatot, a színei, a formái, gyors és zseniális munkáról árulkodnak. A jellegzetes balusztrád formája az előtérben jól érzékelhető, a helyszín könnyen felismerhető, a sötétszürkés színekben a fehérrel és a feketével elnagyolva, lezserül árnyékol. A korlát jobbra kanyarodó ívének folytatása viszont már szinte csak egy leegyszerűsített fehér csík, mely felett minimális lila, fehér, rózsaszín színfoltok, mintha támaszkodó emberek lennének, alatta pedig élénk piros ecsetfoltokból álló virággyást látunk a rézsútos zöld fű tetején.

A kép előadásmódja lehengerlően modern, atmoszférája kellemes, szinte bevonzza a nézőt a parkba. A végtelenül dekoratív képen Ziffer erőteljes kontúrokkal, merész színekkel építette fel a kompozíciót. Életművének ez az új gondolatokra nyitott, progresszív szakasza a legfontosabb. Széles, expresszív ecsetkezelésével is a konzervatív eszmék ellen tette le a voksát. Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban című alkotás szerkezeti vázát a fák függőleges vonalai adják, illetve a vízszintes tengelyt adó korlát íve a virágtartókkal. A kép jobb oldalán az égis magasodó, a képtérbe be sem férő egzotikus pálmafát, gyors, lendületes, nagyvonalú gesztusokkal, mélyzöld színekkel rakja fel vásznára. A festmény bal oldalán egy szürke épület részlete, talán a Petit Luxembourg egyik kéménye és kékes ablaka fedezhető fel, ahogy sejtelmesen kivillan a fák világosabb zöld koronája mögül. Ziffer remekművét nézve, rögtön eszünkbe jut Tihanyi Lajos Pont St. Michel 1908 című műve, mely ugyanebben a korban, szintén Párizsban, hasonló rózsaszínekkel is operál.

„A rózsaszín, – Kemény Gyula találó kifejezésével élve – a magyar fauvok és neósok jolly joker színe természetidegen, a valóság-tól elrugaskodó hatása miatt kiválóan alkalmasnak bizonyult a látvány elemelésére, arra, hogy a nézőt a kép befogadása során azonnal és elementáris erővel szembesítse a műalkotás absztrakt, autonóm, a látványtól tudatosan elszakadó voltára, önálló képi szabályaira.”

[Tihanyi Lajos (1885–1938) Pont St. Michel (Paris), 1908 – Molnos Péter]

72. Ziffer Sándor (1880–1962): A Luxembourg Párisban / 73. Ziffer Sándor (1880–1962): A Luxembourg Párisban, részlet / 74. Ziffer Sándor (1880–1962): A Luxembourg Párisban, részlet

70. Paris, Jardin du Luxembourg – 1907–1915, korabeli képeslap / 71. A párizsi Luxembourg kert, korabeli képeslap

75. Jardin du Luxembourg terasza (c. 1905) / 76. Jardin du Luxembourg – Le coin des Nounous, A francia szenátus gyűjteményéből / 77. A Luxembourg kert térképe, 1900-as évek

Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban című festménye tökéletesen visszaadja a tízes évek hangulatát. A kép bal oldalán egy hölgyet látunk fekete kabátban szürke pelerinnel, mályva kalapján sötétkék virág. A teraszon lévő sárgás székek egyikén ülve, kezét a fejéhez emelve élvezi a park nyújtotta közelségét, Párizs szívében. Mögötte egy kalapos úr sziluettje rajzolódik ki, pisztácia zöld színű kabátban. Mindketten a tér közepén lévő díszmedence felé néznek. Szinte csak staffázsfigurák, a kép főszereplője maga az impozáns Luxembourg kert.

Ha az évszakot szeretnénk rekonstruálni a kép alapján, a kora ősz vagy a tavasz jöhetne szóba. A piros virágok és az üde zöld gyepek a melegebb időszakot sejtetik, egyedül az egyik balkonláda, hagyományos lombkoronájú fáján egy barna ecsetvonás jelzi az őszi lehetséges érkezését. A barack színű köves területen, feltűnik az alacsony díszkerítés, mely Ziffer korhűen ábrázolja a kert építészeti elemeit.

78. Párizs, a Luxembourg kert, 1910 – korabeli képeslap

VI. Csoportos Kiállítás, Művészház, Budapest, 1912. február 2-18.,
Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban, katalógus szám 80.

„1909 decemberében alakult meg Budapesten a Művészház egyesület, amelynek művészeti igazgatója Rózsa Miklós, az egyesület létrehozója volt. A vezetőségben számos művész helyet kapott (pl. Iványi Grünwald Béla alelnök), de a festőkön és szobrászokon kívül találunk írókat (Bródy Sándor), műgyűjtőt (Ernst Lajos) és műkereskedőt (Mihályi Deák Jenő) is, az elnök gróf Teleki Géza országgyűlési képviselő lett. A tiszteletbeli tagok sorába beválasztották a MIÉNK vezető művészeit (Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Kernstok Károly). Megalakulásától fogva önálló kiállítóhelyiséggel rendelkezett. ...1910 őszén az egyesület szakított a finanszírozásban közreműködő és a kiállítóhelyet biztosító Magyar Művészeti Részevnytársasággal, és a Váci utcából a Kristóf térre költözött. ...Az évek folyamán gyűjteményes kiállításokat rendeztek többek között Tornyai Jánosnak, Kernstok Károlynak (mindkettő: 1911), Vaszary Jánosnak (1912). ... A Művészház jelentős nemzetközi kiállításokat is szervezett. 1910 tavaszán a Nemzetközi impresszionista kiállításon együtt mutatták be a hazai és a külföldi művészeket.

79. Az első csoportos Kiállítás a Művészház Váci utca 9. szám alatti helyiségeiben, 1909 / 80. Kristóf tér – Váci utca sarok, 1900 – Fortepan, Képszám 27634, fotó adományozó: Schoch Frigyes

Monet, Cézanne és Van Gogh mellett többek között Matisse és Picasso műveit lehetett látni, az összes kiállított művet magyar gyűjtők kölcsönözték. 1912 januárjában a bécsi Neukunstgruppe kiállításának keretében mások mellett Egon Schiele és Oskar Kokoschka művei jártak Budapesten. 1913 januárjában a Művészház reprezentatív kiállításal nyitotta meg Szegfű utcai „Palotáját”, amelyen együtt szerepeltek a különböző csoportosulásokhoz tartozó művészek, mint pl. a nagybányai és a kecskeméti neósok vagy a Nyolcak tagjai. Ebben az évben rendezték meg a Bund Österreichischer Künstler és Gustav Klimt kiállítását, valamint a Nemzetközi posztimpresszionista kiállítást, az utóbbin a magyar művészek többek között Matisse, Picasso, Robert Delaunay vagy Goncsarova társaságában állítottak ki.”

(Zwickl András Művészház Artportál)

„Az egyesület egyik legfontosabb célkitűzése volt, hogy a művésztagoknak a kiállítási lehetőségekben külön előnyöket biztosítson. Az alapító művésztagok a párizsi Salon des Indépendentes mintájára évenként rendezendő zsűrimentes kiállításokon valamennyien bemutathatták egy-egy alkotásukat.”

(Millisits Máté – 100 éves a terézvárosi Művészház)

A Művészház VI. Csoportos kiállításának megnyitóján megjelent a kultuszminiszter képviselőjében dr. Majovszky Pál miniszteri tanácsos. A tárlat 1912. február 2 – 18. között volt látogatható. A nyolc kiállító művész között volt Egry József 39 –, Körmendi-Frimm Ervin 35 –, Pechán József 18 darab festménnyel. Ziffer Sándor Párizsból hazatérve, összesen 17 alkotással szerepelt a tárlaton, melyeket a III. teremben installáltak. A kiállított képek közül öt biztosan Párizsban készült, a címek alapján.

- 72. Ziffer Sándor: A Luxembourg Párisban
- 73. Ziffer Sándor: Szajnarészlet Párisban
- 75. Ziffer Sándor: A Luxembourg délután
- 76. Ziffer Sándor: A Pont Neuf Párisban
- 80. Ziffer Sándor: A Luxembourg Párisban

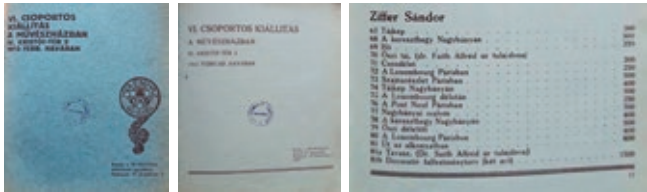
A párizsi képek mellett Nagybányán készült vásznakat is bemutatott. Nem ritka az életműben, hogy ugyanazt a témát többször megfestette, például ezen a kiállításon két műalkotás is szerepel A kereszthegy Nagybányán címen. Ez cseppet sem zavarta a művészt, hiszen ő adta a címeket műveinek. A Luxembourg Párisban címen is két képet szerepeltet. Egyik 72. számú, 250 korona, a másik a 80. számú, 400 korona jelöléssel. A névadást nem bonyolította túl Ziffer, hiszen nem a címek és a témák értékelték a legjobban, hanem azok feldolgozásai színekkel.

„Ziffer nem volt válogatós. Részére minden dolog témává alakult, mert szenvedélyesen szerette a színeket. A modell nála csak szín-probléma volt. Festészeti értelme a szín: violák, kékek, sárgák – intenzív egyéni megfogalmazásban.”

(Mohy Sándor festőművész visszaemlékezése Zifferre)

84. Ziffer Sándor (1880-1962): A Luxembourg Párisban / 85. Ziffer Sándor (1880-1962) A Luxembourg Párisban, a kép hátoldala / 86. Vakrámán felirat: 80, illetve a vakrámán négyzet alakú raglapon 80-as szám

81. VI. Csoportos Kiállítás katalógusának borítója, Művészház, Budapest, 1912. február 2-18. / 82. VI. Csoportos Kiállítás katalógusának első lapja / 83. VI. Csoportos Kiállítás katalógusa Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban, katalógus szám 80.

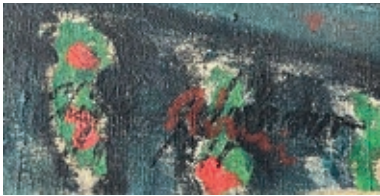
Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban című festményét hazahozta a francia fővárosból és kiállította a Művészház VI. Csoportos kiállításán, katalógus száma 80. volt. A tárlaton szerepelt 75. számmal A Luxembourg délután című képe.

Ezen adatok alapján megállapítható, hogy mivel a vizsgált festmény hátoldalán kétszer is szerepel a 80-as szám, (vakrámán felirat: 80, illetve a vakrámán négyzet alakú raglapon 80-as szám), a kép címe kizárásos alapon Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban.

A kiállított képek árai talán tükrözik a korabeli műtárgypiaci helyzetet. Egry József kisebb képei 250 koronás áron voltak eladóak. Az 1911-es párizsi Salon des Indépendants-on is kiállított Ziffer Sándor-festményt, Pont Neuf Párisban szintén 250 koronáért, A Luxembourg Párisban című képét 400 koronáért, illetve a nagyobb méretű Szajnarészlet Párisban című alkotást 500 koronáért kínálták.

Ziffer Sándor.
248. Luxembourg Párisban. 1910., olajf. Eladó.
249. Kettős arckép. 1912., olajf. Eladó.
250. Szajna partján. 1910., olajf. Eladó.
251. Nagybányai rét vízzel. 1912., olajf. Eladó.
Racsó István.
252. Zazar mente. 1912., olajf. Eladó.
Ferenczy Valér.
253. Bányász házikó. 1910., olajf. Eladó.
Bornemisza Géza.

Nagybánya 1912 Jubileumi kiállítás

A Jubileumi Kiállítás fontos volt Ziffernek, hiszen már Párizsból 1910 karácsonyán, a Rue de Vaugirard 30-ból, Boromisza barátjának írt levelében is érdeklődik a szervezés alakulásáról, a másfél év múlva esedékes tárlatról.

„Mi történt Bányán ezekben az időkben? Dolgozol-e sokat? Kik vannak ott, hogyan telnek a napok? Mennyire vagytok a retrospektív kiállítás előkészületeivel? Lesz belőle valami? Én már tettem említést egy csomó itt élő ismerősömnnek róla, s az ötlet mindenkinek tetszik, s eddig mind megígérte, hogy résztvesz. Prottmann, Lanow, Galimberty, Stickbold stb. Ha van róla valami közölni valód (a kiállításról), úgy kérlek ird meg, esetleg adj utasítást a továbbiakra nézve is.”

(Borghida István Két levél Boromisza Tibor hagyatékából)

Ziffer a nagybányai művésztelep Jubileumi Kiállításán 16 festménnyel szerepelt: Nagybányai részlet (1912), Tájkép (1911), Csendélet (1912), Ut az alkonyatban (1911), Cinterem Nagybányán (1912), Nagybányai malom (1911), Luxembourg Párisban (1910), Kettős arckép (1912), Szajna-partján (1910), Nagybányai rét vízzel (1912), Nagybányai tájkép (1911), A Virághegy tavasszal (1912), Kora tavasza nagybányai parkban (1912), Virág-csendélet (1912), B. B. úr arcképe (1910), Régi nagybányai hid (1908).

A katalógus adatai szerint nem minden Ziffer kép volt eladó. Néhány képet gyűjtők adtak kölcsön a kiállításra, például egy 1911-es Tájképet Phrihradny Kálmán, illetve a Régi nagybányai híd, 1908 című alkotást, Platthy Géza.

A féltve őrzött Jubileumi kiállítás katalógusának kifotózott oldalait, Várvédő Zsolt küldte el nekünk Nagybányáról, melyet ezúton is szeretnénk megköszönni.

Az infrafényes röntgen vizsgálaton a szakemberek inkább az 1911 mellett tették le a voksukat, azonban az évszám nem tömött fekete vonal, hanem van benne világos szín a fekete mellett, ezért felmerült az 1910 is. Ezek a számok nem mindig látszanak jól, sokszor rücskös festékdombokra suhintják oda a piktorok záróak-kordként. Az utolsó szálkásan odahúzott fekete vonal, mint látjuk egy gyorsan, ecsettel írt szám. A művészettörténetben számtalan ilyen esetet ismerünk, ahol a pontos dátum kiolvasása némi fejtörést és nyomozási lehetőséget ad a szakmának. Ha 1910 van odaírva, akkor nagy valószínűséggel Nagybányán is kiállította Ziffer A Luxembourg Párisban című képét a Jubileumi Kiállításán. Ha lenne a kiállításról enteriőr fotó, akkor biztosan lehetne tudni, hogy ott volt-e a kép 1912-ben.

Ziffer Sándor (1880-1962) A Luxembourg Párisban című remekműve második párizsi útja (1910-1911) során készült és a Ziffer oeuvre egy eddig nem ismert kiemelkedő gyöngyszeme.

87. Nagybányai Jubileumi kiállítás katalógusának címlapja, 1912. augusztus 1-31. (Fotó Várvédő Zsolt, Várvédő galéria, Nagybánya) / 88. Nagybányai Jubileumi kiállítás katalógusa Ziffer Sándor képeinek listájával (Fotó Várvédő Zsolt, Várvédő galéria, Nagybánya) / 89. A kép szignója évszámmal / 90. Az évszám kinagyítva a festményen

Utószó

A rejtély egy másik szála, a nemrégien előkerült Perlrott Csaba Vilmos (1880–1955) Parkban, 1907 című festménye, mely szintén egy korabeli remekmű és ugyanúgy, mint Ziffer Sándor (1880–1962) A Luxembourg Párisban című képén, egy később rákerült Rónai szignó éktelenkedett, s fedte el évtizedekig valós szerzőjének kimagasló teljesítményét. Mindkét képről eltávolították a szakemberek az utólagos, oda nem illő feliratot.

F. Tóth Zoltán

92. A Luxembourg kert napjainkban / 93. A Luxembourg kert napjainkban / 94. A Luxembourg kert terasza napjainkban

91. Perlrott Csaba Vilmos (1880–1955): Parkban, 1907

FORRÁS, IRODALOM:

Les Fauves Hongrois 1904–1914 – artportal.hu

Nagybánya művészete, Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 1996/1) – Könyvtár – Hungaricana

Hungarian Fauves from Paris to Nagybánya 1904–1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) – Könyvtár – Hungaricana

Borghida István: Czóbel és Ziffer c. összeállításából – Ars Hungarica, 1977/2

Le Jardin du Luxembourg: Nézze meg a legjobb párizsi kerteket (2023) (wavesandcobblestones.com)

Green spaces in Paris, 2012 – Párizs parkjainak és kertjeinek listája – Wikipédia (wikipedia.org)

A Jardin du Luxembourg kecskéi – Jogi karaink (eklablog.com)

Perlrott Csaba Vilmos – Parkban, 1907 – 70. aukció aukció/70. tétel (kieselbach.hu)

Új Művészet – 3. sz. (2020. március) (epa.hu)

A bécsi örökös szerint gyűjteménye Magyarországon kaphatja meg a legnagyobb figyelmet – Nagybánya-Párizs 1904-1914 kiállítás nyílik (contextus.hu)

Passuth Krisztina A párizsi szalonok magyar művészei – Passuth Krisztina – Szűcs György – Gosztonyi Ferenc szerk.: Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914 – A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1

Molnos Péter Ziffer Sándor – Lovaskocsik a Szajna-parton (Port de Montebello háttérben a Notre Dame-mal), 1911 - 55/54 (kieselbach.hu)

Martos Gábor Az erdőkön innen és túl... 2019 Ziffer Sándor székesfehérvári kiállítás

Párizs parkjainak és kertjeinek listája - Wikipédia (wikipedia.org)

Jardin du Luxembourg – Wikipédia (wikipedia.org)

Le Salon d’Automne – Történelem (salon-automne.com)

Orbók Attila Párizs élete, 1927

Bálint Rezső Visszaemlékezései – Perlrott Csaba Vilmos – Parkban, 1907 – 70. aukció aukció/70 tétel (kieselbach.hu)

Borghida István KÉT LEVÉL BOROMISZA TIBOR HAGYATÉKÁBÓL Ars Hungarica, 1975 (3. évfolyam, 2. szám) (niif.hu)

Borgida István Dokumentumok, Czóbel és Ziffer – EPA00458_Korunk_1978_11_957-958.pdf (niif.hu)

Mecseki Eszter Ziffer Sándor Bretagne-i temető, 1907 – KM_C227-20180601111537 (viragjuditgaleria.hu)

Zwickl András Művészház Artportál Művészház – artportal.hu

„A MODERN MŰVÉSZET HÁZA ZWICKL ANDRÁS A Művészház 1909–1914, Modern kiállítások Budapesten (A Magyar Nemzeti galéria kiadványai 2009/2) – Könyvtár – Hungaricana

A Művészház 1909-1914, Modern kiállítások Budapesten (A Magyar Nemzeti galéria kiadványai 2009/2) – Könyvtár – Hungaricana

Millisits Máté – 100 éves a terézvárosi Művészház – 100 éves a terézvárosi Művészház – Budapesti Városvédő Egyesület (varosvedo.hu)

FOTÓK:

- Vadak – Fauves. Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig, 1904–1914. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2006. március 22 – augusztus 20. – Vadak – Fauves. Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig, 1904-1914. – Ernst Galéria (ernstgaleria.hu)
- Magyar fauvok 1904–1914, Musée d’art moderne de Céret. Céret, Franciaország, 2008. június 21 – október 12., Musée Matisse, Cateau-Cambrésis, Franciaország, 2008. október 25 – 2009. február 22. Magyar fauvok 1904-1914 – Ernst Galéria (ernstgaleria.hu)
- Magyar fauvok, 1904–1914, Musée des Beaux-Arts de Dijon, Franciaország, 2009. március 13 – június 15. Magyar fauvok, 1904–1914 – Ernst Galéria (ernstgaleria.hu)
- Fauvok közötti Dialógus, Városháza, Brüsszel, 2010. december 1 – 2011. március 20. Fauvok közötti Dialógus – Ernst Galéria (ernstgaleria.hu)
- A Nyolcak – Centenáriumi Kiállítás, Jannus Pannonius Múzeum, Pécs, 2009. november 12 – 2010. május 2. A Nyolcak – Centenáriumi Kiállítás – Ernst Galéria (ernstgaleria.hu)
- Tihanyi Lajos (1885–1938) Pont Saint-Michel, 1908, Pont Saint-Michel, 1908 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- Perlrott Csaba Vilmos (1880–1955) Parkban, 1907, Perlrott Csaba Vilmos: Parkban, 1907 – 70. képaukció – Kieselbach – 2022. 12. 20. – axioart.com
- Czóbel Béla (1883-1976) Fauve csendélet, 1907, Czóbel Béla (1883-1976) Fauve csendélet, 1907, hátoldalon: Kabaré színpad Párizsban – (34) Tavasz aukció – Virág Judit | 2010. 05. 17. – axioart.com
- Galimberti Sándor (1883–1915) Enteriőr Thonet-székkel és Gauguin-metszettel – forrás Kieselbach Galéria - Rekorder Rippl-Rónai és Galimberti Sándor a Kieselbach Galéria téli árverésén (papageno.hu)
- Hollósy Simon, Hollósy Simon, a festőkapitány – Festők a szabadban (festokaszabadban.hu)
- Ziffer Sándor Ónarckép Ziffer Sándor (1880 - 1962), Ónarckép – 4. Festményárverés – Abigail – 2002. 09. 19. – axioart.com
- Czóbel Béla (1883–1976) Ónarckép, 1903, MNG - Czóbel Béla Czóbel Béla (1883 - 1976) - híres magyar festő, grafikus (kieselbach.hu) Ónarckép – Magyar Nemzeti Galéria (mng.hu)
- Czóbel Béla (1883–1976) Ónarckép, 1905 vagy 1906, részlet, Czóbel Béla lappangó művei (Fotó: Czóbel Múzeum) – Czóbel Béla: Ónarckép, 1905 vagy 1906, részlet, Galéria: Czóbel Béla lappangó művei (Fotó: Czóbel Múzeum) Index - Kultúr - A képvadász kiadta a parancsot: Czóbel WANTED
- Hollósy iskolája a szabadban, Nagybányai séták (banyavidek.ro)
- Festőnövendékek Nagybányán, 1903, Nagybányai séták (banyavidek.ro)
- Nagybánya, 1900 körül, korabeli képeslap – Nagybánya (Baja-Mare) – Látkép – Vatera.hu
- Ziffer Sándor (1880-1962) Népviseletbe öltözött asszonyok, 1906 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- A párizsi Eiffel-torony, 1900-as évek eleje, korabeli képeslap – PARIS – LA TOUR EIFFEL – eBay
- Párizs, Eiffel-torony, 1900-as évek eleje, – lélegzetelállító kilátás – korabeli képeslap – Paris tour eiffel galerie extérieur deuxième étage 1020 RARE– eBay
- A párizsi Opera, 1906, korabeli képeslap, PARIS PLACE de l’ OPERA KÉPESLAP 1906 PARIS PLACE de l' OPERA Postcard 29 OLD CARS ACTIVE STREET SCENE A4 – eBay
- A Boulevards Sebastopol, Saint-Martin, Saint Denis kereszteződés, képeslap, 1906 – Carrefour des Boulevards Sebastopol, Saint-Martin, Saint Denis, Vintage postcard Paris – Carrefour des Boulevards France. pmk Paris 1906 to UK – eBay
- A párizsi Moulin Rouge, 1906, archiv fotó
- A Dôme kávéház 1906-ban, Café du Dôme – Párizs - Mondrian útvonal (mondrianroute.com)
- A La Rotonde kávéház zsúfolt terasza Párizsban, képeslap – La Rotonde (larotonde-montparnasse.fr)
- Café de la Paix, Paris Paix Kávéház · A híres párizsi kávézó-étterem (cafedelapaix.fr)
- A Szajna part az Eiffel-toronnyal, a századforduló után, Tour Eiffel 3b40739.jpg – Wikimédia Commons (wikimedia.org)
- Délutáni séta, háttérben a Grand Palais Párizs /archív fotók/ – (blogrepublik.eu)
- Párizs, Montparnasse 1910 körül – Párizs, Montparnasse 1910 körül, 794-paris-place-rennes-extremite-rue-rennes-gare-montparnasse.jpg (1087×700) (cartorum.fr)
- Párizsi Théâtre Montparnasse, 1910 körül, korabeli képeslap, Lenin Párizsban: Amikor a város az orosz művészek és másként gondolkodók menedéke volt – Irodalmi központ (lithub.com)
- Ziffer Sándor (1880-1962) Ónarckép, 1906 – Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904-1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) – Könyvtár – Hungaricana
- Czóbel Béla magyar képzőművész portréfényképe, 1908-09 körül - Béla Czóbel, c. 1908-09 – Czóbel Béla – Wikipédia (wikipedia.org) – Névtelen fényképész – Illusztrálva: Gelett Burgess, The Wild Men of Paris, The Architectural Record, Document 3, May 1910, New York
- Gertrude Stein és Alice B. Toklas Párizs, Gertrude Stein és Alice B. Toklas írásai – Beinecke Ritka Könyv és Kézírttár (yale.edu)
- Boulevard Pasteur a 20. század elején – PÁRIZS KÉPEKBEN (wordpress.com)
- Napjainkban a Boulevard Pasteur 4. számú ház, 4 Bd Pasteur – Google Térkép
- Vincent Van Gogh (1853–1890) A hálószoba, 1888, Fájlt:Bedroom of Van Gogh in Arles.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
- Paul Cézanne (1839–1906) Madame Cézanne piros karosszékbén, 1877, Paul Cézanne – Madame Cézanne egy piros karosszékben – Google Art Project. jpg – Wikipédia (wikipedia.org)
- Paul Gauguin (1848–1903) Tájkép pávákkal, 1892 – Landscape with Peacocks (Death) - Wikipedia
- Függetlenek Szalonja, 1907 Société des artistes indépendants,1907, borítója - Société des artistes indépendants : catalogue de la 23me exposition, 1907 – Rare Books in The Metropolitan Museum of Art Libraries - Digital Collections from The Metropolitan Museum of Art Libraries (oclc.org)
- Függetlenek Szalonja, 1907, 23. kiállítás, Serres du Cours la Reine -Société des artistes indépendants : catalogue de la 23me exposition, 1907 – Rare Books in The Metropolitan Museum of Art Libraries - Digital Collections from The Metropolitan Museum of Art Libraries (oclc.org)
- Függetlenek Szalonja, 1907, 326.oldalán Ziffer kiállított képeinek listája – Société des artistes indépendants : catalogue de la 23me exposition, 1907 – Rare Books in The Metropolitan Museum of Art Libraries - Digital Collections from The Metropolitan Museum of Art Libraries (oclc.org)
- Henri Matisse, 1913-ban – Henri Matisse – Wikipédia (wikipedia.org)

- Serres du Cours la Reine korabeli képeslapon – Párizs szerk. B.F. Serres du Cours la reine (cartorum.fr)
- Ziffer Sándor (1880–1962) Zöld szoba, 1907-1908 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- Ziffer Sándor (1880–1962) A nagybányai Zazar part a régi hiddal, 1908 – Régi nagybányai híd, 1908 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- Ziffer Sándor (1880–1962) Nagybányai főtér, 1908 – Hátoldalon: Szobám Nagybányán, 1907 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- Ziffer Sándor (1880–1962) Ónarckép zöld falú nagybányai műteremben festőállvánnyal, 1907 körül - 57. téli aukció – Kieselbach – 2017. 12. 18., axioart.com
- A Luxembourg kert, Északon a Rue de Vaugirard 30., Ziffer műteremlakása, piros négyzettel jelölve, Jardin du Luxembourg – Wikipédia (wikipedia.org) – Jardin du Luxembourg – OpenStreetMap 2020 – Jardin du Luxembourg – Wikipédia (wikipedia.org)
- Ziffer Sándor (1880–1962) Kilátás az udvarra, (Rue Vaugirard), 1910, részlet
- Rue De Vaugirard, Paris XVe Rue de Vaugirard à Paris 15e (cartorum.fr),
- Rue de Vaugirard, Luxembourg palota, Párizs Városháza, 670-paris-paris-mairie-arr-vaugirard-rue-peclet.jpg (cartorum.fr)
- Párizs parkjai és kertjei – Green spaces in Paris, 2012 - Párizs parkjainak és kertjeinek listája – Wikipédia (wikipedia.org)
- Charles Martin: Marie de Medici és XIII. Louis (1603), Musée des Beaux-Arts de Blois - Maria de' Medici és fia, XIII. Lajos by Charles Martin.jpg - Wikipédia (wikipedia.org)
- Gabriel Perelle rézkarca a teraszos Luxembourg kertről, XVII. század – Le Jardin du Luxembourg: du jardin des Chartreux au jardin du Sénat – Google Arts & Culture
- A Luxembourg kert terve a Hausmann által meghatározott új lehatárolásról, 1865 – French Senate gyűjteményéből Le Jardin du Luxembourg: du jardin des Chartreux au jardin du Sénat – Google Arts & Culture
- A Luxembourg kert a keleti teraszának végéből, szemben a palota, 1900-as évek, korabeli képeslap – Vintage Postcard Le Jardin Du Luxembourg Paris France – eBay
- A Jardin du Luxembourg kis kecske fogata a gyerekeknek, 1900 körül – A Jardin du Luxembourg kecskéi – Jogi karaink (eklablog.com)
- Salavador Dalí és az egyik utolsó kecskefogat a Jardin du Luxembourgban 1954-ben - A Jardin du Luxembourg kecskéi – Jogi karaink (eklablog.com)
- A kert a Montparnasse-torony tetejéről nézve, balra látható a Luxemburg-palota, ahol a szenátus ülésezik – Luxembourg Montparnasse – Luxembourg Gardens – Wikipédia (wikipedia.org)
- Luxembourg kert napjainkban – Utmutató a párizsi Luxemburg-kertekhez – Párizs Katmandu (pariskathmandu.com)
- A festmény első vizsgálata és egyben beazonosítása. Ziffer Sándor (1880–1962) A Luxembourg Párisban. Közel 60 év után lekerült az üveg és a keret a képről. Baloldalon a megfordított keret és üveg részlete. – Freylerart Galéria fotója
- Az eredeti Ziffer Sándor aláírás és a több év múlva rábiggyesztett Rónai felirat – Freylerart Galéria fotója
- A Grand Palais a századfordulón, korabeli képeslap – Chronology – IVAN ABRAMOVITCH MOROZOV (morozovcollection.com)
- Ziffer Sándor (1880 - 1962) Hajók a Szajrán, 1911 - Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904-1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) – Könyvtár – Hungaricana
- A kép hátoldala, a művész festményeinek elhelyezési vázlatával – Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904-1914 (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2006/1) – Könyvtár – Hungaricana
- Ziffer Sándor (1880-1962) Kilátás az udvarra, (Rue Vaugirard), 1910 – Virág Judit Galéria (viragjuditgaleria.hu)
- A IX. Salon d’Automne, az Őszi Szalon 1911. október 1. – november 8. közötti kiállításának plakátja – Őszi szalon., Festmények, szobrok, rajzok stb. katalógusa. kiállítva a Grand Palais des Champs-Elysées-ben 1. október 8. és november 1911. között / Société du Salon d’Automne | Gallica (bnf.fr)
- Az 1911-es Őszi Szalon kiállításának katalógus borítója - Őszi szalon. , Festmények, szobrok, rajzok stb. katalógusa. Kiállítva a Grand Palais des Champs-Elysées-ben 1. október 8. és november 1911. között / Société du Salon d’Automne – Gallica (bnf.fr)
- Az 1911-es Őszi Szalon kiállításának műtárgyjegyzéke, Ziffer Sándor négy festményével – Őszi szalon., Festmények, szobrok, rajzok stb. katalógusa. kiállítva a Grand Palais des Champs-Elysées-ben 1. október 8. és november 1911. között / Société du Salon d’Automne – Gallica (bnf.fr)
- 1911-es Őszi Szalon katalógusának rövidítés jegyzéke – Őszi szalon. , Festmények, szobrok, rajzok stb. katalógusa. kiállítva a Grand Palais des Champs-Elysées-ben 1. október 8. és november 1911. között / Société du Salon d’Automne – Gallica (bnf.fr)
- Paris, Jardin du Luxembourg – 1907-1915, korabeli képeslap – Párizs Franciaország képeslap 1907-1915 Jardin du Luxembourg Le Senat – eBay
- A párizsi Luxembourg kert, korabeli képeslap – Párizs Franciaország Jardin du Luxembourg Gyönyörű dolgok Franciaország képeslap – eBay
- Ziffer Sándor (1880–1962) A Luxembourg Párisban – Freylerart Galéria fotója
- Ziffer Sándor (1880–1962) A Luxembourg Párisban, részlet – Freylerart Galéria fotója
- Ziffer Sándor (1880–1962) A Luxembourg Párisban, részlet – Freylerart Galéria fotója
- Jardin du Luxembourg terasza (c.1905) 665. Paris. – Jardin du Luxembourg (c.1905) – Postcard. Post... – Flickr
- Jardin du Luxembourg – Le coin des Nounous, A francia szenátus gyűjteményéből – Le Jardin du Luxembourg : du jardin des Chartreux au jardin du Sénat – Google Arts & Culture
- A Luxembourg kert térképe, 1900-as évek – Párizs Invalidusok és Luxemburg kerttérképe – PICRYL – Public Domain Media Search Engine Public Domain Search
- Párizs, a Luxembourg kert, 1910 – korabeli képeslap – Párizs Franciaország, Palais du Luxembourg kastély szenátus régi, retró képeslap c1910 – eBay
- Az első csoportos Kiállítás a Művészház Váci utca 9. szám alatti helyiségeiben, 1909 – Gömöry Judit – Veszprémi Nóra – Szűcs György szerk.: A Művészház 1909–1914, Modern kiállítások Budapesten (A Magyar Nemzeti galéria kiadványai 2009/2) TANULMÁNYOK Zwickl András: „A modern művészet háza”
- Kristóf tér - Váci utca sarok, 1900 – Fortepan, Képszám 27634, fotó adományozó Schoch Frigyes
- VI. Csoportos Kiállítás katalógusának borítója, Művészház, Budapest, 1912. február 2-8. – Rózsa Miklós: VI. csoportos kiállítás a Művészházban IV. Kristóf-tér 2 1912 február havában, (a kiállítás szervezési munkálatait Rózsa Miklós intézte) ; (a rendezési munkálatokat Rózsa Miklós, Borszéký Frigyes és a csoport művésztagjai végezték) – Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria könyvtára (szepmuveszeti.hu)
- VI. Csoportos Kiállítás katalógusának első lapja – Rózsa Miklós: VI. csoportos kiállítás a Művészházban IV. Kristóf-tér 2 1912 február havában, (a kiállítás szervezési munkálatait Rózsa Miklós intézte) ; (a rendezési munkálatokat Rózsa Miklós, Borszéký Frigyes és a csoport művésztagjai végezték) – Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria könyvtára (szepmuveszeti.hu)
- VI. Csoportos Kiállítás katalógusa Ziffer Sándor A Luxembourg Párisban, katalógus szám 80. – Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria könyvtára – Rózsa Miklós: VI. csoportos kiállítás a Művészházban IV. Kristóf-tér 2 1912 február havában, (a kiállítás szervezési munkálatait Rózsa Miklós intézte); (a rendezési munkálatokat Rózsa Miklós, Borszéký Frigyes és a csoport művésztagjai végezték) – Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria könyvtára (szepmuveszeti.hu)
- Ziffer Sándor (1880 - 1962) A Luxembourg Párisban – Freylerart Galéria fotója
- Ziffer Sándor (1880 - 1962) A Luxembourg Párisban, a kép hátoldala – Freylerart Galéria fotója
- Vakrámán felirat: 80, illetve a vakrámán négyzet alakú raglapon 80-as szám – Freylerart Galéria fotója
- Nagybányai Jubileumi kiállítás katalógusának címlapja, 1912. augusztus 1-31. (fotó Várvédő Zsolt, Várvédő galéria, Nagybánya)
- Nagybányai Jubileumi kiállítás katalógusa Ziffer Sándor képeinek listájával (fotó Várvédő Zsolt, Várvédő galéria, Nagybánya)
- A kép szignója évszámmal – Freylerart Galéria fotója
- Az évszám kinagyítva a festményen – Freylerart Galéria fotója
- Perlrott Csaba Vilmos (1880–1955) Parkban, 1907, Perlrott Csaba Vilmos: Parkban, 1907 – 70. képaukció - Kieselbach – 2022. 12. 20. – axioart.com
- A Luxembourg kert napjainkban LUXEMBOURG GARDENS (Jardin du Luxembourg) – Paris, France 4K – YouTube
- A Luxembourg kert napjainkban Le Jardin du Luxembourg (2023) (wavesandcobblestones.com)
- A Luxembourg kert terasza napjainkban Jardin du Luxembourg, Párizs: történelem és látogatói információk (francethisway.com)

Tibor Ernő (1885-1945)

Szalon belső / *Salon interior*

Olaj, karton / *Oil on cardboard*

70 × 90 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Tibor

Kezdő ár:
800.000 HUF

Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.400.000 – 3.200.000 HUF

Estimate:
3.500 – 8.000 EUR

Ottó László (1966)

Cím nélkül / *Without title*, 2007-2012

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

60 × 60 cm

Hátoldalon / On the back:
Cím nélkül (2002-2012) 60×60 cm, akril
Ottó László

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukcióház 6. Háború utáni és Kortárs művek aukciója 14. tétel

Kezdő ár:
360.000 HUF

Starting price:
900 EUR

Becsérték:
500.000 – 800.000 HUF

Estimate:
1.250 – 2.000 EUR

Konok Tamás (1930-2020)

S.T. (Cím nélkül) / *S.T. (Without title)*, 1961

Olaj, papír, vászon / *Oil on paper on canvas*

31 × 30 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Konok

Hátoldalon / On the back:
Konok 1961/21 S.T.

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukcióház 35. aukció 120. tétel

Kezdő ár:
360.000 HUF

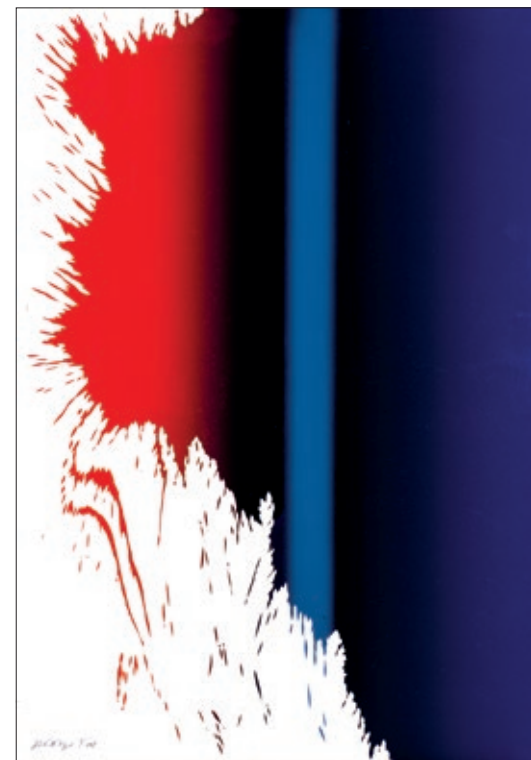
Starting price:
900 EUR

Becsérték:
480.000 – 650.000 HUF

Estimate:
1.200 – 1.625 EUR

Hencze Tamás (1938-2018)

Kompozíció / *Composition*, 2008

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

100 × 70 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Hencze T. 2008

Kaszás Gábor eredetiség igazolásával /
With a certificate of authenticity by Gábor Kaszás

Kezdő ár:
800.000 HUF

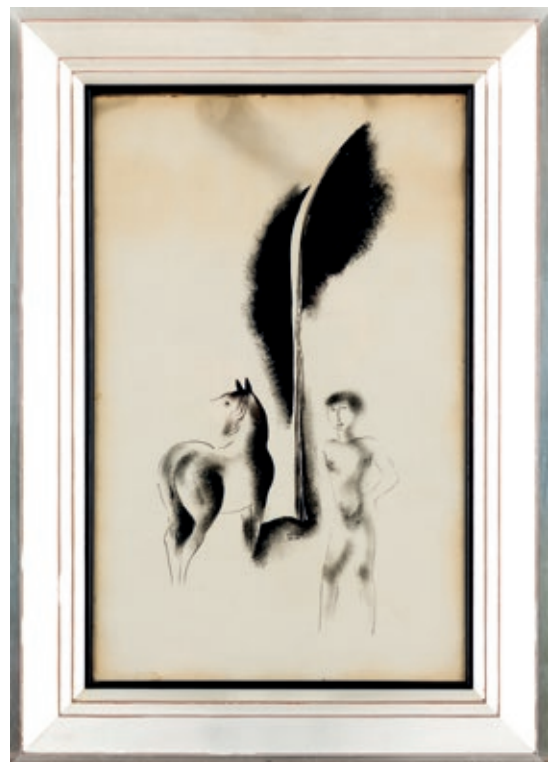
Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.200.000 – 2.000.000 HUF

Estimate:
3.000 – 5.000 EUR

Kádár Béla (1877-1956)

Fiú lóval / *Boy with horse*, 1930-as évek vége / *Late 1930s*

Tus, papír / *Ink on paper*

46,5 × 29,5 cm

Jelezve középen lent / Signed lower center:
Kádár Béla

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Kieselbach Galéria és Aukciósház 73. aukció 228. tétel

Kezdő ár:
360.000 HUF

Starting price:
900 EUR

Becsérték:
600.000 – 1.200.000 HUF

Estimate:
1.500 – 3.000 EUR

Marosán Gyula (1915-2003)

Szürreális vízió / *Surreal vision*, 1940-es évek / *1940s*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

60 × 80 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Virág Judit Galéria és Aukciósház
26. aukció 142. tétel

Kezdő ár:
800.000 HUF

Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.600.000 – 2.800.000 HUF

Estimate:
4.000 – 7.000 EUR

Marosán Gyula

Út a biomorf és a lírai absztrakt művekig

Marosi Gyula 1915-ben látta meg a napvilágot Budapesten, nevét csak felnőtt korában változtatta Marosán Gyulára. Az 1935 előtti újságcikkekben, kiállítási címjegyzékekben és különböző korabeli publikációkban még Marosi névvel találkozhatunk. 1931-ben az Iparrajziskola grafika szakára járt, de a következő években már Aba-Novák Vilmos növendéke volt.

Bényi László naplója nyújt egy kis betekintést Aba-Novák szabadiskolájába, melyben megemlíti a „tehetséges Marosán Gyulát” is.

„Aba Novák iskolája akkor Pesten, a Klotild-palota 1. emeletén volt. (Később a mai Astoria szomszédságában lévő műterembe költözött.) A mester – akkor 38 évesen – korpulens alakjával, határozott gesztusával családő-atya benyomását keltette bennem, holott ő hívott minket, növendékeket „atyának”. Engem később „sofort tehetség”-nek nevezett, ami módfelett lelkesített. Hollósy Simon lehetett ilyen fulmináns, lenyűgöző egyéniség, akiért növendékei otthagyták a nagyhirű akadémiát, sőt később Nagybányára is követték.

Aba Novákot elsősorban embersége miatt szerettük. Nemcsak rajzainkra figyelt, fejlődésünket irányította, hanem sorsunkra, problémáinkra is. Aki rászorult, az – mint Mednyánszky csavargói – a műteremben alhatott. Akitől lábbelije búcsúzott, megkérdezte: „Hányas cipőt hord, atya”? Ám nemcsak vagabund tanítványai voltak, mint Rozs Jancsi, akit kőművesként fedezett fel, hanem tehetőbb növendékei is. Ott dolgozott pl. Széchenyi Irma, a neves úrlovas, Tölgyessy Artúr, vagy a mártírhálalt halt Révay Kálmán és Hajnal János, aki már ekkor kitűnt jó rajzaival; később Rómában ismert egyházi festő lett. **Sok tanítványa szétszóródott a világba. A tehetséges Marosán Gyula Torontóban,** Rozsda Endre Párizsban lett neves művésszé. Jelentős festővé vált Duray Tibor, aki az 1935-ös párizsi világkiállításon a magyar és francia kapcsolatok történetét ábrázoló, Grand Prix-t nyert pannóin segédkezett Aba Nováknak. Redő Ferenc, aki később faliszőnyeg-tervezésre tért át, ugyancsak Aba Novák növendéke volt. Polonyi Elemérrel New Yorkban, Münchenben és Leányfalun „szoktam” találkozni. (...)”

Aba Novák a formák, a szerkezet erőteljes és határozott hangsúlyozására hívta fel figyelmünket: „Szobrot lehessen készíteni a rajzról, oly szervesen és tisztán kapcsolódjanak egymáshoz a formák. Az artisztikum önmagában nem elég, a modell egyéniségét is tükröznie kell a rajznak.” A plaszticitásnak ez a Cézanne művészetére visszautaló hangsúlyozása tapasztalható Szőnyi és Patkó ez időbeli stílusában is. (...)”

[Bényi László: Körhinta : emlékforgácsok egy festő naplójából, Szerzői kiadás, Budapest, 1991, 12-15. oldal, SzSzK – Aba-Novák Vilmos: Körhinta (oszk.hu)]

Aba Novák Vilmos iskolája, a nyarakat a szolnoki és a kecskeméti művésztelepen töltötte. Magyarország egyik legrégebbi művésztelepe, a Tisza és Zagya torkolatánál, Szolnokon a Szent István király tér 6. szám alatt volt. 1848-tól alkottak itt festőművészeink, többek között: Deák-Ébner Lajos, Bihari Sándor, Böhm Pál, Mednyánszky László, Vaszary János, Kernstok Károly, Fényes Adolf, Aba-Novák Vilmos, Istókovi Kálmán, Pólya Tibor, Bernáth Aurél, Mattioni Eszter és Marosán Gyula is.

1935-ben, alig húsz évesen az Ernst Múzeum rendezett önálló bemutatót alkotásaiból, amelyen rögtön felfigyelt ígéretes indulására a tekintélyes Szinyei Társaság, s neki ítelték a Fiatalok díját. Aba-Novák növendékeként feszes újklasszicista képekkel aratott korai sikereket.

3. Pólya Tibor: Szolnoki művésztelep, 1925 körül

Az Ernst Múzeumbeli kiállítás kapcsán, Ybl Ervin tudósította a képzőművészet elkötelezett híveit a fiatal tehetségről: „Az Ernst-Múzeum vásárlap megnyíló csoportkiállítása **új tehetséget mutat be. Marosi Gyulának hívják a fiatal embert,** aki meglepő képeket fest Szolnokon tempera-technikával.”

Ybl hozzátette, szerinte a fiatal festő nem vett részt akadémikus képzésen, helyette inkább olyan nagynevű magyar festők munkáit figyelte, mint Derkovits Gyula, Szőnyi István és Aba-Novák Vilmos.

Lázár Béla szintén pozitív kritikával illette a kiállítás után: „Íme, a fiatal, a húszas évek legelején álló Marosi Gyula, akinek eddigi művészi munkálkodása, melyet most széles téren mutatunk be, már csak azért is érdekes, mert megmutatja egy mai fiatal tehetség szárnyrakapásának egész útját. A rajzai már nem az akadémia »szépségvonalát« keresik. Az élet viharja zúg a fülébe és a mozgalmas élet rezzenetei kerülnek tolla alá. (...) Nem a lágy és omló tónusok kifejezését figyelte már gyermekszemével sem. Amiként mestereinél látta, az élet groteszk oldala felé fordul ámulataival. Igyekszik

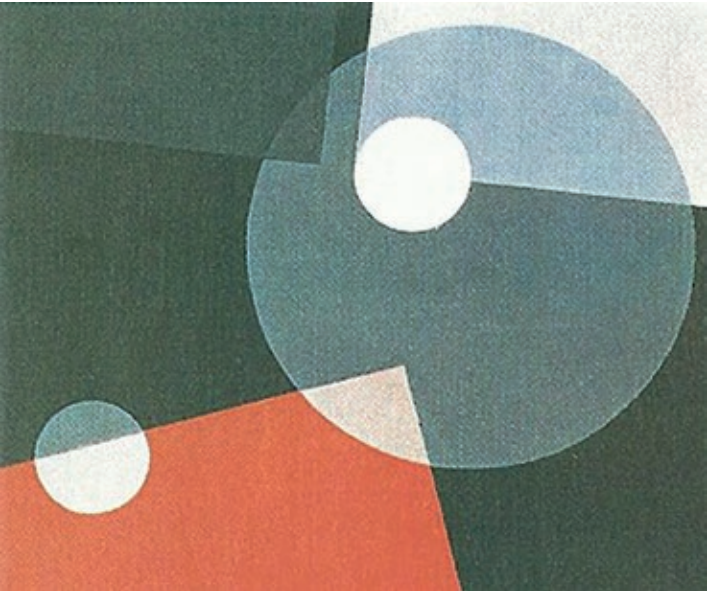
1. Lónyay utca, az Iparrajziskola épülete, ma Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium. Fortepan, Budapest Főváros Levéltára, Adományozó Klósz György

2. Aba-Novák Vilmos búcsúztatása amerikai útja előtt. 1935. Elöl középen Fényes Adolf, Bényi László, Pátzay Pál; hátul Iványi Grünwald Béla, Szőnyi István, Aba-Novák Vilmosné, Szőnyi Istvánné, Aba-Novák Vilmos, jobbra Patay Mihály

4. Az Ernst-Múzeum kiállításai 1933-1936, 163. Csoportkiállítás Hollós Mattioni Eszter, Dr. Ehrenhaftné Hevesi Margit, Marosi-Marosán Gyula, Pohárnok Zoltán, Csáky József

5. V. Kandinszkij: Sárga, vörös, kék, 1925 / 6. Robert Delaunay: Ritmus nr. 1, 1938 / 7. Moholy-Nagy László Kompozíció 7. 1926 / 8. František Kupka Amorpha, Fugue en deux couleurs (Fuga két színben), 1912

ujabb titkot feltárni. Igyekszik mesterei szelleméhez közel férkőzve, magát az élet rejtelseinek titokzatos képét meglesni, olyan képet, melybe sarjadó fiatal lelket és annak üde érzéseit beleönthesse.”

Az 1936-os Ernst-Múzeum csoportkiállításán, a címlapon és a szöveges részben is kettős nevet használt, Marosi-Marosán Gyula. Innentől élete végéig a Marosán nevet használta.

Marosán Gyula, Aba-Novák Vilmos festőiskolájában került kapcsolatba a magyar művészeti élet meghatározó egyéniségeivel. Együtt tanult Bálint Endrével, Bényi Lászlóval, Duray Tiborral, Bedó Ferencsel és későbbi feleségével, Zemplényi Magdával. Itt ismerkedett meg Vajda Lajossal, Ámos Imrével, Anna Margittal és a művészettörténész, művészeti író, kritikus Kállai Ernővel.

Ez a művészeti és baráti kör inspirálta egy tágabb világszemléletre, kinyitotta a teret és felhívta figyelmét az absztrakcióra és a szürrealizmusra.

„1930-ra Párizs városa a különböző non-figuratív trendek, beleértve absztrakt irányvonalak központja lett Európában, s mindemellett a nemzetközi avantgárd központját is jelentette. Az Abstraction-Création nemzetközi csoport itt született meg, amelyet 1931. február 15-én Auguste Herbin, Georges Vantongerloo, Hans Arp, Albert Gleizes, Jean Hélion, František Kupka, Robert Delaunay és Léon Tutundjian alapított. A fórum az évek során körülbelül 100 tagot számlált, köztük Vaszilij Kadinszkij, Naum Gabo és Alexander Calder csatlakozott hozzá. A magyar alkotók közül Beöthy István, Réth Alfréd, Tihanyi Lajos, Martyn Ferenc vett részt a fórum működésében, még Moholy-Nagy László külsős tagként, párizsi tartózkodás nélkül csatlakozott.”

(Magyar művészek párizsi Abstraction-Créationban Mészáros Flóra)

Az absztrakt művészet Vaszilij Kandinszkij szemében, egy véletlennek köszönhetően született meg.

1908-ban Vaszilij Kandinszkij gondolataiban elmerülve belépett műtermébe, ahol egy gyönyörű színes képet pillantott meg. Hirtelen nem ismerte fel saját festményét, mert oldalra fordítva volt a festőállványán. Ebben a szögben minden tárgy elvesztette eredeti értelmét és rádöbben, hogy a tárgyiasságot száműznie kell festészetéből, mert az csökkenti a festői hatást. Egy dologban biztos volt, így ez a kép új értelmet kapott modernségével, a „színek, foltok harmonikus együttesét” alkotta.

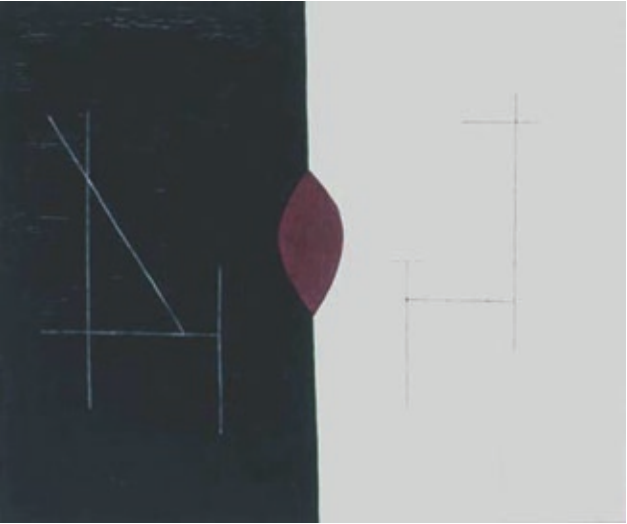
Marosánnak rövid időn belül egyértelművé vált kötődése az elvont kifejezési formákhoz. A 30-as évek végétől expreszív-szürrealisztikus karakterű műveket alkotott. A viszonyítási rendszerektől elszakadt, ahogy a tárgyiasságot is menseszti, képterei befogadóvá váltak az absztrakcióra.

1940 körüli képei közül nagyon ritkán bukkan fel egy-egy műremek. Marosán nyitott volt az új áramlatokra, 1939-ben készítette el első nonfiguratív sorozatát.

A 1940-es évek elejére datált, négy színnel megfestett kép egy szürrealis látomás, konstruktív elemekkel. Marosán életművének ebből a korszakából a Deák Gyűjteményben van egy gyönyörű darab még, de az aukciós platformokon ez a korszak szinte „hiánycikk”. A képmezőt horizontálisan elosztja, alul kék, felül a bordó sötétebb árnyalatait látjuk, a fekete formába egy bordó kört rak. Fehér illetve világosabb szín csak a kép közepén, illetve a szaggatott vonalaknál van, mellyel a két dimenzióból három dimenzióssá válik az alkotás. A megfoghatatlan térbeliséget az íves forma fekete-fehér kontrasztjával és az erővonalak kivetüléseivel, átlóival, rácsszerkezetével éri el.

9. Marosán Gyula Önarckép

10. Marosán Gyula Fekete – fehér (Black – white), székesfehérvári Deák Gyűjtemény tulajdona / 11. Marosán Gyula: Sötét kapuk, 1940-es évek

„A bátorságot, a hűséget, vagy az egyetértést is megszemélyesített formában láttatták a nézővel. ... Az absztrakt festészet új és váratlan lehetőségeket kínált. Autonóm lehetett, és nem kellett egy ismert valóságra utalnia. ... Festészeti elemei mindenkélt önmagukért valók voltak. Ha egy kék felület többé már nem tengert jelent, és egy vízszintes vonal többé nem a horizontot jelöli, a művészet elveszítheti hasonlat mivoltát, ám ezáltal független és öntudatos lesz ... olyan függetlenségre tesz szert, amellyel korábban nem rendelkezett”

(Dietmar Elger művészettörténész, kurátor, író, Az absztrakt művészet kutatója)

A Népszava, művészettel foglalkozó rovatában 1945. július 5-én megjelenik az „absztrakt festők” elnevezés:

„A dinamikus és absztrakt festők, a képszerkesztés hívei

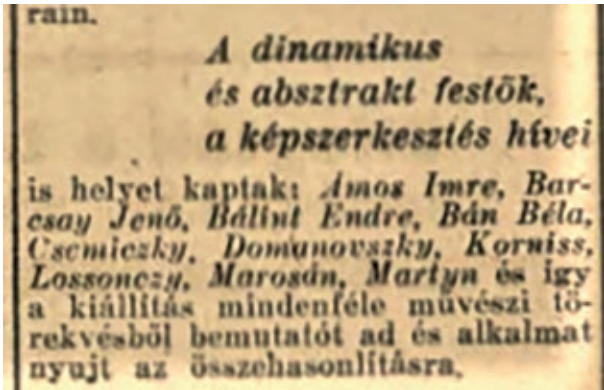
A dinamikus és absztrakt festők, a képszerkesztés hívei is helyet kaptak: Ámos Imre, Barcsay Jenő, Bálint Endre, Cseniczky, Dománovszky, Korniss, Lossonczy, Marosán, Martyn és így a kiállítás mindenféle művészi törekvésből bemutatót ad és alkalmat nyújt az összehasonlításra.”

12. A dinamikus és absztrakt festők, a képszerűség hívei, Népszava, 1945. július (73. évfolyam, 128–154. sz.)1945-07-05 / 131. szám – Népszava, 1945. július (73. évfolyam, 128–154. sz.) | Arcanum Digitális Tudománytár

Marosán tehát elindult ezen az úton. Különböző, az absztrakt festőket összefogó csoportosulásokban vett részt. Tagja volt az 1945-ben megalakuló, de már 48-ra feloszlani kényszerülő Európai Iskolának is. A szocreál elnyomásakor a fiatal progresszív generáció két utat választhatott, vagy belső emigrációba vonult, vagy külföldön próbált a szabad művészet jegyében festeni. Marosán az utóbbit választotta, miután lehetőségei beszűkültek, 1956-ban feleségével együtt elhagyta az országot.

Kanadában folytatta nonfiguratív műveit, de a lírai absztrakció mellett a 60-as évektől pop-artos elemek is feltűntek festményein. Később néhány konceptuális jellegű, színárcsokból álló mű mellett főként puha színelemekből építi fel képeit, melyek a 80-as évekre mind expresszívebbé váltak. A 90-es években dekoratív, tiszta színsíkokból felépített geometrikus sorozatot fest.

Joseph Kádár (1936-2019)

Kör / Circle, Párizs 2011

Akril, vászon, falemezen /
Acrylic on canvas, on wood

50 × 50 cm

Hátoldalon / On the back:

Le K'dar
Collection Kadar
2011 Paris

Kezdő ár:
220.000 HUF

Starting price:
550 EUR

Becsérték:
360.000 – 480.000 HUF

Estimate:
900 – 1.200 EUR

Schéner Mihály (1923-2009)

Rózsa Sándor és a pandúrok / Sándor Rózsa and the cops, 1987

Olaj, farostlemez / Oil on fiberboard

70 × 100 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Schéner M.

Hátoldalon / On the back:
Rózsa Sándor és a Pandúrok, Schéner Mihály,
1987 oct. 9-én festettem

Kezdő ár:
180.000 HUF

Starting price:
450 EUR

Becsérték:
240.000 – 400.000 HUF

Estimate:
600 – 1.000 EUR

FORRÁS:

Körmendi Galéria – Marosán Gyula festőművész, szobrászművész, grafikusművész (kormendigaleria.hu)
Háborútól forradalomig (fovarosikeptar.hu)
ARS HUNGARICA 2000/2

Bényi László: Körhinta : emlékforgácsok egy festő naplójából
Szerzői kiadás, Budapest, 1991, 12-15. oldal

Magyar művészek párizsi Abstraction-Créationban Mészáros Flóra – 1.oldal

„Vár Aba-Novák” – Bényi László: Körhinta : emlékforgácsok egy festő naplójából, Szerzői kiadás, Budapest, 1991, 12-15. oldal - SzSzP

FOTÓK:

- Lónyay utca, az Iparrajziskola épülete, ma Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium. Fortepan, Budapest Főváros Levéltára, Adományozó Klósz György Levéltári jelzet: HU.BFL.XV.19.d.1.07.094 – Fortepan – #82418 . Adományozó: Budapest Főváros Levéltára / Klósz György fényképei
- Aba Novák Vilmos búcsúztatása amerikai útja előtt. 1935. Elöl középen Fényes Adolf, Bényi László, Pátzay Pál; hátul Iványi Grünwald Béla, Szőnyi István, Aba Novák Vilmosné, Szőnyi Istvánné, Aba Novák Vilmos, jobbra Patay Mihály búcsúztatás.jpg (750×498) (oszk.hu)
- Pólya Tibor: Szolnoki művésztelep, 1925 körül - Pólya Tibor A szolnoki művésztelep c. 1925 – Szolnoki művésztelep – Wikipédia (wikipedia.org)
- Az Ernst-Múzeum kiállításai 1933-1936, 163. Csoportkiállítás: Hollós Mattioni Eszter, Dr. Ehrenhaftné Hevesi Margit, Marosi-Marosán Gyula, Pohárnok Zoltán, Csáky József – Az Ernst-Múzeum kiállításai 1933-1936 | Könyvtár | Hungaricana – ORSZ_NEMG_ErnstMuzKiall_1933_1936__pages451-451.pdf
- V. Kandinszkij: Sárga, vörös, kék (1925) - Kandinsky – Jaune Rouge Bleu – Absztrakt művészet – Wikipédia (wikipedia.org)
- Robert Delaunay: Ritmus nr. 1 (dekoráció a Tuilériák szalonja számára), 1938 – Robert Delaunay, 1938, Rythme n°1, Decoration for the Salon des Tuileries, oil on canvas, Musée d'Art Moderne de la ville de Paris - Absztrakt művészet – Wikipédia (wikipedia.org)
- Moholy-Nagy László Kompozíció 7, 1926 – Absztrakt művészet | Képzőművészeti blog (levi-art.blogspot.com)
- Amorpha, Fugue en deux couleurs (Fuga két színben) 1912, Národní Galerie – František Kupka – Wikipédia (wikipedia.org) – A cseh festőnek gyakran tulajdonítják a tiszta absztrakt művészet feltalálását (hyperallergic.com)
- Marosán Gyula Őnarckép – Marosán, Gyula (1915-2003) – famous hungarian painter, graphic (kieselbach.hu)
- Marosán Gyula Fekete – fehér (Black – white), 1940-es évek, olaj, vászon, jelzés nélkül, székesfehérvári Deák Gyűjtemény tulajdona – Városi Képtár – Deák Gyűjtemény (deakgyujtemeny.hu)
- Marosán Gyula: Sötét kapuk, 1940-es évek
- A dinamikus és absztrakt festők, a képszerűség hívei, Népszava, 1945. július (73. évfolyam, 128–154. sz.)1945-07-05 / 131. szám – Népszava, 1945. július (73. évfolyam, 128–154. sz.) | Arcanum Digitális Tudománytár

Kádár Béla (1877-1956)

Art Deco kompozíció lóval / *Art Deco composition with a horse*, 1930-as évek / 1930s

Tempera, papír / *Tempera on paper*

46 × 55 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:

Kádár Béla

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Kieselbach Galéria és Aukciósház
55. aukció 193. tétel

Kezdő ár:

6.500.000 HUF

Starting price:

16.250 EUR

Becsérték:

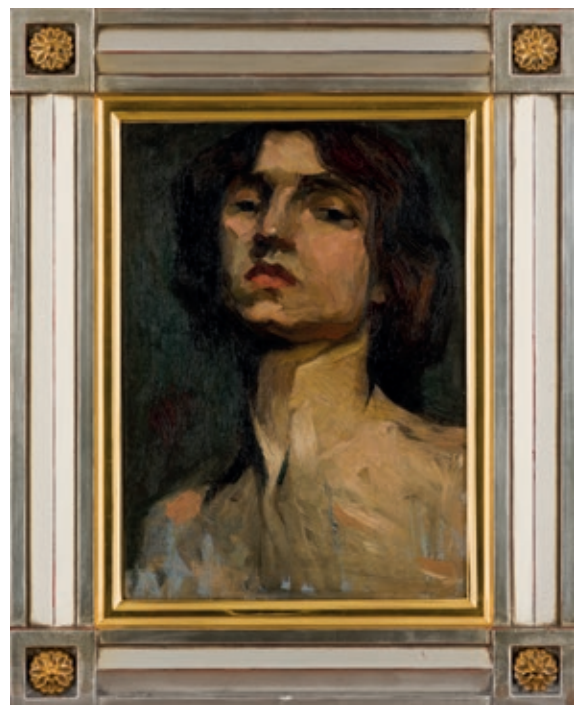
11.000.000 – 17.000.000 HUF

Estimate:

27.500 – 42.500 EUR

Ismeretlen magyar vagy francia festő / *Unknown Hungarian or French painter:*

Lány portré / *Girl portrait*, 1910 körül / *Around 1910*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

28 × 20 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Restaurált / *Restored*

Kezdő ár:
120.000 HUF

Starting price:
300 EUR

Becsérték:
280.000 – 400.000 HUF

Estimate:
700 – 1.000 EUR

Victor Vasarely (1906-1997)

„GES-100”, 1946

Vegyes technika, falemezen / *Mixed media on wood*

21 × 18 cm

Jelzve középen lent / Signed lower center:
Vasarely – 1946

Hátoldalon / On the back:
„Vasarely” 309 „GES-100” 21×18 1946

Kezdő ár:
2.400.000 HUF

Starting price:
6.000 EUR

Becsérték:
4.400.000 – 6.000.000 HUF

Estimate:
11.000 – 15.000 EUR

Victor Vasarely

Victor Vasarely (1906–1997) Gesztusok, 1946, „Ges-100”

Victor Vasarely (1906–1997) magyar-francia festőművész, az optikai művészet (Op Art) egyik megalapítójaként és egyben legjelentősebb képviselőjeként lett világhíró. Művészetében geometriai formákat, optikai illúziókat és élénk színeket használt, amelyek később az alkotói nyelvének alapvető elemeivé váltak.

Vasarely 1906. április 9-én született Pécsen, Csiszár Győző néven. 1921-1925 között Budapesten francia és német nyelvű üzleti levelezést tanult, majd orvosi tanulmányokat kezdett a Budapesti Egyetemen. 1928-ban Podolini-Volkman Artúr szabadiskolájába járt, később beiratkozott, a Bauhaus eszmevilágához formailag közelálló Bortnyik Sándor „Műhelyébe”, és 1929-1930 között itt folytatott elsősorban grafikai tanulmányokat. A „Műhelyt” 1928-ban alapították festők, építészek, technológiai szakemberek – köztük Bortnyik Sándor és Molnár Farkas. Bortnyik hatására Vasarely átvette a Bauhaus szellemiségét, megszabadult az ábrázolás kényszerétől, megismerte a konstruktivizmust és a holland De Stijl csoport esztétikáját. Egy grafikai pályázat nyerteseként 1930-ban Párizsba költözött, ahol intenzíven foglalkozott alkalmazott grafikával. Házasságot kötött Spinner Klárával, akitől két fia született, André (1931) és Jean-Pierre, művésznevén Yvaral (1934-2002). Vasarely francia nyomdáknak (Draeger, Devambez, Agence Havas) dolgozott. 1933-ban a budapesti Ernst Múzeumban bemutatta a francia megbízásokra készült modern grafikáit.

1. Victor Vasarely (1906–1997) 1930 körül

„Az ínséges idők rendszeresek, végig a harmincas években. A gazdasági válság egyre tart. Győző úgy döntött, hogy munkái aláírásához, meg egyéb célból is, nevet változtat: Franciaországban ő ezentúl Victor Vasarely!”

(Philippe Dana – Pierre Vasarely – Vasarely regényes évszázada)

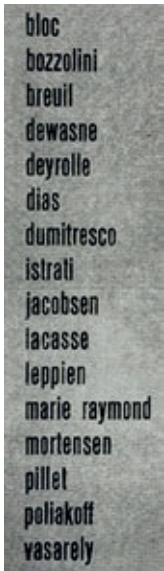
2. Vasarely Denis Renével, az 1940-es években / 3. Denise René a kiállítótérben / 4. Denise René Galéria Emile Gilioli szobrával

1940-ben találkozott Denise René műkereskedővel, aki nemsokára megnyitotta galériáját, melynek segítségével megjelentek első nyomatai. René az első öt évben olyan modern kortárs művészeket mutatott be, mint Max Ernst és Francis Picabia később pedig Nicolas Schöffer, Jean Arp, Victor Vasarely, Le Corbusier, Robert Delaunay, Sonia Delaunay, Piet Mondrian. Vasarely kiállította műveit a Surindépendants Szalonban (1946), a Réalité Nouvelles Szalonban (1947) és a Denise René Galériában (1948). Ez a nemzetközi művészeket felvonultató közeg, fordulóponthoz volt Vasarely művészetében.

„Denise René (1913-2012), a kiemelkedő „Papesse de l’art abstrait” („Az absztrakt művészet főpapnője”) megnyitotta galériáját a család malomipari műhelyében, a rue La Boétie-n 1944-ben, bemutatva számos befolyásos kiállítót, geometrikus absztrakt művészeket, mint például Vasarely, Poliakoff, Gilioli, Deyrolle és Dewasse. Később galériákat nyitott New Yorkban és Düsseldorfban.”

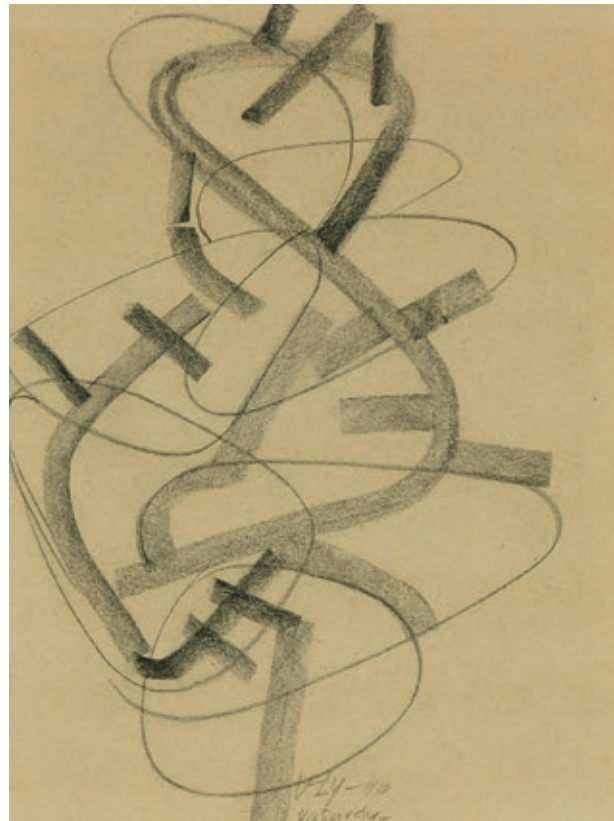

5. Denise René galéria kiállítás meghívója Vasarely nevével, többek között Delaunay és Léger nevei mellett / 6. Denise René galéria kiállítás meghívója Vasarely nevével

Victor Vasarely (1906–1997) Gesztusok, 1946, „Ges-100”

Vasarely érdeklődése a 1940-es évek végére, a térben ismétlődő formák és az optikai illúziók felé fordult. A világháború utáni évben figyelmet fordított az ismétlődő absztrakciókra, hiszen Vasarely Gesztusok, 1946 című képének a vázlata, előtanulmánya is 1946-os datálású. Az egymás mögötti síkokban a „rózsaszín, piros, rózsaszín, piros” színű gesztusok váltakoznak és távolodva halványodnak a térben.

7. Victor Vasarely (1906–1997) Gesztusrajz 2., Vasarely Múzeum tulajdona / 8. Victor Vasarely (1906–1997) Gesztusok, 1946, „Ges-100”

A mű lágy vonalvezetése már tükrözi Vasarely azon érdeklődését, ami a ritmus és a mozgás vizuális megjelenítésére irányult. A formák egymásba fonódása és az ismétlődés motívuma fontos eleme lett a művész későbbi alkotásainak is, ahol a szimmetria és a rend alapvető szerepet kapott. Vasarely korai alkotásainak a száma elenyésző, ezért napjainkban, nemcsak a magyar, de a nemzetközi műkereskedelemben is különös figyelem és érdeklődés övezi.

9. Victor Vasarely alkotás közben, 1948

„A jövő művészete a tér és a mozgás vizuális játékán alapul. A statikus művészet már nem elégíti ki a modern ember belső igényeit, a dinamika és a változás új dimenziót nyit meg.” (Victor Vasarely, New Plastic Language, 1963)

Vasarely filozófiája volt, hogy a művészetét nemcsak esztétikai élménynek szánta, hanem eszköznek a modern ember vizuális érzékenységének fejlesztésére. A gesztusosabb, lágyabb alkotások, mint a „Ges-100”, még tartalmazták az absztraktabb formákat, de réteges megjelenésükkel már magukban hordozták az elmozdulást a sokszorosított rend felé.

„A hit velünk született szükséglet, akár Istennel, hazával vagy ideológiával, akár művészettel vagy tudománnyal kapcsolatos.”

(Victor Vasarely)

A színes formák összefonódása a tér és a mozgás dinamikáját sugallják, melyekben feltűnnek Vasarely későbbi művészetét meghatározó geometriai szerveződés csirái is. Életművét összegezve, művei mindenütt óriási sikert arattak, nemcsak a galériákban és kiállításokon, de a reklámparban és a populáris kultúrában egyaránt.

Vasarely művein eleinte megdöbbenek nézői, viszont az idő neki dolgozott és a hatvanas évektől óriási sikerük volt. Művészetének kifejezési formái utánozhatatlanul a vizuális köznyelv részévé lettek, Vasarely egy ikon lett. Művei már megjelentek házakon, tereken, dísz tárgyakon, könyvborítók, magazinokban. Vasarely mindenre hatott, a nyomdaművészetre, a textil nyomásra és a divatra is. Az op-art meghódította a világot.

FORRÁS:

Vasarely – Sharing Forms – Centre Pompidou – Vasarely – Sharing Forms – Centre Pompidou - A kurátorok szemszögéből (Michel Gauthier és Arnaud Pierre)
Vasarely and the 'Op Art' Phenomenon Márton Orosz '...here comes Op Art!' Victor Vasarely, 18 April 1964
Victor Vasarely (1906–1997) Életrajz – Vasarely Múzeum
Vasarely, Victor (1906-1997) – híres magyar festő, grafikus (kieselbach.hu)
Az ifjú Vasarely ismeretlen arcai – belivek_49-50.pdf (nemzetisegek.hu)
A Vasarely Múzeum gyűjteménye / Collection of the Vasarely Museum; szerk. Sárkány József; JPM, Pécs, 2007
Philippe Dana, Pierre Vasarely – Vasarely regényes évszázada

FOTÓK:

- 1. Victor Vasarely (1906–1997) 1930 körül, Victor Vasarely – Wikipédia (wikipedia.org)
- 2. Vasarely Denis Renével, az 1940-es években – Victor Vasarely fotók (irodalmiradio.hu)
- 3. Denise René a kiállítóterben, haninafinearts.com/enlarge/exhibition_slideshow/33/0
- 4. Denise René Galéria, Emile Gilloli szobrával – haninafinearts.com/enlarge/exhibition_slideshow/33/0
- 5. Denis René galéria kiállítás meghívója Vasarely nevével, többek között Delaunay és Leger nevei mellett – haninafinearts.com/enlarge/exhibition_slideshow/33/0
- 6. Denis René galéria kiállítás meghívója Vasarely nevével – haninafinearts.com/enlarge/exhibition_slideshow/33/0
- 7. Victor Vasarely (1906–1997) Gesztusrajz 2., Vasarely Múzeum tulajdona, Gesztusrajz 2 – Vasarely Múzeum
- 8. Victor Vasarely (1906–1997) Gesztusok, 1946, „Ges-100”
- 9. Victor Vasarely alkotás közben, 1948 - Victor Vasarely fotók (irodalmiradio.hu)

Ismeretlen francia vagy orosz festő /
Unknown French or Russian painter:

Kompozíció / Composition, 1920-30 körül / Around 1920-30

Olaj, kollázs, vászon / Oil-collage on canvas

55 × 45 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
3930

Kezdő ár:
120.000 HUF

Starting price:
300 EUR

Becsérték:
280.000 – 440.000 HUF

Estimate:
700 – 1.100 EUR

BERLIN 1925 KÖRÜL

Czóbel Béla (1883-1976)

Berlini utca / *Berlin Street*, 1925 körül / *Around 1925*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

50 × 60 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Hátoldalon / *On the back:*

Hátul a vakrámán a Magyar Nemzeti Galéria bírálati lapja, bírálati száma / *On the back of the blind is the review sheet of the Hungarian National Gallery, review number: 1454/978*

Lány népviseletben / *Girl in national costume*

Reprodukálva / *Reproduced:*

Kratochwill Mimi Czóbel Béla (1883-1976) Élete és művészete –
30. kép Berlini utcaképzlet, 1925 körül o.v., 50×60 cm, j.n., Magántulajdon /
Life and art of Béla Mimi Czóbel Kratochwill (1883-1976) –
Image 30. Detail of a street in Berlin, circa 1925, obv., 50×60 cm, n.n.,
Private collection.

Kezdő ár:

14.000.000 HUF

Starting price:

35.000 EUR

Becsérték:

22.000.000 – 35.000.000 HUF

Estimate:

55.000 – 87.500 EUR

Czóbel Béla

A kezdetek – Nagybánya – Párizs – top 10

Európában a 19. század végén a festészeti technikák radikális felszabadítása mellett, elkezdődött egy folyamat, mely a művészet intézményrendszerét is megreformálta, és a modern műkereskedelem kialakulására is kifejtette hatását. A képzőművészetben elindult a modernizmusok láncreakciója. Megtörtént a „robbanás”, ahogy sokan aposztrofálták ezt az időszakot, felszínre tört egy eddig soha nem látott művészet.

Az avantgárd a 20. század elején alapvetően megváltoztatta a művészetről alkotott képet, illetve magát a művészetet. Ehhez, olyan fiatal, szabadgondolkodású, újító művészekre volt szükség többek között, mint André Derain 1880-1954, Amedeo Modigliani (1884 – Párizs), Pablo Picasso, 1881-1973), Sonia Delaunay (1885-1979), Robert Delaunay (1885-1941), Marcel Duchamp (1887 - 1968), Raoul Dufy (1877-1953), Moise Kisling (1891-1953), Fernand Léger (1881 - 1955), Chaim Soutine (1893-1943), Tsuguharu-Léonard Foujita (1886-1968), Maurice Utrillo (1883-1955), Maurice de Vlaminck (1876-1968), Ernst Ludwig Kirchner (1880-1938), Hans Arp (1886-1966), Georges Braque (1882-1963), Marc Chagall (1887-1985), Giorgio de Chirico (1888-1978), Juan Gris (1887-1927), Natalja Szergejevna Goncsarova 1881-1962) Oskar Kokoschka (1886-1980), Karl Schmidt-Rottluff (1884 -1976) és a magyar alkotók között az egyik legfontosabb ilyen művész, Czóbel Béla volt (1883-1976).

A 20. század elején, Czóbel Béla a leghíresebb magyar festőnek számított Európában. Budapest, Nagybánya, München, Párizs, Amszterdam, Bergen és Berlin voltak festészetének legmeghatározóbb helyszínei.

Czóbel Béla 1883. szeptember 4-én született Budapesten, a Bálvány utca 3. szám alatt (ma Október 6. utca). Édesapjuknak Czóbel József termény nagykereskedőnek és édesanyjuknak, Kónig Saroltának öt gyermeke született. Czóbel Bélának három leánytestvére volt és egy fiútestvére, a filozófus Czóbel Ernő. Tanulmányait a nagybányai szabadiskolában kezdte, 1902 nyarán Iványi Grünwald Béla tanítványaként, majd az 1902-1903-as tanévben a müncheni Akadémiára járt és a következő festészeti szemesztert a párizsi Julian Akadémián folytatta, ahol Jean-Paul Laurens növendéke lett.

2. Czóbel Béla Önarckép, 1903 MNG

A The Wild Men of Paris nevű lap híres cikke a korszak 10 legmodernebb festőjéről írt. Szerzője Picassót és Matisse-t ismerte, de a többi nevet Gertrude Steinéktől kérdezték meg, akik további hét festőt soroltak fel: Braque, Derain, Othon Friesz, Herbin, Metzinger és Chabaud mellett Czóbel Béla neve került fel a topművészek listájára. A cikkben Czobel (ékezet nélkül) szerepelt és Picasso-val egy oldalon jelent meg egyik festményének reprod.

Ezekben az években többször visszatért Nagybányára a festőkolóniába, bemutatta új párizsi „fauve”-os festményeit, vitte a művészeti híreket „frissen”, az erre szomjas magyar fiatal festő növendékeknek, a későbbi Neósoknak, inspirálva őket, hogy utazzanak a francia fővárosba.

1. Montparnasse – rue Vavin, 1903 – Párizs

„Páris után már diák koromban vágytam. Rippl-Rónai is hozzájárult ennek fokozásához. A Royal szállóban rendezett kiállítását majdnem naponta meglátogattam.”

(Czóbel Béla – Az új magyar művészet önarcképe című interjúkötet 1945, 14.)

Czóbel Párizsba költözött, a Montparnasse-on lévő rue Vavin 21. szám alatt lévő Hotel Danmarkba. (1939 októberétől Simone de Beauvoir is lakott a 21. szám alatti Denmark Hotelben többször, huzamosabb ideig.)

1903-ban, 20 évesen a Nemzeti Szalon őszi tárlatán és Párizsban a Champs-de-Mars-i Szalon kiállításán is szerepelt. Párizsban belecsöppent a pezsgő művészvilágba, megismerkedett Cézanne, Van Gogh, Gauguin művészeti örökségével és tartotta a baráti-, kollegiális kapcsolatot a kor meghatározó művészeivel, többek között Picassóval, Matisse-szal és Modiglianival is. Gertrude Stein rue de Fleurus 27. szám alatti szalonjában minden szombaton összegyűlt Párizs festőinek, íróinak, gondolkodóinak színe java, a modern szellemi elit krémje. Stein Alice B. Toklas önéletrajza című memoárjában többször említést tesz az avantgárd hajnalán Párizsban élő és dolgozó magyar művészekről, melyben többször is megemlíti Czóbel Bélát.

Út Berlinbe

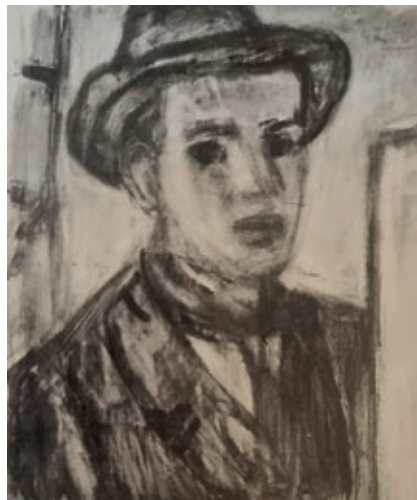
Czóbelnek az első világháború idején, magyar állampolgársága miatt el kellett hagynia az antant-hatalmakhoz tartozó Franciaországot. Ezután Bergenben telepedett le, itt festette meg híres képét a Bergeni Ielkész, 1918 című alkotását, mely magán hordozta a német expresszionizmus és a francia neoprimitvizmus stílusjegyeit.

Czóbel 1919 októberében Berlinbe költözött, de továbbra is kapcsolatban maradt Holland barátaival, gyűjtőivel. Részt vett a De Brabnding 1925-1926-os jubileumi kiállításain, ahol egykori Nyolcakkbeli társával, az akkor szintén Berlinben élő Tihanyi Lajossal együtt szerepeltek művei.

„Hollandiából Berlinbe mentem, feleségem ott volt és volt már egy műterem.” – emlékezett vissza Czóbel arra az időre, mely legalább annyira sikeres időszakának hajnalát jelentette, mint korábbi fauve periódusa. Felesége, Isolde Daig, vagy ahogy ő ekkoriban írta, Isolde Zobel már Berlinben élt kislányukkal, Lisával férje bergeni éve alatt is, csak a nyári szüneteket töltötték együtt Belgiumban. Az utolsó bergeni nyár után Isolde már néhány héttel korábban Berlinbe utazott és a Königrätzer Straße 85. számú házban bérelt műtermet Czóbel számára, aki hamarosan munkához is látott.”

(Idézet: Barki Gergely – Bodonyi Emőke: Czóbel. Egy francia magyar – MűvészetMalom kiadványai)

A Königrätzer Straße (1867-1930) melyben Czóbel lakott Berlinben, a Kreuzberg kerületben található Wilhelmstraße déli része és a Potsdamer Platz között haladt. Korábbi nevei: Hirschelstraße (1831-1867), Königrätzer Straße (1867-1930) és Saarlandstraße (1935-1947).

4. Czóbel Béla Önarckép, 1920

5. Berlin – Potsdamer Platz, Ecke Königrätzer Straße – Képeslap / 6. Berlin, Hotel Fürstenhof, Potsdamer Platz sarok Königrätzerstrasse és Strass, 1911, Képeslap

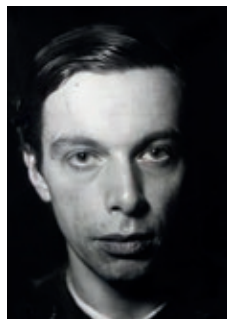

„Die Brücke” – A híd

Czóbel Béla Berlinben bekapcsolódott a „Die Brücke” – A híd csoport munkájába. A nevet Karl Schmidt-Rottluff találta ki, ars poeticájuk, hogy hidat kívántak építeni a képzőművészetben a modern francia és német törekvések között. A csoportot négy építész hozta létre, akik közül három alapítóval Czóbelnek közeli, baráti kapcsolata alakult ki.

„Itt újra barátok, kollégák között tudhatta magát, olyan magyarok és nem magyar művészek társaságában, akik a távolból is, hosszú évek óta szellemi fegyvertársainak számítottak. Egy egész magyar „diaszpóra” volt ekkor éppen kialakulóban. A zömmel a Tanácsköztársaság bukását követő események kényszerűségéből emigráló művészek között voltak azok, akiket már korábban, főleg Párizsból ismert, s akik a Nyolcak csoportjában is kitartóan maguk közé tartozónak vallották Czóbelt, így Berény Róberttel, Tihanyi Lajossal, Kernstok Károllyal berlini éve alatt is sűrűn érintkezett. Czóbel számára azonban - ahogy Párizsban sem - nem a magyar kollégák jelentették a fő inspirációs közeget. Párizsban is az avantgárd élvonalához, a fauve-okhoz csatlakozott, itt Berlinben a francia vadak német megfelelőjének tekinthető expresszionista csoporttal, a Die Brückével alakult ki egyre szorosabb kapcsolata.”

(Barki Gergely – Bodonyi Emőke: Czóbel. Egy francia magyar)

7. Erich Heckel / 8. Ernst Ludwig Kirchner, 1919 / 9. Karl Schmidt-Rottluff

10. Ernst Ludwig Kirchner A Group of Artists, 1926.-1927. (Ernst Ludwig Kirchner, Erich Heckel, Karl Schmidt-Rottluff, Otto Mueller, a Die Brücke csoport alapító tagjai)

Berlin és Würzburg „Neue Welt”

Berlini periódusában, az 1920-as évek nyári hónapjaiban Czóbel Béla, felesége Isolda és lányuk Lisa rendszeres vendégek voltak Gertraud Rostosky festőnő művésztelepén, a würzburgi „Neue Welt”-ben. Izolda szoros barátságot ápolt Gertraud Rostoskyval. Az „Újvilág” név ma is érvényes a birtokra, amely akkoriban fél órányi sétára volt a városi épületektől, és a szemközti Marienberg-erőd szintjén helyezkedett el, lábánál csodálatos kilátással a székesegyház városára, melyet több festőművész is megörökített. Az „Új világ” a művészetek paradicsomává fejlődött, sok író, költő, festőművészt meghihletett.

11. Würzburg 1900-as évek eleje / 12. „Új világ”, Leutfresserwegen, 1900-as évek eleje / 13. Czóbel Béla, Szőlőhegy Würzburgban, 1923 / 14. Czóbel Béla, Domboldal, 1923, lappang

Cassirer Galéria – Berlin – 1920-as évek

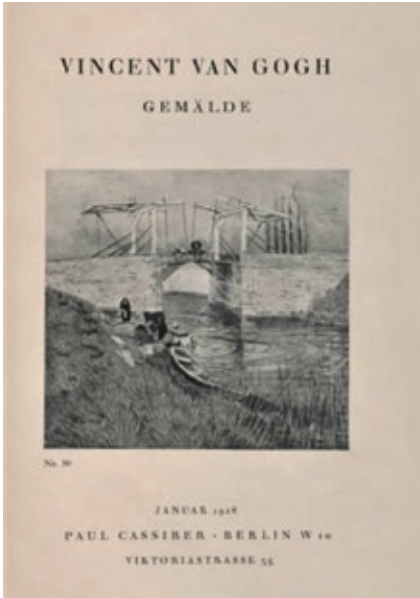
„A korszakban szintén forradalminak számító expresszionista képeit pedig gyakran a francia fauve-ok német megfelelőjének tekinthető csoport, a Die Brücke tagjaival együtt mutatta be. Magyarán itt is az avantgárd élvonalához csatlakozott, és mivel ő akkor már nemzetközi szinten is befutott művésznek számított, a galériások szinte kézzel a kézre adták... A fiatal Czóbelről elmondható, hogy a XX. század első évtizedeiben az avantgárd törekvések nemzetközi élvonalába tartozott, Barki Gergely szerint a világ legjobb tíz akkori művésze között tarthatjuk számon.”

(Kántor Viola A képvasdász kiadta a parancsot: Czóbel WANTED –Barki Gergely)

Czóbel Bélának 1920-ban, 37 évesen már önálló kiállítása volt Berlinben, Paul Cassirer galériájában, ami hatalmas elismerésnek számított abban az időben. A Viktoriastraße 35. szám alatt található Cassirer műkereskedést 1898-ban alapította Berlinben Paul és Bruno Cassirer unokatestvérek. Néhány év alatt a francia impresszionizmus vezető galériájává vált. 1901-től Paul Cassirer egyedül folytatta tovább a műkereskedelmet. A 20. század elején berlini művészeti szalonja Németország egyik legfontosabb modern és kortárs festészeti galériája, 1910-től pedig Európa egyik vezető galériája lett.

A galéria többek között Max Beckmann, Paul Cézanne, Camille Corot, Lovis Corinth, Honoré Daumier, Edgar Degas, Eugène Delacroix, Francisco de Goya, El Greco, Ferdinand Hodler, Oskar Kokoschka, Henri Matisse, Max Liebermann, Walter Leistikow, Édouard Manet, Claude Monet, Edvard Munch, Ernst Oppler, Camille Pissarro, Auguste Renoir, Alfred Sisley és Vincent van Gogh fontos műveit mutatta be.

Cassirer nem csak eladható műveket állított ki galériájában, hanem sok esetben feszítette a határokat, hogy tájékoztassa és oktassa a közönséget az új művészeti vonulatokról. Párizsban együttműködött Paul Durand-Ruellel, aki az évek során több száz festményt küldött Párizsból Berlinbe kiállítási célokra, köztük több kiemelkedő Cézanne-t is.

15. Vincent van Gogh kiállítás Berlin, Paul Cassirer galéria, 1928

„Czóbel minden újdonságra érzékenyen reagáló egyénisége Berlinben olyan törekvések hatáskörébe került, amelyek nem maradhattak hatástalanok művészi fejlődésére. Németországi tartózkodása során kapcsolatba kerül az expreszionizmusnak azzal a - fauveizmussal rokon vonásokat mutató - változatával, amely az egykori Brücke csoportosulás tagjainak munkásságában jelentkezik először a század elején. Ennek az iránynak jeles mestereihez, Ludwig Kirchnerhez, Erich Höekéihez, Karl Schmidt-Rottluffhoz személyes baráti szálak fűzik. Kölcsönösen nagyrabecsülik egymást, és ez a nagyrabecsülés éppen annyira szól a rokonszenves egyéniségnek, mint a magas kvalitásokkal rendelkező művésznek.”

(Philipp Clarisse – Czóbel Béla fiatalkori képei)

Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül – „Új világ teremtdik a képen”

„Végigkísértük Czóbel Béla művészi fejlődését az első lépésektől egészen odáig, amíg rátalál saját hangjára, és a 20-as évek elején kialakítja azt a formanyelvet, amelyen a későbbi érett korszak nagy alkotásai létrejönnek. Az út állomásai a következők voltak: Nagybánya; Párizs, fauve korszak; Hollandia; Berlin. Nagybanynán a természeti élmény inspirációját szívta magába. Párizsban a képfelület sajátos törvényeinek felismerése felszabadítja alkotó fantáziáját. Hollandia még a keresés éveit jelenti, a kibontakozást a berlini korszak hozza meg.”

(Philipp Clarisse – Czóbel Béla fiatalkori képei)

16. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül

Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül című festményén is a látványból indult ki, ez inspirálta, azonban a motívumot itt is intim, szinte csendéletszerű hangulati egységbe fogta össze. Czóbel képe „látszólag” csendesedik csak le, de jobban megfigyelve – a képi látvány a modern festészeti megoldások miatt erősödik fel – és ezzel válik világszínvonalúvá. A kép lenyűgözően modern 100 év távlatából is.

„Bárhogyan is deformálja a színeket, formákat, a közvetlen természeti élmény – legyen az táj, csendélet vagy emberi alak – inspiráló hatása nélkül képtelen alkotni.() igazán csak emlékeztetőül szolgálnak, kialakuljon a képi kompozíció, amely aztán már csak nagyon távoli rokonságot mutat a kiindulásként használt motívumsorral. () Új világ teremtdik a képen, a legsajátosabb képi elemekből, csak képen megteremthető világ, amelyben a valóság, a bennünket körülvevő világ minden motívuma új értelmet nyer, egy sajátos festői mondanivaló kifejezése érdekében.”

(Philipp Clarisse – Czóbel Béla fiatalkori képei)

A Berlini utca, 1925 körül című festményén a képteret szinte teljesen betöltő épületet Cézanne-os „billegős-dőlésben” fotószerű kivágásban festi meg Czóbel. Hangsúlyos, de mégsem élesen elvágtott kontúrok szerkezeti váza adja a kép dekoratív elrendezését, a láthatatlan vonalhálóban felizzanak Czóbel mélytűző földszínei, meleg barnák, mély zöldek, okkerek, megvillannak a világossárgák, tört fehérek. A festéket vastag textúrában viszi fel a vászonra, tónusgazdagságát zseniális ecsetkezelésével éri el, egymás alól bújnak elő újabbnál újabb rétegek.

„Czóbel tónusbeli elmélyedése a színek rendkívül sokrétű és bonyolult egymásra festésén át köti le a szemet. Az alkonyati homályba süllyedt színek intenzitása úgy lappang a felület lefogott tónusaiban, mint izzó parázs a szürke, de meleg hamu alatt.”

(Kállai Ernő – Czóbel berlini korszakáról)

18. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül, 19.Haus-Vaterland – Berlin Tiergarten, Potsdamer Platz, Königsgrätzerstraße

Berlin a 20. század elején a német expresszionista mozgalom termékeny talajává vált, amiből a húszas évekre híres központtá fejlődött. A metropolisz virágkorát a világ egyik legnagyobb fővárosaként élte meg, ismert volt a tudomány, a technológia, az építészet, a művészetek, a film, a humán tudományok, a várostervezés, a felsőoktatás és az ipar vezető szerepéről. Berlin lakossága 1925-ben 4 024 165 fő, Párizsé ekkor 2 871 000 fő volt. A modernizmus európai fővárosa az 1920-as években Párizssal versenyre kelve Berlinbe helyeződött át.

„Nem volt az a német művészeket tömegesen lelkesítő politikai vagy lélekforradalom, mely a magyar festőt kihozhatta volna csöndes sodrából. Aminthogy Berlin lenyűgöző dinamikájú civilizációja is nyomtalanul vágatott körülötte.”

(Kállai Ernő: Czóbel Béla – Budapest, 1934.22)

Ahogy Kállai is írta a metropolisz világa, a modern nyüzsgő város kevésbé érintette meg Czóbelt. A megszokott témái mellett Berlinben is festett városképeket, hiszen a német főváros egyik legforgalmasabb részén, az Anhalter Bahnhof közelében lakott.

17. Czóbel berlini műterme, a Königsgrätzerstrasse-n volt, az Anhalter Bahnhof közelében, melyről a 1920-as évekbeli fotó hangulata árulkodik

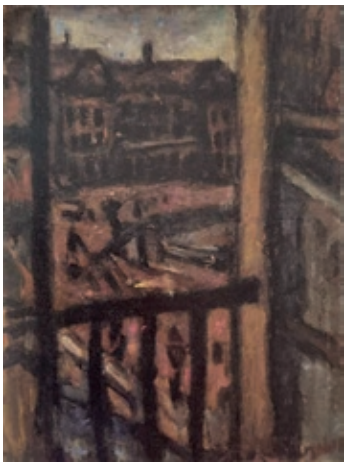
Az épület térbelisége, egyensúlyi helyezte a jobbra-balra dülöngélő, nem párhuzamos vonalaktól mozgalmassá, aktívá, eseménydüssá válik és ezzel a megteremtett atmoszférával el is éri a metropolisz jellemzését. Egyedi térábrázolási módszerre és a brutális iránti vonzalma ekkor alakult ki, a vásznon mintha görbülne a tér. A kép bal oldalán a színek sötétebb, míg a jobb oldalán világosabb árnyalatai jelennek meg, ahogy az égbolt részről is a jobb felén többet enged láttatni. Középen a boltíves kapualjban egy narancsos-vörös fény hívja fel magára a figyelmet, mely vonalat az ég felé követve egy timpanont látunk, a közepén világos ablakkal. A kép tetején a kémények mellett jobbra látható egy kupola is.

20. Berlin archív térkép részlet, Königsplatz felső szakasza, 1904 / 21. Körrel jelölve a Vaterland-Haus pontos helyzete a Köthener és a Dessauer Strasse között, híres 35 méter magas rézkupolája érinti a Königsplatz-ot, 1920-as évek, archív térkép / 22. Berlin Anhalter Bahnhof és a Königsplatz találkozási pontja – Archív térkép részlet

Czóbelnek a két világháború között készült berlini alkotásainak helyszínei, topográfiailag nehezen kutathatók. Az 1920-1930 között fent maradt térképmaradványokon és megmentett fényképeken kívül kevés adat áll rendelkezésre. A második világháború alatt összesen 450 000 tonna bombát dobtak le Berlinre, mely súlyos károkat szenvedett. Az archív térképek között is nagyon ritkán látszik a házszámok és az épületek alakzata. Czóbel műterme körüli utcákban is voltak kupolás épületek, de pontosan nem beazonosíthatók. A Vaterland-Haus szórakoztató palota, akkor még állt, s híres 35 méter magas rézkupolája messze látódott a Königsplatz-ról és a környék utcáiból, épületeiből is.

23. Czóbel Béla Berlini utca, 1920

Ritkán felbukkanó berlini képek

Czóbel Béla utcaképekről, terekről, épületekről készített festményei, zömében rálátásos nézőpontból mutatták be a városi élet egy-egy színterét.

A Berlini utca és az Utcakép Párizsban című képeket több hasonló és különleges szegmensben párba lehet állítani. Ennél a két festményénél a szemtengelyt, a perspektívát már középre teszi. A szerkezetek ritmusa, dinamizmusa ugyanúgy érdekli, mindkét képen, mint a formák fellazítása. Az egyikben egy kupola, míg a másikon egy magasabb épület éri el a kép tetejét. Mindkettő hasonló földszínekkel, fekvő formátumban, olaj technikával készült, színek nélkül. 1925 körülre vannak datálva, jelen képünk még Berlinben, míg a másik már Párizsban készült. A Berlinben készült festményei ritkaság számba mennek. A Párizsi utcakép, 1925-ből tavaly bukkant fel egy Berni aukción, a katalógus két provenienciát említett meg: Galerie André Maurice Párizs, később magángyűjteményben, Svájcban.

Képei már párizsi korszakában is kelendők voltak, néhány vevőről maradtak fent adatok, Krichevsky nevű fogorvos ismerőse vásárolta meg az egyik legjobb fauve aktját. Thomas Mann sógorával is kapcsolatban állt, aki megvette 1905-ben az összes kiállított képét. Sajnos ezek a képek ma már nincsenek meg.

Czóbel új képeit berlini tartózkodása alatt rendszeresen kiállította a fővárosban. Gyűjteményes kiállítása nyílt a berlini Goldschmidt és Wallerstein Galériában, valamint a Die Brücke tagjaival csoportkiállításon is részt vett a Ferdinand Möller Galériában. Korabeli feljegyzésekből kiderül, hogy Czóbel művei megtalálhatóak voltak nívós kollekciókban, mint a Fruchter-, a Dunoyer de Segonzac-, a Selinko-, Oltványi (Artinger) illetve, Rácz István és Rózsahegy György gyűjteményében.

Műveinek felkutatása azért is felettébb nehéz, mert képeinek nagy része valószínű nem élte túl a világháborús pusztításokat és a modern képek a korszak szisztematikus képrombolásának is áldozatul eshettek.

„A berlini időszakból – 1919 és 1925 között – korábban kevés képet ismertünk, és ezek háttéréről is alig tudtunk valamit. Itt is hihetetlen források és ismeretlen festmények jöttek elő, a berlini hat évben hasonlóan karakteresen „primitív” tudott maradni, mint korábban. Kevés olyan festőnk van, aki valóban mert ennyire bátran

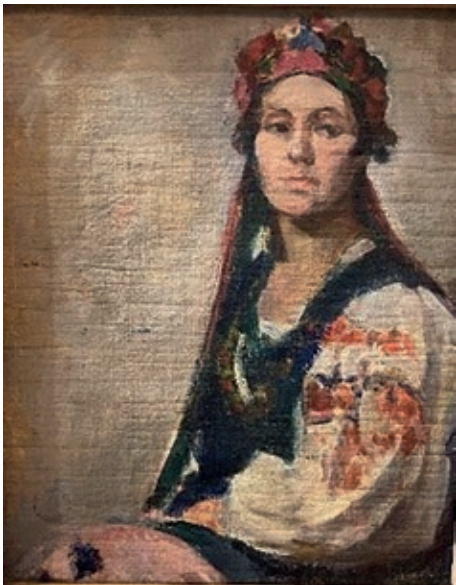
24. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül / 25. Czóbel Béla Scène de rue à Paris/Utcakép Párizsban, 1925, Magántulajdon

alkotni, és ilyen brutálisan őszinte, erős képeket festeni. A berlini képek zöme is máig lappang, de sokat ismerünk... legalább fekete-fehér fényképekről.”
(Czóbel körül legalább annyi még a titok, mint amennyit eddig feltártunk – Barki Gergely)

Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül – a kép hátoldala

Czóbel Béla oeuvre-jében számtalan példa van arra, hogy nem csak egyszer festett korábban már használt vászonra, ettől talán még autentikusabbnak, titkosabbnak és megfajlásra várónak tűnnek képei. A szentendrei Czóbel Múzeumban már forgatható és kihajtható tokokban nézhetjük meg mindkét oldalát ezeknek a remekműveknek. Czóbel olykor a saját, régebbi, befejezetlen vagy gyengébbnek ítélt művei hátára festett, olykor pedig más festők vásznaira is. Életművében van olyan festményre is példa, amit többször is felhasznált. A Bergeni szélmalom vásznát vélhetően nem is csak egyszer hasznosította újra, a festmény előoldala alatt is rejlik egy elfedett kép, ez egy saját műve, míg a hátoldalán lévő kép, más festő alkotása.

26. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül hátoldala

FORRÁS:

A Ferenczy Múzeum (2013–2015) és a Ferenczy Múzeumi Centrum (2016–) kiadványai – Barki Gergely – Bodonyi Emőke: Czóbel. Egy francia magyar – Művészet Malom kiadványai 5. (Szentendre, 2014)
A kozmopolita város a Weimari Köztársaságban – Berlin.de
Berlin-Mitte utcáinak és tereinek listája – (wikipedia.org)
Kállai Ernő: Czóbel Béla. Ars Hungarica 7., Budapest, 1934
Anhalter Bahnhof mit dem Askanischen Platz, um 1910 - Anhalter Bahnhof und Askanischer Platz – Berlin Anhalter Bahnhof – Wikipedia
dr. D. Fehér Zsuzsa – N. Újvári Magda szerk.: A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei 4. szám (Budapest, 1963)
Paul Cassirer – (wikipedia.org)
Philipp Clarisse – Czóbel Béla fiatalkori képei – (docplayer.hu)
Clarisse, Philipp: Retrospektív Czóbel-kiállítás a Műcsarnokban. In: Kortárs 15. évfolyam, 7. szám, 1971
Kultur – Kántor Viola – A képvasárslap kiadta a parancsot: Czóbel WANTED - Barki Gergely
Kultur – KOVÁCS M. DÁVID – Barki Gergely – Évtizedekig lógott a múzeumban, senki nem sejtette, mit rejt a hátoldala
Kratochwill Mimi: Czóbel Béla élete és művészete. Veszprém–Budapest, 2001.
Czóbel körül legalább annyi még a titok, mint amennyit eddig feltártunk – interjú Barki Gergellyel – Librarianus.hu
Új világ - WürzburgWiki (wuerzburgwiki.de)
DeWiki - Neue Welt (Würzburg)
Berlin-Mitte egykori utcáinak és tereinek listája – (wikipedia.org)
Bundesarchiv Bild 102-13681, Berlin, Stresemannstraße bei Nacht.jpg – Wikimédia Commons (wikimedia.org)
Bela Czobel – 1040 artworks – painting (wikiart.org)
SZSZK - Czóbel Béla: Múteremben (oszk.hu)
Czóbel Béla – Az új magyar művészet önarcképe című interjúkötet 1945, 14.

FOTÓK:

1. Montparnasse – rue Vavin, 1903 (wikimedia.org) Fotó: Musée Carnavalet, Párizs histoire, közkinccs
2. Czóbel Béla Önarckép, 1903 MNG - SZSZK - Czóbel Béla: Múteremben
3. Czóbel Béla Bergeni lelkész, 1918, Magántulajdon
4. Czóbel Béla Önarckép, 1920 - Bela Czobel, Self Portrait, 1920 - Bela Czobel - WikiArt.org
5. Berlin – Potsdamer Platz, Ecke Königsplatz Straße – Berlin, Tiergarten, Berlin – Potsdamer Platz, Ecke Königsplatz Straße (Zeno Ansichtskarten).jpg – Wikimédia Commons (wikimedia.org)
6. Berlin, Hotel Fürstendorf, Potsdamer Platz sarok Königsplatzstrasse és Stras, 1911, Képeslap
7. Erich Heckel – Modern mesterek Boston (modernmastersarts.com)
8. Ernst Ludwig Kirchner, 1919 – Kirchner 1919 portrait – Ernst Ludwig Kirchner – Wikipedia
9. Karl Schmidt-Rottluff – wikipedia.org/wiki/Karl_Schmidt-Rottluff
10. Ernst Ludwig Kirchner A Group of Artists, 1926–1927. /Ernst Ludwig Kirchner, Erich Heckel, Karl Schmidt-Rottluff, Otto Mueller, a Die Brücke csoport alapító tagjai/ Kirchner – Künstlergruppe.jpg – (wikipedia.org)
11. Würzburg 1900-as évek eleje, Archiv: Willi Dürnagel #Würzburg – FB
12. „Új világ”, Leutfresserwegen, 1900-as évek eleje, Archiv: Willi Dürnagel #Würzburg – FB
13. Czóbel Béla, Szőlőhegy Würzburgban, 1923 - Czobel Béla - WikiArt.org
14. Czóbel Béla, Domboldal, 1923, lappang – Bela Czobel – WikiArt.org
15. Vincent van Gogh kiállítás Berlin, Paul Cassirer galéria, 1928 - Vincent van Gogh : Gemälde, [Ausstellung] Januar 1928, Paul Cassirer, Berlin : Gogh, Vincent van, 1853-1890 : Ingyenes letöltés, kölcsönzés és streaming : Internet Archive
16. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül
17. Czóbel berlini műterme, a Königsplatzstrasse-n volt, az Anhalter Bahnhof közelében, melyről a 1920-as évekbeli fotó hangulata árulkodik
18. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül
19. Haus-Vaterland - Berlin Tiergarten, Potsdamer Platz, Königsplatzstraße
20. Berlin archív térkép részlet, Königsplatzstrasse felső szakasza, 1904– – Berlin Ministergaerten Ausschnitt Grieben 1904.jpg – (wikipedia.org)
21. Körrel jelölve a Vaterland-Haus pontos helyzete a Köthener és a Dessauer Strasse között, híres 35 méter magas rézkupolája érinti a Königsplatzstrasse-t, 1920-as évek, archív térkép – Weimar Berlin: Haus Vaterland, a Potsdamer Platzon – Haus Vaterland, on Potsdamer Platz | Weimar Berlin
22. Berlin Anhalter Bahnhof és a Königsplatzstrasse találkozási pontja – Archív térkép részlet
23. Czóbel Béla Berlini utca, 1920 – Bela Czobel, Street of Berlin 1920 – Bela Czobel – WikiArt.org
24. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül
25. Czóbel Béla Scène de rue à Paris/Utcakép Párizsban, 1925, Magántulajdon – Czóbel Béla | Scène de rue à Paris. (1925) | Kölcsönös művészet (mutualart.com)
26. Czóbel Béla Berlini utca, 1925 körül hátoldala

Erdei Kvasznay Éva (1942)

Nosztalgia I. / *Nostalgia I.*, 2011

Akvarell, tus, papír / *Watercolor, ink, paper*

18 × 18 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Erdei Éva

Kezdő ár:
120.000 HUF

Starting price:
300 EUR

Becsérték:
200.000 – 320.000 HUF

Estimate:
500 – 800 EUR

Scheiber Hugó (1873-1950)

Hímző nő ablak előtt / *Woman embroidering in front of a window*, 1921 körül / *around 1921*

Olaj, ceruza, karton / *Oil, pencil, on cardboard*

31,5 × 26 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
/Sc/heiber

Molnos Péter művészettörténész, Scheiber Hugó monográfiájának eredetiség igazolásával / *Art historian Péter Molnos, with proof of originality of Hugó Scheiber's monograph*

Kezdő ár:
2.400.000 HUF

Starting price:
6.000 EUR

Becsérték:
4.400.000 – 6.000.000 HUF

Estimate:
11.000 – 15.000 EUR

Polony Elemér (1911-1991)

Lányok a strandon / *Girls on the Beach*, 1982

Olaj, vászon / *Oil, on canvas*

61 × 46 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Polony 82

Hátoldalon / On the back:
E. Polony 1982, 18"×24" – 61 cm × 46 cm,
„Girls on the Beach”, oil on canvas

Kezdő ár:
280.000 HUF

Starting price:
700 EUR

Becsérték:
400.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.000 – 1.500 EUR

Mattioni Eszter (1902-1993)

Vízparti táj csónakkal és alakokkal / *Waterside landscape with boat and figures*

Olaj, vászon / *Oil, on canvas*

80 × 100 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Mattioni E.

Kezdő ár:
750.000 HUF

Starting price:
700 EUR

Becsérték:
1.600.000 – 3.200.000 HUF

Estimate:
4.000 – 8.000 EUR

Lehel Mária (1889-1973)

Fekvő párizsi akt / *Paris nude*

Pasztell, papír / *Pastel on paper*

51,5 × 66,5 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Maria Lehel Paris (olvashatatlan) / (*illegible dating at the end*)

Kezdő ár:
1.200.000 HUF

Starting price:
3.000 EUR

Becsérték:
1.800.000 – 2.600.000 HUF

Estimate:
4.500 – 6.500 EUR

Borbély László (1939)

La Motte Grain Bretagne

Olaj, vászon / Oil, on canvas

62,5 × 80,5 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Borbély

Kezdő ár:
600.000 HUF

Starting price:
1.500 EUR

Becsérték:
1.600.000 – 3.000.000 HUF

Estimate:
4.000 – 7.500 EUR

Kolozsváry Zsigmond (1899-1993)

„Espoir Intense”, 1974

Olaj, vászon / Oil, on canvas

55 × 46 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
„Espoir Intense” Kolos-vary 1974

Kezdő ár:
200.000 HUF

Starting price:
500 EUR

Becsérték:
360.000 – 440.000 HUF

Estimate:
900 – 1.100 EUR

Rippl-Rónai József (1861-1927)

Issy l' Eveque-i alakok, Lacroix papa / *Figures from Issy l'Eveque, papa Lacroix*, 1914

Ceruza, akvarell, papír / *Pencil, watercolor, paper*

20 × 31 cm

Jelezve jobbra fent / Signed top right:

Père Lacroix

Jelezve balra lent / Signed bottom left:

Issy l' Eveque 1914, RR

Kezdő ár:

1.100.000 HUF

Starting price:

2.750 EUR

Becsérték:

2.000.000 – 3.200.000 HUF

Estimate:

5.000 – 8.000 EUR

Scheiber Hugó (1873-1950)

Utca napsütésben három alakkal / *Street in Sunshine with Three Figures*, 1921 körül / *around 1921*

Ceruza, szén, papír / *Pencil, charcoal, paper*

39,5 × 28 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:

Scheiber

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:

Scheiber Hugó – Válogatás a közös kiállítás anyagából /

Selection from the common Exhibition, Budapest-Toronto, 1991., Kat. 20.

Kezdő ár:

800.000 HUF

Starting price:

2.000 EUR

Becsérték:

1.600.000 – 2.400.000 HUF

Estimate:

4.000 – 6.000 EUR

Gyulai Lajos (1945)

Rózsaszín elemek / *Pink elements*, 1967-1968

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

85 × 85 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:

Gyulai L.

Kezdő ár:

8.500.000 HUF

Starting price:

21.250 EUR

Becsérték:

12.000.000 – 20.000.000 HUF

Estimate:

30.000 – 50.000 EUR

Gyulai Lajos

Rejtőzködő életmű, remekművekkel

Gyulai Lajos 1945. április 28-án született, néhány nappal a II. Világháború vége után. Mivel nagyon szeretett rajzolni és érdekelte a képzőművészet, édesapja 13 éves korában beíratta a Debreceni Szabadiskolába. Mesterei Menyhárt József és Veress Géza voltak.

1946. március 31-én a debreceni képzőművészek, dr. Asztalos Sándor művészettörténész javaslata alapján, megalapították helyi csoportjukat, az országos szervezet képzőművészeti szakosztályának vidéki egységeként. Az iskola valójában 1947. május 5-én nyitotta meg kapuit „Debrecen Szabadművelődési Felügyelői Hivatalának Képzőművészeti Szabadiskolája” néven. A tantárgyak között megtalálható volt az alakrajz, grafikai eljárások, festéstechnikai eljárások, művészettörténet és művelődéstörténeti szemináriumok.

3. A művésztelep első helyszíne, 1964

A kiemelkedő tehetségeknek a Szabadiskola segítette, egyengette művészeti útját. A képzőművészeti intézményben a megalakulás után röviddel, a tanfolyam jelleget, állandó oktatási és képzési lehetőség váltotta fel. Az iskola felvette a Medgyessy Ferenc nevet 1969. február 7-én.

Bíró Lajos, a szabadiskola vezető szaktanára, a fiatal tehetséges festőt meghívta a Hajdúsági Művésztelepre. Itt Gyulai az „alföldi iskola” hagyományaira épülő expresszív, erőteljes kolorista munkákkal kísérletezett.

Gyulai Lajos később felvételizett a Magyar Képzőművészeti Főiskolára, ahova nem vették fel, de ez nem akadályozta meg abban, hogy létrehozza modern életművét. Autodidakta művészként folytatta, s olyan kitűnő mesterek karolták fel, mint Barcsay Jenő és Hincz Gyula, mindkét mesterrel jó kapcsolatot alakított ki. Művészetére még Gyarmathy Tihamér mikro- és makrokózmosz festményei gyakoroltak hatást.

Barcsayt amellet, hogy festőművész volt, grafikusművészként, tervezőgrafikusként, egyetemi oktatóként, művészpédagógusként, tanárként és íróként is jegyezték. Talán pedagógusi vénája miatt is találta meg a közös hangnemet a fiatalabb

1. Menyhárt József / 2. Veress Géza

„Az 1947-ben létrehozott első debreceni Képzőművészeti Szabadiskola (1969-től Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör és Szabadiskola) kezdettől legfőbb feladatának tekintette a régió vizuális kultúra területén tapasztalható hiányainak csökkentését / megszüntetését és a képzőművészet ún. „szabadművelődés” keretei között történő oktatását, népszerűsítését.

... „A szabadművelődés a kulturális demokrácia első kísérleti megvalósítója volt hazánkban, így Debrecenben is. 1944 és 1948 között városunkban legalább 37 művelődéssel (is) foglalkozó egyesület működött: műkedvelő csoportok, művészeti baráti körök, olvasókörök, politikai-társadalmi csoportosulások és tudományos társaságok. Évente négy-öt tárlat rendezésével terjesztették, népszerűsítették a képzőművészeti kultúrát. Országos színvonalra emelkedett...

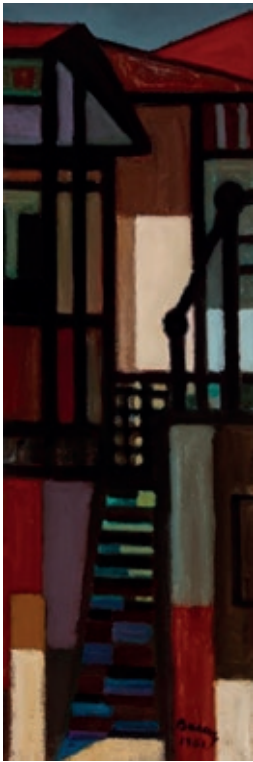
(Tamusné Molnár Viktória)

1954-1962 között szaktanárok: Veress Géza, Nagy Ferenc, Menyhárt József, Félegyházi László, Berky Nándor.”

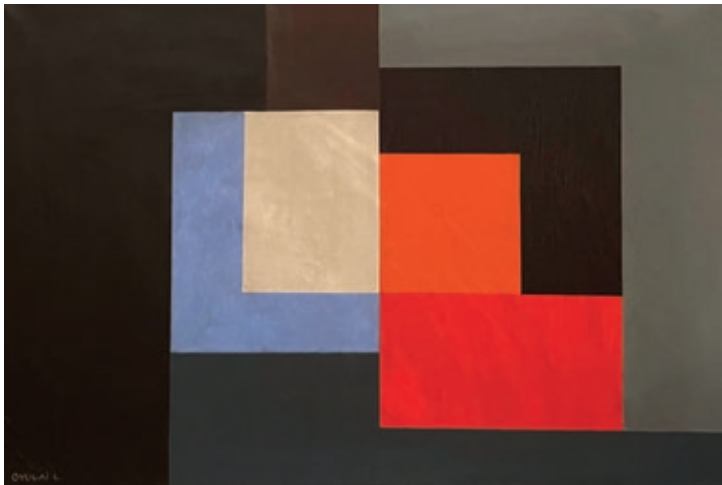
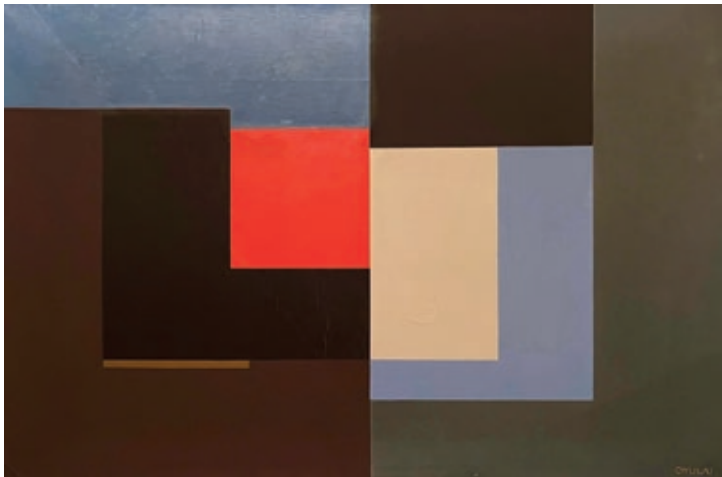
(Vállalható hagyomány – KULTer.hu)

4. Barcsay Jenő festőművész a műtermében, Benczúr utca 2., 1960

5. Barcsay Jenő Szentendrei udvar este, 1961 / 6. Barcsay Jenő Festőállvány, 1960-as évek eleje

7. Gyulai Lajos Kohán György emlékére I., 1966, Magántulajdon / 8. Gyulai Lajos Kohán György emlékére II., 1966, Magántulajdon

generációval, így Gyulaival is, akinek modern, progresszív művészetében meglátta a tehetséget. A fiatal festő többször járt mestere műtermében.

Barcsay Jenő Szentendrei udvar este című, 1961-es festménye egy épületet és udvarrészletet ábrázol különös kivágásban. A kép a „mozaik korszakának” egyik előfutára, meleg színekkel felosztja a képteret, a fekete kontúrvonalakkal körbevett színeknek története, jelentése, funkciója van, egy ablakot, egy lépcsőt, egy falsík részletet jelentenek. A festőállványokat ábrázoló képein is a tárgyi jelentés már kezd elhanyagolható lenni, a néző egyre jobban figyeli az egymás mellett lévő fekete kontúrvonallal körbevett színsíkokat.

Gyulai leredukálja 1966-os képeinek tárgyi mivoltát és egymás melletti színsíkokra bontja. Letisztult művészetében a ballance-ot az adja, hogy a kép alsó és felső részén is sötét színek uralkodnak /zöld, fekete, barna/, a tetején is, egy különbséggel, de a kék a nézőkben nem vált ki megrökönyödést, az égbolt színe miatt. A központi részen, mindkét képnél világos és élénk szín, azaz fehér és piros szín van. A sötét és világos színek elhelyezkedésén kívül a másik fontos térépítési technika, hogy a központban vannak négyzetek és téglalapok, míg kifelé haladva „L” formában ölelik át őket a térelemek.

Gyulai Lajos 1966-os festményeivel Kohán Györgynek állít emléket. Az 56 évig élt festőművész munkásságára inkább halála után kezdtek felfigyelni. 1950-es években tiltólistán volt, de ahogy a modern művészeti stílusokat lassan-lassan kezdte megemészteni Magyarország, úgy idővel kapott műtermet, kiállítási lehetőséget majd megkapta a Tornyai plakettet (1959), Munkácsy Mihály-díjat (1960), (1964) és a Kosuth-díjat is (1966).

9. Kohán György festőművész (1910-1966)

10. IPARTERV-csoport neoavantgard képzőművészek kiállításai Sinkovits Péter művészettörténész rendezte. 1968 december 12., II. 1969 október 24. – Bak Imre, Frey Krisztián, Baranyai András, Hencze Tamás, Jovánovics György, Keserű Ilona, Konkoly Gyula, Lakner László, Major János, Nádler István, Méhes László, Siskov Lumill, Tót Endre, Szentjóby Tamás, Erdély Miklós, Pálfalusi Attila

11. Gyulai Lajos Diagonális ütköztetés 1967 / 12. Gyulai Lajos Vonzások I. (Sík kapcsolatok), 1967 / 13. Gyulai Lajos Vonzások II., (Sík kapcsolatok), 1967 / 14. Gyulai Lajos Rózsaszín elemek 1967-68

1967-69-es festményei

Gyulai 1967-69-ben készült festményeit nézve, rögtön az Iparterv-csoport neve jut eszünkbe. Az 1968 és 1969 között működött magyar neoavantgárd képzőművészeti csoportot, 11 fiatal magyar művész hozta létre.

A geometrikus új absztrakció, tiszta színeivel, síkba zárt képfelületeivel már megjelent Gyulai képein 1967-től. Színei megélnékültek, játszott a formákkal, síkokkal, művészete felszabadult.

A következő négy képet az Iparterv csoport megalakulása előtt festette. Gyulai ismerte a csoport munkásságát, de nem tartozott közéjük.

15. Gyulai Lajos Rózsaszín elemek 1967-68

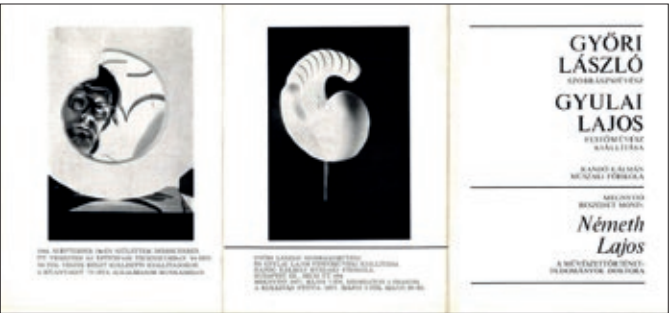
16. A kiállítás meghívója, Gyulai Lajos fotójával

Gyulai Lajos Rózsaszín elemek 1967-68

Gyulai 1967-68-ban készült Rózsaszín elemek című alkotása, egyike a geometrikus új absztrakció stílusában festett korai képeinek. A festőművész elmondása szerint a színes képsíkok elválasztásához nem használt ragasztószalagot, nem maszkolta képeit, a nagy elődöket Kornisst követve. Amerikában az 1950-60-as években alakult ki a hard-edge festészeti irányzat, mely egyfajta tudatos rendet és egyensúlyt képviselt. Elutasítottak minden tárgyi vonatkozást, általában mértani formákat használtak, élesen elválasztva a színeket egymástól.

Gyulai Lajosnak 1976-ban kiállítása volt az Eötvös Galériában, illetve 1977-ben a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola Kollégiumában, Budapesten Győri Lászlóval.

1990-ben a Hommage à Barcsay (Barcsay Gyűjtemény), Szentendrén megrendezett csoportos kiállításon is részt vett.

FORRÁS:

Kortárs Magyar Művészeti Lexikon. Főszerk. Fitz Péter. Bp., Enciklopédia Kiadó, 1999-2001.
Gyulai Lajos | PIM Névtér
Gyulai Lajos – artportal.hu
Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör és Szabadiskola – Debreceni Értéktár (debreceniertehtar.hu)
Győri László szobrászművész, Gyulai Lajos festőművész kiállítása (Kandó Kálmán Műszaki Főiskola, Budapest, 1977) | Arcanum Digitális Tudománytár
Vállalható hagyomány – KULTer.hu
Kohán György festőművész Kohán György - Gyulai Wiki (mjvk.hu)
Ipari Épülettervező Vállalat az az az IPARTERV Haba Péter, Dr. Simon Mariann, Masznyik Csaba Vámos Dominikátó – PDF Free Download (docplayer.hu)
Lázár Imre – Nyakas Miklós: A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep húsz éve 1964-1983 / Hajdúsági Közlemények 12. (Hajdúböszörmény, 1983)

FOTÓK:

1. Menyhárt József – Vállalható hagyomány – KULTer.hu
2. Veress Géza – Vállalható hagyomány – KULTer.hu
3. A művésztelep első helyszíne, 1964 – Lázár Imre – Nyakas Miklós: A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep húsz éve 1964-1983 / Hajdúsági Közlemények 12. (Hajdúböszörmény, 1983)
4. Benczúr utca 2., Barcsay Jenő festőművész a műtermében, 1960 – Fortepan – ADOMÁNYOZÓ Kotnyek Antal
5. Barcsay Jenő Szentendrei udvar este, 1961 – mutargy.com
6. Barcsay Jenő Festőállvány, 1960-as évek eleje – Artmagazin ›
7. Gyulai Lajos Kohán György emlékére I., 1966, Magántulajdon
8. Gyulai Lajos Kohán György emlékére II., 1966, Magántulajdon
9. Kohán György (1910-1966) – Kohán György – Gyulai Wiki (mjvk.hu)
10. IPARTERV-csoport neoavantgard képzőművészek kiállításai Sinkovits Péter művészettörténész rendezi. 1968 december 12., II. 1969 október 24. – Bak Imre, Frey Krisztián, Baranyai András, Hencze Tamás, Jovánovics György, Keserű Ilona, Konkoly Gyula, Lakner László, Major János, Nádler István, Méhes László, Siskov Lumill, Tót Endre, Szentjóby Tamás, Erdély Miklós, Pálfalusi Attila – Ipari Épülettervező Vállalat az az az IPARTERV Haba Péter, Dr. Simon Mariann, Masznyik Csaba Vámos Dominikátó – PDF Free Download (docplayer.hu)
11. Gyulai Lajos Diagonális ütköztetés 1967, Magántulajdon
12. Gyulai Lajos Vonzások I./Sík kapcsolatok/, 1967, Magántulajdon
13. Gyulai Lajos Vonzások II./Sík kapcsolatok/,1967, Magántulajdon
14. Gyulai Lajos Rózsaszín elemek 1967-68
15. Gyulai Lajos Rózsaszín elemek 1967-68
16. A kiállítás meghívója, Gyulai Lajos fotójával – Győri László szobrászművész, Gyulai Lajos festőművész kiállítása (Kandó Kálmán Műszaki Főiskola, Budapest, 1977) | Arcanum Digitális Tudománytár

Fajó János (1937-2018)

Sárga folt / *A yellow spot*, 1966

Olaj, zománcfesték, farostlemez / *Oil, enamel paint, fiberboard*

31 × 59 cm

Jelezve jobbra lent / *Signed bottom right:*

Fajó J.

Jelezve hátoldalon / *Signed on the back:*

36. Fajó J. 1966. Sárga folt. 31.59

Kezdő ár:

3.600.000 HUF

Starting price:

9.000 EUR

Becsérték:

4.800.000 – 6.800.000 HUF

Estimate:

12.000 – 17.000 EUR

Fajó János

Fajó János elsősorban festőművész, grafikus és szobrász volt, de játéktervezőként és designer-ként is dolgozott. Izgalmas életművében a tervező-alkotó egység mindig szerepet játszott, nemcsak síkban, térben is megvalósította alkotásait, projektjeit, ehhez talán sokban hozzájárult, hogy az Iparművészeti Főiskolára járt. Pályája kezdetén festményeit, szitanyomatait, szobrait, konceptuális műveit nem támogatta a hazai kultúrpolitika, de a művészi szabadságba vetett hite és fiatal vehemenciája, szívóssága nem térítette el pályájától az elé gördülő akadályok ellenére sem. Művészeti tehetségén felül, nyitott, optimista személyiségéből adódóan, csoportszervező és vezető szerepben is megállta a helyét, – létrehozta a Pesti Műhelyt, a Józsefvárosi Galériát, valamint évekig, évtizedekig működő grafikai műhelyeit.

„Fajó János a Kádár-kori magyar művészeti élet egyik fe-
negyereke. Korán megteremtette függetlenségét mind
szellemi, mind anyagi értelemben. ... Kassáktól ered az
a művészetszemlélet, vagy inkább beszéd a formák és szí-
nek nyelvén, ami munkáit, gondolkodásmódját azóta is jel-
lemzi, és amit azóta szabadiskolai tanítványok generáció-
inak adott tovább. A hetvenes-nyolcvanas években példa
nélkül való, ahogy a pártállami szisztéma mellé barátaival,
művésztaísaival egy egész kis alternatív intézményrend-
szert építettek ki: műhelyt (Pesti Műhely), kiállítóterem
hálózatot (az aczéli direktívával összhangban, vidéki mű-
velődési házakban), később évekig működtették önállóan
a Józsefvárosi Galériát, majd, hogy az oktatás se maradjon
ki, művésztelepet is létrehozott, szabadiskolát vezetett (Sze-
rencs, Encs). Azt mondja, először nem Gagarin járt az űr-
ben, hanem Malevics, őt magát pedig máig minden érdekli,
aminek színe és formája van.”

(Interjú Fajó Jánossal – Gréczi Emőke, Topor Tünde – Artmagazin – 2015. április 29 – május 16)

A kezdetek – mesterei

„Tizenhárom évesen megbabonázott egy hegyet ábrázoló képeslap. Lerajzoltam, si-
került. Egyenes út vezetett a békéscsabai Képzőművészeti Körbe, ahol megtanul-
tam rajzolni és a rajztechnika különböző eszközeit kezelni. Elsősorban nagy meste-
rek munkáit másoltuk, de aktokat is, különböző perspektívából.”

(Festék, ecset, kalapács – Interjú Fajó János festőművésszel Dessewffy Zsuzsa – Új művészet)

Fajó János 1937. február 9-én született Orosházán. A békéscsabai Rózsa Ferenc Gim-
náziumban érettségizett, majd a Magyar Iparművészeti Főiskola díszítőfestő szakára
járt 1956 és 1961 között, Z. Gács György osztályába. Tanárai voltak még Mihályt Pál
és Szentiványi Lajos. 1958–1964 között Hincz Gyula festő- és grafikusművész volt az
Iparművészeti Főiskola rektora, meglehetősen nagy szabadságot biztosított a hallga-
tóknak, amit nem néztek „fentről” jó szemmel.

Mestereiként Fajó három nevet említ, Mokos Józsefet, Hincz Gyulát és Kassákot. Mokos egy univerzális tanár volt, a Képzőmű-
vészeti Főiskolán osztálytársa volt Aba-Novák Vilmos. Békéscsabán maradt, nem épített karriert, inkább a diákjai voltak fonto-
sabbak neki. Az ifjú Fajó, Mokos ismeretségi köre és protekciója miatt kapott nehezen elérhető, inspiráló művészeti könyveket
a könyvtárból. Fajó három csoporttársával már az Iparművészeti Főiskolára járt, de régi tanára, „Józsi bácsi” bármikor Pesten járt
érdeklődött volt tanítványai után, figyelemmel kísérte művészeti munkájukat.

„Hincz Gyulával is rengeteget dolgoztam együtt, négy évig majdhogynem együtt éltünk. Lementünk három hónapra Kecse-
métre, két nagy faliképet festeni az Aranyhomokba. A művésztelep egyik műteremlakásában laktunk, együtt csajoztunk. Tőle
származik a sokszorosított grafika iránti érdeklődésem. ...Először monotípiát csináltam, aztán rézkarcot, akvatintát, magas-
nyomást, este 11-12-ig dolgoztunk. Annyit sose koplaltam, mint Hincz mellett, mert a menü mindig ugyanaz volt: mignon, briós,
limonádé és kávé a cukrászdában. Ettem volna inkább egy pörköltet bécsi szelettel! Olyan soványak voltunk, hogy amikor
jöttünk a főiskoláról, mindig úgy hívtak minket a Moszkva téri galeri tagjai, hogy a „pemzli manuszok.”

(Interjú Fajó Jánossal – Gréczi Emőke, Topor Tünde – Artmagazin – 2015. április 29. – május 16.)

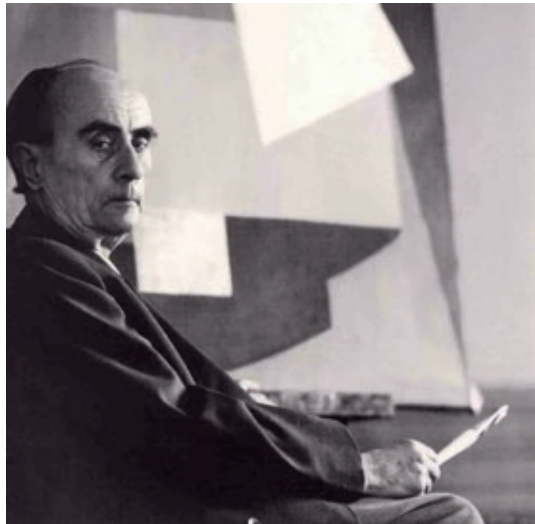
Fajót szoros munkakapcsolat és barátság fűzte szellemi mesteréhez, Kassák Lajoshoz. A magyar avantgárd nagy alakjának mű-
veiből 1965. májusában a Fiatal Művészek Klubjában rendezett kiállítást az ifjú agilis művész.

1. Fajó János a Nyitott mű (Csúszó játék) című alkotásával – Archiv fotó, a Fajó Alapítvány jóvoltából

2. Hincz Gyula festőművész műtermében (Fotó: BÁV)

3. Kassák Lajos

4. Max Bill 1970-ben / 5. Victor Vasarely / 6. Nicolas Schöffer

7. Fajó János egyik fémplasztikájával, 1971, Kőbányai úti műterme

Amikor megmutatta neki Fajó a rajzait, Kassák csak annyit fűzött hozzá:
„Miért van szüksége magának figurára? Hát a saját fejében nem szü-
letnek formák? ... Rendszerint délelőtt tízre mentem hozzá. Kávétunk,
sétáltunk, ebédeltünk, dolgoztunk és közben beszélgettünk. ...Amikor
sétáltunk az utcán, mindig jött utánunk egy ballonkabátos.”

(Interjú Fajó Jánossal – Gréczi Emőke, Topor Tünde – Artmagazin – 2015. április 29. – május 16.)

Az 1960-as években nehéz volt annak a művésznek, aki a saját útját
akarta járni, aki függetleníteni akarta magát a politikától és a divatos
irányzatoktól. Fajó egy fáradhatatlan, elkötelezett aktivista volt, aki
a művészet erejében, tisztaságában és létjogosultságában minden fe-
lett hitt.

„Mindent a feleségemnek köszönhetek, aki szó szerint eltartott, amíg
nekem csak néha volt egy-egy szerény ösztöndíjam. Mindez megmen-
tett attól, hogy „kaméleon” festő legyek. Nem akartam, hogy nappal
a Képcsarnoknak giccseket fessek, este meg magamnak azt, amit
szeretnék. Később ezért dolgoztam Max Bill-lel, Victor Vasarely-vel és
Nicolas Schöffer-rel, akik becsülték a munkámat, és nem vették el az
önállóságomat. Ugyanez vonatkozott arra is, hogy nem csatlakoztam
mindenféle divatos művészeti csoportosulásokhoz, nem állítottam ki
közösön velük. Bak Imre, Nádler István, Hencze Tamás, Keserű Ilona,
Csiky Tibor és még páran voltunk szorosabban együtt. Így jött létre
a Pesti Műhely és a Józsefvárosi Galéria.”

(Festék, ecset, kalapács – Interjú Fajó János festőművésszel Dessewffy Zsuzsa – Új művészet)

Max Bill-lel, Victor Vasarely-vel és Nicholas Schöffer-rel munka-, és baráti kapcsolat-
ban állt, művészetük nagy hatással volt Fajóra. Kooperációjuknak köszönhetően több
szita-mappa készült.

1965-ben a Fiatal Művészek Stúdiójában Fajóék kihirdették a művészi szabadságot,
mely eseményen ő maga is felszólalt. Ebből alakult ki a Stúdió '66, melynek a sajtón
keresztül neki támadtak, sok helyen feljelentették Fajóékat. 1967-ben jutott a tudo-
mására, hogy épphogy megúsza a börtönt. Az 1960-70-es években szinte lehetetlen
volt a kortárs művészet népszerűsítése.

Fajó oeuvre jól feldolgozott és katalogizált, ez egyrészt a Fajó Alapítványnak, más-
részt a 20. század technikai eszközeinek is köszönhető, hiszen rengeteg dokumen-
tum állt rendelkezésre a 80 évig élt művészről, mint például fotók, újságcikkek, fil-
mek, riportok.

Az 1960-as évek második felétől Fajó a hagyományos festészeti stúdiumokat maga
mögött hagyta, szabadon kísérletezett, szívta magába az új inspirációkat.

1960-as évek második fele –
Fajó János Sárga folt, 1966

„Fajó egyik legkorábbi képe, amely már túl van a kubista kísérleteken, de még a közvetlen Kassák-hatás előtt, még egyáltalán nem dőlt el, hogy a konstruktivista hagyományok folytatójaként alakítja festői ideálját. Ugyanakkor megjelennek a nagy színes foltok: a sárga, vörös, kék mellett a fekete és az okker – föltehetőleg a dekorativitás hangsúlyaként. Nyilvánvalóan nem hagyott még föl az ábrázolás lehetőségével: a természetelvűség mellőzése ellenére egyértelmű a figurális.”

(Fábián László író – Fajó János Sárga folt, 1966 – tanulmány részlet)

Fajó 1965-, 1966-ból fent maradt alkotásai jól példázzák az új, a modern az avantgárd irányába való indulását, az éles határvonalak feloldódását. Művészete felszabadul, különböző anyagokkal és más-más formában, más funkcióban jeleníti meg képeit. Eltérő technikájú képeket alkot, akvarellt, linómetszetet, kollázst, illetve a Sárga folt, 1966 című képnél olajfestéket és zománcfestéket használ. Fajónak talán a Sárga folt, 1966 című festménye, az utolsó képe a geometrikus alkotásai előtt.

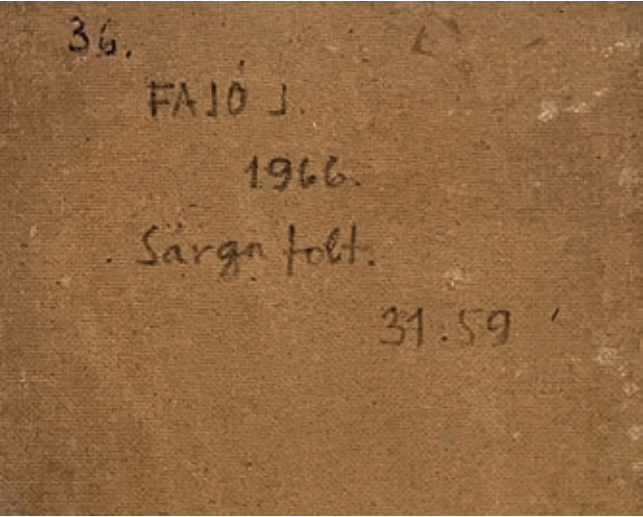
A Kompozíció XV., 1965 alkotáson a kezek, ujjak, lábak jól kivehetőek, tehát a figurativitás még érdekli, a színek még nem telítettek. A Kompozíció, 1966 című linómetszeten kubista elemekből építkezik a képtérben, a Kompozíció X., 1966 című kollázson pedig a különböző textúrák térbeli megjelenéseivel játszik.

9. Fajó János Kompozíció XV., 1965 / 10. Fajó János Kompozíció, 1966 / 11. Fajó János Kompozíció X., 1966

Fajó János Sárga folt, 1966 című festménye szintén vertikális, főleg keveretlen, fő színekkel (piros-sárga-kék) komponál. A tiszta színekkel megfestett felületek, foltok, részek, – mozgalmasságát, sugárzó intenzitását, azok váltakozó színű játéka adja. Az optikai hatásnak a dinamikája későbbi képein is megjelenik. Fajó ezzel a képével megtette a következő lépést a geometrikus művészet irányába.

A korábbi képeihez képest a figurativitást egyre jobban elhagyja, konkrétum már nincs, nincsenek kezek, lábak, és megszámlálható ujjak sem. Viszont mintha kivehető lenne egy álló férfi és női alak a képen. A sárga, magasabb figura talán a férfi, a jobb oldalon álló kék-feke színű foltokból álló hullámosabb, kerekdedebb test a női, hasonló térfelosztásban, mint Gustave Klimt A csók című festményén.

8. A kép hátoldala a címmel és az évszámmal

12. Fajó János Sárga folt, 1966

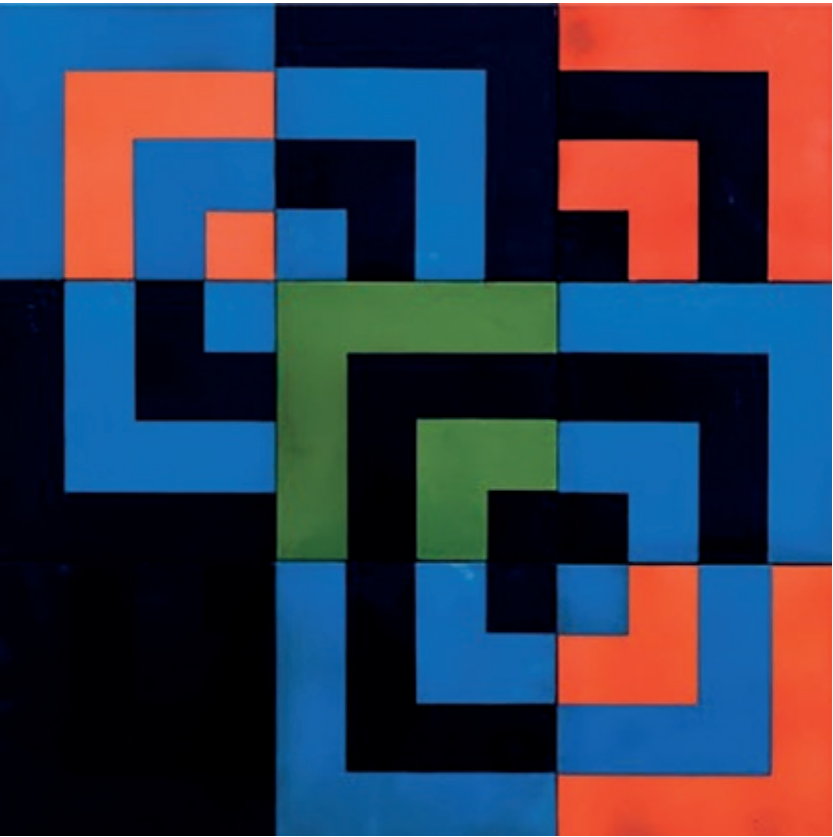
13. Gustav Klimt – A csók

Fajó János Sárga folt, 1966 című festményén az olajfestéken kívül zománcfesték is megtalálható. A zománc egyik sajátossága, hogy plasztikusabb és gyűrtebb felületeket lehet vele generálni. A sárga függőleges, hosszúkás formát Fajó zománcfestékekkel festette meg.

Itt muszáj megemlítenünk Jackson Pollock nevét, ő volt talán a leghíresebb festő, aki zománcfestékekkel alkotott. Az ipari zománcfestékhez sokszor homokot, vagy éppen üvegtörmeléket is kevert, egészen különleges faktúrákat létrehozva. A magyar alkotóművészek közül is sokan használták, kísérleteztek ezzel az anyaggal a hatvanas évek második felében. Fajó a bonyhádi Zománc Művésztelepen a zománcművészet geometrikus lehetőségeit kutatta társaival. (Aknai Tamás, Ficsek Ferenc, Halász Károly, Kismányoky Károly, Pincehelyi Sándor, Szelényi Lajos, Szijártó Kálmán, Bak Imre, Lantos Ferenc.)

14. Jackson Pollock Red Composition, 1946 / 15. Jackson Pollock festés közben

Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972) címmel jelent meg egy könyv, mely feldolgozza a résztvevő művészek gondolatait, elképzeléseit, terveit. Az idő múlásával, egyszerű, letisztult színsíkokat alkottak és az alapszínekkel megfestett síkidomok rendszerét vizsgálták.

A most felbukkant Fajó János Sárga folt, 1966 című festmény egy művészettörténeti megálló, a művész későbbi síkgeometriai munkáinak gyökere.

Összegzőképpen elmondható, hogy Fajó Jánost az alkotás éltette. Hálásak lehetünk munkásságáért, nélküle nem tartana ott a magyar modern festészet, ahol tart, életműve a magyar avantgárd egyik legfontosabb és megkerülhetetlen szála.

„Számomra az az ünnep, amikor dolgozhatok. Amikor van festék, ecset, kalapács, akkor boldog vagyok.”
(Fajó János)

Fajó János 1962-től szerepelt a Műcsarnok, az Ernst Múzeum, a Magyar Nemzeti Galéria és a hazai kiállítóhelyek csoportos tárlatain. Külföldön csoportos kiállításai: 1971-ben Bécsben, 1974-ben Tokióban, 1976-ban Kaliforniában, 1977-ben Düsseldorfban voltak. 1980-ban szerepelt a Velencei Biennálén. 1984-ben Rómában, 1993-tól több alkalommal New Yorkban állított ki műveivel. Első egyéni tárlatát 1968-ban rendezte. Egyéni tárlata volt még 1983-ban Rómában, 1988-ban Zürichben. 1990-ben retrospektív kiállítást rendezett a Műcsarnokban. Sok közintézményben találhatók nagyméretű festészeti és plasztikai alkotásai. Művei megtalálhatóak a Magyar Nemzeti Galéria, a Ludwig Múzeum és sok európai múzeum gyűjteményében.

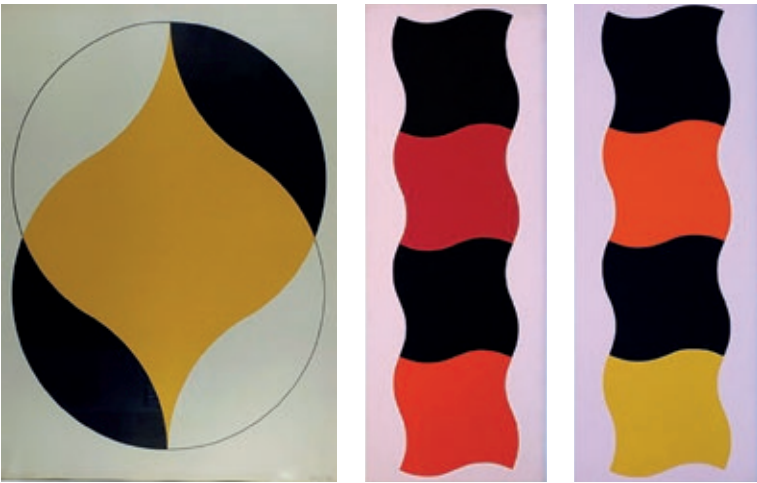
16. Épület zománc – 1970

17. Fajó János – Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972)

18. Fajó János Cím nélkül, 1968-71, zománcozott acéllemez

19. Fajó János Sárga folt, 1966

20. Fajó János 1970 utáni síkgeometriai alkotásai

FORRÁS:

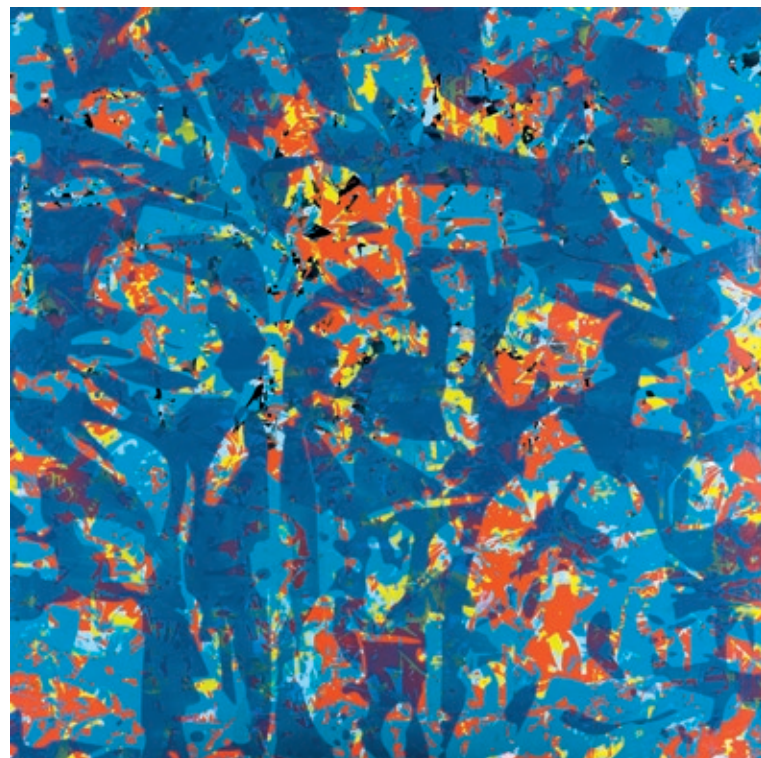
Festék, ecset, kalapács – Interjú Fajó János festőművésszel Dessewffy Zsuzsa – Új művészet – 8. sz. (2016. augusztus) (oszk.hu)
Interjú Fajó Jánossal – Gréczy Emőke – Topor Tünde – Artmagazin – 2015. április 29 – május 16. -artmagazin-cikk.pdf (missionart.hu)
FAJÓ JÁNOS. GAMEOMETRIÁK Archívum 2022-10-31 134. lapszám – 20-29. oldal Orosz Márton Artmagazin ›
A forma utáni vagy Fajó János Szabad Forma című kiállításáról Művészetek Háza Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény, Veszprém, 2016. X. 1-jéig – Sárvári Zita – Új művészet – 8. sz. (2016. augusztus) (oszk.hu)
Új művészet – 8. sz. (2016. augusztus) (oszk.hu)
Új Művészet – 33. évf. 3. sz. (2022.) (oszk.hu) – Sinkó István „Játszani is engedd!” – Fajó János kiállítása Deák Erika Galéria, 2022. I. 27. – III. 4.
Fajó János (1937-2018) – híres magyar festő, grafikus (kieselbach.hu)

FOTÓK:

1. Fajó János a Nyitott mű (Csúszó játék) című alkotásával – Archiv fotó, a Fajó Alapítvány jóvoltából – FAJÓ JÁNOS. GAMEOMETRIÁK Archívum 2022-10-31 134. lapszám – 20-29. oldal Orosz Márton Artmagazin ›
2. Hincz Gyula festőművész műtermében (Fotó: BÄV) – Hincz Gyula titkos múzsjája - Cultura.hu
3. Kassák Lajos – Kassák Lajos (1887-1967) – híres magyar festő, grafikus (kieselbach.hu)
4. Max Bill 1970-ben - Com L19-0188-0203A - Max Bill – Wikipédia (wikipedia.org)
5. Victor Vasarely – Victor Vasarely – Alkotásutca (alkotasutca.hu)
6. Nicolas Schöffer – 1956 – CYSP-1 – Nicolas Schöffer - (magyar/francia) - cyberneticzoo.com
7. Fajó János egyik fémpasztikájával, 1971, Kőbányai úti műterme - - artmagazin-cikk.pdf (missionart.hu)
8. A kép hátoldala a címmel és az évszámmal
9. Fajó János Kompozíció XV., 1965 – Fajó János (1937-2018): Kompozíció XV., 1965 Őszi ajánlójegyzék (Azonnal megvásárolható tételek!) | November Galéria | 2022. 10. 31. hétfő 20:00 | axioart.com
10. Fajó János Kompozíció,1966 – Festmény, műtárgy, könyv aukció | Fény Galéria | 2019. 03. 11. hétfő 17:00 | axioart.com
11. Fajó János Kompozíció X., 1966 – Fajó János: Kompozíció X., 1966 | (8) XIX.-XX.sz.Magyar fest., Zsolnay K.,Kortárs fest. | Virág Judit | 2001. 09. 28. péntek 17:00 | axioart.com
12. Fajó János Sárga folt, 1966
13. The Kiss – Gustav Klimt – Google Cultural Institute – A csók (Klimt) – Wikipédia (wikipedia.org)
14. Jackson Pollock Red Composition, 1946 - Miért olyan jelentős egy Jackson Pollock-festmény és annak árverésen történő eladása? – syracuse.com
15. Jackson Pollock festés közben – forrás: Phaidon.com – Jackson Pollock, aki egy pajtában festette milliókat érő képeit (papageno.hu)
16. Épület zománc -1970 – acb Galéria › Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972) (acbgaleria.hu)
17. Fajó János – Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972) acb Galéria › Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972) (acbgaleria.hu)
18. Fajó János Cím nélkül, 1968-71, zománcozott acéllemez – Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972) acb Galéria › Égetett geometria – Zománcművészeti kísérletek Bonyhádön (1968-1972) (acbgaleria.hu)
19. Fajó János Sárga folt, 1966
20. Fajó János 1970 utáni síkgeometriai alkotásai – Sokszorosított variációk I. / Fajó sziták, 1966-1991 - Missionart

Ernszt András (1973)

Mozgó növényzetrész / *Moving vegetation part*, 2021

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

100 × 100 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Ernszt András, „Mozgó növényzetrész”, 2021,
Ernszt András

Kezdő ár:
800.000 HUF

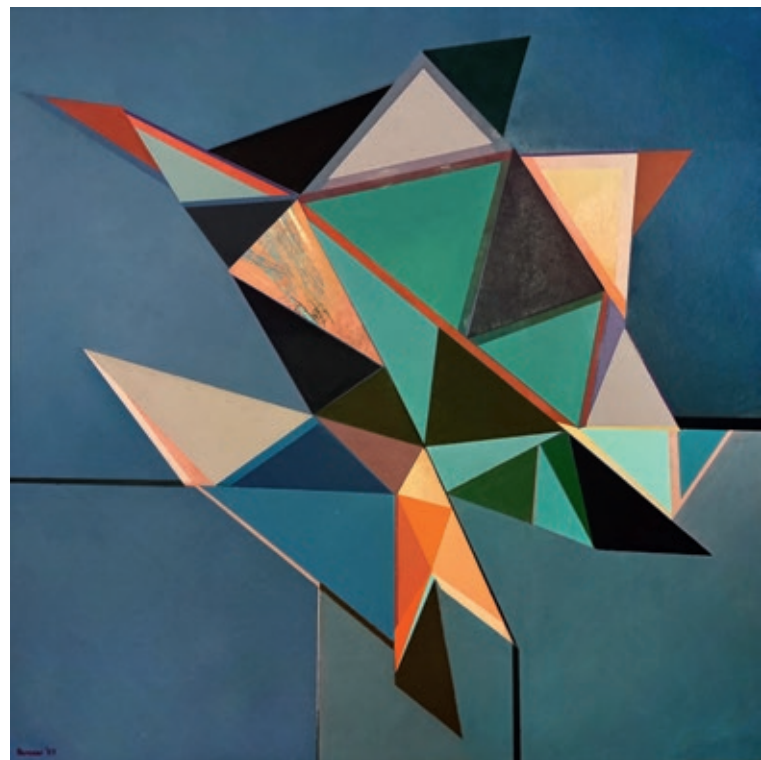
Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.200.000 – 1.800.000 HUF

Estimate:
3.000 – 4.500 EUR

Paróczy Ágnes (1937)

Átlós kompozíció / *Diagonal composition*, 1983

Olaj, farostlemez / *Oil on fiberboard*

100 × 100 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Paróczy 83

Kezdő ár:
900.000 HUF

Starting price:
2.250 EUR

Becsérték:
1.400.000 – 2.000.000 HUF

Estimate:
3.500 – 5.000 EUR

Horváth László (1951)

Meditáció / *Meditation*, 1988

Festett acél, acélpor / *Painted steel, steel powder*

32 × 35 × 8 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Kiállítva / Exhibited:
1999 Városi Hangverseny és Kiállítóterem,
Zalaegerszeg
2011 Göcseji Múzeum, Zalaegerszeg

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
2024 Horváth László Életmű Kiállítása,
Próféta Galéria, Budapest
Dárdai-Hradszki-Galgóczi: Horváth László
képzőművész, 2024, 60. oldal

Kezdő ár:
700.000 HUF

Starting price:
1.750 EUR

Becsérték:
1.200.000 – 1.600.000 HUF

Estimate:
3.000 – 4.500 EUR

Szlabey Zoltán (1956)

Csendes átjáró / *Silent passage*, 2024

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

70 × 90 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Csendes átjáró, Szlabey Zoltán, 2024

Kezdő ár:
480.000 HUF

Starting price:
1.200 EUR

Becsérték:
800.000 – 1.200.000 HUF

Estimate:
2.000 – 3.000 EUR

Vásárhelyi Antal (1950)

Titkos tér III. / *Secret space III.*, 2024

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

100 × 80 cm

Jelzve hátoldalon / Signed on the back:

Titkos tér III. 2024 Vásárhelyi Antal

Kezdő ár:
1.100.000 HUF

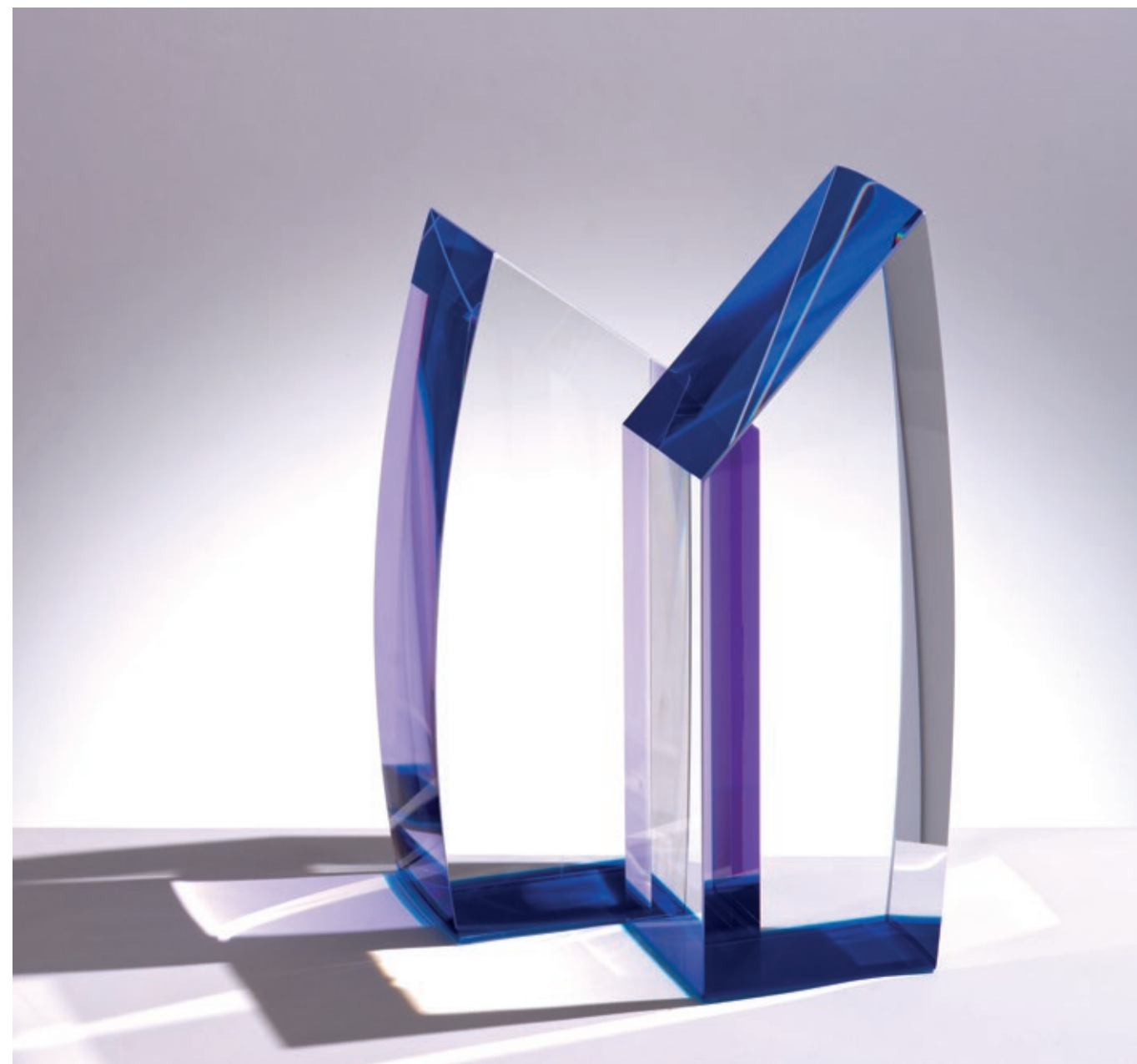
Starting price:
2.750 EUR

Becsérték:
1.700.000 – 2.400.000 HUF

Estimate:
4.250 – 6.000 EUR

Botos Péter (1945)

Két íves hasáb lilával és kékkel / *Two curved bars with purple and blue*, 2024

Optikai színtelen és szűrőüveg, kézi vágás csiszolás, polírozás és ragasztás /
Optical colorless and filter glass, hand cutting, grinding, polishing and gluing

27 × 16 × 14 cm

Jelzett / *Signed*

Kezdő ár:
1.800.000 HUF

Starting price:
4.500 EUR

Becsérték:
3.000.000 – 3.400.000 HUF

Estimate:
7.500 – 8.500 EUR

Neogrády László (1896-1962)

Napsütötte őszi udvar kerti paddal / *Sunny autumn yard with garden bench*, 1927

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

55 × 68 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Neogrády László 927 Jákó

Kezdő ár:
160.000 HUF

Starting price:
400 EUR

Becsérték:
360.000 – 480.000 HUF

Estimate:
900 – 1.200 EUR

Nagy Oszkár (1883-1965)

Nagybányai részlet / *Nagybanya*, 1958

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

48,5 × 63 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Nagy Oszkár 958

Kezdő ár:
440.000 HUF

Starting price:
1.100 EUR

Becsérték:
800.000 – 1.200.000 HUF

Estimate:
2.0000 – 3.000 EUR

Kádár Béla (1877-1956)

Virágcsendélet gyümölcsökkel / *Floral still life with fruits*

Tempera, papír / *Tempera on paper*

45 × 29 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Kádár Béla

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
Műgyűjtők Galériája 20. aukció 181. tétel

Kezdő ár:
1.000.000 HUF

Starting price:
2.750 EUR

Becsérték:
1.600.000 – 2.600.000 HUF

Estimate:
4.500 – 6.500 EUR

Barabás Miklós (1810-1898)

Kék ruhás hölgy portréja / *Portrait of a lady in a blue dress*, 1837

Akvarell, ceruza, papír / *Watercolor, pencil on paper*

41 × 29 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Barabás 1837

Hátoldalon / On the back:
Schiffer Miksa úrtól....

Kiállítva / Exhibited:
Magyar Biedermeier Kiállítás n113., Műcsarnok 1937

Kezdő ár:
200.000 HUF

Starting price:
500 EUR

Becsérték:
320.000 – 600.000 HUF

Estimate:
800 – 1.500 EUR

Frank Frigyes (1890-1976)

Merengés / *Pensive*, 1910

Olaj, vászon / Oil on canvas

82 × 59 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Frank Frigyes 1910

Kiállítva / Exhibited:
Nemzeti Szalon – Tavaszi tárlat, 1911. május 28-június végéig, 74. tétel
Merengés címen

Proveniencia / Provenance:
Svéd magángyűjteményből

Kezdő ár:
1.600.000 HUF

Starting price:
4.000 EUR

Becsérték:
2.400.000 – 3.600.000 HUF

Estimate:
6.000 – 9.000 EUR

Frank Frigyes

Család, artisztikus miliő

Frank Frigyes Budapesten született 1890. augusztus 19-én, édesapja Frank Albert kereskedelmi hivatalnok, édesanyja Zilzer Ilona. Az értelmiségi családban nevelkedő gyermeknek édesapja képzőművészeti albumokat, könyveket, katalógusokat vásárolt, melyeket fia, mintha a világ gyönyörű múzeumait bejárna, sűrűn forgatott. Édesanyjától, kinek kitűnő hallása volt, már gyerekként megtanult zongorázni, később hegedülni. Gizella a nővére zongoratanár és zeneművész lett, míg Frigyes a hegedülés helyett a festőművészetet választotta. A szülői artisztikus melegágyban fejlődve, művészet iránti fogékonysága meghatározó volt későbbi élete során. A magyar festők közül Munkácsy Mihály Krisztus-trilógiájának, legnagyobb sikerű darabja, a századfordulón már sok reprodukción látható Krisztus Pilátus előtt című kép drámaisága Frank talán legmeghatározóbb festészeti élménye lett.

Képzőművészeti Főiskola

„A Képzőművészeti Társulattól a Mintarajztanoda számára megvásárolt , az Izabella utca és a Sugárút sarkán lévő telek beépítésére Trefort Ágoston közoktatásügyi miniszter instrukciói alapján Rauscher Lajos, az intézmény építésztanára készített tervet. ... Az építkezés gyorsan folyt, így az 1876/77-es tanévet már az új tanépületben nyitották meg. ... A párkányszalag medallionjaiban Bramante, Leonardo da Vinci, Raffaello, Michelangelo, Dürer, Markó Károly, és több más híres-neves festő, szobrász és építész arcképei láthatók.”

[AZ EGYETEM TÖRTÉNETE A MINTARAJZTANODÁTÓL A KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEMIG – Magyar Képzőművészeti Egyetem, Lázár Eszter (2015.)]

Az igazgató, Székely Bertalan 1905-ben más megbízatást vállalt, így helyére, a mintarajziskola élére Szinyei-Merse Pál került. Az ő igazgatósága alatt a klasszikus értékek megőrzése mellett a modernebb nagybányai iskola tanítói is bekerülhettek az intézménybe. 1908-ban, mikor Frank Frigyes felvételt nyert és megkezdte tanulmányait, a mesteriskolákat és a női festőiskolát hozzásatolták a mintarajziskolához, s innentől a Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola nevet viselte az intézmény. Az ifjú Frank Frigyes a legjobb közegbe került, ahol tovább mélyíthette festészeti tudását, olyan nagy mesterektől, mint Zemplényi Tivadar és Balló Ede. Szinyeire minden hallgató felnézett, hiszen a hazai festészet egyik legnagyobb alakja volt, aki Majális, 1873 című képével, megelőzte a francia impresszionisták törekvéseit.

„Mesterei a korszak konzervatív, de nagy tudású alkotói voltak, Balló Ede és Zemplényi Tivadar. Előbbtől a reneszánsz klasszikusok, utóbbtól a természet tisztelőtét sajátította el Frank. A magas mesterségbeli tudással párosuló figuratív ábrázolás és a képépítés „nagy tradíciója”, valamint a természeti látvány megbecsülése mindvégig pályájának kettős alappillért alkotja. Egyik első ismert olajfestménye, festőbarátjáról, Sándor Józsefről készült arcképe és 1910 körül festett Női arcképe már jól tükrözi a régi mesterek, mindenekelőtt Rembrandt, Tiziano, valamint Balló Ede hatását.”

[Révész Emese AZ „ÉLŐ MŰVÉSZET” VONZÁSÁBAN Frank Frigyes (1890-1976) festészete]

Tanára, Zemplényi Tivadar a Mintarajziskolában Székely Bertalan és Lotz Károly, majd Münchenben Hackl és Löfftz tanítványa volt. Egy ideig művészteleneken is festett, Nagybányán, később Szolnokon. Templomban című művét 1890-ben Ferenc József vásárolta meg. Ez megalapozta hírnevét. 1903-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Másik mestere, Balló Ede művészetében az életképek mellett legjelentősebbek a realista jellemábrázolásra törekvő élethű portrék. Munkásságára elsősorban Székely Bertalan festészete hatott.

Frank Frigyes Munkácsy emberábrázolásából kiindulva, legkorábbi munkái között főleg portrékat találunk családtagjairól. Az alakrajzot, aktokat és portréfestést a Münchener Akadémiai múlttal rendelkező mestereitől kiválóan elsajátította.

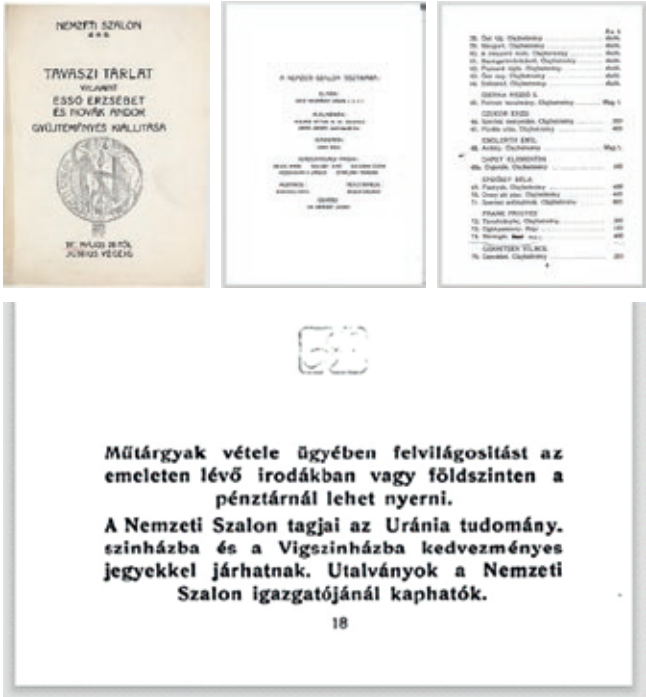
3. Balló Ede önarckép / 4. Szinyei-Merse Pál / 5. Zemplényi Tivadar

1. Mintarajziskola, 1900-as évek eleje, fotó: Magyar Képzőművészeti Egyetem / 2. Férfi aktot festő férfi hallgatók. In Fényképalbum, 1900, fotó: Magyar Képzőművészeti Egyetem

„Balló Ede a századforduló egyik legfoglalkoztatottabb portréfestőjeként vált ismertté, akinek kitűnő karakterábrázolási képessége komoly mesterségbeli tudással párosult. ... Frank alapos mesterségbeli tudását, az olajfesték fölényes biztonságú kezelését s nem különben az arcképfestésben szerzett jártasságát kétség kívül főiskolás mestereinek köszönheti.”

[Révész Emese Frank Frigyes. Egy magyar expresszionista. Szeged, 2003]

6. A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1909-1911 – Tavaszi tárlat valamint Esső Erzsébet és Novák Andor gyűjteményes kiállítása, 1911. május, 74. tétel Frank Frigyes Merengés című olajképe

Frank elmélyült az arc ábrázolásában, a vonalak, színek, árnyékok és a térbeliség tökéletesítésében. Kimagasló tehetségét hamar felfedezték, Könyves Kálmán Szalonjában 1910-ben négy képe volt kiállítva.

1911 május 28 – június végéig tartó Nemzeti Szalon Tavaszi tárlatán (amivel együtt Esső Erzsébet és Novák Andor Gyűjteményes Kiállítását is megtartották), Frank Frigyes az alábbi 3 képpel vett részt:

- 72. tétel Tanulmányfej, olajfestmény,
- 73. tétel Cigányasszony, rajz
- 74. tétel Merengés című olajfestmény.

A korabeli javítást erősíti, hogy a legdrágább képe volt a három közül, így nem lehetett rajz. Az őszi tárlaton is szerepel 4 festménye, 89., 90., 91., 92. sorszámokon. Frank Frigyesről Harsányi László a következőket írja: „1908–1911-ben Balló Ede és Zemplényi Tivadar növendéke volt a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. 1911-ben a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán találkozhattunk a nevével, azok nevei között, akik a Pesti Hírlap fogalmazása szerint „figyelemreméltó dolgot” állítottak ki.”

(Harsányi László – Frank Frigyes 141. rész)

8. Frank Frigyes: Merengés, 1910

A kép, kendőzetlen őszinteség

Korai festményeiből csak néhány marad fent, ez sajnos a két világháborúnak és az elmúlt 110 évnek köszönhető. A közgyűjteményekben és magángyűjteményekben közzé tett művek között ilyen korai Frank Frigyes képpel nemigen találkozni. Ezért is igazán nagy kuriózum, monumentális kincs egy ilyen kvalitású, korai Frank Frigyes képre lelni.

A művész a hátteret függőlegesen elválasztja, hogy a színek drasztikusabb kontrasztja kiemelje az arc fájó szépségét. A szürkés-lilás háttérben a hölgy fekete haját, kendőjét és fekete derékig érő kiskabátját látjuk, míg a fekete háttér előtt a fiatal arc fénytel teli rajzolata szembeötlő, de előbukkannak a pirosas-bordó ruharészletek is a sötétből. Egy belső térben ül, Thonet széken, az arcot kiszolgáló minimális környezetben. Ékszereket, kalapot nem visel,

nyílt tekintete az ablak felé irányul, kezei nyugodtan összekulcsolva az ölében. Címe, Merengés. Nem kifestett, hanem inkább természetes bájaival ékes kendőzetlen arc, melynek a részletei gyönyörűen megfestettek. Olyannak látszó, olyannak mutakozó, amilyen az valójában. Nincsenek manírok, túljátszott viselkedés, modorosság, figyelemelterelés, viszont helyette bravúros, világszínvonalú festészeti megjelenítés van. A kompozíció nem pietisztikus célzatú, hanem csak egyszerű, felemelő és lebilincselő jelensége a földi életnek. Kendőzetlen őszinteség.

9. Fiatal lány ránkba rakott szoknyában, 1912

Következő állomása München

„A müncheni Képzőművészeti Akadémia 1910-ben ünnepelte fennállásának száz esztendős jubileumát. Ez alatt a száz esztendő alatt a magyarok igen tekintélyes száma tanult a művészetek e nagy metropolisában. Igen érdekes téma az Akadémia fakult tintájú és ódon papirosú matrikuláiból kiböngészni a régi neveket és megbízható évszámokat.”

(Magyarok a müncheni Képzőművészeti Akadémián, 1824-1890, München, 1912 január végén. Somogyi Miklós)

Több, mint 200 magyar nevet sorol fel a Lyka Károly által szerkesztett Művészetben Somogyi Miklós, 1912 január végén, köztük van többek között Telepy Károly, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Munkácsy Mihály, Mednyánszky László, Karlovsky Bertalan, Hollósy Simon, Rippl József, Csók István, Poll Hugó.

Frank Frigyes Budapest után 1911-ben Münchenbe utazik, majd beiratkozik az Akadémiára. Diákjainak későbbi hírneve mutatja a képzőművészeti intézmény jelentőségét a századfordulón: a hallgatók között volt Vaszilij Kandinsz-kij, Paul Klee, Franz Marc és Giorgio de Chirico is.

„Naprakész korszerűség, az „art vivant“, az „élő művészet“ iránti olthatatlan szomj éppúgy jellemzi festői világát, mint az akadémikus „nagy tradíció“, a képépítés évszázados európai hagyományainak mélységes tisztelete.”

(Révész Emese AZ „ÉLŐ MŰVÉSZET“ VONZÁSÁBAN Frank Frigyes festészete)

10. Frank Frigyes Fiatalkori önarckép, Magántulajdon

IRODALOM:

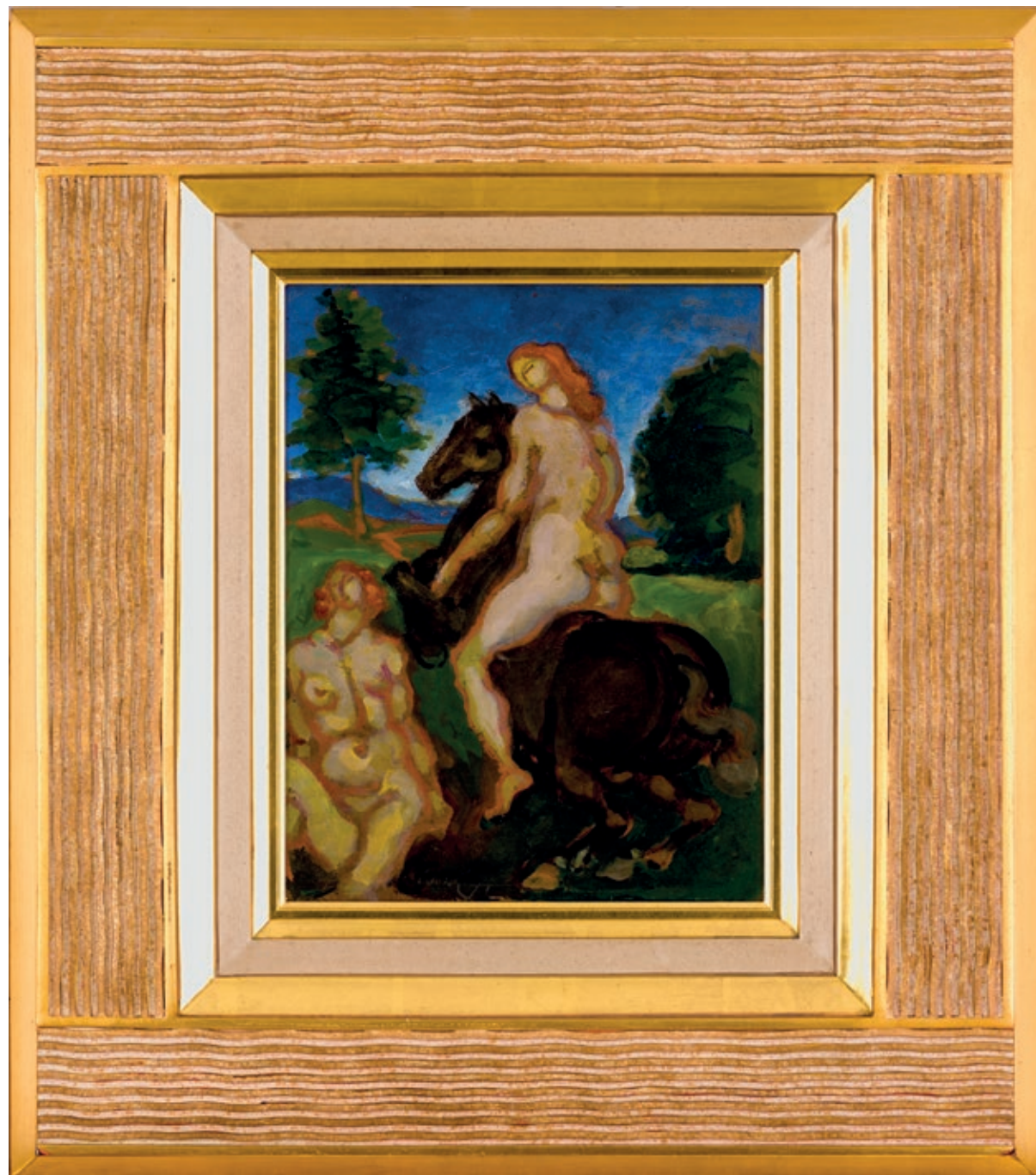
AZ EGYETEM TÖRTÉNETE A MINTARAJZTANODÁTÓL A KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEMIG – Magyar Képzőművészeti Egyetem Lázár Eszter (2015.)
Révész Emese AZ „ÉLŐ MŰVÉSZET“ VONZÁSÁBAN Frank Frigyes (1890–1976) festészete
Pannon Tükör – 10. évf. 3. sz. (2005. május-június) (oszk.hu)
Zemplényi Tivadar | Magyar életrajzi lexikon | Kézikönyvtár (arcanum.com)
Balló Ede | Magyar életrajzi lexikon | Kézikönyvtár (arcanum.com)
Harsányi László – Frank Frigyes 141. rész / Mazsihisz
Révész Emese Frank Frigyes. Egy magyar expresszionista. Szeged, 2003
Magyarok a müncheni Képzőművészeti Akadémián, 1824-1890., München, 1912 január végén. Somogyi Miklós/ 1912 – Művészet – Lyka Károly 11.évfolyam. 5. szám – Közreadja a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára, 2002-2003
A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1909-1911 Tavaszi tárlat valamint Esső Erzsébet és Novák Andor gyűjteményes kiállítása, 1911. május (Könyvtár) Hungaricana

FOTÓK:

1. Mintarajziskola, 1900-as évek eleje, fotó: Magyar Képzőművészeti Egyetem
2. Férfi aktot festő férfi hallgatók. In Fényképalbum, 1900, fotó: Magyar Képzőművészeti Egyetem
3. Balló Ede önarckép, Wikipédia (wikipedia.org)
4. Szinyei-Merse Pál, Wikipédia (wikipedia.org)
5. Zemplényi Tivadar, fotó: Kieselbach Galéria
6. A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1909-1911 – Tavaszi tárlat valamint Esső Erzsébet és Novák Andor gyűjteményes kiállítása, 1911. május, 74. tétel Frank Frigyes Merengés című olajképe
7. A Nemzeti Szalon kiállításainak katalógusai 1909-1911 Őszi tárlat, Frank Frigyes képeivel.
8. Frank Frigyes: Merengés, 1910
9. Fiatal lány ránkba rakott szoknyában, 1912, Örökségtár,magyarországi nemzetségek, népviselet
10. Frank Frigyes Fiatalkori önarckép, Magántulajdon, 48. téli aukció, Kieselbach,2014.12.20. axioart.com

Csont Ferenc (1888-1966)

Akt lóháton (Női aktok) / *Nude on horseback (Female nudes)*, 1912

Olaj, karton / *Oil on cardboard*

29 × 23 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Csont (kétszer / twice)

Kiállítva / Exhibited:
Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Tavaszi Kiállítás, Múcsarnok, Budapest, 1912, 585. számon (Hátasló címen)
A Művészház Palotafelavató Kiállítása 1913, 480. számon

Reprodukálva / Reproduced:
A művész otthonában, korabeli fotón / *In the artist's home, in an old photo*

Kezdő ár:
750.000 HUF

Starting price:
1.875 EUR

Becsérték:
1.200.000 – 2.800.000 HUF

Estimate:
3.000 – 7.000 EUR

Csont Ferenc

Egy rejtőzködő életmű

Csont Ferenc a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly növendéke volt. Tanulmányait Nagybányán, Párizsban és Itáliában folytatta. 1912-ben Párizsba utazott, ahol művészetére legjobban Henri Matisse hatott. Első egyéni kiállítását 1915-ben, a Nemzeti Szalonban rendezte. 1924-1936 között Párizsban, Rómában, Stockholmban és Berlinben dolgozott. 1936-ban, hazatérése után műveit szintén a Nemzeti Szalon kiállítótermeiben láthatta a közönség.

Az 1910-es években a Nyolcak, főleg Kernstok Károly és az aktivisták nyomdokán alkotta aktábrázolásait. Rajzaira a futurisztikus vonaláthatások, a merész dinamizmus jellemző. Legjobb korszakából, 1910-1924 között fennmaradt rajzai expresszív hatásúak.

„...És íme, 1962-ben valahonnét előkerít ötvenkilenc pompás rajzot. Régi, ötven esztendőcsokor, de a művészet varázslatában oly friss, szinte harmatos, mintha éppen most szakajtották volna. Láttukra visszalapoz az emlékezet, a „Nyolcak” világa megéled a szem előtt, olyan csillagoké, mint Rippl-Rónai, Henri Matisse, és még távolabb a messzeségben olasz mestereké, a renaissance-ből, meg a századeleji Budapestünk, olyan induló nevek, mint Kassák, Nemes Lampérth, Czóbel (...) Történetíróink már számba vették ennek a kornak művészeit, kitérték munkásságukat a világnak.

De amikor a „Nyolcak” történetét írták, az író, mint pontos karmester észrevette, hogy valaki hiányzik az együttesből. Talán szunyókál a zenekarban, nem fújja szólamát, vagy el is csavargott?

A hiányzó: Csont Ferenc volt.

A számonkérő, az időt megmérő karmester most beleilleszti a meglelt művet bandájának zenei szövetébe — szóljon teljesebben! Nemcsak önmagáért teljesebb így; többet, egészebbet hallunk mi magunk is. (...)”

(Martyn Ferenc – Művészet – Csont Ferencről 1962-12-01 /6. szám)

A művészettörténeti adattárakban sajnos híján vagyunk a Csont Ferenc életművét feldolgozó publikációknak, fotóknak, ezért be kell érünk azzal a kevés korabeli cikkel, gyűjtői lajstrommal, ahol méltatva említik nevét. A tízes években festett olajképei a legerősebbek a grafikai anyagával együtt. Az elmúlt 110 évben a megmaradt források több oldalról közelítik meg Csont Ferenc művészetét.

A művészettörténeti írások, elemzések közül van, aki Matisse nevét említi, majd a Nyolcak és Kernstok Károly aktos kompozícióival állítják párhuzamba az 1910-es években készült lovas, aktos műremekeit. Kopócsy Anna A Nyolcak helye című, 2011-es cikkében írja, hogy Pór Bertalan alakvázlatával együtt Csont Ferenc rajzai is ki voltak állítva. A Fiatalok néven ismert alkotói kör tagjai (Kmetty János, Nemes Lampérth József, Uitz Béla, Perlrott-Csaba Vilmos, Csorba Géza, Diener-Dénes Rudolf, Dobrovics Péter, Schönberger Armand) lelkesedtek Pór Bertalan „kubisztikus” műveiért. A Fiatalok nevű csoportban nem volt benne Csont Ferenc, mégis egy teremben szerepeltek akt kompozícióik Pór Bertalannal. Pór erőteljes kontúrokat használt aktjainál és Csonttól eltérően nagyon kihangsúlyozta a figurák izomzatát.

1. Martyn Ferenc Csont Ferenc grafikái 1910-1924 című könyvének belső oldala, 1962 / 2. Csont Ferenc Férfi és női akt, 1912, MNG tulajdona

3. Henri Matisse Álló modell, 1900 / 4. Kernstok Károly Fához támaszkodó fiú, 1911, MNG / 5. Pór Bertalan Vágyódás tiszta szerelemre, 1911, Janus Pannonius Múzeum, Pécs

„Pór Bertalan egyéni kiállítása sokkal nagyobb visszhangot váltott ki, mint amennyire ez ma közismert. Különösen a később Fiatalok néven ismert kör alkotói (...) lelkesedtek Pór műveiért, éppen azok, akik egyfajta „szerkezetes”, „kubisztikus” felfogásban alkotják majd műveiket, vagyis úgy tűnik, pontosan érezték, mi a festő szándéka. A megjegyzés azt is sugallta, hogy Pór kísérletei ténylegesen is elindíthattak egy sajátos „magyar kubizmust”. Megjegyzendő, hogy a Grafikai Osztály 2006. május 22. és 2007. április 22. között a II. emeleti kiállítótérben látható állandó kiállítása (melyet a szerző rendezett) 4. szekciójában Pór alakvázlatával együtt - Csonth Ferenc rajzain kívül (anélkül, hogy ekkor még bármiféle kapcsolat felmerülhetett volna köztük) éppen Csorba Géza és Dobrovics Péter rajzai kerültek kiállításra, ld. a grafikai kiállítások dokumentációját a Grafikai Osztályon és az Adattárban.”

[A Nyolcak helye (Gyakorlatban) Enigma, 2011 (18. évfolyam, 66-69. szám) 2011/69.szám]

6. Csonth Ferenc Ádám és Éva (Imádás), 1913, Magántulajdon

7. Csonth Ferenc otthonában egy modellel, korabeli fotón

Hátoldalán kiállítási etikettek. Kiállítva: Művészház VII. Csoportos kiállítás, 1912. ápr. – máj. (kat. 55. Kompozíció az „Imádás”-hoz, 250 Korona). A Művészház 1909-1914. Modern kiállítások Budapesten, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2009. márc. 26. – júl. 26. (kat. IV.15.). Provenienca: Kosztolányi Dezső hagyatékából, örökösei gyűjteményéből.

„A hetedik csoportkiállításon, amelyet korábban szoborkiállításnak harangozott be a sajtó, mindössze egy szobrász volt látható. Medgyessy Ferenc mellé olyan festők társultak, mint a mesterükkel, Hollósy Simonnal rendszeresen kiállító Feiks-testvérek vagy Kádár Béla, akik már korábbi csoportkiállításokon adtak számot művészetükről, és akikről a kiállítás kapcsán A Hét azt írta, hogy „a Művészház törzskarát képezik”.

Medgyessy és Csonth Ferenc kapcsán a korabeli kritika azt emelte ki, hogy „egész iskolája támadt már nálunk annak a, nevezzük arkaizáló [sic!] iránynak, amely részint a görögök, részint pedig a reneszánsz nagy mestereinek műveiből táplálkozik”.

(Gömöry Judit – Veszprémi Nóra – Szűcs György szerk.: A Művészház 1909–1914, Modern kiállítások Budapesten)

A fent említett idézetből kiderül, hogy a korabeli kritika egész csoportot, „iskolát” vél felfedezni Csonth akt festésze körül. Hogy valóban milyen fontos szerepe volt a művész életében a test ábrázolásának, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a fotó, amelyen ő szerepel palettával a kezében. Az enteriőrben jobbra a modell mögött a falon látszik az Akt lóháton, 1912 című festménye, melyen kívül még hat darab aktot vagy aktokat ábrázoló alkotás van a nem túl nagyméretű helyiségben. A művész ars poeticáját mutatja, az élő akt modell fotón szerepeltetése és a 7 akt kép is. A kép talán azért is rendkívül fontos kordokumentációja Csonth Ferenc életművének, mert nagyon kevés alkotás és adat maradt fent utána, ami egyrészt annak is köszönhető, hogy 1936-ig sokat tartózkodott és alkotott külföldön, másrészt sajnos a XX. század háborúkkal átszótt időszaka miatt is. A fennmaradt, dokumentált, egy tucatnál nem több olajképének egyik darabja a fekete-fehér fotó bal felső sarkában látható, a Kandallónak támaszkodó fiú, mely túlélte a XX. századot és ma magángyűjteményben van. Az Akt lóháton, 1912 című festménye ki volt állítva a Művészházban 1913-ban.

1913 – Művészház – avantgarde kollekció – a kiállító művészek között Csonth Ferenc

„A kiállítás a törekvések sokféleségét tekintve a háború előtti évek egyik legjelentősebb progresszív művészeti eseménye volt. E sokszínűséget az alábbi kiemelt névsorral érzékeltethetjük: Bálint József, Boromisza Tibor, Bohacsek Ede, Csók István, Csonth Ferenc, Egry József, Ferenczy Valér, Jaschik Álmos, Kádár Béla, Kernstok Károly, Kmetty János, Körmendi-Frimm Ervin, Körösfői-Kriesch Aladár, Lakatos Artúr, Márfy Ödön, Mednyánszky László, Nemes Lampérth József, Remsey Zoltán, Rippl-Rónai József, Sassy Attila, Réthy Károly, Scheiber Hugó, Vaszary János, Wallerhausen Zsigmond és Ziffer Sándor festők; Csikász Imre, Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, Körmendi-Frimm Jenő, Medgyessy Ferenc, Pásztor János és Vedres Márk szobrászok. 1913 a Budapesten bemutatott progresszív külföldi anyagot tekintve is az áttörés esztendeje. A Nemzeti Szalon a futuristák és az expresszionisták anyagát mutatta be, a Művészház „nemzetközi posztimpresszionista” kiállítása részben azonos törekvéseket képviselő avantgarde kollekciót. Olyan művészek munkái voltak láthatók ez utóbbi kiállításon, mint: Archipenko, David Burljuk, Campendonk, Delaunay (19 képpel!), Goncsarova, Herbin, Javlenzskij, Kandinsky (Kandinszkij), Franz Marc, G. Münther, Picasso, Schmitt-Rottluff, valamennyien a modern francia, német és orosz művészet kiválóságai. Ezt az anyagot a Művészház képviseletében Kernstok s a Párizsban és Budapesten egyaránt otthonos Bölöni György olyan magyar művészek munkáival egészítette ki (a rendezést Kernstok és Vaszary végezte), akik külföldi törekvésekhez igazodva magukat is „posztimpresszionistáknak” tekintették. Az ebben az összeállításban szerepeltek részben ugyanazok, akiknek nevével a „palotafelavató” kiállítás katalógusában is találkoztunk, vagyis: Berény Róbert, Csonth Ferenc, Czigány Dezső, Czöbel Béla, Fémes Beck Vilmos, Kádár Béla, Kernstok Károly, Márfy Ödön, Orbán Dezső, Réth Alfréd, Tihanyi Lajos, Vaszary János és Vedres Márk.”

(Mezei Ottó: A Művészház szabadiskolája)

„Meg kell említeni még párhuzamként a Nyolcak vonzaskörzetébe tartozó, Kernstokkal, Tihanyival és Pórral barátságba kerülő Csonth Ferenc 1909-1912 közt készült grafikáit is.” (Enigma, 2011 (18. évfolyam, 66-69. szám) 2011 / 69. szám)

Csonth Ferenc művek a Rippl-Rónai Ödön Gyűjteményben

„A Magyar Nemzeti Galéria adattárában őrzött füzet az alkotókkal és művek címével jelzi a műtárgyat, s a legtöbb helyen feltünteti, hogy olaj, vagy pasztell, esetleg rajz, vagy szobor műről van szó. A komoly megállapítások egyrészt abban állnak, hogy a művész kiválogatta a gyűjtemény értékes részét és beadta őket. „Ezek az árak a nagy drágaság idején lettek megállapítva, ami természetesen esik vagy nyúl.” (sic!) Másrészt szakvéleményt, összegezést adott a gyűjtemény összetételéről és a múzeumi hasznosításáról.”

200 képet az első csoportba sorol a „jók” közé. A francia kollégáitól Vuillard, Aristid Mallol, Pierre Bonnard, valamint Csók István, Ferenczy Károly, Munkácsy, Czigány Dezső, Kernstok, Iványi-Grünwald és Márfy Ödön képeit sorolja címeikkel együtt, majd folytatja a listát, melyben Csonth Ferenc neve is szerepel.

„Rippl-Rónai József a továbbiakban a soron következő művészek alkotásait is a jók közé veszi, de sajnos nem adta meg hozzá a képcímeket. Csak a neveket sorolta fel: Páldy Zoltán, Kádár Béla, Sassy Attila, Csonth Ferenc, Perlrott Csaba Vilmos, Kosztolányi Kann Gyula, Szinyei Merse Pál, Mihálik Dániel, Olgyay Ferenc, Koszta József, Fényes Adolf,

8. Csonth Ferenc Akt lóháton, 1912

9. Csonth Ferenc otthonában, korabeli fotón, bejelölve jobbra az Akt lóháton, 1912 című képe, balra pedig a Kandallónak támaszkodó fiú című képe

10. Csonth Ferenc Kandallónak támaszkodó fiú, Magántulajdon

Réti István, Mednyánszky László, Medgyessy Ferenc, Mészöly Géza, Hollósy Simon, Bosznay István, Thorma János, Glatz Oszkár, Vedres Márk, Beck Ö.Fülöp, Fémes Beck Vilmos és Telcs Ede.”

A gyűjteményt 4 nagy csoportra osztotta, a Rippl-Rónai képekre, a Nagybányaiakra, a Nyolcakra és a negyedik csoportról így ír: „Az eddigi csoportosításból kimaradtak is rendkívül érdekes együtttest alkotnak. Ha a gyűjtő ízlésére akarnánk belőlük következtetni, akkor egy hangsúlyosan franciás alapvonást lehet körvonalazni, amelyet nevezhetnénk Rippl-Rónai József „holdudvarának” is. Csont Ferenc 6 db, Páldy Zoltán 11 db, Sass Brunner Ferenc 10 db és Sassy Attila Aiglón 16 db művei a számadatok arányaiból következtetve, a gyűjtő kedvencei lehettek.”

(Idézetek Horváth János: A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény, 2002 című könyvéből)

11. Csont Ferenc Akt, 1914, egykor Rippl-Rónai Ödön gyűjteményében

re hagyta a gyűjteményt. Bátyja segítségét kérte a hagyatéki leltár rendszerező, listázására. Nehezen haladtak a munkával, mert nem tudták áttekinthetően szétválogatni a műtárgyakat. Hiába költözött a gyűjtemény egy tágas épületbe. Az első világháború végén, 1918. karácsonykor, az Antant demarkációs vonalának közeledtével Pécsről, a szerbek elől menekülő családokat telepítettek be hozzá. 12 szobát elvettek, a maradék ötben volt összezsúfolva a rengeteg értékes kép.”

Három évvel a beköltöztetés után, 1921. január 1-jén Rippl-Rónai József meglátogatta a beteg öccsét, beszélgettek, Rippl készített róla egy képet, majd két nap múlva Ödön váratlanul agyvérzésben meghalt.

„Az újságok nagy tiszteletadással emlékeztek meg róla, s a múzeumalapítói szerepét méltatták. A Somogyi Újság „A vármegye nagy öröksége. Rippl-Rónai Ödön hagyatéka” címmel közreadta a végrendeletét. „Házamban található kb. 1000 db pontosan beletárolzott képeket, szobrokat és néprajzi tárgyakat, mint Rippl-Rónai Múzeumot hagyom Somogy vármegyére, de csak a következő feltételek mellett. Köteles a vármegye ezen múzeum épiségben és jó karban tartásáról gondoskodni, hogy fogadott leányomat Szabó Katicát teszi meg ennek gondnokául, minimális havi 1000 K. fizetéssel, aki gyűjteményemet életben létemben is szakértelemmel kezelte volt. (...) Köteles a megye a gyűjteményt /évenként/ legalább 5000 K. értékű képpel gyarapítani, mely képek minden alkalommal olyan fiatal magyar festőművésztl szerzendők be, akik még a gyűjteményben nincsenek képviselve. (...)”

Az adományt nem kezelték méltóan, nem siettek átvenni és közkinccsé tenni. Mivel a múzeum nem vette át a képeket és nem adott havi apanázst sem Szabó Katicának, így megélhetése miatt kénytelen volt eladogatni belőlük. Háromévi tanakodás után 1923. január 19-én tartott alispáni értekezleten eldöntötték, hogy elfogadják, átveszik a gyűjteményt és átadják a Somogy Vármegyei Múzeum Egyesület kezelésébe. A leltár elkészítését Gönczi Ferencnek a múzeum vezetőjének javaslatára határozták el. Gönczi jelentésében ez áll:

„1930. év folyamán a Rippl-Rónai-féle hagyatéka képeit helyéről a múzeum azon időbeli helyére hozatta át a vezetőség, hogy azokról végre pontos leltárt készíttessen, s egyúttal kartonlapokon, s a szak-leltárban rajzokban is megörökítesse. Több mint 1000 darab festmény, rajz, műtárgy s egyéb más került így az egyébként is már eléggé megtöltött szobákba, s így a képek túl nyomó részét egymás mellé, s egymásra zsúfolva kellett a padlózaton elhelyezni. (...) A Rippl-Rónai-féle gyűjtemény 976 eredeti képből (festmény, mindenféle rajz), 56 szoborból, 13 domborműből, 7 darab fegyverből, 90 darab faragott botból, 10 darab hímezésből, 58 darab éremből, 10 darab okmányból és 133 darab különböző tárgyából, összesen 1355 darabból áll.”

Érdekeség, hogy a nyilvántartásban minden egyes tételhez színes rajzok, „mű másolatok” készültek, a fényképész költségek drágasága miatt. A leltár elkészítésével Kovács Jenő József kaposvári festőművészt bízták meg, a munkát hét év alatt fejezte be, amiért tisztes fizetséget kapott. A konzervatív festőre sok vallási képe miatt a Kovács Jenő Jézus nevet ragasztották. A leltározás során minden modern képpel találkozott, foglalkozott és lerajzolta, mígnem kitört belőle az ellenszenv, melynek hangot is adott. Felháborodott hangvételű levélben fordult a megyei alispánhoz, s a várt hatás hiányában levelével megkereste a belügyminisztert is: „Eddigi megállapításom szerint a vármegye tulajdonát képező képtár anyagának igen nagy százaléka nem muzeumba való és igen rossz szolgálatot tettek a vármegye és az ország képzőművészeti kultúrájának azok, akik szaktudás hiányában, ily selejtes és nagyrészen lomtárba való anyagot, a vármegyével átvették, mely legjobb esetben is primitív műizléssel bíró

13. "A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény képeinek kitérőlése az 1934-ben nyílt kiállításon. Bernáth Aurél bírálta a kiállítás szakszerűtlen rendezését." /13 évvel Rippl-Rónai Ödön végrendelete után

Az eseménytelen éveket követő, II. Világháború után, súlyos képvesztések következtek be.

„A kiállító szobákban tartott javarészt jelentős képeket a bombázások elől kivitték Rippl-Rónai egykori házába, a Róma-vilába. Raktár szobákban még sok műalkotás maradt. „A Róma-hegyen lévő anyagot megrabolták, de látszatra nem sok kár keletkezett bennük. Az oroszok festményre lóttak célba, Rippl-Rónai rajzokon tapostak, s az útjukat zavaró műveket kidobták.”

Több, mint 200 kép veszett oda, köztük tíz Rippl-Rónai rajz és egy-egy Vaszary, Csók, Pechán, Márfy és Ziffer festmény. „A múzeum Rippl-Rónai emlékkiállítását rendezett 1949-ben. A sajtó közreadta, hogy „Megnyílt a kaposvári múzeum képtára. Végleges otthont kapott a Rippl-Rónai – gyűjtemény”. A kor szellemét kellően érzékelteti a Szabad Művészet 1950-ben megjelent cikke a kiállításáról: „Kaposváron, a megyei Múzeumban most nyílt meg a Múzeum anyagát s a városban fellelhető modern képzőművészeti alkotásokat bemutató figyelemreméltó kiállítás. Népi demokráciánk kulturpolitikája következtében már kisebb vidéki városainkban is módjukban van a dolgozóknak értékes képzőművészeti kiállításokat látogatni. Kaposvár Rippl Rónai és Vaszary János szülővárosa. Figyelemreméltó a Múzeum vezetőségének lelkes munkája, mellyel a képzőművészet iránt érdeklődés felkeltésén és állandó ébrentartásán dolgozik... A munka még jobbátétele érdekében azonban szükségessé néhány hibára is felhívni a rendezők figyelmét... A képeket vizsgálva a legjobb akarattal sem fedezhető fel a művek és a munkások közötti kapcsolat. ...A Rippl Rónai képek az első világháború előtti formalista, öncélú, burzsoázia ideológiáját tükrözik vissza... A mai kritikának feladata harcolni a nyugat dekadens burzsoázia ideológia ellen. Éppen ezért azt a kort, mely a művészetet látszólag öncélú, de a valóságban teljesen a bomlófélben lévő, elnyomó uralkodó osztály dekadens életének kiszolgálójává tette, semmi esetre se tarthatjuk a művészi szabadság előkészítőjének. Rippl-Rónai József igyekezett a magyar vidék kispolgári életét friss tiszta színekkel kifejezni, s levetkőzni a francia posztimpresszionista festészet formalista hatásait: sok őszinte és tartalmas képet alkotott, de a mai, a szocialista realizmusért küzdő festőnemzedéknek mégse lehet a mintaképe.”

„A fenti idézetből kitűnik az új veszély, amely a gyűjteményt fenyegette. A bekövetkezett második műtárgy veszteséget 1954-55-ben állami cenzúra nyomán végzett selejtezés okozta. Nem a műalkotások sérült, lepusztult állapota volt az indok, hiszen a múzeum mindig készen állt a pusztulás folyamatát restaurálással megállítani. Ideológiai szempontú minősítéssel ítélték meg jó, vagy selejt művészetet. A munkásoktól kritikai elvárásait posztumusz bevasalták Rippl-Rónai Ödön múzeumalapítón. Nagy kárt okoztak vele. A minisztériumból Redő elvtárs kérte be a selejtezési listát. Kirendelt kollégája, Bizse Jánosné két múzeumi szakembert vett magához, Székely Zoltánt és Z. Soós Istvánt. Összesen 133 db főként ma „fauveos”-nak mondható női akt témájú képeket, szerelmi jeleneteket, de egyéb, ettől eltérőket is kiselejtezték az 1910-es évek magyar festőitől. A Gönczi-féle leltárkönyv beszédes dokumentuma a történeteknek. Azt lapozgatva, az átlósan áthúzott rovatokhoz csak annyi megjegyzés olvasható, hogy: „h. veszteség 1945”, vagy „selejtezve 1954”. Az előbbi a háború, utóbbi a cenzúra kártevése. Csont Ferenc és Páldy Zoltán mondén nő ábrázolása okot adott, hogy majd minden művet kiszórjanak tőlük. Kádár Béla szép akt – csoport kompozícióból hagytak is, selejtezték is, nem tudni, mit miért. Selejtezték a ritkaságszámba menő fél aktot Rudnay Gyulától.”

(Ebben a fejezetben található idézetek forrása: Horváth János-100 éves a múzeum, jubileumi kötet – Kaposvár)

14. Csont Ferenc képek selejtezését jelző áthúzások a leltárkönyvben

Az eredeti 1257 db-ból álló Rippl-Rónai Ödön gyűjteményből, 637 db kép eltűnt. Így csak 620 db maradt fenn.

„Rippl-Rónai Ödön 1921-ben bekövetkezett halála után 1257 db-ból álló gyűjteményt hagyott Somogy vármegyére. Ez az értékes hagyaték vált a kaposvári gyűjtemény gerincévé. A Somogy Vármegyei Múzeum Egyesület 1934-es leltárában már csak 936 db mű került feltüntetésre. A 2. világháború pusztítása további 183 db-ban csökkentette az eredeti gyűjteményt, majd egy 1955-ben végigvitt, alkotást érintő minisztériumi selejtezés, 133 db hozott további veszteséget. Az eredeti Rippl-Rónai Ödön gyűjteményből így 620 db maradt fenn.”

(A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény – Rippl-Rónai Múzeum)

15. Rippl-Rónai József Testvérem, Ödön (Ödön öcsém), 1906

IRODALOM:

Horváth János-100 éves a múzeum, jubileumi kötet – Kaposvár – 13_horvath_129-173.pdf (smmi.hu)
Jelenkor, 1962 (5. évfolyam, 1-6. szám) | Arcanum Digitális Tudománytár
Horváth János: A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény, 2002
Csont Ferenc – artportal.hu
Enigma, 2011 (18. évfolyam, 66-69. szám) | Arcanum Digitális Tudománytár
A Nyolcak helye (Cyakorlatban) Enigma, 2011 (18. évfolyam, 66-69. szám)2011 / 69. szám, 102-103.oldal
Tokai Gábor PÓR BERTALAN A NYOLCAK ÉS A MONUMENTÁLIS FESTÉSZET - Enigma, 2011 (18. évfolyam, 66-69. szám)2011 / 69. szám
Gömöry Judit – Veszprémi Nóra - Szűcs György szerk.: A Művészház 1909–1914, Modern kiállítások Budapesten (A Magyar Nemzeti galéria kiadványai 87. oldal
Csont Ferenc grafikái 1910-1924 – Martyn Ferenc – Régikönyvek webáruház (regikonyvek.hu) 1962
Limes – Tudományos szemle, 4. évfolyam (Tatabánya, 1991) 1991 / 2. szám,Mezei Ottó: A Művészház szabadiskolája. Egy század eleji szabadiskola szellemi

FOTÓK:

1. Martyn Ferenc Csont Ferenc grafikái 1910-1924 című könyvének belső oldala, 1962 – Csont Ferenc grafikái 1910-1924 – Martyn Ferenc – Régikönyvek webáruház (regikonyvek.hu)
2. Csont Ferenc Férfi és női akt, 1912, MNG tulajdona – Férfi és női akt – Magyar Nemzeti Galéria (mng.hu)
3. Henri Matisse Álló modell, 1900
4. Kernstok Károly Fához támaszkodó fiú, 1911, MNG – Képzőművészet Magyarországon – Képnéző (hung-art.hu)
5. Pór Bertalan Vágyódás tiszta szerelemre, 1911, Janus Pannonius Múzeum, Pécs, Képzőművészet Magyarországon – Képnéző (hung-art.hu)
6. Csont Ferenc Ádám és Éva (Imádás), 1913, Magántulajdon – Csont Ferenc (Budapest, 1888 - Balatongyörök, 1966) – Ádám és Éva | 121 – Festmények (második nap) | Nagyházi | 2005. 12. 07. szerda 17:00 | axioart.com
7. Csont Ferenc otthonában egy modellel, korabeli fotón
8. Csont Ferenc Akt lóháton, 1912
9. Csont Ferenc otthonában, korabeli fotón, bejelölve jobbra az Akt lóháton, 1912 című képe, balra pedig a Kandallónak támaszkodó fiú című képe
10. Csont Ferenc Kandallónak támaszkodó fiú, 10. – KIESELBACH GALÉRIA, Őszi Aukció -2002. 09. 11.
11. Csont Ferenc Akt, 1914, egykor Rippl-Rónai Ödön gyűjteményében- Horváth János: A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény, 2002, 146.oldal - A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény, 2002 | Könyvtár | Hungaricana
12. Rippl-Rónai Ödön, 1895 körül – Horváth János – 100 éves a múzeum, jubileumi kötet – Kaposvár 132.oldal. 13_horvath_129-173.pdf (smmi.hu)
13. "A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény képeinek kitérője az 1934-ben nyílt kiállításon. Bernáth Aurél bírálta a kiállítás szakszerűtlen rendezését." /13 évvel Rippl-Rónai Ödön végrendelete után - 13_horvath_129-173.pdf (smmi.hu)
14. Csont Ferenc képek selejtezését jelző áthúzások a leltárkönyvben - 13_horvath_129-173.pdf (smmi.hu) 144.oldal
15. Rippl-Rónai József Testvérem, Ödön (Ödön öcsém), 1906 – Rippl-Rónai Múzeum tulajdona

Kliené Róna Klára (1901-1987)

Fiatal lány piros virággal / Young girl with red flower, 1938

Olaj, vászon / Oil on canvas

80 × 60 cm

Jelezve jobbra fent / Signed top right:
KRóna Klára 938

Kezdő ár:
180.000 HUF

Starting price:
450 EUR

Becsérték:
340.000 – 480.000 HUF

Estimate:
850 – 1.200 EUR

Gróf Batthyány Gyula (1887-1959)

Műlovarnó / *Horsewoman*

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

74 × 60,2 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Batthyány

Kezdő ár:
5.500.000 HUF

Starting price:
13.750 EUR

Becsérték:
7.000.000 – 12.000.000 HUF

Estimate:
17.500 – 30.000 EUR

Gróf Batthyány Gyula

Út a kastélyoktól az Ernst Múzeumig

„A művészet legyen diadala az örömöknek; legyen orgiája minden gyönyörnek. Az, akinek munkái ezt kifejezik, igaz és boldog művész.”

(Batthyány Gyula 1914)

Batthyány Gyula nem tartozott egy művészeti csoporthoz sem, művésztársai különleges festőnek tartották, egyedi utakat járt. Különiségéhez nagyban hozzájárult, hogy arisztokrata családban nevelkedett, felmenői között a Batthyány név mellett a legjobban csengő magyar nemesi családneveket találjuk: Andrássy, Zichy, Festetics, Bethlen. Batthyány az első magyar miniszterelnök dédunokája. Nagyapja, idősebb gróf Andrássy Gyula az Országos Magyar Képzőművészeti Társaság első elnöke. Gyermekéveit az ikervári, bicskei és polgárdi Batthyány-kastélyban töltötte, ahol nagy hatással voltak rá édesapja festményei, de talán ennél is nagyobb inspirációt jelentett nagybátyja, ifjabb Gróf Andrássy Gyula páratlan műgyűjteménye, mely a kor egyik legnagyobb magánkollekciója volt.

A művészet szeretete már gyerekként beleivódott, európai látókörű főnemesi családja révén. A főúri világhoz szorosan hozzátartoztak a lovaspólók és a lóversenyes is, melyeken a festő már gyerekkorától, családjával részt vett, maga is kiskorától lovagolt. Apai nagyanyjának édestestvére, Batthyány Elemér a Magyar Lovaregylet elnöke, aki kitűnő eredményeket tudhatott magának Európa legnevezetesebb lovas pályáin, a magyar lóversenyzés legismertebb alakja volt.

A Batthyány család sokat utazott, így a fiatal gróf több híres európai múzeumban is járt, mely élmények még jobban a művészet felé navigálták. Érettségi után Vaszary János lett a magántanára és 20 éves koráig a budapesti Képzőművészeti Főiskola növendéke volt. Szülei kérésére jogi tanulmányokat is folytatott, de hamar a festészet győzedelmeskedett és Pest után a legjobb nemzetközi művészeti akadémiákon tanult. Münchenben Angelo Jank tanította, majd a párizsi Julian Akadémiát látogatta, később Firenze és Nápoly következett. Hazatérve a 27 éves művész, 114 képpel szerepelt az Ernst Múzeumban megtartott első gyűjteményes kiállításán, melyből 11 festmény a lóversenyes pazar témáját dolgozta fel. A kiállítás felülmúlhatatlan sikert aratott, a kritikusok és a gyűjtők is elismerték páratlan tehetségét, virtuozitását, kitűnő dekoratív érzékét.

Bálint Aladár így ír a Nyugatban 1914. februárjában: „Batthyány Gyula gróf egyszerre mintegy százhusz képpel, rajzzal mutatkozott be az Ernst-múzeum termeiben. Míg más apródonként, hosszú készülődéssel, fáradtságos nekibuzdulással hárítja el a nagy nyilvánosság felé vezető út akadályait, ő egy regényhős lendületével a dolgok kellős közepébe kerül, egy mozdulattal kiontja gazdag fantáziájának, álomlásának kincseit. Tegnap még nem tudhattuk, él-e, kicsoda, hova készül? Ma már életének titkos szegletébe tekinthetünk, példátlan termékenysége valósággal kötelez bennünket arra, hogy végigkísérjük azon az úton, amelyet végigálmódott.”

Ifjabb Gróf Andrássy Gyula, a festő nagybátyja, a Fő utcai palotában, Érdekes Újság 1914. március 8-i számában, Révész és Biró felvétele (Forrás: EGY POLITIKUS MŰGYŰJTŐ: GRÓF ANDRÁSSY GYULA – Molnos Péter, 2012-12-28)

Gróf Batthyány Gyula festőművész, aki képeiből kiállítást rendezett most az Ernst-muzeumban. Művészetével nagy fel-tűnést keltett s különösen azok a festményei tetszetek, amelyek tömegjeleneteket mutat be nagy élénkséggel és erőtel-jességgel. A kiállításon a megnyitás előtt való napon jóté-konyeclu ünnepség volt a Poliklinika javára s ez alkalommal egész családjával együtt megjelent a muzeumban Augusztá-főhercegasszony, a Poliklinika védnöke. Képünkön mint tar-talékos honvédhuszártisztet látjuk a művészt.

A cigarettázó Batthyány Gyula tartalékos honvéd huszártisztként 1914-ben. (Repr. Tolnai Világlapja, 1914. 8. sz. 11)

A lóversenyes elit világa

Batthyány a harmincas években Budapest legelismertebb társasági festője, festményein keresztül bepillantást nyerhetünk a XX. századi főurak fényűző életébe, megismerhetjük a színésznőkről és táncosnőkről készített portrékat, a bálók, szalonok, lóversenyes elit világát, melyek életművében kitüntetett helyet foglalnak el.

Lóverseny tribün; Társaság /Lóverseny/, 1926; Nézők a lóversenyen, 1926; Derby; Lóverseny Rómában; Lóversenyter; Lóversenyen, 1912 című képein élénk tárul a lóversenyes szűzséjébe bújtatott úri közönség divatbemutatója, a manie-risztikusan kigyózó női testeken luxus bundák, színpompás kalapok, ékszerek, drágakövek, boák, tollak tündökölnek, míg az urak frakkot és cilindert viselnek. Az immár 300 éves Royal Ascot a mai napig a brit arisztokrácia és társadalmi elit gyülekezőhelyének számít, ahol szigorú szabályok vonatkoznak a megjelent vendégek viseletére. A királyi páholyba, azaz a Royal Enclosure-be kizárólag fe-kete, vagy szürke zsakettben és cylinderben léphetnek be a meghívott férfiak, míg a hölgyek csak kosztümöt vagy koktéluhát viselhetnek, díszes kalappal. Batthyány korában Magyarországon a lóversenyes kiemelt társasági esemé-nynek számítottak. Az arisztokrata festő világpolgár volt, utazásai során számos derbyn megfordult, melyekről utánozhatatlan, dekoratív képei mesélnek.

Batthyány Gyula Nézők a lóversenyen, 1926

Batthyány Gyula Műlovarnó

Lóverseny arisztokrata hölgyekkel, 1910 körül, Pinterest/Sacheverelle

Cilinderes nő lovakkal és virágokkal

A kompozíció bármennyire mozgalmas mégis egyensúlyban van. Batthyány Műlovarnó című zseniális alkotásán egy képi párbeszédet látunk, a színek finom összhangjában. A képet a horizont tagolja ketté földre és égre 2/3-1/3 elosztásban. A kitekeredett női alak és a mozgás-ban lévő lovak figurái átlóban helyezkednek el. A földön álló két láb-ra ágaskodó barna paripa párja egy áttetsző halványzöld ló sziluett-je, mely transzcendensen rajzolódik ki az égen. A bal felső sarokban rügyező faágak lógnak be modern „fotókvágásban”, vele átellenben jobb oldalon lent elmúlást szimbolizáló virágcsokor van vázában: nárciszok, tulipánok, jácintok. Az arisztokrata hölgy két oldalán egy-egy háziko van a domboldalon, szinte megegyező méretűek, egyiknek azonban kevésbé látjuk az ajtaját és ablakát. A háttér rikítóan üde zöld, modern, míg a fókuszban a kép főszereplője klasszikus, konzervatív elegáns fekete-világos összeállításban van. Az elit festőjeként, Batthyá-ny a főúri szórakozás színtereinek bemutatásán túl a ruhaköltemények díszes világába is elkalauzol. A hölgy haja összefogott, vagy a kor divat-ja szerint rövid, bubifrizura, ami a cylindere alatt nem látszik, mégsem érzékeljük, mert a fekete csipke fátyol a szélben hullámozva a nő hajzu-hatagát szimbolizálja.

A textúrák és az anyagok váltakozó megjelenése a vásznon az elegáns stílust, a luxust és a minőséget jelenítik meg. A nem mindennapi vise-let egyfajta időtlenséget képvisel, a klasszikus fekete-fehér stílusban egyensúlyban van a nőiesség a férfiassággal.

„Absztrakt módon a Klasszikus stílus-esszencia összekapcsolódik a konzervativizmus és az arisztokrácia témájával. Ha erre a típusra gondolunk, asszociálhatunk a klasszikus szobrok, a vidéki kastélyok, valamint a póló- és lóversenyek képeire. A Klasszikus stílus-esszencia a Yin és a Yang keveréke. Ennek az eredménye pedig olyan fizikai megjelenés, amelyben egyenletesen keverednek a jellemzők és olyan szimmetrikusak, hogy a klasszikus típus szinte „hibátlanak” tűnik.”
(Klasszikus stílus-esszencia – DreamWardrobe)

Az anatómiai szabályokat nem követő, fennkölt mozdulatú, megnyújtott testű kecses nő ikonná válik. A nő lovas pálca helyett egy koronás nárciszt tart a kezében az ég felé. A zöld az új élet, a tavasz, a halhatatlanságnak a szimbóluma, míg a nárciszt inkább tárgyi valóságában ábrázolja, habár a virág a szerelemnek, az ifjúságnak, a tél végének, az életörömnek a jelképe is. A nárcisz neve egy görög mítoszból ered, amelyben az ifjú Narküszosz beleszeret saját tükörképébe, és egész idejét a vízben tükröződő képmásának nézegetésével tölti. Büntetésképpen a bosszú istene, Nemezis, virággá változtatta.

Batthyány jól értett a finom erotika ábrázolásához, a hölgy fejének hátrabilленése, a felhúzott szoknya, a kivillanó harisnya némi érzéki hangot sejtet.

Gróf Széchenyi Irma
festőművész és műlovarnő
(forrás: afrikavadasz.hu)

Habár nem tudjuk, kit ábrázol a kép, Batthyány ismerte Széchenyi Irmát, aki korának neves műlovarnője, mindemellett sikeres képzőművész is volt. 1935. februárjában egy csoportos kiállításon együtt állítottak ki az Ernst Múzeumban. (Kiállítók: Gr. Batthyány Gyula, Detre Szilárd (Páris) Paizs Goebel Jenő, Gr. Széchenyi Irma és Tóth B. László festőművészek és Beck András szobrászművész. A kiállítást rendezték: Ernst Lajos és Dr. Lázár Béla)

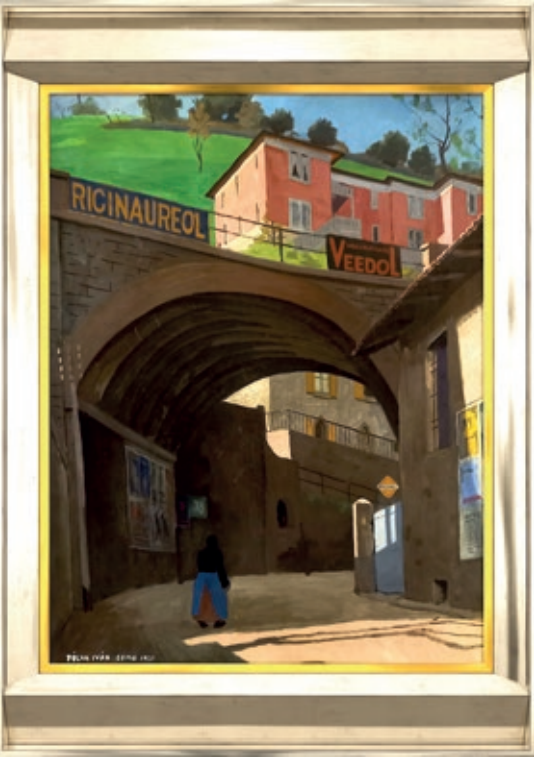

Joan Crawford 1932, George Hurell – Minkshrink – Pinterest

FELHASZNÁLT IRODALOM, FORRÁSOK:

Molnos Péter: Battyány Gyula Hölgylovas, 2008/10
Természet: VIRÁGOK JELENTÉSE (network.hu)
Egy királynő lóversenye – Lovasok.hu
Széchenyi Irma, Széchenyi Zsigmond húga neves műlovarnő volt (afrikavadasz.hu)
Klasszikus stílus-esszencia – DreamWardrobe

Pólya Iván (1889-1939)
Como-i részlet / Detail of Como, 1931

Tempera, falemez / Tempera on wood

64 × 46 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Pólya Iván Como 1931, Alatta (keret takarja) / Under (Is covered by the frame : Pólya Iván

Jelezve jobbra középen / Signed center right:
Pólya I.

Kezdő ár:
280.000 HUF

Starting price:
700 EUR

Becsérték:
440.000 – 780.000 HUF

Estimate:
1.100 – 1.950 EUR

Kunffy Lajos (1869-1962)
Szépszemű modell (Felesége portréja) / Model with beautiful eyes (Portrait of his wife)

Olaj, karton / Oil on cardboard

54,5 × 38 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
Kunffy

Kezdő ár:
240.000 HUF

Starting price:
600 EUR

Becsérték:
360.000 – 440.000 HUF

Estimate:
900 – 1.100 EUR

Kacsák Tamás (1985)

Girl power, 2023

Giclée print, dibond, LED világítás, vegyes technika /
Giclée print, dibond, LED lighting, mixed media

(3x) 100 × 100 × 2 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:

Kacsák Tamás Girl power 2023

Kezdő ár:

440.000 HUF

Starting price:

1.100 EUR

Becsérték:

680.000 – 1.000.000 HUF

Estimate:

1.700 – 2.500 EUR

GIRL PØWER

„A sorozat első három portréján a művész számára meghatározó, hozzá közel álló személyek szerepelnek. Koncz Andrea, Kovács Annamária és Tankó Erika színésznők nemcsak testközélből éltek meg, hanem képesek voltak kilépni egy mérgező kapcsolat spiráljából. A sorozat folytatásaként, további művészek és köztisztelőben álló nők csatlakozásával, egy projektalapú mozgalom elindítása a cél, amelynek központjában a családon belüli erőszak áll. A művészet nem kizárólag esztétikai és kulturális igényeket hivatott kiszolgálni, hanem reflektív és edukatív hatással is lehet környezetünkre.”

A zárt ajtók mögött történő bántalmazások szégyenre épülő, néma stratégiájával, a “nem látja a rosszat, nem hallja a rosszat, nem beszél a rosszról” magatartásmintával ellentétben, a sorozat szereplői olyan erős női attitűdöt képviselnek, melynek segítségével képesek felismerni, belátni helyzetüket és képesek kilépni a mérgező kapcsolatból.

CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK

A családon belüli abúzusnak számos formája létezik, ideértve a testi, lelki, szóbeli, szexuális és gazdasági bántalmazást is. A szoros érzelmi kapcsolat válik az erőszak színterévé, hisz az elkövető házastárs, élettárs, partner, szülő vagy rokon. A családon belüli erőszak célpontjai döntően nők és gyermekek, hiszen ők több szempontból is kiszolgáltatott helyzetben vannak. Az elmúlt időszakban, beleértve a koronavírus-járvány időszakát is, számos tanulmány kimutatta a kapcsolaton belüli bántalmazások tendenciaszerű növekedését. Világszerte minden harmadik nőt ér partnerkapcsolati erőszak, amely gyakran fizikai bántalmazással is jár. Magyarországon több mint 200 ezer nő szenved el folyamatos fizikai vagy lelki bántalmazást otthonában.

TOXIKUS KAPCSOLAT

Egy toxikus kapcsolatból kilépni nem könnyű, gyakran kockázatos és sok veszteséggel jár. Az áldozatnak sokszor arról kell döntést hoznia, hogy melyik alapvető szükségletéről, melyik emberi joga érvényesüléséről mond le. Egy ilyen helyzetben minden bizonnyal sérülni fognak a bántalmazott alapvető szükségletei és jogai. Testi és lelki biztonságban legtöbbször csak jóval később lesz része.

GIRL PØWER

“The first three portraits in the series depict people significant to the artist, individuals close to them personally. Andrea Koncz, Annamária Kovács, and Erika Tankó, all actresses, not only experienced toxic relationships firsthand but also managed to break free from their destructive spirals. As the series continues, the goal is to create a movement-oriented project, joined by more artists and respected women, focusing on domestic violence. Art is not solely intended to satisfy aesthetic and cultural needs but can also have a reflective and educational impact on our surroundings.”

In contrast to the shame-driven, silent strategy of abuse behind closed doors, represented by the ‘see no evil, hear no evil, speak no evil’ attitude, the women in this series embody a strong attitude that enables them to recognize, accept, and escape their toxic situations.

DOMESTIC VIOLENCE

Domestic abuse takes many forms, including physical, emotional, verbal, sexual, and economic abuse. The scene of violence often becomes the intimate relationship itself, with the perpetrator being a spouse, partner, parent, or relative. Women and children are often the primary targets of domestic violence as they find themselves in vulnerable positions for various reasons. Numerous studies have shown a marked increase in incidents of intimate partner abuse over recent years, including the COVID-19 pandemic period. Globally, one in three women experiences partner-related violence, often involving physical assault. In Hungary alone, over 200,000 women endure continuous physical or emotional abuse in their homes.

TOXIC RELATIONSHIP

Leaving a toxic relationship is not easy, it is often risky and comes with many losses. Victims frequently face the decision of which essential needs or basic rights they are willing to sacrifice. In such situations, a victim's fundamental needs and rights are likely to be compromised, and they often only achieve physical and emotional security much later on.

Percz János (1920-2000)

Eső / *Rain*, 1976

Vas / *Iron*

77 × 28 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
P. János Eső 1976

Kezdő ár:
440.000 HUF

Starting price:
1.100 EUR

Becsérték:
650.000 – 850.000 HUF

Estimate:
1.625 – 2.125 EUR

Szabó Menyhért (1992)

Glossy VI. 2020

Színterezett bronz / *Tinted bronze*

26,5 × 10,5 × 11 cm

Jelezve a talpazaton / Signed on the pedestal:
Glossy VI. Sz. M.

Kezdő ár:
120.000 HUF

Starting price:
300 EUR

Becsérték:
220.000 – 320.000 HUF

Estimate:
550 – 800 EUR

Dóra Ádám (1993)

Natura Architectura XV., 2019

Olaj, akril, vászon / *Oil, acrylic on canvas*

130 × 120 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Dóra Ádám – Natura Architectura XV., 2019

Kezdő ár:
220.000 HUF

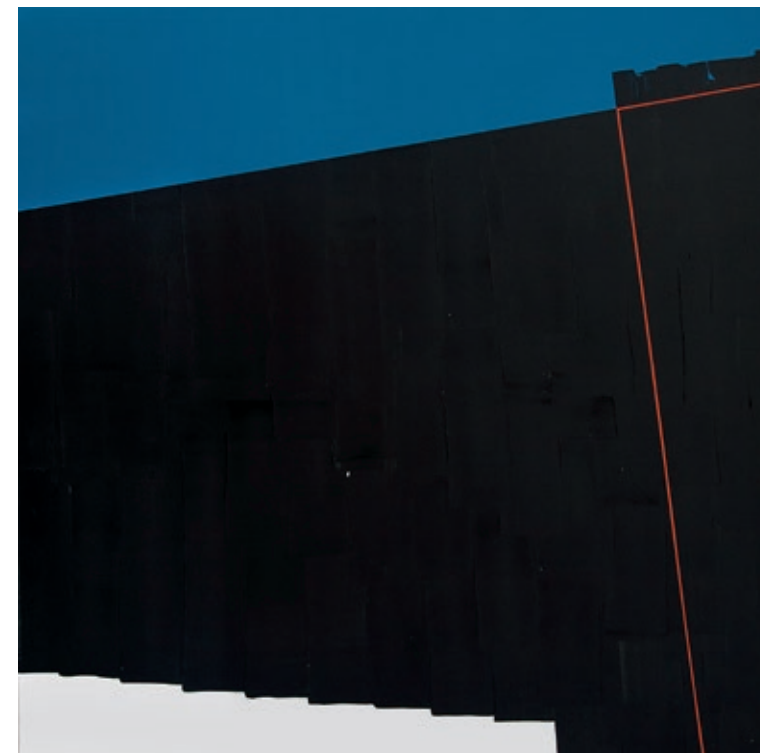
Starting price:
550 EUR

Becsérték:
320.000 – 440.000 HUF

Estimate:
800 – 1.100 EUR

Fábián Zoltán (1976)

„100827”, 2010

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

150 × 150 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Fábián Zoltán: „100827”, 2010

Kezdő ár:
800.000 HUF

Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.200.000 – 2.200.000 HUF

Estimate:
3.000 – 5.500 EUR

Gellér B. István (1946-2018)

Erővonalak / *Lines of force*, 1973

Olaj, akril, vászon / *Oil, acrylic on canvas*

150 × 122 cm

Jelezve hátoldalon / *Signed on the back:*

Gellér, 1973, 150 × 122 cm

Kezdő ár:

5.000.000 HUF

Starting price:

12.500 EUR

Becsérték:

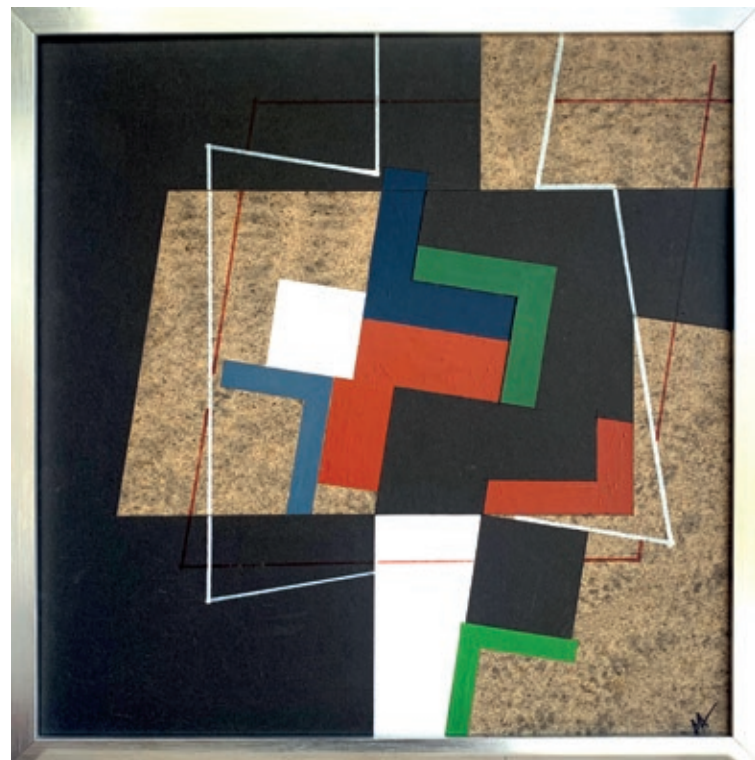
7.000.000 – 9.000.000 HUF

Estimate:

17.500 – 22.500 EUR

Matzon Ákos (1945)

Collage, 1990-es évek / 1990s

Akril, kollázs, karton /
Acrylic, collage on cardboard

40 × 40 cm

Jelezve jobbra lent / Signed bottom right:
MA

Kezdő ár:
300.000 HUF

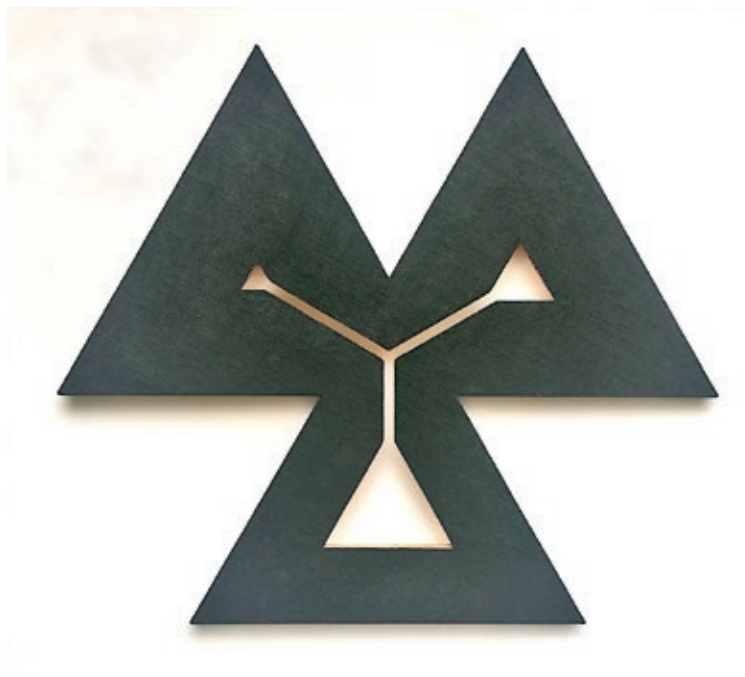
Starting price:
750 EUR

Becsérték:
400.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.000 – 1.500 EUR

Saxon Szász János (1964)

Morci, 2023

Olaj, kasírozott zsákvászon /
Oil, on canvas glued to wood

68 × 58 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Saxon Szász 2023 Morci

Kiállítva / Exhibited:
2024 Budapest, „Tavaszi Tárlat” K28 Galéria
2023 Szokolya, „Nyitott műterem”

Kezdő ár:
380.000 HUF

Starting price:
950 EUR

Becsérték:
700.000 – 900.000 HUF

Estimate:
1.750 – 2.250 EUR

Aknay János (1949)

Hajnal / Dawn, 2002

Akril, vászon / Acrylic on canvas

30 × 40 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Aknay János (Szentendre),
C: Hajnal, 30x40 akril-vászon, 2002

Kezdő ár:
180.000 HUF

Starting price:
450 EUR

Becsérték:
280.000 – 400.000 HUF

Estimate:
700 – 1.000 EUR

Szentandrassy István (1958-2020)

Jelenet / Scene

Olaj, farostlemez / Oil, on fiberboard

100 × 50 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Drága Tutu! A világ leghumánusabb költőjének születése napjára!
Isten vigyázza lépteidet, Szentandrassy, 2009 Bp, VIII.15.

Kezdő ár:
440.000 HUF

Starting price:
1.100 EUR

Becsérték:
800.000 – 1.200.000 HUF

Estimate:
2.000 – 3.000 EUR

Deim Pál (1932-2016)

Boltív között / *Between arch*

Akril, vászon kartonon /
Acrylic, canvas on cardboard

30 × 40 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Deim Pál, 30×40, Boltív között, olaj, vásznazott
lemez, Deim Pál

Kezdő ár:
200.000 HUF

Starting price:
500 EUR

Becsérték:
320.000 – 480.000 HUF

Estimate:
800 – 1.200 EUR

Wahorn András (1953)

Drunken Lover, 1990

Olaj, akril, vászon / *Oil, acrylic on canvas*

50 × 40 cm

Jelezve középen / Signed on the back:
Drunken Lover W 90

Kezdő ár:
320.000 HUF

Starting price:
800 EUR

Becsérték:
420.000 – 550.000 HUF

Estimate:
1050 – 1.375 EUR

Ismeretlen európai festő / *Unknown European painter*

Kék és vörös játéka / *His game of blue and red*, 1970 körül / *1970s*

Olaj, vászon / *Oil, on canvas*

50 × 67 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Kezdő ár:
240.000 HUF

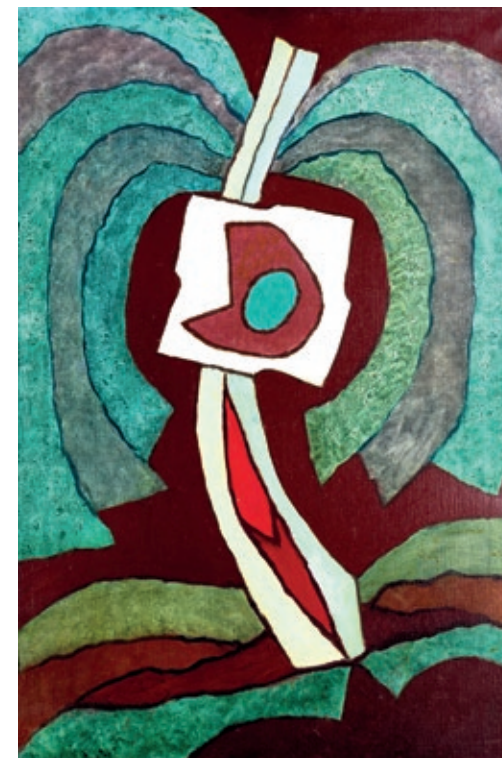
Starting price:
600 EUR

Becsérték:
400.000 – 600.000 HUF

Estimate:
1.000 – 1.500 EUR

Veress Pál (1920-1999)

Áldozat / *Victim*, 1995

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

89,5 × 59,5 cm

Jelezve hátoldalon / Signed on the back:
Veress Pál „Áldozat”, 1995

Reprodukálva / Reproduced:
Veress Pál monográfia 192. kép

Kezdő ár:
280.000 HUF

Starting price:
700 EUR

Becsérték:
360.000 – 500.000 HUF

Estimate:
900 – 1.250 EUR

Marosi-Mucsi-Freyler 30 darabos Limitált Kiadású Mappa a MUCSI 12X + A TÖBBI című kiállításához / *Marosi-Mucsi-Freyler 30 pieces Limited Edition Folder for the MUCSI 12X + A TÖBBI exhibition, 2024*

Limitált kiadású fotómappa, 35 db fotóval, ajándék könyvvel és fotókesztyűvel. Ajándék rajz Mucsi Zoltán művész úrtól. / *Limited edition photo folder with 35 photos, gift book and photo gloves. Gift drawing from artist Zoltán Mucsi.*

(35x) 400 × 300 mm

Jelzett, sorszámozott minden fotó alján /
Signed and numbered at the bottom of each photo:
Marosi Viktor – Mucsi Zoltán 17/30 2024

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

Becsérték:
200.000 – 320.000 HUF

Estimate:
500 – 800 EUR

Ez a tétel Marosi Viktor, Mucsi Zoltán és a Freyler Galéria felajánlása, a Fábíán Juli Emlékalapítvány részére. A leütési árra nem számolunk közvetítői jutalékot! / *This item was donated by Viktor Marosi, Zoltán Mucsi and the Freyler Gallery to the Fábíán Juli Memorial Foundation. We do not charge a broker's commission for the knock-down price!*

Bors Györgyi (1977)

Támasz / *Support*, 2023

Olaj, vászon / *Oil on canvas*

70 × 120 cm

Jelzve jobbra lent / Signed bottom right:
Bors '23

Kezdő ár:
600.000 HUF

Starting price:
2.000 EUR

Becsérték:
1.000.000 – 1.600.000 HUF

Estimate:
2.500 – 4.000 EUR

Sz. Kovács Ildikó (1954)

Kockaverzió I. / *Cube version I.*, 2024

Akril, vászon / *Acrylic on canvas*

100 × 100 cm

Jelzve hátoldalon / Signed on the back:
Sz. Kovács Kockaverzió I., 2024

Kezdő ár:
400.000 HUF

Starting price:
1.000 EUR

Becsérték:
480.000 – 650.000 HUF

Estimate:
1.200 – 1.625 EUR

Varkoly László (1960)

Formaterv II. / *Format plan II.*, 1990 körül / *1990s*

Márvány, kézi faragás / *Hand carved marble*

48 × 39 × 35 cm

Jelzés nélkül / *Not signed*

Kezdő ár:
440.000 HUF

Starting price:
1.100 EUR

Becsérték:
600.000 – 900.000 HUF

Estimate:
1.500 – 2.250 EUR

A következő 4 tétel (120, 121, 122, 123) ismeretlen alkotó, vagy olvashatatlan jelzésű, illetve restaurálásra szoruló alkotásokból összeállított csomag. Nincs becsült eladási ár, nincs limit. / The next 4 items (120, 121, 122, 123) are a package made up of works by an unknown artist or with illegible markings and in need of restoration. No estimated selling price, no limit.

121

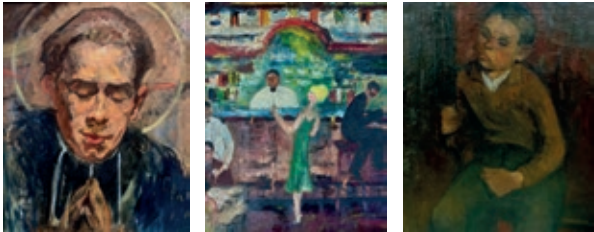
Festmény csomag / *Painting package I.*

Három darab festmény / *Three paintings*

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

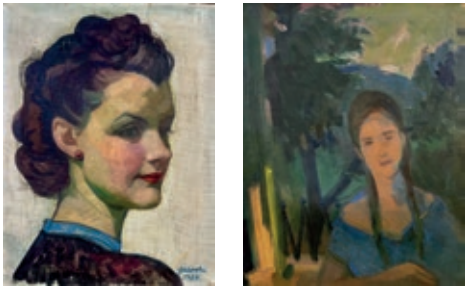

Kétoldalas kép eleje és hátulja

122

Festmény csomag / *Painting package II.*

Három darab festmény / *Three paintings*

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

123

Festmény csomag / *Painting package III.*

Három darab festmény / *Three paintings*

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

124

Festmény csomag / *Painting package IV.*

Három darab festmény / *Three paintings*

Kezdő ár:
100.000 HUF

Starting price:
250 EUR

GULÁCSY (!) – GULÁCSY (?)

Aukciónk utolsó tétele 2000. május 31-én a tétel leírásában közölt adatokkal szerepelt és elkelt a BÁV 105. árverésén. Mivel egyes meg nem nevezett szakértők szerint a tétel eredetiségében mégsem (!) biztosak, így a Freyler Galéria ezért a tételért semmilyen nemű garanciát nem vállal! Kérjük, hogy erre a tételre ezen információk birtokában licitáljanak!

A korabeli katalógus eredetiben megtekinthető a Freyler Galériában. A festmény licitje a 2000. május 31-i aukció leütési áráról indul, becsült érték megadása nélkül. / *The last lot of our auction was listed on May 31, 2000 with the data given in the description of the lot and was sold at the 105th auction of the BÁV. Since, according to some unnamed experts, they are not (!) sure of the item's authenticity, Gallery Freyler does not make any kind of guarantee for this item! Please bid on this lot with this information in mind!*

The original catalog from the time can be viewed in the Gallery Freyler. Bidding for the painting starts at the auction price of May 31, 2000, without specifying an estimated value.

Annak a személynek, akinek birtokában van olyan információ és adat, ami bizonyító erejű a festmény eredetiségét, valódiságát illetően, a Beadó/Tulajdonos sikeres eladás esetén felajánlja a beadói jutalékát. / *The Consignor/Owner will offer the consignor's commission to the person who has information and data that proves the originality and authenticity of the painting in the event of a successful sale.*

Ezt a tételt a Freyler Galéria Vásárlói jutalék felszámítása nélkül értékesíti! / *This item is sold by Gallery Freyler without charging a buyer's commission!*

Gulácsy Lajos (1882-1932)

Féltékenység / Jealousy

Olaj, karton / Oil on cardboard

53 × 66 cm

Jelezve balra lent / Signed bottom left:
Gulácsy

VÉDETT / NO EXPORT

Kiállítva és reprodukálva / Exhibited and reproduced:
BÁV 105. aukció 424. tételszámmal

A fenti adatok forrása:
BÁV 105. aukciós katalógus

Source of the above data:
BÁV auction catalog 105

Kikiáltási ár:
3.600.000 HUF

Starting price:
9.000 EUR

Gulácsy Lajos

Festészeti tanulmányait Budapesten kezdte meg, ám művészeti iskolába nem járt rendszeresen. Elsősorban önképző volt, és tanulmányainak alapját európai múzeumokban és kiállításokon szerzett tapasztalatok jelentették. Fia-tal korában magával ragadta a szecesszió és a szimbolizmus, amelyet külföldi utazásai során még inkább elmélyített.

Gulácsy más utat járt be, mint kortársai, – már tizenhét éves korában, 1899-ben bemutatták a Műcsarnokban A szerénység laka című festményét.

„1902-ben, mielőtt első olaszországi tanulmányutamat tettem, minden különösebb támogatás és államsegély nélkül az akkor Wlassich Gyula közoktatási miniszter úr által ösztöndíjra ajánlott munkámat, a Dombvidéket állítottam ki, melyet Székely Bertalan utasításai után sikeresen tudtam hosszú tanulmányok nyomán befejezni, s mely munkám bevezető vonásait a Nagymester keze sietett lelkes szeretetével, leonardói tanácsaival a megoldás tökéletességének révébe juttatni. Ugyanekkor dicséri meg Hugó Viktor inspirálta Gwinplaine című kicsiny kompozíciómát s nem kisebb művésszel, mint Meissonnierel hozza nevemet vonatkozásba. A mester ugyanakkor mondja a következő szavakat, melyek sorsomat végleg eldöntik és biztosítják számomra a legszebb eredményeket, mit csak egy kutató elme elérhet: „Egyetlen hivatalosan beiktatott növendékem sem nyújtott annyi gyönyörűséget, kedves fiam, mint maga, hogy pár pillanatra megmutatta ezt a kis [kihúzva: gyöngyöt] képecskét” majd a felhőkre mutat és a háttérére a kicsiny képecskének ezt az elfelejthetetlen pár szót ejti ki Nagymesterünk megszentelt ajka: „Itt a genie [zseni] csillan meg”. (...) Ez a pár óracska, mit Székely Bertalan kedves védőszárnya alatt töltöttem, életemnek legszebb és legértékesebb emléke.”

[Születtem... / Magyar képzőművészek önéletrajza (szerk.: Csiffáry Gabriella), Palatinus, 2002, 192-196. oldal, Közölve: Gulácsy Lajos: A virágünnep vége. (Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1989. 31-39. oldal)]

1902-ben, húszévesen Olaszországba utazott, ahol a velencei és firenzei művészet erőteljes hatást gyakorolt rá, miközben az akadémiákat is látogatta. Itáliában találkozott először a preraffaelita és reneszánsz művészettel, a romantikus, misztikus világábrázolással, ami műveiben visszatérő elemként jelenik meg. Olaszországi útjai során vált igazán kiforrott művésszé, s ezek a csodálatos, festői helyszínek nemcsak inspirálták, hanem később visszatükröződtek zseniális alkotásain. Rokokó kosztümös arisztokratáinak mesészerű álomvilága egy olasz tájban, ez volt Gulácsy álma, elvágyódás a mai korból.

Gulácsy Lajos, 1909 nyarán, Nagyváradon mutatta be műveit, Berény Róbert, Czigány Dezső, Czóbel Béla, Kernstok Károly, Rippl-Rónai József és Tihanyi Lajos alkotásai mellett. 1908-1910 között részt vett a MIÉNK tárlatain, meghívott művészként. Ebben az időben készültek a rokokó – elsősorban Jean-Antoine Watteau, francia festőművész - ihlette alkotásai, melyeket Gulácsy „biedermeier multságoknak” nevezett (Menüett, 1909 körül, A bolond és a katona, 1911–12, A mulatt férfi és szoborfehér nő, 1912 körül).

Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység

Gulácsy stílusa eltér a korabeli modernista irányzatoktól, hiszen ő egy sajátos világot teremtett meg festészetében, – amelyet gyakran a preraffaelita hatásokkal hoznak összefüggésbe, – s részben saját pszichés állapota formálta, képzeletének világát tükrözve. Festménye, – ahogy sok más Gulácsy-mű is, – az alkotó egyedülálló belső látomásait jeleníti meg, melyet gyakran menekülésként és a valóságtól való eltávolodásként értelmeznek.

A szimbolista és álomszerű vizuális érzelmi kifejezés Gulácsy művészetének alappillérei.

A festmény bal alsó részén egy férfi látható, aki érdeklődve figyeli az előtte elterülő világot, míg a női alak szinte éteri fényben jelenik meg, mintha párja képzeletének része lenne. A képen látható jelenet és színvilága ezen az álomszerű, régi korokat idéző atmoszférán keresztül tükrözi a belső érzelmeket, különös tekintettel a szerelem és a féltékenység fájdalmas oldalára. Gulácsy a pár „légyottját” egy fákkal, bokrokkal átoelt kis tiszta-són festi meg, védve őket a kíváncsi tekintetektől. Az intim hangulatú jelenet fölötti tájrészlet nem egy konkrét helyszínt ábrázol, inkább egy képzeletbeli környezetként szolgál. Az itt látható buja növényzet, a dombos vidék és a távoli épületek, mind egy idealizált olasz tájat jelenítenek meg, amely vízió egyszerre romantikus és nosztalgikus. Itália iránti rajongását Gulácsy élete végéig megőrizte, és ezt a mediterrán, idilli atmoszférát számos művében megjelenítette.

Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység című festményén a kosztümök szimbolikus elemként jelennek meg, melyek a szerelmes szereplők időtlenségét és egy régmúlt kor elfeledett meghittségét tárják elénk, ahol a szépség és a harmónia az emberi lélek egyetlen menedéke lehetett. A rizsporos parókák a XVIII. századi európai arisztokráciának a jellegzetes kiegészítői voltak, amelyeket Gulácsy itt is és még számos remekművén felhasznált annak érdekében, hogy a jelenetet képzeletbeli világába repítse. A paróka nemcsak a karakter társadalmi helyzetére vagy korabeli viseletére utal, hanem korát is megidézi. Mintha egy

5. Gulácsy Lajos (1882-1932) Kettesben, 1909 körül / 6. Gulácsy Lajos (1882-1932) Találkozás (olasz mese), 1908-1909 között

A fiatal férfi halványbarna fürtjei kikandikálnak a rizsporos parókája alól, vele szemben kitárulkozó, kacér mozdulattal a hölgyet látjuk, szőke kontyban feltűzőtt hajfürtökkel, leheletnyi apró piros szájjal és vékony fekete nyakláncsal. Az udvarló, a kornak megfelelő öltözetben, zsabós csipkeingben, sétapálcájára helyezi finom kezét, miközben szinte halljuk beszélgetésüket. Az ifjú hölgy fodros ruhája szintén megfelel a XVIII. századi rokokónak, melyet Gulácsy annyira szeretett.

„A költséges selyemanyagok egyszínűek, apró mintások, és pazar hímzésekkel díszítettek voltak. A női robe-okat fényűző gazdagsággal díszítették berakások, fodrok, csipkék, szalagok. A női öltözet jellemző része volt a mélyen kivágott ingváll, amelynek ujjain dús csipke- és paszománydíszítés volt. (...) a szoknya nagyon bő volt, alul kör alakú abroncs feszítette ki. (...) Fontos szerephez jutott az alsóruházat, valamint a különböző öltözék kiegészítők (a paróka, a legyező, a kesztyű). A férfiak öltözködése szintén nagyon dekoratív és nőies volt, rengeteg fodorral, csipkével, szalaggal. A mellény rövid volt és a kabát ujjá is. A nadrág térdig ért, alatta fehér harisnyát hordtak.”

[Divatirányzat az 1700-as évek második fele (1730-1795) – ROKOKÓ 18. század (1700-1795) – Romantikus Történelmi könyvek-könyvsorozatok tárháza]

7. Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység / 8. Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység, részlet / 9. Székely Aladár Gulácsy Lajos és egyik barátja reneszánsz ruhában a harmóniumnál (1910-es évek)

FORRÁS:

Szűj Béla – Gulácsy Lajos, Corvina Kiadó, Budapest, 1979
Gulácsy Lajos írásairól – Irodalmi Szemle 1958-2021 Irodalmi Szemle, 1994 / TÓTH ANIKÓ: „Vörös virágai az álomfának kinyílottak végre” – Irodalmi Szemle, 1994 – Könyvtár – Hungaricana
Lehel Ferenc – Gulácsy Lajos dekadens festő, Budapest – Amicus, 1922
Divatirányzat az 1700-as évek második fele (1730-1795) – ROKOKÓ 18. század (1700-1795) – Romantikus Történelmi könyvek-könyvsorozatok tárháza
Szabadi Judit – Gulácsy Lajos, Gondolat Kiadó, Budapest, 1983
Marosvölgyi Gábor – Gulácsy Lajos, Mundus Magyar Egyetemi Kiadó KFT., 2008
SZSZK – Gulácsy Lajos: Varázslat (A varázsló kertje)

FOTÓK:

- Gulácsy Lajos édesanyjával, feltehetően a Rigó utcai lakásuk gangján (Kiss Ferenc-gyűjtemény) – forrás: Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria „Félig álmodva élem a világot” – Gulácsy Lajos életmű-kiállítás nyílt a Nemzeti Galériában
- Gulácsy Lajos (1882-1932) Menüett, 1909 körül – Menüett, 1909 körül – Virág Judit Galéria
- Gulácsy Lajos (1882-1932) A bolond és a katona, 1911-1912 – A bolond és a katona, 1911-1912 – Virág Judit Galéria
- Gulácsy Lajos (1882-1932) A mulatt férfi és a szoborfehér asszony, 1912 körül A mulatt férfi és a szoborfehér asszony, 1912 körül – Virág Judit Galéria
- Gulácsy Lajos (1882-1932) Kettesben, 1909 körül – Kettesben, 1909 körül – Virág Judit Galéria,
- Gulácsy Lajos (1882-1932) Találkozás (olasz mese), 1908-1909 között – Találkozás (olasz mese), 1908-1909 között – Virág Judit Galéria
- Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység
- Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység, részlet
- Székely Aladár: Gulácsy Lajos és egyik barátja reneszánsz ruhában a harmóniumnál (1910-es évek); (fotó: Kiss Ferenc-gyűjtemény)

színházi díszletben elképzelt epizód lenne, ami a valóság és a fantázia határán lebeg. Az idealizált élet megfoghatatlanságát tárja elénk, melyet Gulácsy oly gyakran megjelenített a festészetében.

Gulácsy Lajos (1882-1932) Féltékenység című festménye tükre egy kornak, egy kedélyállapotnak, amelyet két ember egymásrautaltsága, – érzéki, érzelmi és gondolati szempontból, – feltételez. Testbeszédük, a majdnem összeérő fejek, az egymás felé néző tekintetek, a hölgy kezében bájosan lelógatott keszkenő, mind-mind apró jelei érzelmi összetartozásuknak. A belső érzelmek, – a szerelem, a féltés, a féltékenység, a vágyakozás és bizonytalanság, – kivételések drámai hatását, Gulácsy gyors festésmódjával, vibráló, elmosódó kontúrjaival, színeivel, és a karton nagyvonalúan kihagyott felületeivel is fokozza.

Aukció / Auction: _____ Dátum / Date: _____

Ezen megbízás feljogosítja a **Freyler Aukció Kft.-t, mint Árverezőt**, hogy az alábbiakban megnevezett tételeket, az általam maximalizált értékig, de a lehető legkedvezőbb áron megvásárolja a fent megnevezett aukción a nevemben. Az aktuális katalógusban feltüntetett árverési feltételeket ismerem és elfogadom.

[illegible]

Fizetési időtartam / *Payment deadline*: _____

Megbízó adatai / Client details	
Név / Name:	
Cím / Address:	
E-mail / Email:	
Telefon / Phone:	
Adószám / Tax number:	
Dátum / Date:	

Fizetési mód / <i>Methods of payment</i>	
Készpénz / <i>Cash:</i>	
Banki átutalás / <i>Wire transfer to our bank:</i>	
Hitelkártya / <i>Credit card:</i>	

<i>Aláírás / Signature</i>	1065 Budapest, Hajós utca 14. +36 70 425 1118 info@freyleart.com freyleart.com
----------------------------------	---

GALÉRIA & AUKCIÓSHÁZ

”

*Értéket őrzünk,
értéket teremtünk*

”